A close-up, high-contrast photograph of a human skull held in profile by a hand. The skull is the central focus, showing the eye socket, nasal cavity, and teeth. The lighting is dramatic, highlighting the texture of the bone and the skin of the hand against a deep black background.

“Morir, dormir...
i potser somiar...” Hamlet

PROJECTE DE LLIBRET DE DIRECCIÓ

ÍNDEX

1.- Introducció:	1
1.1-Introducció, Objectius i Metodologia	1
2.- Part teòrica:	3
2.1-William Shakespeare (vida i obra)	3
2.2-Teatre the Globe.....	5
2.3-Petit resum de l'argument de Hamlet.....	6
2.4-Context històric i estil	7
2.5-Traduccions	8
2.5.1-Traduccions de Masriera i Bulbena.....	9
2.5.2-Traducció de Morera i Galícia	9
2.5.3-Traducció de Terenci Moix	9
2.5.4-Traducció de Salvador Oliva	10
2.5.5-Traducció de Joan Sellent.....	10
2.5.6-Diferències entre el famós ser o no ser	11
2.6-Llibret de direcció/treball de taula.....	14
3.- Part pràctica (Projecte de llibret de direcció)	16
3.1-Lloc de la representació	16
3.2-Personatges	17
3.2.1-Hamlet	17
3.2.2-Ofèlia, Poloni i Laertes	19
3.2.3-El rei, la reina i Horaci	23
3.3- Acte I.....	27
3.3.1-Escena I	28
3.3.2-Escena II.....	30
3.3.3-Escena II bis.....	33
3.3.4-Escena III	35
3.3.5-Escena IV.....	37
3.3.6-Escena V	39
3.4- Acte II	41
3.4.1-Escena I	42
3.4.2-Escena II.....	44
3.5-Acte III.....	48
3.5.1-Escena I	49
3.5.2-Escena II.....	51
3.5.3-Escena III	55
3.5.4-Escena IV.....	57
3.6- Acte IV	60
3.6.1-Escena I	61
3.6.2-Escena II.....	62
3.6.3-Escena III	64
3.6.4-Escena IV.....	66

3.6.5-Escena V	68
3.6.6-Escena VI.....	70
3.6.7-Escena VII	73
3.7-Acte V.....	
3.7.1-Escena I	76
3.7.2-Escena II.....	79
4.-Conclusions	82
6.-Notes.....	83
5.- Bibliografia.....	84
6.- Agraïments	85
7.- Annex.....	
7.1- Obra de Hamlet traduïda per Joan Sallent.....	87
7.2- Taula rodona sobre les traduccions de Shakespeare.....	191
7.3- Plànols castell de la Bisbal.....	205

1.1- Introducció, Objectius i Metodologia:

Segurament no hi ha cap obra en la literatura universal sobre la qual s'hagi escrit més que sobre Hamlet, així que per no trencar amb el monopoli he decidit fer un treball sobre aquesta obra teatral tant, i segurament em quedo curta, fantàstica.

És l'obra més llarga de Shakespeare, si la veiéssim representada tal com aquest dramaturg anglès la va escriure duraria sis hores però normalment els directors que decideixen fer Hamlet l'escurça'n.

Un dia de l'any passat vaig anar al Teatre Lliure, a Barcelona, a veure el Hamlet de la companyia alemanya Schaubühne am Lehniner Platz i dirigida per Thomas Ostermeier, m'agrada molt el teatre, hi vaig força sovint, però Hamlet no l'havia vista representada mai i, la veritat és que vaig quedar entusiasmada. Posteriorment van fer una taula rodona amb els actors i el director que em va fer entendre millor l'obra, el perquè d'aquella posada en escena i a més a més em van fer reflexionar molt sobre el teatre, sobre l'obra i l'argument en sí.

Va ser des d'aquell dia que vaig voler saber més sobre aquest gran dramaturg, em vaig llegir l'obra i vaig començar-me a imaginar com l'hagués enfocada jo, com m'imaginava jo Hamlet. Llavors va ser quan em van dir que m'havia de començar a pensar el tema del treball de recerca, i vaig dir que volia fer Hamlet perquè volia investigar sobre aquesta obra teatral que un dia qualsevol al teatre, em va emocionar.

A més a més, m'hi vull dedicar professionalment al teatre i m'aniria bé saber alguna cosa sobre l'escriptor teatral més important de la història.

En aquest treball de recerca analitzo, utilitzo i modifico una obra teatral d'una gran extensió, és per aquest motiu que és totalment necessari perquè s'entengui el treball incloure-hi l'obra sencera. Tot i que d'entrada potser semblarà extremadament llarg, no podia ser d'altra manera degut a l'extensió de l'obra.

El meu objectiu és xopar-me molt de Hamlet, llegir llibres, veure diferents posades en escena de l'obra per ser capaç de crear un Hamlet des del meu punt de vista, és a dir, com veig jo els personatges, tant físicament com psíquicament, l'espai, la llum, el vestuari i la meua visió global de l'obra.

Per explicar els personatges físicament crec que pot ser una bona idea dibuixar-los amb el vestuari que jo cregui convenient per a cadascun. És per aquest motiu que encarregaré els dibuixos a una persona especialitzada en aquest tema però jo prèviament li hauré descrit.

Em vull aproximar a veure Hamlet des dels ulls d'una directora de teatre i poder respondre'm algunes preguntes per poder realitzar un llibret de direcció original.

No m'aproparé a Shakespeare a través de l'original sinó que ho faré a partir de les traduccions catalanes que s'han fet sobre Hamlet ja que em són més properes que el text original en anglès i podré treballar i analitzar millor l'obra.

Preguntes que m'he fet sobre l'obra:

- Quin és el tema, de tots els que hi apareixen, què vull ressaltar?
- Quin és el meu punt de partida?

El text:

- Quina adaptació catalana m'interessa? I per què?
- Com el modifico? Treure actes.. perquè no sigui tant llarg l'espectacle final amb l'objectiu d'estimular més al públic. Ja que l'obra original dura unes sis hores.

Els personatges:

- Hamlet retarda la seva venjança?
- És boig Hamlet?
- És malenconiós Hamlet?
- Hamlet estima a Ofèlia al llarg de l'obra?
- És adúltera Gertrudis?
- Hamlet, es decep a ell mateix?
- És ideal Hamlet?
- És un esclau, Hamlet de la passió?
- Hamlet és una verdadera representació de la vida?
- Com són la resta de personatges? Em faré preguntes sobre la seva personalitat i les seves motivacions

L'espai :

- En quin espai realitzaré l'obra? (on es col·locarà el públic?)
- Quina serà l'escenografia?
- Com faré les transicions d'escena?
- Com il·luminaré l'escena?

Altres:

- Quina música posaré?
- Quin ritme li vull donar a l'obra?

El que no podré fer serà un "llibret de direcció" pròpiament dit ja que no arribaré a la posada en escena, només a la fase prèvia als assajos.

Previ al treball pràctic de realitzar un llibret de direcció i per aconseguir els objectius que m'he fixat llegiré alguns llibres que parlin de la vida i de l'obra de Shakespeare, alguns altres que analitzin a fons Hamlet, diferents traduccions de l'obra per triar la que s'escaigui més als meus objectius, aniré a alguna conferència que em pugui servir d'ajut i veuré tots els Hamlets que enguany s'han representat a Catalunya, com també altres obres de Shakespeare per agafar idees, també veure algun vídeo de representacions teatrals d'altres Hamlets que s'hagin estrenat fa temps, aniré a Londres per poder veure on va néixer Shakespeare, on va passar la infància i on representava les seves obres.

A l'hora de realitzar el treball pràctic el que faré serà a partir del text, triat anteriorment, el dividiré en actes i els treballaré en els aspectes de personatges, espai, il·luminació, col·locacions dels personatges, música...

2.1-William Shakespeare (vida i obra):

La seva quantitat, la seva varietat i sobretot la qualitat de les seves obres el fa ser el més gran escriptor de tots els temps, William Shakespeare (1564-1616) era, és i serà sempre un punt de referència perquè puguem valorar tots els altres escriptors i també un punt de partida per a ells.

Com deien uns bons amics seus, Heminges i Condell: “*la seva ment i la seva mà treballaven juntes?*”. Era un home amb un gran poder verbal, gran coneixedor de la psicologia dels éssers humans i de representar amb paraules les zones ombroses de l'ànima humana.

Tot i que no se'n coneix gaire cosa de la vida de Shakespeare s'han trobat alguns documents oficials i d'aquesta manera podem saber algunes dades de la biografia d'aquest dramaturg:

Fou batejat a Stratford el 26 d'Abril de 1564, i el 28 de novembre de 1582 un bisbe va firmar la llicència matrimonial entre William Shakespeare, que tenia 18 anys i Anne Hathaway, que en tenia 26 i estava embarassada, esperaven un fill, una nena que es diria Susanna. Un altre document rebel·la que el 2 de Febrer de 1585, quan Shakespeare només tenia 19 anys, van ser batejats 2 bessons: Hamnet i Judith, el primer va morir als 9 anys.

(Stratford, casa on va néixer Shakespeare) foto arxIU propi

I no tenim més notícies d'ell fins que a l'edat de 23 o 24 anys el trobem a Londres ja escrivint i representant peces teatrals; d'aquest fet en tenim constància degut a una crítica que li va fer Robert Greene, un dramaturg d'aquella època, les paraules totalment atacants que li va escriure foren: “*Hi ha un nou corb, embellit per les nostres plomes, que amb un cor de tigre embolicat amb una pell d'actor es pensa que és perfectament capaç d'inflar el vers blanc com el millor de tots vosaltres; i, presentant-se com un geni absolut, de fet és l'únic Sacsejaescenes [Shake-scenes, diu l'original] de la ciutat*”⁽¹⁾

És evident que es referia a Shakespeare ja que a part del joc de paraules amb el seu nom “*Shake-scenes*” també trobem aquesta frase “*el cor de tigre sota una pell d'actor*” que és un vers que va escriure ell en l'obra Enric VI (tercera part) que diu “*Ab, cor de tigre sota una pell de dona*”⁽²⁾. Robert Greene, amb aquest escrit vol advertir als seus companys amb carrera que vagin amb compte amb Shakespeare perquè és només un actor (per tant un home sense títol universitari) que presumeix de dramaturg.

Entre el 1593 i 1594, Shakespeare va publicar Venus i Adonis i La violació de Lucrecia, dedicats al compte de Southampton. Sabem també que el 1598 va actuar a l'obra “*Every Man in his humor*” de Janson i que més tard va actuar a “*Sejans*” de Janson també.

Abans de la construcció de teatres a l'altre banda del Tàmesi, les funcions teatrals es representaven sobretot als patis interiors dels hostals (els quals tenien una entrada oberta que donava directament al carrer, davant d'aquesta hi havia l'escenari). Però per actuar en aquests llocs les companyies cada vegada havien de pagar més lloguer als propietaris dels hostals i a part d'això també necessitaven un permís de l'ajuntament de Londres.

Fou per aquest motiu, doncs, que construïren aquests teatres fora de la jurisdicció de l'ajuntament. El més important va ser “*The Globe*” on a partir de 1599 la companyia de Shakespeare actuava gairebé exclusivament. A més, ell al ser autor, actor i director comercial de la companyia rebia un 10% dels diners d'aquesta, i això li va reportar guanys considerables i va invertir comprant propietats a Stratford.

Shakespeare aviat fou conegut, aquest fet es pot demostrar ja que les seves obres portaven el seu nom i en aquell temps el nom de l'autor no figurava a les edicions si no era molt conegut, a més a més els títols de les seves peces estan llistats en un tractat, *Palladis Tamia: Wit's of Treasure*, de Francis Meres.

Finalment el 25 d'Abril de 1616 va ser enterrat a l'església de Stratford, on hi ha un monument en memòria seva que especifica que va morir el 23 d'abril, en el seu testament va deixar les propietats als seus descendents, més alguna cosa als parents i amics, entre ells tres actors, Richard Burbage, John Heminges i Henry Condell.

Més tard, al 1623, els seus amics Heminges i Condell van publicar el teatre complet de Shakespeare, tant les obres ja publicades com les que encara no ho estaven, en l'edició **FOLIO**:

Data aprox. de redacció	Obres	Any d'edició
1590-94	Eduard III	1596
1594	Enric VI (primera part)	(1623) folio
	Enric VI (segona part)	(1623)Folio
	Enric VI (tercera part)	(1623)Folio
	Els dos cavallers de Verona	(1623)Folio
	La comèdia dels errors	(1623)Folio
	L'amansiment de la fúria	(1623)Folio
	Ricard III	1597
	Titus Andrònic	1594
	Treballs d'amor perduts	1595
1594-97	Romeu i Julieta	(pirata 1597) 1598
	Somni d'una nit d'estiu	1600
	Ricard II	1597
	El rei Joan	(1623)Folio
	El mercader de Venècia	1600
	Enric IV(primera part)	1598
	Enric IV(segona part)	1600
	Enric V	(pirata 1600) Folio (1623)
	Molt soroll per res	1600
	Les alegres casades de Windsor	(pirata 1602) Folio(1623)
	Al vostre gust	(1623)Folio
	Juli Cèsar	(1623)Folio
	Trilus i Cressida	1609
1601-08	Hamlet	(pirata 1603) 1604
	Nit de Reis	(1623)Folio
	Mesura per mesura	(1623)Folio
	Tot va bé si acaba bé	(1623)Folio
	Otel·lo	1622
	El rei Lear	1608
	Macbeth	(1623)Folio
	Timó d'Atenes	(1623)Folio
	Antoni i Cleopatra	(1623)Folio
	Coriolà	(1623)Folio
1608-12	Pèrcles	1609
	Cimbel·lí	(1623)Folio
	Conte d'hivern	(1623)Folio
	La tempesta	(1623)Folio
1613	Enric VIII	(1623)Folio
	Els dos nobles parents	(1623)Folio
	Poemes	
1592	Venus i Adonis	1593
1593-94	La violació de Lucrecia	1594
1593-1600	Sonets	1609
1600-01	Fènix i la tortuga	1601

Durant la seva vida només van ser publicades 18 obres i ell no les va revisar ni preparar per l'edició, molts estudiosos s'han preguntat al llarg de la història com és possible que un geni com Shakespeare morís sense publicar ni la meitat de les seves obres. Però les raons per les quals Shakespeare no ho va fer no les sabrem mai.

2.2-The globe:

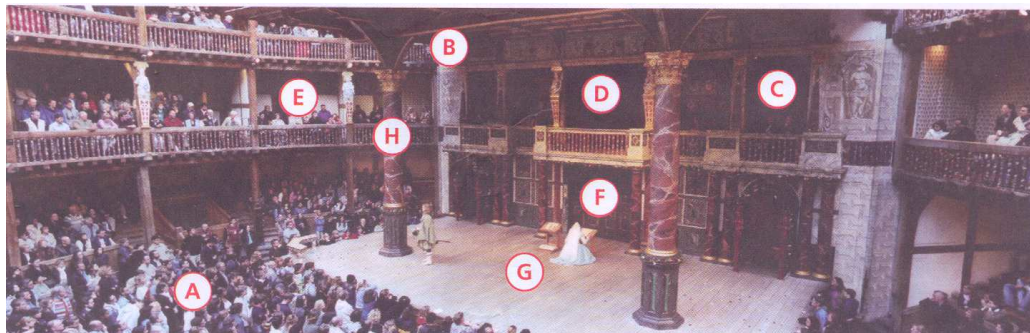
El The Globe original es va fer a Bankside al 1599 i, com he anomenat abans, la companyia de teatre de William Shakespeare hi actuava molt sovint. Moltes de les millors obres d'aquest dramaturg es van representar en aquest magnífic teatre que durant 14 anys va ser un dels teatres de més èxit de tot Londres.

En aquella època, durant les representacions els hi agradava molt utilitzar efectes especials i que la gent quedés entusiasmada. Però al 1613 durant una representació, mentre es feien focs artificials, un canó del teatre va encendre foc a la palla del teulat, destruint-lo completament. El segon The Globe es va fer al mateix solar, però al 1642 l'administració puritana anglesa va fer tancar tots els teatres, així que al 1644 el van demolar perquè ja no s'utilitzava.

Avui en dia si anem a Londres a la riba del riu Tamesis, quasi al final del Soutwark Bridge trobem una reconstrucció molt fidel a l'original The Globe. Aquest projecte de reconstruir el teatre va ser iniciat per Sam Wanamaker, un actor americà, que en un viatge a Londres es va desil·lusionar molt al veure que a la zona on hi havia hagut el teatre, l'únic homenatge que hi havia era una placa a la paret d'una fàbrica de cerveses.

El teatre que trobem ara és la millor aproximació al teatre de Shakespeare.

Es tracta d'un escenari envoltat de llotges de fusta, on es situaven els espectadors.

Font: Publicació de The Globe

A) En els temps de Shakespeare és possible que hi haguessin unes 1000 persones de peu en el pati. Els dies de calor segurament encaixaria molt bé el mot que els hi posaven de “pudents” a més, aquest espai no està recobert per cap tendal, per tant els dies de pluja es mullaven.

B) Un tendal sobre l'escenari, decorat amb els signes del zodíac, suporta l'espai d'un àtic des d'on els actors feien els papers d'àngels o déus.

C) Era el lloc més de moda de l'original, estava reservat exclusivament per els nobles i senyores, que segurament els importava més ser vistos que veure l'obra.

D) En aquesta galeria sovint tocaven els músics tot i que també s'utilitzava com part de l'escenari per exemple com a muralles d'un castell o com a balcó de Julieta.

E) En aquestes llotges, els espectadors rics podien adquirir els seients per sis penics.

F) Cambra del darrera on els actors es vestien i on es retiraven després de la funció.

G) Aquí hi ha una trampa que porta a una cabra sota l'escenari per la qual poden entrar tota classe de fantasmes, bruixes i dimonis.

H) Aquestes columnes no són de marbre sinó de fusta de roure pintada i aguanten el sostre de l'escenari.

(la reconstrucció del teatre: es veu l'escenari i les llotges, podem veure com entra la llum ja que no hi ha sostre al centre.)

Foto: arxiu propi

(jo a les llotges del The Globe) Foto: arxiu propi

(el teatre The Globe vist des de fora)

Foto: Arxiu propi

2.3-Petit resum de l'argument de Hamlet

Hamlet, príncep de Dinamarca, se li ha mort el pare fa un mes i a Dinamarca tot està bastant desajustat, sembla que hi hagi d'haver una guerra, hi ha molta disbauxa... i la mare, Gertrudis, s'ha tornat a casar, al cap d'un mes, amb el germà del seu pare, Claudi, i aquest ha agafat el tron. A Hamlet aquest casament li sembla precipitat i poc seriós, té una mala sensació respecte tot això i amb aquesta sensació se li apareix el fantasma del seu pare i li diu que el seu germà el va assassinar abocant-li verí en l'oïda per quedar-se amb Gertrudis, i per tant, li diu que el vengui, que mati al seu oncle. Llavors ell es queda trasbalsat i decideix que es farà el boig, que actuarà de boig perquè no el tinguin gaire amb compte i per veure si és veritat o no el que li ha dit el fantasma. Per la seva banda, Claudi, contracta dos nobles companys d'estudis de Hamlet: Rosencrantz i Guildenstern, perquè espïin el comportament del príncep. Hamlet se n'adona i exagera la seva bogeria.

Poloni, un cortesà vell, pensa que la bogeria de Hamlet és deguda a la seva passió amorosa per Ofèlia, filla de Poloni i així l'hi comunica als reis.

Arriben uns còmics a la cort i Hamlet els hi demana que representin davant del rei un tros d'una obra de teatre molt semblant a l'assassinat que li ha explicat el seu pare per veure si quan veu això el seu oncle es posa furiós i marxa. I efectivament, fan l'obra i quan el seu oncle veu l'assassinat representat davant seu se'n va. Aleshores ell ja sap la veritat i el vol matar, però no s'atreveix a fer-ho i no ho acaba de fer mai, tot el dia esta pensant: ho he de fer... no ho he de fer... tenia raó o no teia raó l'espectre? Estic boig o no estic boig? Què m'està passant? La vida què és? I comença a plantejar-se tota la vida.

Gertrudis té una conversa amb el seu fill, i Poloni s'amaga darrera un tapís per espiar, Hamlet el mata creient que es tracta d'en Claudi.

Claudi sap que el seu crim ha estat descobert per Hamlet i es vol desfer d'ell com sigui i ara ja té un motiu per a treure-se'l del damunt, amb el pretext d'amagar-lo, amb motiu de la mort de Poloni, l'envia a Anglaterra amb Rosencrantz i Guildenstern que duen ordres confidencials per a matar al príncep. Hamlet descobreix el complot i altera les ordres secretes del Rei de tal manera que els dos joves nobles seran els ajusticiats.

Quan Hamlet torna a Dinamarca, assisteix a l'enterrament d'Ofèlia que de tan boja com estava per tot el que està passant, s'ha ofegat. I Laertes, fill de Poloni i germà d'Ofèlia, acusa a Hamlet d'haver-los matat a tots dos. I juntament amb Claudi decideixen preparar un duel entre Laertes i Hamlet, el pla consisteix en enverinar la punta de l'espasa de Laertes i a més enverinar també una copa de vi per si l'espasa falla.

En el duel Laertes fereix Hamlet i Gertrudis beu, per equivocació el vi enverinat. Laertes rebel·la la traïció del rei ja que en un moment del duel es canvien les espases. Hamlet amb l'espasa enverinada mata al rei.

Quan Hamlet està a punt de morir li demana al seu amic Horaci que expliqui la verdadera història de la seva tragèdia al món.

2.4-Context històric i estil

Context històric: Quan va néixer Shakespeare feia 5 anys que havia començat el regnat d'Elisabet I d'Anglaterra que durà fins a 1603.

Era filla d'Enric VIII i Anna Bolena i això féu que fos considerada il·legítima pels catòlics i es va recolzar en els reformats que també la van ajudar en contra de les pretensions al tron de Maria Estuard, reina d'Escòcia.

Durant el seu regnat es va consolidar definitivament l'església anglicana de dogma essencialment calvinista, però amb una organització i una litúrgica que recorda molt la catòlica, el cap de la qual era la reina. Al morir la reina sense descendència, la seguí en el tron Jacob I des del 1603 fins a la seva mort el 1625. La seva política absolutista fou el detonant per la guerra civil que vingué després de seva mort en la que va ser executat el seu fill Carles I.

Era una època de grans canvis econòmics, amb un gran augment de la població (Londres tenia al 1563, 93.000 habitants, al 1593-95 en tenia 152.000 i al 1632, 317.000 habitants, era la major ciutat l'Europa) (3) i també augmentà la producció agrícola que en un segle es doblà. La principal activitat industrial va ser la manufactura, molt activa, sobretot de teles. També va augmentar molt el comerç amb ultramar.

Font:Wikipedia(Elisabet I d'Anglaterra)

Londres Depenia del seu riu al qui deu la seva forma. Hi havia un únic pont per travessar-lo (a 300m de l'actual London Bridge). Aigües avall hi havia el port, els velers arribaven riu amunt descarregant les mercaderies. El pont era una espècie de carrer comercial que desembocava cap al sud a la barriada de Southwark, amb algunes tabernes, cinc presons, alguns teatres i dos o tres circs.

El cor de la ciutat a l'època d'Isabel i de Shakespeare va batre dins de les muralles. El centre estava als volts de Stocks Market. A prop hi havia el Royal Exchange, fundat al 1566, que era la borsa reial. Era, segons els testimonis de l'època, el lloc on els comerciants resolien els seus negocis. No gaire lluny hi havia l'ajuntament i el primer banc d'Anglaterra, també hi havien tendes colonials.

La intensitat de la vida a la ciutat era gran: Mercats, tabernes, restaurants, teatres...

La ciutat creixia incontrolablement, es formaven barriades miserables, però encara hi havia, en èpoques de Shakespeare, llocs airejats i frondosos camps i arbres pels voltants dels teatres de les zones sud, nord i nord-oest.

Estil: Hamlet és una obra de principis del segle XVII per això trobem tant característiques Renaixentistes (principis del s.XVI fins a mitjans del s. XVII) com Barroques (del 1600 s. XVII fins al 1750, mitjans del segle XVIII aproximadament)

El Renaixement: El renaixement va provocar un canvi molt important en front a l'Edat mitjana, mentre que en la literatura medieval anglesa els temes eren principalment religiosos, durant el període del renaixement, la literatura és va caracteritzar per un especial interès en el comportament humà, com a tema principal de les obres.

Els escriptors renaixentistes anglesos estaven molt interessats en els drames italians.

El Barroc: Es busquen nous camins per l'expressió artística Els poetes barrocs evidentment segueixen utilitzant les estrofes tradicionals com per exemple els tercets, els quartets, els sonets .. Però busquen una complicació ornamental, amb excessives floritures. Els temes més utilitzats són: la rapidesa de la vida, la desaparició dels plaers, la complexitat del món que rodeja a l'home...etc. Com podem veure, és un estil força pessimista.

L'obra de Hamlet té trossos que són clarament Barrocs com per exemple el parlament que aquest adreça a Laertes. En canvi també podem dir que els ideals culturals del Renaixement surten de la boca de Hamlet constantment

2.5-Traduccions

Fer un Hamlet original, tal com el va escriure Shakespeare, és una tasca molt complicada ja que necessites tenir un nivell d'anglès molt alt perquè el que va utilitzar Shakespeare no és el que es fa servir avui en dia.

Per tant, he decidit apropar-me a Hamlet a través de les traduccions catalanes.

És evident que els traductors de Shakespeare són traïdors, perquè no hi ha ningú que tingui el talent que va tenir ell, que és el centre del cànon, és l'autor més important , el coneixedor més gran de l'ànima humana, el que té l'experiència verbal més extensa...

Determinades llibertats i traïcions són no solament exigides, sinó fins i tot obligades. Però no tot traductor es traïdor. Hi han traductors que milloren a l'artista original. "traductore milloratore"

Posem per cas que un autor vol fer un poema, per tant, parteix ja d'una forma estròfica i mètrica concreta, un poema amb octosíl·labs per exemple i aleshores en aquest poema hi vol col·locar una sèrie de temes, els que siguin , segurament haurà de sacrificar alguna cosa del sentit perquè el poema tingui aquesta forma exterior. I si el procés és invers, si vol fer un poema sobre una determinada temàtica i hi posa la forma exterior haurà de sacrificar també alguna cosa.

L'autor si pensa més amb la forma sacrificarà una mica el tema i a la inversa, no es pot tenir tot mai, ni en el cas de Shakespeare ni de ningú. Però la gràcia està amb el talent amb que Shakespeare combina. El traductor fa el mateix el que passa és que els temes l'hi venen donats per l'original.

Quan un traductor decideix traduir una cosa tant gegantina com és Shakespeare ha de triar uns camins, és a dir, no es pot llençar a cegues i posar-se a traduir sinó que ha de marcar uns camins pels quals transitar. Shakespeare dóna tantes possibilitats, en aquest sentit, no marca el joc per on han de passar sinó que en marca molts, aleshores han de triar que és el que volen traduir precisament, que és el que volen versionar en la seva pròpia veu i per fer això han de tenir molt clar quin Shakespeare volen traduir perquè n'hi ha molts. Han de saber bé quin és el seu poeta en comparació amb altres versions i amb altres traduccions que s'han fet i aleshores començar aquest camí. En certa manera traslladar als possibles lectors que tinguin després l'experiència que han tingut com a lectors.

Vaig assistir a una conferència on tres traductors catalans de Shakespeare (Salvador Oliva, Txema Martínez i Andres Ehrenhaus) parlaven sobre les dificultats de traducció d'aquest geni. El que deien era que la satisfacció de traduir Shakespeare és incomparable a la que et pugui donar qualsevol altra cosa, és una experiència orgiàstica i que quan estàs traduint un monstre amb tants caps que t'absorbeix d'una manera tan definitiva no pots fer més que rendir-te a l'evidència i treballar i treballar i treballar i no parar, deien que semblava que mentre durava la seva traducció no visquessin al món sinó que només estaven pendents d'allò que traduïen.

Les traduccions que hi ha en català de Hamlet són:

2.5.1-TRADUCCIONS DE MASRIERA(1898) I BULBENA(1905)

Les traduccions d'Arthur Masriera i Colomer i d'Antoni Bulbena i Tossell són unes traduccions amb un català molt poc actual i entenedor i jo les he descartat perquè voldria realitzar un Hamlet amb un català més comprensible i així apropar-me al públic actual.

2.5.2-TRADUCCIÓ DE MORERA I GALÍCIA(1920)

La traducció de Morera és molt bonica però amb cert elitisme expressiu. Molts mots que utilitza Morera són de difícil comprensió. Intercala, igual que va fer Shakespeare, vers i prosa. La seva poesia és molt expressiva. Però jo el que vull és una traducció més propera a mi, més moderna i en aquesta hi ha moltes paraules difícils de comprendre.

2.5.3-TRADUCCIÓ DE TERCENCI MOIX(1980)

Els lectors, associen Terenci Moix primordialment amb la narrativa, així ens podem preguntar: Per què una traducció de Hamlet?

En la seva versió, volia completar les traduccions de Shakespeare començades per Segarra ja que aquest, que va traduir la majoria de les obres del gran dramaturg anglès, no acabà Hamlet.

Així doncs, a Terenci se li va presentar claríssimament des d'un bon començament l'elecció de l'experiència lingüística de Segarra. Però li costava molt seguir tota l'obra amb vers, com ho havia fet aquest gran escriptor, i va decidir fer un Hamlet en prosa, clarificat, per a un públic actual.

La traducció de Terenci Moix és una adaptació total i directa. Ha adoptat algunes llibertats per tal d'unificar certes contradiccions en el text ja que mantenir-les només tindria sentit dins del context lingüístic anglosaxó.

Va fer dos lliuraments del text: el primer per a la versió televisiva (2h i 20 minuts de durada) i el segon per a les representacions teatrals (3h i 30 minuts)

Encara que aquesta traducció és molt més actual que les anteriors i més pròxima al català d'avui en dia, opino que, al no tenir vers, perd poesia. I per tant l'he descartat com a text pel Hamlet que realitzaré.

2.5.4-TRADUCCIÓ DE SALVADOR OLIVA (1985)

D'entrada, abans de llegir-la, em va semblar la traducció ideal. El Sr. Oliva és un catedràtic de filologia de la Universitat de Girona i un reconegut traductor, a més, té varis llibres sobre Shakespeare "Introducció a Shakespeare" de l'any 2000 i els pròlegs de les seves traduccions que es poden considerar ben bé com petits llibres.

Ha traduït la totalitat del teatre de Shakespeare i també els seus sonets. També ha traduït al castellà algunes de les obres de Shakespeare.

És un home molt amable i quan vaig parlar amb ell es va oferir a ajudar-me sense cap problema.

Al llegir la seva traducció hi he notat un cert to erudit que em molesta: Pot posar una paraula que avui en dia no s'utilitza perquè Carner l'utilitzava. És molt culte i, encara que respecta –perquè coneix- el text de Shakespeare en el sentit de combinar com ho fa el dramaturg, la prosa i el vers, pel meu gust al seu vers li falta poesia. De fet no sóc jo sola qui diu això. Amb motiu de la representació enguany a Temporada Alta de Girona del Tito Andronico de la companyia Animalario i dirigit per Andrés Lima, en castellà, traduït per ell, el crític teatral de La Vanguardia J.A. Benach deia que no dubtava de la saviesa del senyor Oliva, però que la poesia no l'havia sentit enlloc.

"Oliva fa servir una combinació mètrica de nombre de síl·labes parell amb predomini del decasíl·lab i del dodecasíl·lab, amb cesura o sense i això fa que el nombre de versos no sigui gaire superior a l'original i que hi hagi una pulsació rítmica prou regulada per recrear l'efecte sonor dels fragments en vers"(4)

2.5.5-TRADUCCIÓ DE JOAN SELLENT (1999)

En Joan Sallent és un home senzill, amable i molt proper. De seguida que vaig contactar amb ell em va ajudar, recomanant-me lectures per apropar-me a Shakespeare i cedint-me la seva traducció en format word perquè em fos més fàcil treballar.

Em va animar i estimular i li estic molt agraïda pel seu suport.

La seva traducció –que és la que he triat per a la meva representació- em va agradar molt tant perquè la notava molt propera com pel seu batec poètic.

És una traducció feta l'any 1999 per ser estrenada al Teatre Grec de Barcelona per la companyia dirigida per Lluís Homar. Però Sallent en té una altra versió: amb motiu de la posada en escena del Hamlet de la companyia La Perla dirigida per Oriol Broggi, ha fet uns retocs en la seva traducció de 1999. I és que Sallent sap treballar en equip, es considera un element més del muntatge teatral, assisteix als assajos i creu que una traducció per ser representada no és un producte estàtic, acabat, intocable.

Així, quan jo vaig assistir a alguns assajos d'aquest Hamlet, fet a la Biblioteca de Catalunya a Barcelona, vaig poder veure les discussions, canvis i supressions d'algunes paraules i fins i tot d'actes com l'escena IV de l'acte IV que la van eliminar, i també canvis respecte a la seva traducció original com per exemple en el famós monòleg de Hamlet "Ser o no ser" la traducció de 1999 deia:

*"és més noble sofrir calladament
les fletxes i els embats d'una fortuna indigna"*(5)

A la traducció del 2009, en canvi, diu:

*"és més noble sofrir calladament
els cops i fletxes d'una sort indigna"*(6)

Sallent tria un model de llengua actual, sense artificis i intel·ligible. La seva traducció sona bé i també s'entén. Intenta connectar amb el públic català contemporani.

Ha conservat l'alternança de vers i prosa de l'original, amb una distribució d'accents semblant a la parla, així la música de les paraules i la cadència dels versos semblen naturals.

Aquest traductor intenta combinar tots els registres de l'original, però amb un llenguatge entenedor.

Jo, m'he pres la llibertat de treballar amb la seva traducció i retallar-la en alguns moments perquè l'obra de Hamlet és massa llarga, però si alguna vegada es pot arribar a representar aquest projecte i dirigeixo el meu Hamlet el convidaré per discutir i consensuar els canvis.

2.5.6-DIFERÈNCIES ENTRE EL FAMÓS SER O NO SER (acte III, escena I) EN LES DIFERENTS TRADUCCIONS CATALANES

MASRIERA:

*“O ésser o no ésser! Es aquesta
La qüestió. Quina es l'acció més digne
De nostre ment?: d una fortuna injusta
Sufrí els embats, ó brassejà ab coratge
Contra eix torrent de penes, y acabarles
Ab resistencia ardida? Es un somni
No més, la mort? Y ay ab la mort s'acaban
Les afliccions y los dolors sens nombre
D'eixa débil natura patrimoni?
Aixó es un terme que ab afany tot hora
Deuríam desitxar. Y es cosa certa
Que morir es dormir!... y tal vegada
Somniar també? Y aquí esta el gran obstacle,
Perque al pensar quíns somnis han de vindre'ns
A dintre del silenci de la tomba
Al deixar tots eixes mortals despulles,
Es prou pera detindre ns! Sóls aquesta,
Aquesta es la rahó que fa més llarga
Nostre infelicitat! Qui aguantaria
Si aixís no fos, dels tribunals la calma,
Dels empleats l'insult, les malifetes
Que dels homes indignes reb el mérit
Sense queixarse may, ni les angoixes
D'amor no correspost, les bategades
Del temps y de l'etat, les violencies
Dels tirans y els menyspreus de la superbia;
Quan á aquell que pateixi aixó li es fácil
Ab un punyal tenir la pau tot d'una?
Qui podria aguantar tanta malesa,
Subant i gemegant baix la feixuga
Cárrega trista d enutjosa vida,
Si no fos que d'enllá la mort, (aquella
Regió d'hont ningú torna), un altre cosa
Hi ha encara que ab mil dubtes ens fadiga
Y'ns fa patir tots aquests mals que'ns voltan
Avans que d'ignorats en cerquém d'altres?
Quan aixó preveyém ens torném febles;
Com del valor la natural tintura
De la prudencia entre les mitjes tintes
Se confón y afebleix, y les empreses*

*Mes heróiques y grans, per eixa sóla
Rahó se torsan y s'oblidan, móren,
Y á desitxos ben vuyts se redubeixen.
Pero... la bella Ofèlia! Nena hermosa
De mos pecats en els teus prec's recorda't.”*

ANTONI BULBENA :

“Ésser, o no ésser: veu-s'ací el problema. És més noble per l'esperit comportar les punyents sagetes de la fortuna adversa, o bracejar contra aqueixa mar de turments i donar-hi fi amb agosarada resistència? Morir... dormir, només [només]; i amb una dormida que diguem, finiren les angoixes i les innombrables dolors de les quals la nostra carn és hereva: veus-aquí una reexida que deuriem sol·licitar amb daler. Morir... dormir; dormir... potser somniar. Guai! és aquest el gran obstacle; car el considerar quins somnis podran sobrevenir-nos en aquella dormida de la mort, en acabat de sostreure'ns a aquest bullici de la vida és prou poderós a deturar-nos. Semblant reflexió és la qui dona a l'infortuni tanta durada; car, ¿qui comportaria els maltractes i menyspreus del món, la tirania de l'opressor, els afronts del poderós, els turments d'una mal pagada amor, els perllongaments de la justícia, els ultratges dels sobercs i les humiliacions que el pacient mèrit reb d'homes indignes, si un mateix podia procurar el seu repòs amb un trist punxó? ¿Qui voldria aguantar tan feixugosa càrrega, suant i gemegant sota el pes d'una vida enutjosa, si no fos per la temor de quelcom en après de la mort (aquella inconeguda regió, dels dintells de la qual ningun viador no torna), temor qui esporugueix la voluntat i fa que comportem aquells mals presents, ans de cercar-ne d'altres que encara desconeixem? Així és com la consciència fa de tots nosaltres uns covards; així la fervor natural de la resolució s'esmoreix amb el malaltís decandiment de l'inrepòs, i les empreses de més empena i importància torcen de camí per tal motiu, tot reduint-se a subtils deliberacions... ¡Emperò, silenci!... ¡La gentil Ofèlia! Nimfa meva, en tes pregàries recorda't de tots els meus pecats.”

MORERA I GALÍCIA:

*“Ser o no ser: aquesta és la qüestió:
si pensa amb més noblesa qui suporta
dards i fonades d'ultratjant fortuna,
o aquell que s'arma contra un mar de penes ,
i amb les armes s'hi oposa per finir-les.
Morir, dormir: res més. I dir que acaben
amb un son les tristors i els mil encontres
dels quals la carn és natural hereva,
és una fi que desitjar caldria
devotament. Morir, dormir. Dormir!...
van desviant-se del seu curs i perden
qui sap si somiar!... Vet aquí el tràngol;
que en aquest son de mort quins somnis poden
pervenir-nos, quan sigui ja despresa
la nostra pell mortal?... Això ens detura:
aquest és el temor que dona el viure
tan llarg el patiment. Car qui voldria,
sofrir les burles i els cops de la vida,
els tropells del tirà, les fuetades
que ens vénen del superb, les agonies
d'un amor menyspreat, la inacabable
durada del pledeig, les insolències
de tots aquells que ens manen, i les guitzes
que el mèrit pacient rep dels indignes,
si hom pot fer-se a si mateix el compte
amb un simple punyal? Qui sostindria,
suant i grinyolant, el pes del viure,
si alguna cosa no temés darrera
de la mort (regió desconeguda
de la qual mai cap viatger no torna),
que ens pertorba el valer i ens fa ajupir-nos
als mals que ara sofrim, ans que llançar-nos*

*a d'altres que ignorem.. I així va fent-nos
covards a tots els homes la consciència;
i el nadiu vermelleig dels determinis
així esgrogueeix amb els reflexos
del pàl·lid pensament; i les empreses
d'empena i d'ocasió, per a no veure-ho
van desviant-se del seu curs i perden
fins el nom d'accions!... I ara assossega't
La bella Ofèlia!
Nimfa, en les pregàries
vetlla pels meus pecats.”*

TERENCI MOIX:

“Ésser o no ésser, aquesta és la qüestió. ¿Què és més noble per a l'esperit, sofrir les fletxes i els flagells d'una ultratjant fortuna o, armat, abrandar-se contra un mar d'entrebancs i, oposant-s'hi, finir-los? Morir, dormir, res més. I dir que amb un somni solament acabem el turment del cor i els mil cops naturals, herència de la carn. Ai, consumació devotament volguda! Morir, dormir, somniar potser: heus aquí el destorb! Perquè en el son de la mort, ¿quins somnis poden venir, si ja ens hem escapat de la mortal despulla? És això, que ens detura; la reflexió que allarga el sofriment de viure! Perquè, ¿qui podria endurar els flagells del temps i els seus desdenys, l'abús de l'opressor, l'ultratge del superb, l'angoixa d'un amor desatès, els retards de la justícia, la insolència oficial i el gran menyspreu que el mèrit pacient rep dels indignes; qui, si hom pot assolir la pau amb un punyalel nu? ¿Qui voldria entomar aquest gran feix, suant i gemegant tota una existència esgotadora, si no fos per l'esglai d'un quelcom desconegut enllà de la mort, país no descobert, dels límits del qual cap viatger no torna? Enigma aqueix que ens contorba el voler i ens força a suportar els mals presents, ans que volar vers altres que ens són desconeguts. Així, la consciència ens fa a tots uns covards, i el color natural de la resolució s'esmorteeix sota l'ombra esvaïda del pensament; i escomeses de la més alta volada, això considerat, canvien llur corrent i perden el nom d'acció... Callem, però. La bella Ofèlia! Nimfa, a les pregàries teves un record pels meus pecats, mai no hi faltés.”

SALVADOR OLIVA:

*“Ser o no ser: aquest és el dilema:
si a l'esperit li és més noble sofrir
els cops i els dards de l'ultratjant Fortuna,
o armar-se contra un mar de sofriments
i enllestir-los lluitant. Morir, que és com dormir,
res més; dir que amb el son finalitzem
els mals del cor, les mil ferides naturals
que la carn va heretar. És un final
per desitjar devotament. Morir, dormir,
i potser somniar; aquest és el destorb:
perquè els somnis que habiten en el son de la mort,
un cop ja ens hem després d'aquesta pell mortal,
ens imposen respecte, és aquesta la causa
que fa que les desgràcies durin tant.
Perquè, si no, qui podria aguantar
les fuetades i les burles d'aquests temps,
l'insult de l'opressor, l'ultratge del superb,
tot el dolor de l'amor menyspreat,
la lentitud de la justícia,
la insolència dels càrrecs, i el desdeny
que dels indignes rep la gent de mèrit,
si pogués un mateix donar-se el cop de gràcia
amb un simple punyal? Qui portaria el pes
d'una vida cansada de queixes i suors,
si no fos per la por d'alguna cosa
més enllà de la mort, aquest país no descobert
que no deixa tornar de les seves fronteres
a cap dels viatgers, que ens confon el desig,
i ens fa suportar els mals que ara tenim
més que fer-nos volar cap als que ens són desconeguts?
Així, doncs, la consciència ens fa covards a tots,
i així el color natiu de la resolució
queda esblaimat pel pàl·lid deix del pensament;
i els projectes més alts i de més importància,*

*per aquesta raó desvien el seu curs
i perden fins i tot el nom d'acció.
Però ara, silenci. Bella Ofèlia!
Nimfa, que siguin recordats els meus pecats
en les teves pregàries.”*

JOAN SELLENT:

*“Ser o no ser, aquest és el dilema:
¿és més noble sofrir calladament
els cops i fletxes d'una Sort indigna,
o alçar-se en armes contra un mar d'adversitats
i eliminar-les combatent? Morir, dormir: res més...
I si dormint s'esborren tots els mals del cor
i els mil estigmes heretats per la carn,
quin desenllaç pot ser més desitjat?
Morir, dormir... dormir... i potser somiar...
Sí, aquest és l'obstacle: no saber
quins somnis acompanyaran el son etern,
un cop alliberats d'aquesta pell mortal,
és el que ens frena i fa que concedim
tan llarga vida a les calamitats.
¿Per què aguantem, si no, l'escarni d'aquests temps,
el jou dels opressors, el greuge dels superbs,
l'amor burlat, la lentitud de la justícia,
l'orgull de qui té un càrrec o el desdeny
dels ineptes pel mèrit pacient,
quan un mateix pot liquidar els seus comptes
amb una simple daga? ¿Qui arrossegaria
el pes d'aquest bagatge tan feixuc
tota una vida de suors i planys,
si no fos que el temor d'alguna cosa
més enllà de la mort, aquell país
inexplorat del qual no torna mai
cap viatger, confon la voluntat
i fa que preferim patir mals coneguts
a fugir cap a uns altres que desconeixem?
I així la consciència ens fa covards a tots,
els colors naturals del nostre impuls
empal·lideixen sota l'ombra de la reflexió,
i empreses de gran pes i gran volada
per aquesta raó desvien el ser curs, i perden
el nom d'accions... Però silenci...
La bella Ofèlia!... Nimfa, en les teves oracions
recorda tots els meus pecats.”*

2.6-Llibret de direcció / treball de taula.

Un llibret de direcció és un quadern que conté les dades d'una posada en escena (Inclou sobretot els desplaçaments dels actors, les pauses, els efectes de so i llum, l'escenografia, el vestuari i qualsevol anotació utilitzada per memoritzar l'espectacle). Formen part d'un llibret de direcció també totes les anotacions i correccions que fa el director en els assajos i les ordres que dona als actors que realitzaran l'obra. Però també les aportacions que els actors puguin donar i el director accepti.

Jo no puc realitzar la direcció d'actors ja que el meu treball és de mena teòrica i és virtual.

Abans de passar als assajos amb els actors, per tant abans de realitzar per complet un llibret de direcció s'ha de dur a terme un treball que jo anomeno "treball de taula", que serveix per:

- Buscar el significat intern de l'obra i què és el que es vol comunicar als espectadors
- Trobar la naturalesa dels personatges i el seu univers ideologicomoral i la relació entre ells
- Crear un disseny de moviments escènics
- Mirar com es passa d'una escena a una altra
- Buscar el ritme de l'obra i les pauses
- Com revestir de valors emocionals l'obra
- Dividir els actes i les escenes i decidir si se segueix estrictament l'ordre de l'autor
- Decidir l'escenari i buscar la col·locació dels actors en cada acte en aquest escenari
- Decidir el desplaçament dels actors i els moviments
- Buscar els efectes de llum i so i trobar també el vestuari.
- Posar en evidència el sentit de cada escena.

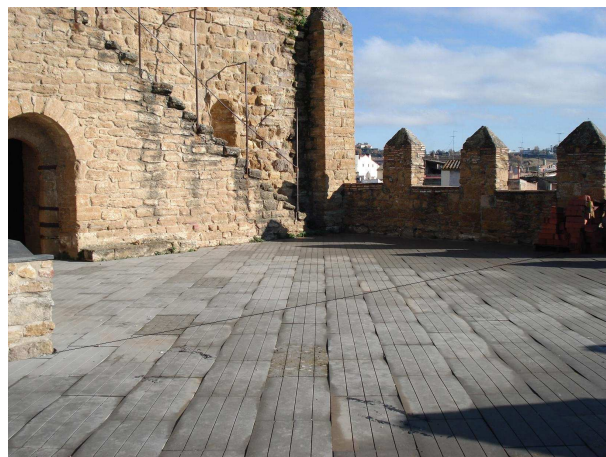
Aquest és el meu objectiu, el treball de taula i prou.

3.1-Lloc de la representació:

He decidit fer el meu Hamlet a la terrassa del castell de la Bisbal d'Empordà. Abans de triar aquest espai vaig mirar-me i remirar-me totes les altres sales del castell i la que em va agradar més fou la terrassa ja que crec que és l'espai perfecte per la representació que tenia pensada.

Primerament vaig pensar de fer-ho en un teatre tradicional amb un escenari a la italiana però després vaig anar a veure el teatre "The Globe" que és a l'aire lliure i és on antigament Shakespeare feia les seves obres i em va agradar molt la idea, tot i que no vull fer una representació arqueològica vaig pensar que fer-ho a cel obert seria interessant.

Tot el que el públic veu és una façana de pedra medieval amb una porta i unes escales que pugen a l'ermita. Tant la porta, com les escales com un banc que hi ha de pedra ho he utilitzat com a escenografia. De tal manera que aquest escenari ja em resol tots els problemes de decorats perquè és molt bonic i adequat per aquesta obra:

Fotografies: arxiu propi

En aquestes fotografies es veu en la primera la façana que veurà el públic en tot moment i en l'altre la línia que divideix l'escenari de l'espai pel públic. L'escenari fa 9.5 m x 5m que són 45m² i l'espai pel públic fa aproximadament 62m².

D'entrada no volia fer una superproducció, sinó en un espai petit una representació familiar i exquisida per a un públic selecte que estimi Shakespeare, amb uns bons actors, que visquin molt intensament els personatges. Vull fer-ho de manera que tant els actors, com el públic se sentin a gust, que tothom gaudeixi i crec que aquest espai és un bon lloc i compleix els meus objectius, ja que els actors senten el caliu del públic i es transmet molta energia positiva i molt bona. A més, vull el mínim d'escenografia i d'efectes especials perquè res tapi als actors. Per tant, vull una obra potent i molt propera al públic.

3.2-Personatges:

He mostrat primer psicològicament el meu punt de vista dels personatges protagonistes de l'obra i també com van vestits i com els veig jo físicament. En els diversos actes, en les situacions escèniques explico com són i van vestits els personatges secundaris.

3.2.1-HAMLET

Des del meu punt de vista, Hamlet és un personatge que a nivell intel·lectual és increïblement lúcid, intel·ligent i amb una lògica fascinant, a més a més al tenir estudis, el converteix en un noi culte.

Però l'aparició de l'espectre, dona un gir a l'obra, li encarrega una venjança, un pes que li és impossible suportar.

El problema, doncs, és que emocionalment Hamlet es comporta com un adolescent, dic que es comporta com un adolescent perquè actua i no pensa en les conseqüències dels seus actes. Semblava que Hamlet estigués enamorat d'Ofèlia, de fet, en la meua opinió ho estava, però després la tracta molt malament, com si fos un drap brut del qual se'n volgués despendre. I és per això que Ofèlia acaba com acaba.

Hamlet dubta de tot, no sap què fer, no sap si creure's l'espectre o no. Però per mi aquesta desconfiança no és, de cap de les maneres l'excusa per a un nou ajornament de la venjança sinó una part lògica de l'actitud que té enfront dels grans problemes que se li plantegen.

Hi ha una gran discussió entre els estudiosos de Hamlet amb el tema de la bogeria, n'hi ha qui diu que el príncep es torna boig de veritat, i d'altres diuen que aquesta bogeria és fingida. Jo, estic més d'acord amb els segons, penso que la bogeria de Hamlet és totalment fingida com a forma de defensa contra les sospites de l'enemic. De fet, Hamlet no és boig amb tothom només amb qui l'interessa, per exemple amb el seu amic Horaci no es fa el boig, és més, hi ha un moment en l'obra que li diu: *“Ja vénen cap aquí. Jo em faré el boig, i tu busca't un lloc”*.⁽⁷⁾ A més hi ha molts moments on Hamlet demostra que té una lucidesa excepcional.

Dins aquesta bogeria fingida hi ha talls on trobem un Hamlet molt còmic i amb un sentit de l'humor increïble. Hi ha escenes molt divertides en l'obra, sobretot quan parla amb Poloni, perquè trobem un Hamlet molt burleta.

Durant tota l'obra he distingit aquests estats d'ànims del príncep:

- Hamlet malenconiós (1ra aparició)
- Hamlet tràgic (aparició de l'espectre i enfrontament a la tasca que aquest li imposa)
- Hamlet irònic (escenes amb Poloni i amb Rosencrantz i Guildenstern)
- Hamlet violent (escenes amb Ofèlia i la reina)
- Hamlet espiritualment vençut (conversa amb Horaci)

Jo, els temes que vull destacar de Hamlet són: El retard de la venjança, (Hamlet no ho acaba de fer mai, no mata mai el seu oncle) i l'amor que Hamlet i Ofèlia senten mútuament al principi de l'obra, fins que Hamlet es fa el boig.

3.2.2-OFÈLIA

És molt obedient Ofèlia, té un amor puríssim, és una noia que sempre respira decència i correcció. Però és tant obedient que, estant molt enamorada de Hamlet, quan el seu pare li diu que s'allunyi d'ell, que no accepti més coses seves, ella compleix. Però psicològicament no ho accepta.

Després quan Hamlet es fa el boig i li diu que no l'estima, ella no entén res, abans Hamlet li donava moltes mostres d'afecte i ara no vol saber res d'ella?

És tant poca cosa Ofèlia que la desgràcia la torna boja. Però no només la causa de la seva follia és la mort del seu pare sinó que són un munt de raons més, algunes explicades anteriorment (la follia de Hamlet, l'obligació per part del seu pare de deixar de veure el seu estimat i la mort de Poloni). Durant tota l'obra només li passen desgràcies, la seva vida sembla que sigui mig apagada, és com una dolça viola que sempre sona en to menor.

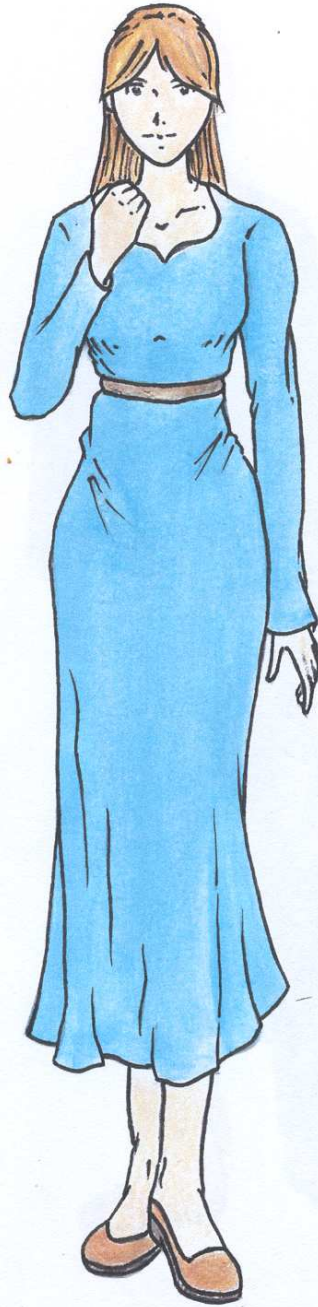
3.2.2-POLONI

És el pare d'Ofèlia, però sobretot és la mà dreta del rei Claudi. Vol el millor per la seva filla però també sap quin és el seu lloc. Pensa que Hamlet i Ofèlia no haurien d'estar enamorats, ja que les dues famílies són de dos estaments diferents. S'estima molt Ofèlia, però a vegades és molt dur amb ella, violent fins i tot.

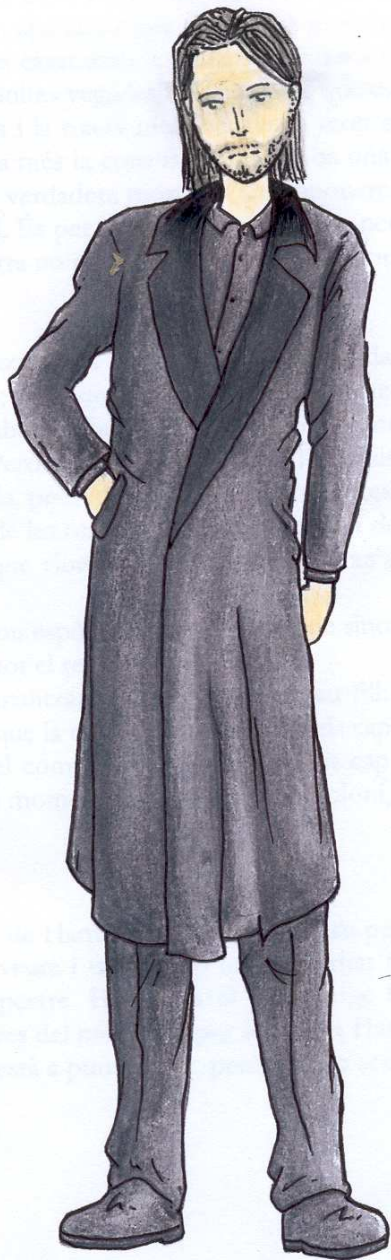
Té un fill, Laertes, al qui deixa marxar a França a estudiar, per tant podem veure que Poloni li dóna molta importància a tenir estudis i cultura. Però és tant exigent Poloni, tant controlador que envia a un criat seu, Reinold, que vagi a França a vigilar tot el que fa el seu fill allà, amb quina mena de gent s'ajunta.... Podem veure reflectit el seu caràcter tant conservador en els consells que aquest dóna al seu fill quan marxa a França. Per exemple : *"No manllevis ni deixis mai diners, perquè el que en deixa hi perd el préstec i l'amic, i, el que s'endenta, sovint hi perd la bisenda."*(8)

3.2.2-LAERTES

Laertes és un noi culte, ja que ha anat a França a estudiar i també és sensible i s'estima molt a la seva germana Ofèlia com també al seu pare Poloni. És per això que quan s'entera que el seu pare i la seva germana són morts es posa molt trist i tant sols vol venjar-se de la persona que ha comès els crims. Quan el rei li diu que ha sigut Hamlet i li proposa com venjar-se, a ell li sembla una bona idea perquè, en aquell moment té molta ràbia dins, però al final de l'obra quan el rei ha mort i ell està a punt li diu el següent a Hamlet: *"Ja té el que es mereixia: és ell mateix qui ha enverinat la copa. Perdonem-nos tots dos, oh noble Hamlet, i que no caigui damunt teu la meua mort ni la mort del meu pare, ni damunt meu la teua!"*(9) Per tant podem veure com també ha estat enganyat pel rei. Però que ell era una bona persona en realitat. Tot i que segueix molt els esquemes del seu pare i li fa molt cas.

3.2.3-EL REI

El rei Claudi és un home molt ambiciós, gelós del seu germà, a qui matà per quedar-se amb la seva dona i amb la corona de Dinamarca. Un cop al tron, el monarca no para de muntar-se festes, beu, riu i no fa gaire bé la seva feina com a rei que és. Però, a part de passar-s'ho tant bé o, des del meu punt de vista, aparentar que s'ho passa molt bé, té remordiments de consciència. Va matar al seu germà i ara és casat amb la reina... A vegades surten d'ell paraules de penediment (el moment que resa) però moltes vegades fa i diu coses que continuen sent malignes i ambicioses. S'estima molt a Gertrudis i la tracta molt bé. Estan molt enamorats, ell ara és molt feliç, té a la dona que estima i a més a més la corona, només hi ha una cosa que li falla: Hamlet. El monarca sap que Hamlet coneix la verdadera mort de l'antic monarca i és per aquesta raó que el vol matar, per a poder viure tranquil. És per això que jo penso que per una banda es penedeix d'haver matat al seu germà però per l'altra no tornaria enrere i faria millor les coses.

3.2.3-LA REINA

Sobre la reina he d'analitzar varis aspectes: Per una banda la relació que tenia amb el seu espòs difunt -pare de Hamlet-; crec que al ser el rei un home d'estat no la valorava ni la tenia en consideració cosa que l'abocà a buscar refugi en un amant: el germà del seu espòs. O sigui que, crec que era adúltera. Però ella és innocent de l'assassinat del seu marit, no és perversa, és simplement una dona sola, perduda, en una ambient cortesà.

Així com moltes dones de les obres de Shakespeare són decidides i trenquen les regles que els hi correspon a l'època en que viuen, aquesta reina es deixa estimar però no es pot veure com una dona transgressora.

Crec que estima al seu nou espòs amb bogeria perquè sinó no s'entén que es casi amb ell, saltant-se les murmuracions de tot el regne.

Per altra banda, s'ha d'analitzar la relació amb el seu fill: Sembla que és fill únic i que ha estat molt consentit i mimat; que la reina li ha donat tots els capricis i que se l'estima molt.

Alguns autors parlen del complex edípic de Hamlet cap a la seva mare. El que queda clar és l'estimació mútua i en el moment que aquest mata Poloni, la influència que té sobre la seva mare a la que fa dubtar.

3.2.3.-HORACI

Horaci és el millor amic de Hamlet, és fidel i és l'única persona que sap que Hamlet realment no és boig sinó que ho fa veure i també sap tota la veritat sobre l'assassinat del pare Hamlet com també l'aparició de l'espectre. Horaci és el personatge bo per excel·lència, és centrat i no es deixaria corrompre per res del món. Sempre segueix a Hamlet allà on va i intenta parar-li els peus en moltes bogeries que està a punt de fer, però mai ho aconsegueix.

3.3-ACTE I

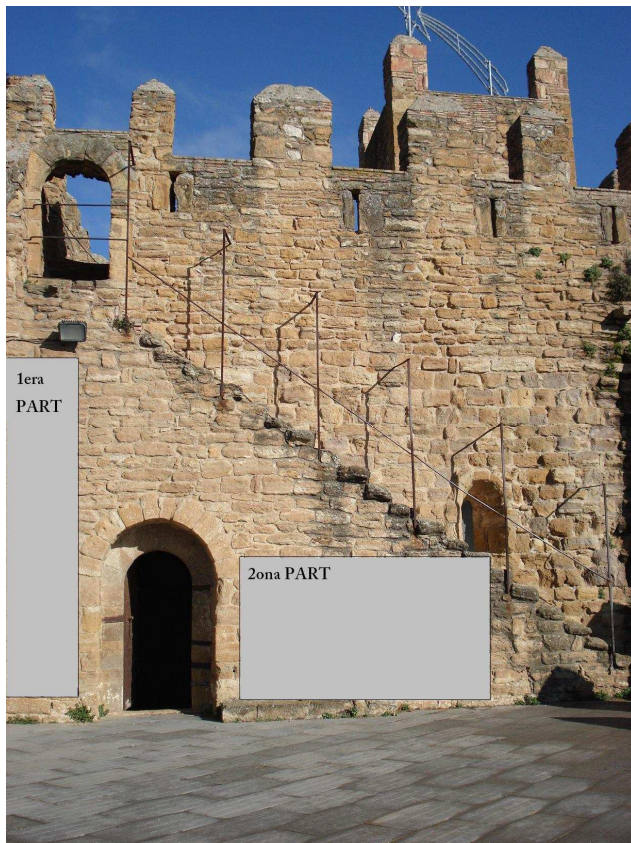
3.3.1-ESCENA I:

Resum: L'obra comença a dalt d'un castell a Elsinor, Dinamarca, és mitjanit, quan uns guardes (Bernat i Marcel, acompanyats d'Horaci, un bon amic de Hamlet) fan el canvi de torn de guàrdia i relleven a Francesc.

Horaci queda convençut del que li havien explicat anteriorment Bernat i Marcel, sobre l'aparició d'un espectre igual que el rei difunt, quan veu amb els seus propis ulls la figura del monarca, intenta parlar amb ell però aquest marxa. Tot i que al cap d'uns minuts l'espectre torna a aparèixer, quan canta el gall torna a abandonar l'escena.

L'escena acaba amb l'acord de tots tres d'explicar-li a Hamlet tot el que han vist ja que estan convençuts que a ell li parlarà.

Aquesta escena la supprimeixo, però perquè el públic entengui tot el tema de Fortimbràs i la guerra posaré aquest discurs d'Horaci , que sortirà projectat a la part de les escales que pugen a l'ermita del castell .Com que tota la projecció no hi cab en una sola paret he decidit dividir el discurs en dos i posar-lo així:

Se sentirà també una veu en off que el recitarà molt fluixet dues vegades, acompanyada de la música.

Música: mentre va entrant la gent fins abans de començar la funció, i mentre duri la recitació del fragment, posaré “L’Adagio en sol m d’Albinoni”

**1a part - El nostre rei difunt, va ser induït,
com ja sabeu, a batre's en combat a ultrança
per l'orgull envejós de Fortimbràs,
el rei de Noruega; el nostre valent Hamlet
—tal com l'anomenaven a tota aquesta part
del món que coneixem— va matar Fortimbràs,
el qual, en mutu acord ratificat
per la llei i pel reglament de guerra,
s'havia compromès, si hi deixava la vida,
a cedir al vencedor totes les seves terres,
i pel mateix acord, el nostre rei
havia de cedir al rei Fortimbràs
una extensió de terres similar
si era ell qui perdia la batalla;
com que la va guanyar, i en virtut d'aquell tracte,
les terres del vençut van passar al nostre rei.**

**2na part - Pro vet aquí que Fortimbràs el jove,
un príncep d'un valor tan discutible
com provat és el seu arrauxament,
recluta pels confins de Noruega
tots els desheretats que aconsegueix trobar,
uns morts de gana sempre disposats
a servir de bon grat qualsevol causa
que els distregui les penes de l'estómac.
La causa en qüestió, com a hores d'ara
sap el nostre govern perfectament,
no és altra que recuperar amb la força
les terres que el seu pare va perdre en el combat.
I això suposo que és la principal raó
d'aquests preparatius, d'aquestes guàrdies i
de l'enrenou que altera tot el regne.**

3.3.2-ESCENA II

Resum: Dins el castell d'Elsinor, Claudi, nou rei de Dinamarca, casat amb la viuda del seu germà difunt, explica i encarrega als consellers Corneli i Voltimand que duguin una carta al vell monarca noruec, una carta que explica les intencions que té el seu nebot Forimbràs d'apoderar-se de les terres que, amb la mort del seu pare, van passar a mans del rei Hamlet, mort fa pocs dies.

Laertes, fill de Poloni, un bon conseller del rei, demana a Claudi el permís per marxar a França, ja que havia vingut a Dinamarca per assistir a la coronació d'aquest nou rei i ara vol tornar a França, el monarca li concedeix.

A més, abans que surtin d'escena, la reina, mare de Hamlet i el rei es dirigeixen a aquest per convèncer-lo a no obstinar-se a portar dol indefinidament per la mort del seu pare, i que vegi el nou rei com un nou pare.

Després, quant tots marxen d'escena Hamlet s'hi queda i fa un monòleg en el qual explica el dol que sent per la mort del seu pare i el precipitat casament de la seva mare amb el seu oncle.

Quan acaba de fer el discurs, entren Horaci, Marcel i Bernat i li expliquen que la nit passada van veure l'espectre del rei i li descriuen. Hamlet queda molt sorprès i diu que els acompanyarà a fer guàrdia aquella nit.

Canvi d'escena: Durant el canvi d'escena, amb una llum tènue però no totalment a les fosques es continuarà sentint la música de l'Albinoni que hi havia a l'escena anterior, la música s'acabarà quan els personatges acabin de muntar l'escenografia i aquesta escena II es disposi a començar.

Els mateixos personatges que sortiran a continuació i que faran servir les cadires (el rei, la reina i Poloni) seran els que les portaran a escena i les col·locaran al seu lloc. Per tant el públic veurà tot el canvi d'escena i els transports de les cadires. Però és fet expressament perquè d'aquesta manera és tot més familiar i al no haver-hi masses efectes especials ni massa escenografia els actors surten quasi amb una mà al davant i una altra al darrere, i així demostren les seves capacitats com a bons actors que són.

Situació Escènica: Hi ha dues cadires pels monarques, que estan assentats al costat dret de la porta. Hamlet està dret al costat esquerre de la porta, recolzat a la paret. Els dos consellers estan mirant als reis, d'esquenes al públic i quan Claudi els hi acaba d'explicar el que han de fer, marxen per la porta. Poloni està assentat en una cadira davant del mur de la terrassa del castell que està al costat de l'escenari i Laertes està dret al seu costat.

Quan tots surten excepte Hamlet, marxen d'escena per la mateixa porta que han sortit Voltimand i Corneli.

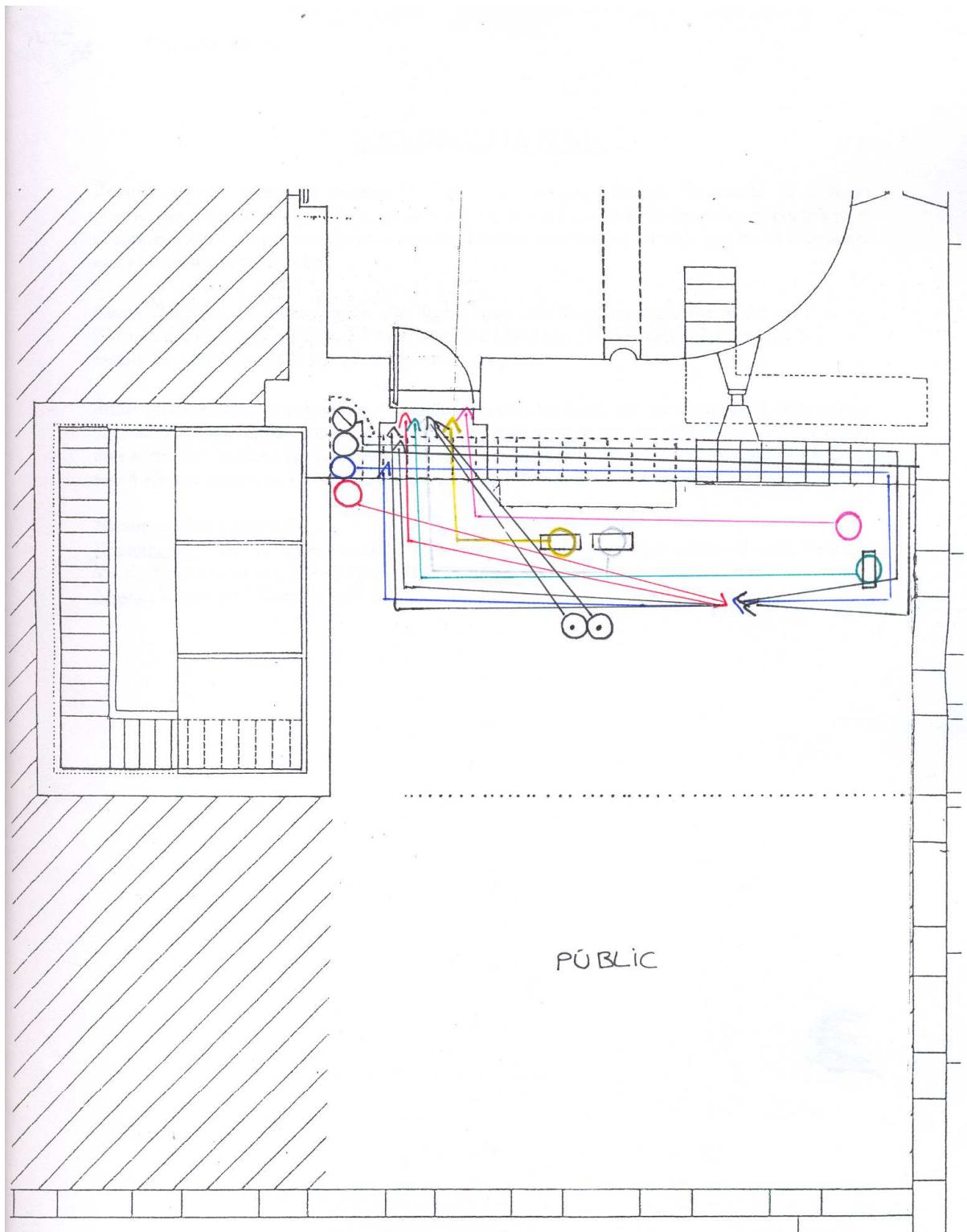
Hamlet es queda sol, i fa el seu monòleg. Quan diu: "*un animal privat d'enteniment...*" Horaci, Marcel i Bernat comencen a baixar per les escales. I quan Hamlet acaba el discurs aquests ja són a l'escenari. Durant el diàleg que ve a continuació entre Hamlet i els altres tres personatges, es van movent per tot l'escenari, però sense donar mai l'esquena al públic.

A l'acabar l'escena tots surten, primer Horaci, Marcel i Bernat i després Hamlet per la mateixa porta.

Escenografia: Espai buit amb tres cadires iguals, de fusta similars a aquesta:

Il·luminació: Llum blanca tènue, que il·lumini bé tots els personatges, homogènia. I que il·lumini tot l'escenari, les escales també, ja que vull que es vegi quan entren Horaci, Marcel i Bernat. La llum ve de darrere el públic.

○ REINA	○ ○ CONSELLERS	○ MARCEL
○ REI	○ HANLET	○ BERNAT
○ LAERTES	○ HORACI	
○ POLONI		

3.3.3-ESCENA II bis.

Resum: Aquesta escena, de Hamlet i Ofèlia enamorats sense diàlegs, l'he creada jo. L'he fet perquè, des del meu punt de vista, aquests dos joves, tot i que després les coses es compliquen, s'estimen molt. I d'aquesta manera es crea un Hamlet més humà i sensible que és un dels temes que jo volia destacar en l'obra.

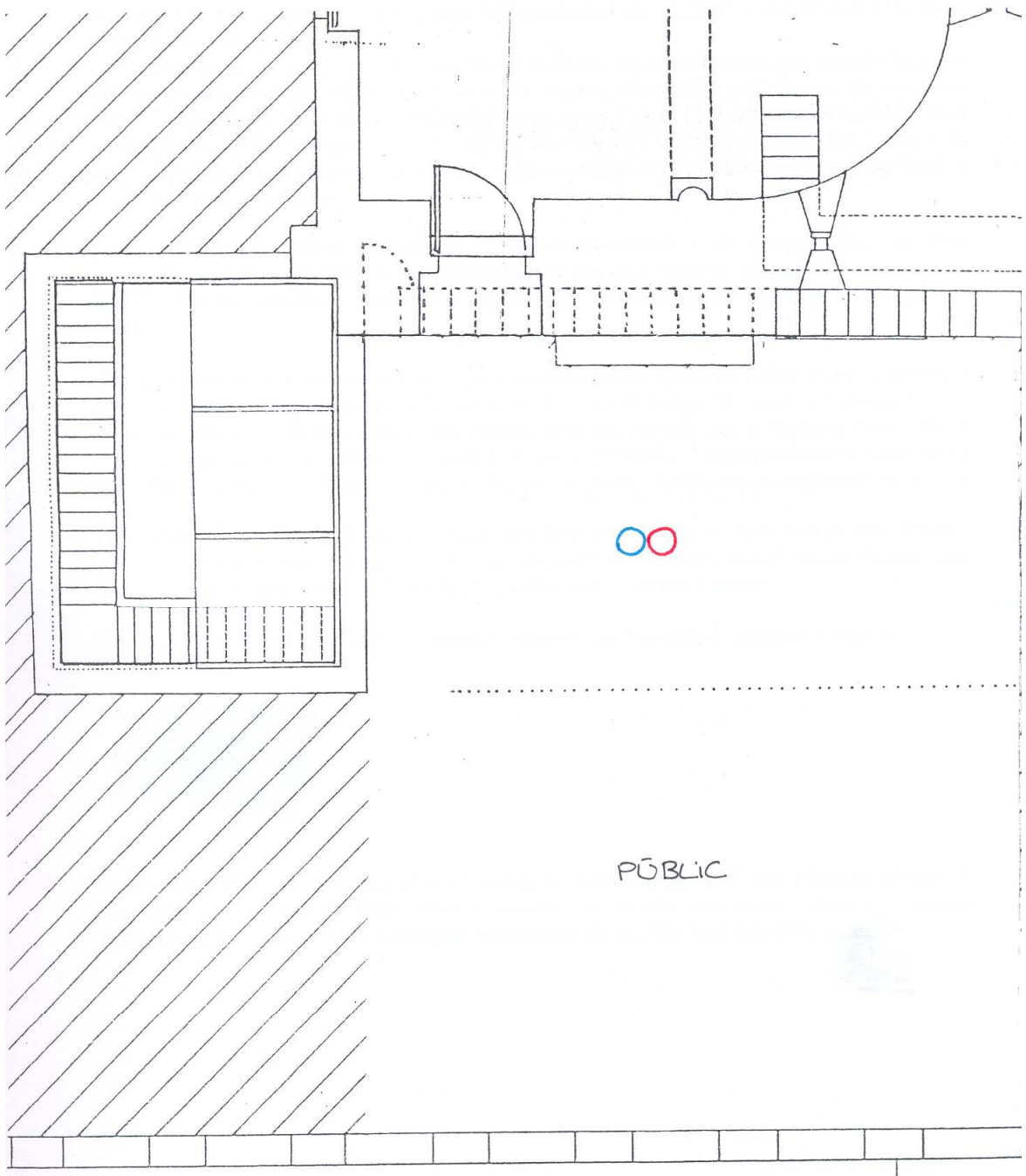
Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat quan tots els personatges han sortit per la porta. El canvi d'escena serà tot fosc. És recolliran les cadires molt ràpidament a les fosques. I aquesta escena III comença amb la llum completament apagada.

Situació Escènica: De cop i volta al mig de l'escenari, un focus enfoca a Hamlet i Ofèlia estirats al terra. Tot i que aniran canviant de posicions, però sempre estesos al terra, al principi Ofèlia està al cim de Hamlet i fan com una espècie de coreografia abraçant-se i petonejant-se sense dir res. Amb una música de fons. Aquesta escena dura 1:30 minuts més o menys.

Escenografia: Espai buit.

Il·luminació: Fosc i de repent un focus que enfoca els dos personatges estirats al terra. Fins que s'acaba l'escena que es tornen a apagar completament els llums.

Música: Tribalistas “Carnalismo”

3.3.4-ESCENA III

Resum: El tema d'aquesta escena es basa en l'acomiadament de Laertes amb Poloni i Ofèlia, el seu pare i la seva germana petita.

Al començament de l'escena, Laertes aconsella a Ofèlia sobre l'estimació que Hamlet sent per ella. Li diu que desconfii perquè al ser un home de més alta posició que ella tots els seus actes tenen repercussions en el regne. Tot seguit, però, entra Poloni i s'acomiada del seu fill. Quan aquest marxa, Ofèlia li explica que últimament Hamlet li ha donat mostres d'afecte i que li ha confessat el seu amor. Poloni li prohibeix malgastar el seu temps amb més converses amb el príncep i Ofèlia ho accepta.

Canvi d'escena: L'escena anterior ha acabat completament a les fosques. Ara una llum homogènia enfoca tot l'escenari. Els personatges ja són dins l'escena. La música que sonava en l'escena anterior continuarà sonant uns segons més i es parará just abans que s'encenguin les llums.

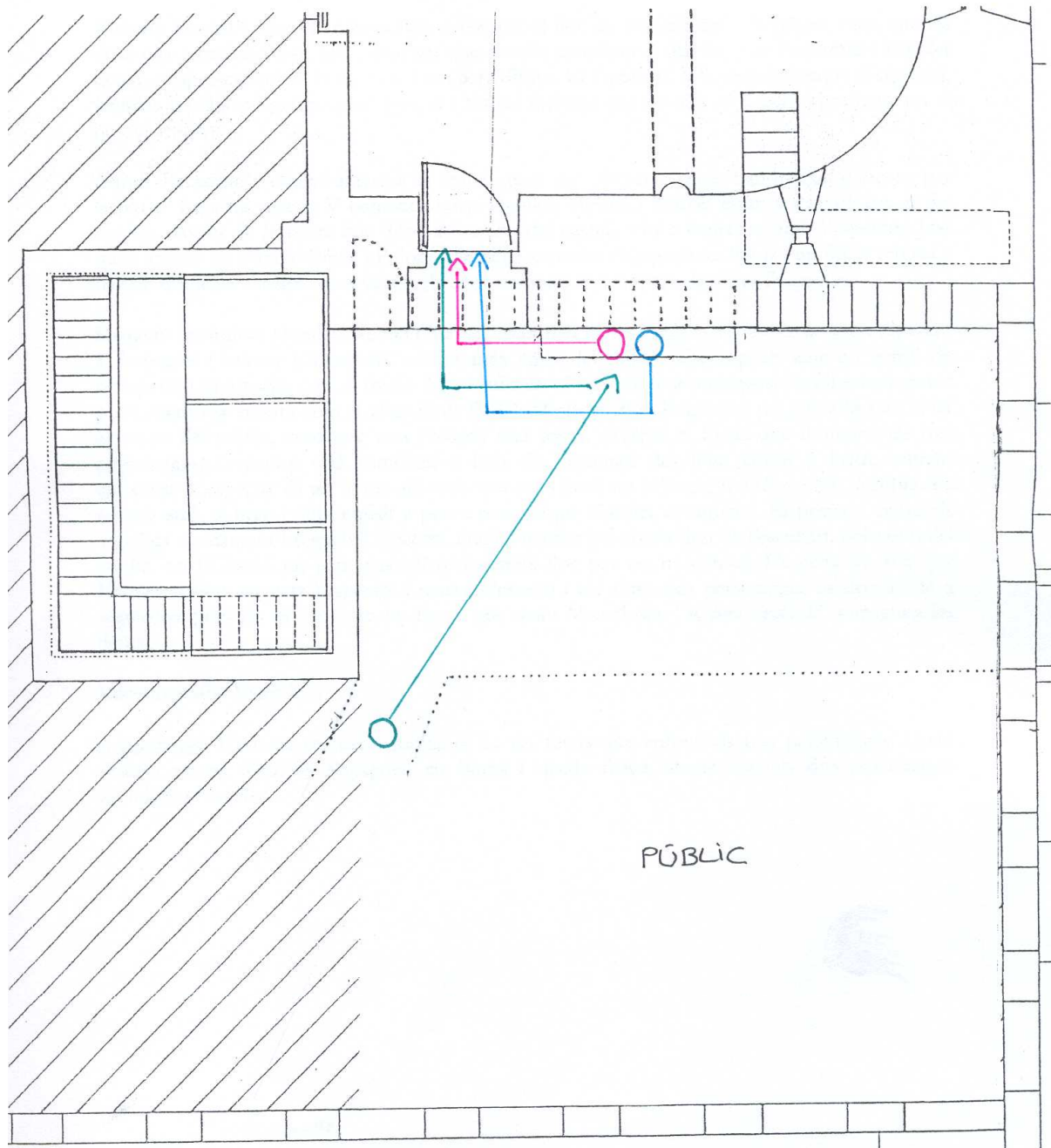
Situació Escènica: L'escena comença quan Laertes i Ofèlia tenen un diàleg. Estan assentats al banc que hi ha al costat esquerre de la porta, un al costat de l'altre. Al costat de Laertes, al terra, hi ha una maleta que és el seu equipatge. Poloni, entra pel passadís que hi haurà al costat dret de l'escenari, que dona al mateix àtic del castell, al costat del públic. Quan aquest entra a escena els seus fills s'aixequen del banc. Laertes marxa per la porta, evidentment, emportant-se la seva maleta.

Quan es queden Poloni i Ofèlia sols, tenen una discussió. Poloni és molt violent amb Ofèlia, i ella està espantada. Van d'un lloc a l'altre de l'escenari, Poloni cridant-la. L'escena s'acaba quan aquests dos personatges surten per la mateixa porta que ha marxat Laertes.

Escenografia: Espai buit, l'únic objecte que hi haurà serà una maleta semblant a aquesta:

Il·luminació: Més o menys igual que en l'escena II, llum blanca tènue, que il·lumini bé tots els personatges, homogènia. Però sense il·luminar les escales que pugen. Només l'escenari pròpiament dit. I un tall de la paret però no fins dalt de tot, fins just dalt de la porta.

○ OFÉLIA

3.3.5-ESCENA IV

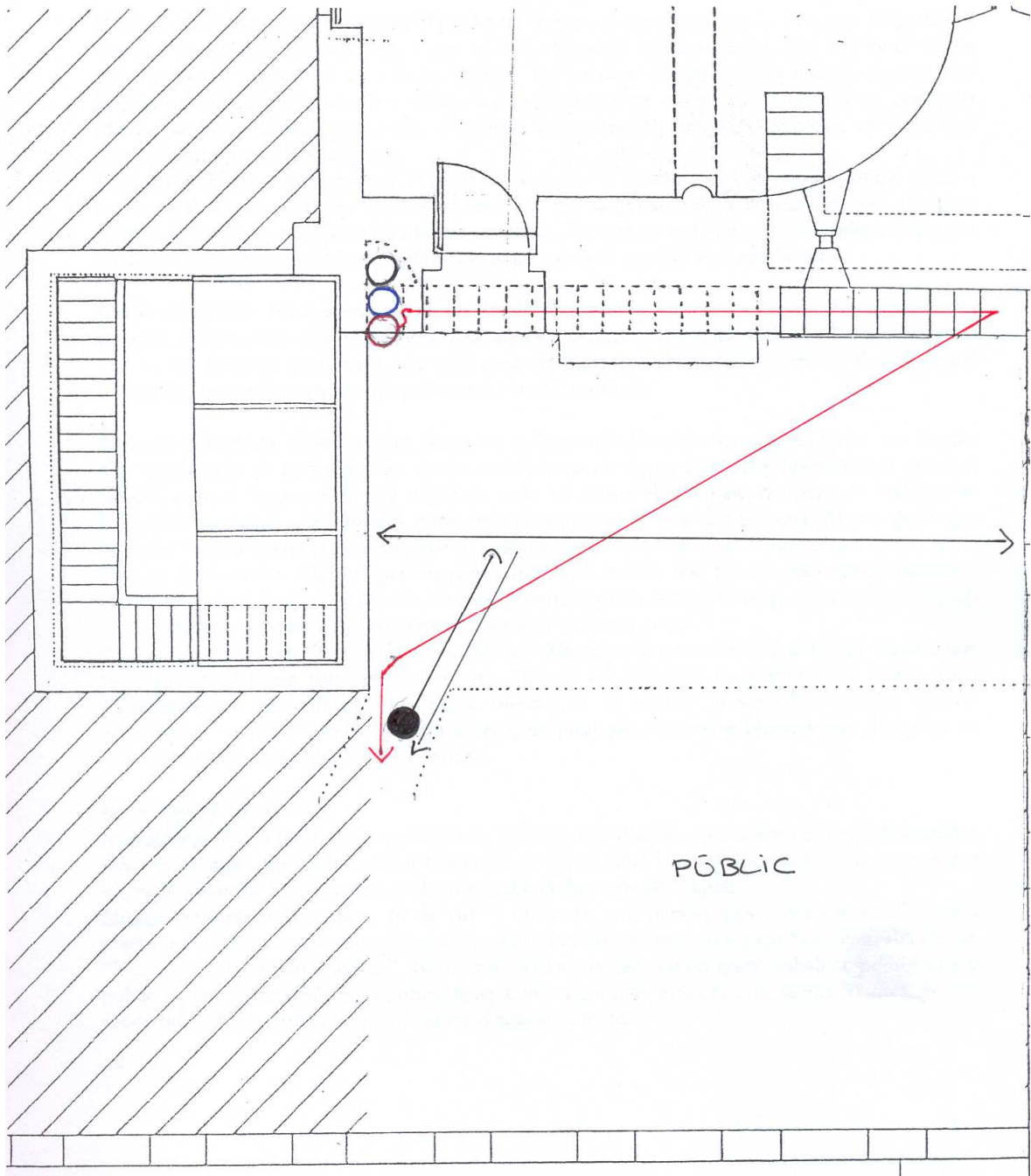
Resum: Horaci i Marcel acompanyen a Hamlet al lloc de trobada amb l'espectre, com que les dues nits anteriors l'han vist, esperen que torni a aparèixer. I així és, surt l'espectre i Hamlet queda estupefacte veient la figura del seu pare difunt. El fantasma li fa senyals perquè el segueixi, Hamlet el vol acompanyar però Horaci i Marcel li diuen que no se'n refiï, però el príncep no té por, el segueix..

Canvi d'escena: L'escena anterior ha acabat quan tots els personatges han marxat d'escena per la porta. Aquesta escena V comença quan Hamlet, Horaci i Marcel estan a dalt de tot de les escales, davant de la porta que dóna a l'ermita del castell, van a trobar-se amb l'espectre. Just quan acaben de marxar Ofèlia i Poloni a l'escena anterior, s'apaguen les llums i un focus enfoca a dalt de tot de les escales on es veuen els tres personatges a l'espera de veure l'espectre.

Situació escènica: Hamlet, Horaci i Marcel estan dalt de les escales, davant de la porta esperant a l'espectre i mirant a l'horitzó, mirant més enllà del públic. De cop se sent un soroll de trompetes i canonades com si fossin focs artificials, el rei està de festa.(aquest soroll estarà gravat prèviament i se sentirà com si vingués de lluny). Després entra l'espectre, pel passadís que hi ha al costat del públic, com que tota l'escena està fosca, excepte el focus que il·lumina els tres personatges, l'espectre està caminant a baix de l'escenari des d'un costat a l'altre, mirant endavant. L'espectre és un home alt, amb una capa però no se'l veu, només es veu l'ombra. Fa senyals amb el braç i mira endalt a poc a poc perquè Hamlet el segueixi. El príncep, baixa els esglaons ràpidament i segueix l'espectre, que ha marxat pel costat dret de l'escenari, pel cantó del públic, on hi haurà un petit passadís(pel mateix lloc per on ha entrat). L'escena s'acaba que Hamlet corrent segueix l'espectre i marxa d'escena i els altres dos personatges es decideixen a seguir-los, però no es veu com ho fan ja que quan Marcel diu: "*sí, però seguim-lo*" s'apaguen les llums.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: L'escena és fosca només hi ha un focus que enfoca als tres personatges. Quan Hamlet marxa d'escena s'apaguen els llums i queda fosca, abans que els dos personatges abandonin l'escena.

● ESPECTRE

3.3.6-ESCENA V

Resum: El diàleg entre l'espectre i Hamlet: el trobem al començament de l'escena. L'aparició li diu que és l'esperit del seu pare i que va ser assassinat pel seu germà, que ara és el rei de Dinamarca i el marit de la seva dona, la reina. Va ser mort al jardí mentre dormia, Claudi li va abocar un verí mortal a l'orella. Després d'explicar-li com el van matar, l'espectre carrega a Hamlet amb un deute, li encomana una tasca: venjar-se del seu oncle! Però que no trami cap acció maligne contra la seva mare.

És a partir d'aquest moment que Hamlet decideix fer-se el boig, és una bogeria fingida com a forma de defensa contra les sospites de l'enemic. Per tant, quan els seus amics entren a l'escena Hamlet ja comença a dir paraules i frases estranyes. Hamlet els hi fa jurar tres vegades (l'espectre va dient: jureu) per tal que no diguin res a ningú sobre el que han vist aquella nit.

Canvi d'escena: En l'escena anterior, Hamlet ha marxat corrents a buscar l'espectre, a les fosques, només s'han vist les ombres. Ara, aquesta escena V comença amb una llum molt tènue quasi a les fosques, però amb una mica més de llum que abans. Entra primer l'espectre pel mateix lloc per on ha marxat i després entra Hamlet corrents.

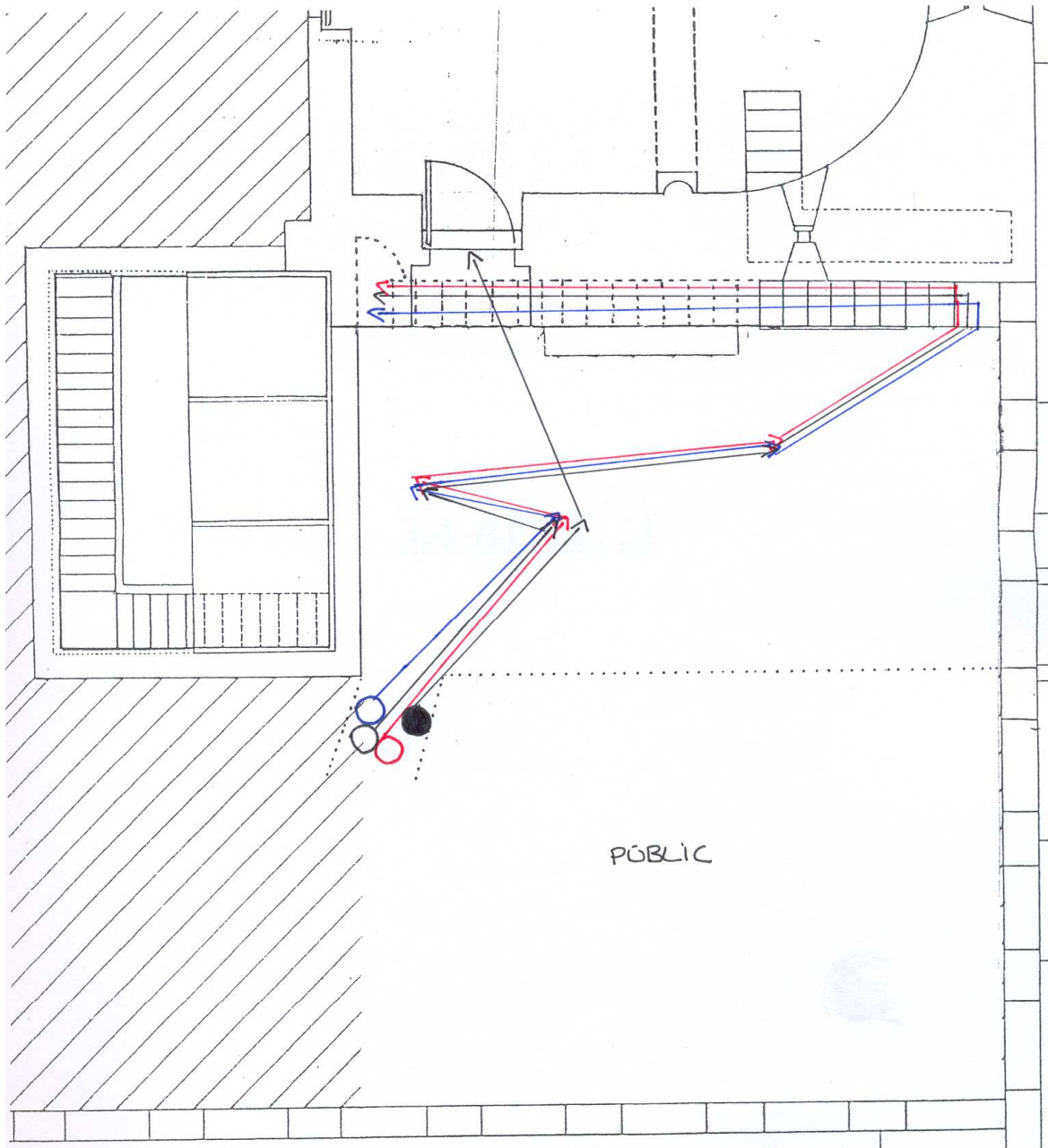
Situació Escènica: Entra primer l'espectre a l'escena i Hamlet darrere seu, entra uns segons més tard, cansat de tant seguir-lo. Estan tota l'estona drets, per l'escenari, Hamlet com que està nerviós perquè l'espectre li està explicant com va morir el seu pare no para de bellugar-se. L'espectre en canvi, està immòbil, parla amb el mateix to de veu tota l'estona. Abans, però, que Marcel i Horaci entrin a l'escena, Hamlet escriu alguna cosa en una llibreteta que traurà de la butxaca de l'armilla. Els dos personatges entren pel mateix lloc per on han entrat Hamlet i l'espectre i estan drets al costat de Hamlet, mentre aquest, fent-se el boig es va movent. Quan entren ells dos, pel passadís, l'espectre acaba de sortir per la porta.

Quan estan els tres en l'escena (Hamlet, Horaci i Marcel) el primer els hi fa jurar tres vegades que no diran res del que han vist aquesta nit. Treuen les espases i les posen totes juntes, cada jurament a un lloc diferent de l'espai, mentre es va sentint la veu de l'espectre (gravat prèviament) que diu: "*jureu!*" I quan acaben de jurar per últim cop marxen tots (Hamlet va primer) per les escales que donen a l'ermita.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum molt tènue, quasi fosca, homogènia i blavosa, que només es vegin les ombres dels personatges. Que il·lumini tot l'escenari, ja que al final Hamlet, Horaci i Marcel surten per les escales i també s'han de veure. Quan marxen la llum continua igual.

Música: Sanjosex- "**Quan es fa de nit**". Quan els tres personatges estan sortint d'escena i pugen les escales, aquesta cançó ja anirà sonant. Per tant, començarà quan Hamlet acaba de dir: "No, no; veniu, entrem plegats." He decidit posar una cançó d'un grup Bisbalenc perquè així el públic es familiaritzi més amb l'obra, perquè ens sigui més propera a nosaltres. A més, és una cançó que reflexa molt el moment aquest d'aquesta escena.

3.4-ACTE II

3.4.1-ESCENA I

Resum: Al començament de l'escena Poloni li diu a Reinald, el seu criat, que vagi a París. I que a part de dur-li unes cartes i diners a Laertes, s'informi del seu comportament. Quan Poloni acaba de conversar amb Reinald, entra Ofèlia ben espantada i li explica que Hamlet l'ha anat a veure, que feia coses estranyes i li deia paraules horribles. Poloni diu que la bogeria de Hamlet és una bogeria d'amor per la seva filla i creu que el que han de fer és anar-li a explicar immediatament al rei el perquè del trastorn que sofreix Hamlet últimament. L'escena acaba quan Ofèlia i Poloni surten d'escena en direcció al palau.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat amb la música de Sanjosex, aquesta cançó durarà 00:59 segons. Quan arribi a aquests segons s'anirà abaixant a poc a poc la música i la llum s'anirà fent més clara al mateix temps. Els dos personatges que entren en aquesta escena (Poloni i Reinald) surten per la porta i mentre caminen i es col·loquen a l'escenari, ja van parlant.

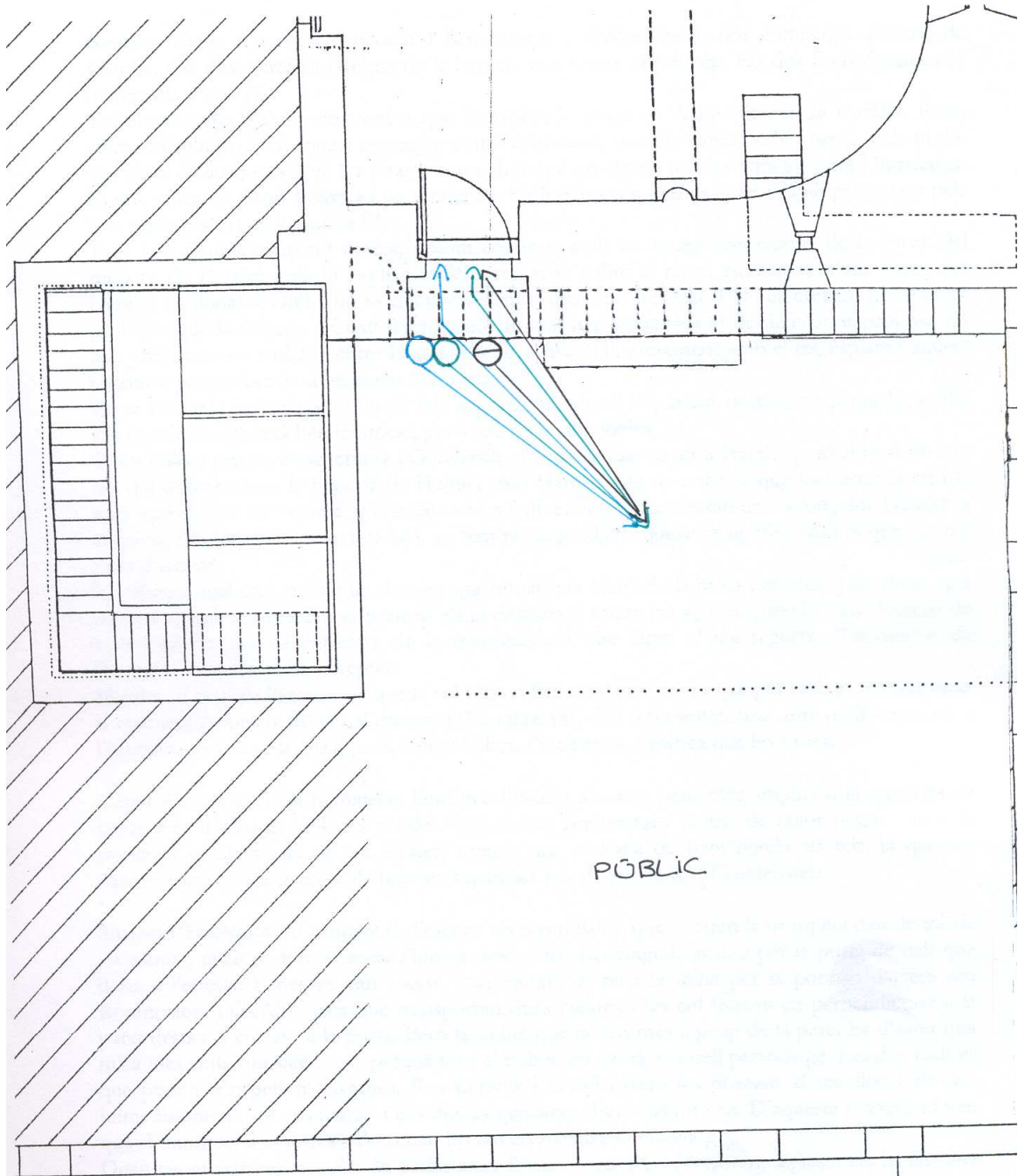
Situació escènica: Es col·loquen al mig de l'escenari (han entrat per la porta) tots dos drets, mirant-se i conversant. Quan Poloni li acaba de donar les ordres, aquest marxa per la porta però quan es disposa a sortir entra Ofèlia per la mateixa porta, molt esverada. Els dos personatges es creuen, Reinald se la mira i surt.

Ofèlia està molt nerviosa, li explica al seu pare el que li ha dit Hamlet i com l'ha tractat. Quan parla i ho explica va imitant tot el que diu amb gestos per a una millor comprensió. Per exemple diu que Hamlet li ha agafat fort el canell, doncs, mentre ho diu s'agafa fort el canell.

Poloni li diu que han d'anar a veure el rei immediatament, l'agafa del braç i marxen per la porta.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum molt clara homogènia, sense il·luminar les escales. Només l'escenari i la porta

- OFELIA
- ⊖ REINALD

3.4.2-ESCENA II

Resum: El rei i la reina demanen a Rosencrantz i Guildenstern, dos companys d'estudi de Hamlet, que descobreixin l'origen de la bogeria que pateix el príncep. Els dos forasters marxen de seguida a veure'l.

Tot seguit entra Poloni, convençut que ha trobat la causa de l'embogiment de Hamlet. Però, abans d'explicar-los-hi aquest assumpte entra Voltimand, que ha tornat de Noruega, i els hi diu que el rei d'aquell país li va fer jurar al seu nebot que no alçaria mai les armes contra Dinamarca. El que volen és atacar Polònia i per poder-ho fer li demanen permís al rei Claudi per passar pels seus territoris. Al rei li sembla bé.

Tant bon punt Voltimand marxa, Poloni continua amb les seves suposicions de la causa del trastorn de Hamlet i els hi explica tot el que pensa sobre el tema, ajudant-se d'una carta que Hamlet va donar a Ofèlia on es demostra l'amor que sent per ella. Els reis creuen que pot ser probable que la bogeria vingui d'això, però Poloni per acabar-los-hi de demostrar proposa un pla: prepararà una trobada entre Hamlet i la seva filla i ell, juntament amb el rei, espianaran aquest encontre per confirmar si realment hi ha amor.

Entra Hamlet i Poloni els hi diu als reis que marxin que ell hi parlarà, després de parlar-hi, arriba a la conclusió que està ben trastocat, però que no li falta lògica.

Quan Poloni marxa, Rosencrantz i Guildenstern van a trobar-se amb Hamlet però al final no són ells qui descobreixen la bogeria de Hamlet sinó Hamlet que descobreix que han estat el rei i la reina que els han fet venir. Però els dos amics li diuen que ara arribaran uns actors, que Hamlet ja coneixia, i Poloni, que entra a la sala, va fent propaganda d'aquests magnífics còmics que estan a punt d'arribar.

Els còmics arriben i reciten un discurs apassionat que Hamlet els hi ha demanat. Just abans que aquests abandonin l'escena el príncep els hi demana si serien capaços d'aprendre una dotzena de versos escrits per ell entremig de la representació que faran el dia següent "l'assassinat de Gonzalo" i els actors ho accepten.

Hamlet, al final de l'escena, es queda sol i fa un llarg parlament, diu que per acabar de confirmar si realment l'espectre no era el dimoni i l'ha enganyat, farà representar una obra molt semblant a l'assassinat del seu pare, si aquest, veient l'obra, s'estremeix significa que ho va fer.

Canvi d'escena: Amb la mateixa llum que l'escena anterior però més ampliada, ja que s'ha de veure tota la façana, amb les escales. Surten dos personatges vestits de color negre tocant la trompeta a dalt de tot de les escales, toquen una melodia de benvinguda als reis, ja que ara aquests sortiran per la porta de baix acompanyats per Rosencrantz i Guildenstern

Situació Escènica: Al principi de l'escena els dos músics, que tocaran la trompeta dalt de tot de les escales, quan acabin de tocar l'himne típic d'una benvinguda surten per la porta de dalt que dona a l'èrmita. I mentre van tocant, van entrant el rei i la reina per la porta, i darrere seu Rosencrantz i Guildenstern que transporten dues cadires i les col·loquen en perpendicular a la paret dreta del costat de la porta. Però la cadira que posen més a prop de la paret ha d'estar una mica més endavant que l'altra perquè sinó el públic no veurà a aquell personatge. Les dos cadires que porten són pels monarques, Rosencrantz i Guildenstern les posaran al seu lloc i els reis immediatament s'hi assentaran i ells dos es quedaran drets davant seu. D'aquesta manera es veu que el transport d'objectes a l'escenari ho fan els mateixos personatges.

Quan els monarques acaben de parlar amb Rosencrantz i Guildenstern, aquests els hi fan una salutació i marxen per la porta.

Poloni tot seguit entra pel passadís que hi haurà al costat esquerre del públic i els hi anuncia que ara arriben els ambaixadors i així és, aquests entren pel mateix passadís que ha entrat Poloni i després surten per allà mateix.

Poloni, que mentre els monarques parlen amb els dos ambaixadors (Voltimand i Corneli) s'ha col·locat una mica més enrere per no molestar, ara parla amb ells sobre Ofèlia i els hi explica la causa de la bogeria de Hamlet. Està dret davant dels reis que encara resten asseguts.

Els reis s'aixequen de les cadires i surten per la porta, perquè Poloni els hi demana que vol parlar a soles amb Hamlet. Les cadires es queden a escena. Hamlet entra a escena llegint un llibre i ho fa pel mig del públic, es va obrint pas. I quan entra a l'escenari parla amb Poloni, aquest a l'acabar-se la conversa surt per la porta i es creua amb Rosencrantz i Guildenstern que van a buscar el príncep. Hamlet està assentat a la muralla dreta de l'escenari, entre merlet i merlet i segueix llegint el seu llibre. Quan veu a Rosencrantz i Guildenstern deixa el llibre al lloc on estava assegut i s'aixeca, els hi dona la mà amistosament i es posen a parlar, Hamlet al seu davant, i tots estan perpendiculars al públic, sense donar-los-hi l'esquena en cap moment.

Poloni torna a entrar a escena per la porta i quan parla amb Hamlet Rosencrantz i Guildenstern es posen a darrere Poloni.

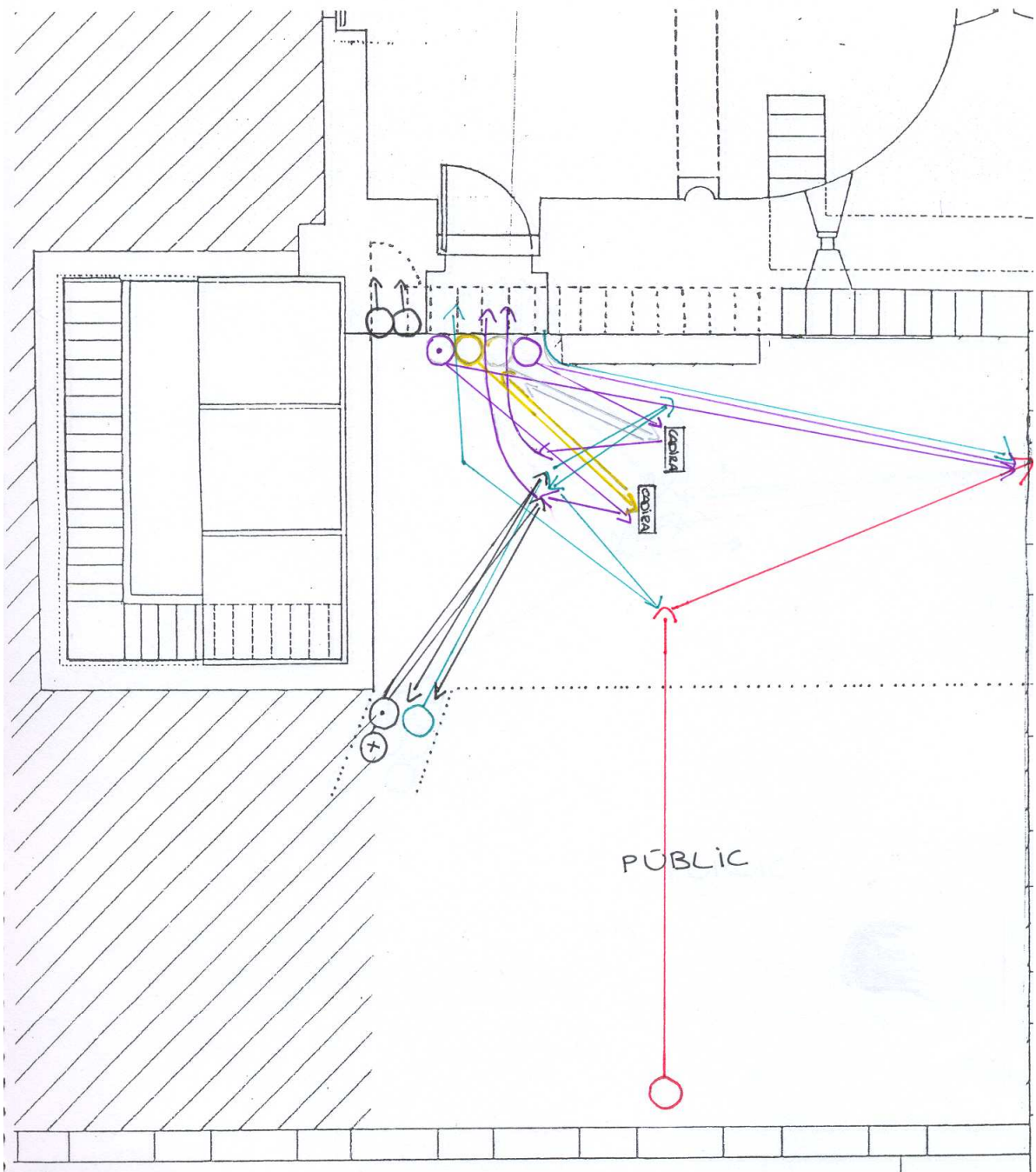
Els còmics, entren pel passadís que hi ha al costat esquerre del públic. Aquests actors van vestits de colors estridents, són cinc. Són gitanos, molt morenos i un porta una guitarra. Es col·loquen al costat de Hamlet, uns darrere els altres, però sense donar l'esquena al públic. Quan reciten el poema tots els altres personatges es posen en forma de mig cercle envoltant-lo i un dels còmics, un home, ho recita. Mentre va recitant l'actor que porta la guitarra s'asseu a una de les dues cadires (i un altre dels actors s'asseu a l'altre cadira), encara presents a escena, i toca una cançó flamenca (la soleà "Noche de embrujo"). Quan acaba de dir el recital es retira del centre.

Els primers en sortir d'escena són els còmics, acompanyats per Poloni, i ho fan per la porta. Després surten Rosencrantz i Guildenstern que agafen les dues cadires i també surten per la porta i quan Hamlet acaba de fer el seu monòleg, s'apaguen les llums i surt sense que el vegi el públic.

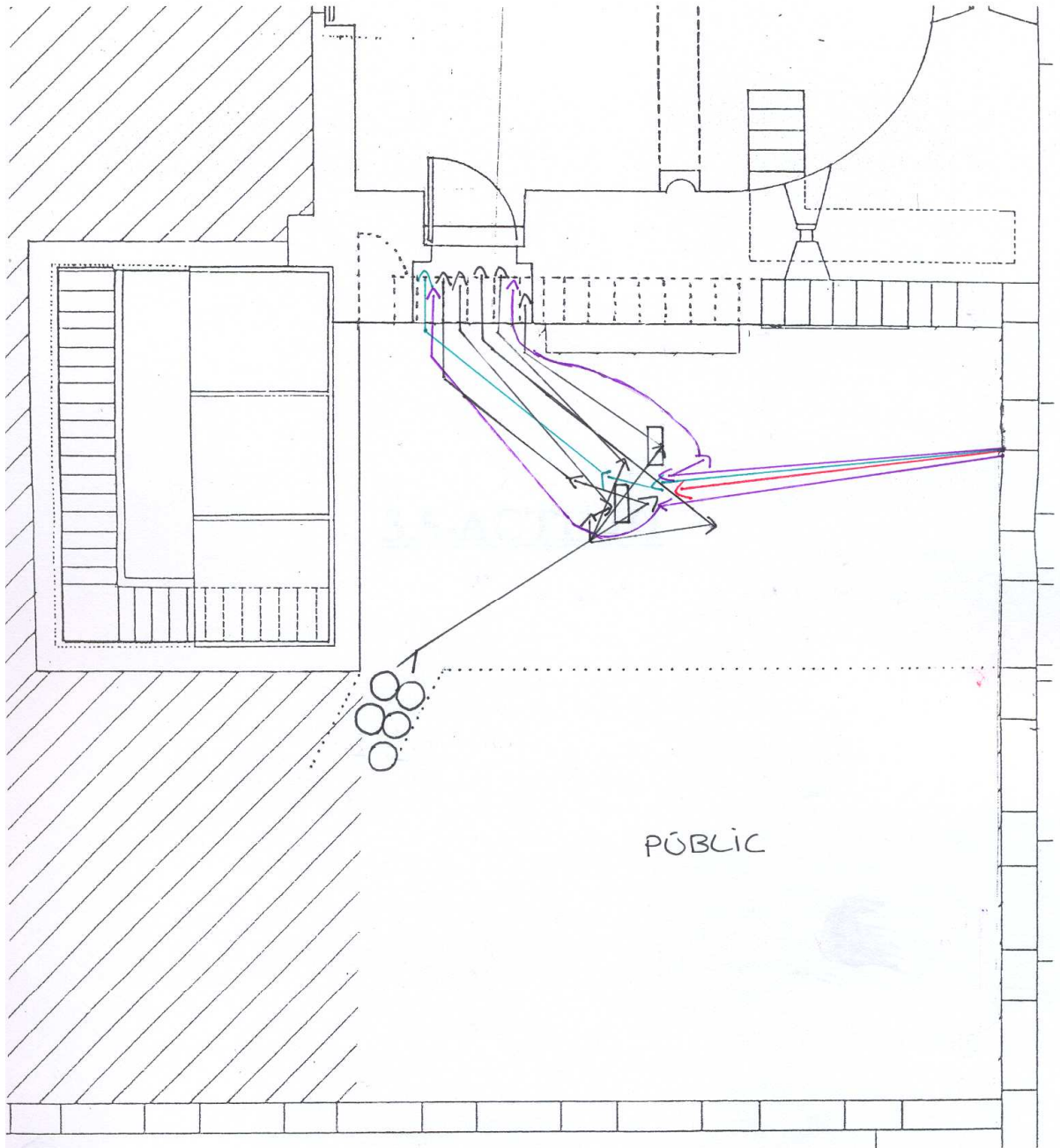
Escenografia: Dues cadires, les mateixes que en l'escena II de l'acte I

Il·luminació: Llum clara homogènia que il·lumina tot l'escenari, la façana inclosa. Quan s'acaba l'escena s'apaguen els llums.

Música: L'actor músic que toca la guitarra flamenca, mentre l'altre recita, tocarà la Soleà "Noche de embrujo", composta per Oscar Barrio.

- ⊕ VOLTIMAND
- CORNELI
- > MÚSICS

○ còmics

3.5-ACTE III

3.5.1-ESCENA I

Resum: La reina i el rei tornen a insistir a Rosencrantz i Guildenstern que descobreixin la causa de la bogeria de Hamlet. Els dos nois els hi expliquen que Hamlet no està disposat a cap sondeig, però que ho seguiran intentant.

Tot seguit, quan Rosencrantz , Guildenstern i la reina marxen, Poloni i el rei tenen planejat un encontre amb Hamlet i Ofèlia per saber si la causa dels deliris del príncep és l'amor que sent per la dama. I el monarca i el seu conseller s'amaguen per espiar la trobada.

Hamlet entra a escena recitant el famós “ ser o no ser...” que reflexa el dubte constant que té el príncep: Actuo, assassinant al meu oncle que a la vegada va assassinar al meu pare? o no ho faig? I amb aquest dubte es troba amb Ofèlia. Hamlet i Ofèlia tenen una llarga conversa, el príncep li diu que mai no l'havia estimat, li diu paraules de rebuig cap a la noia, que no tenen res a veure amb les cartes i tota l'estimació que sentia abans per ella. Li diu que se'n vagi a un convent i la tracta molt malament.

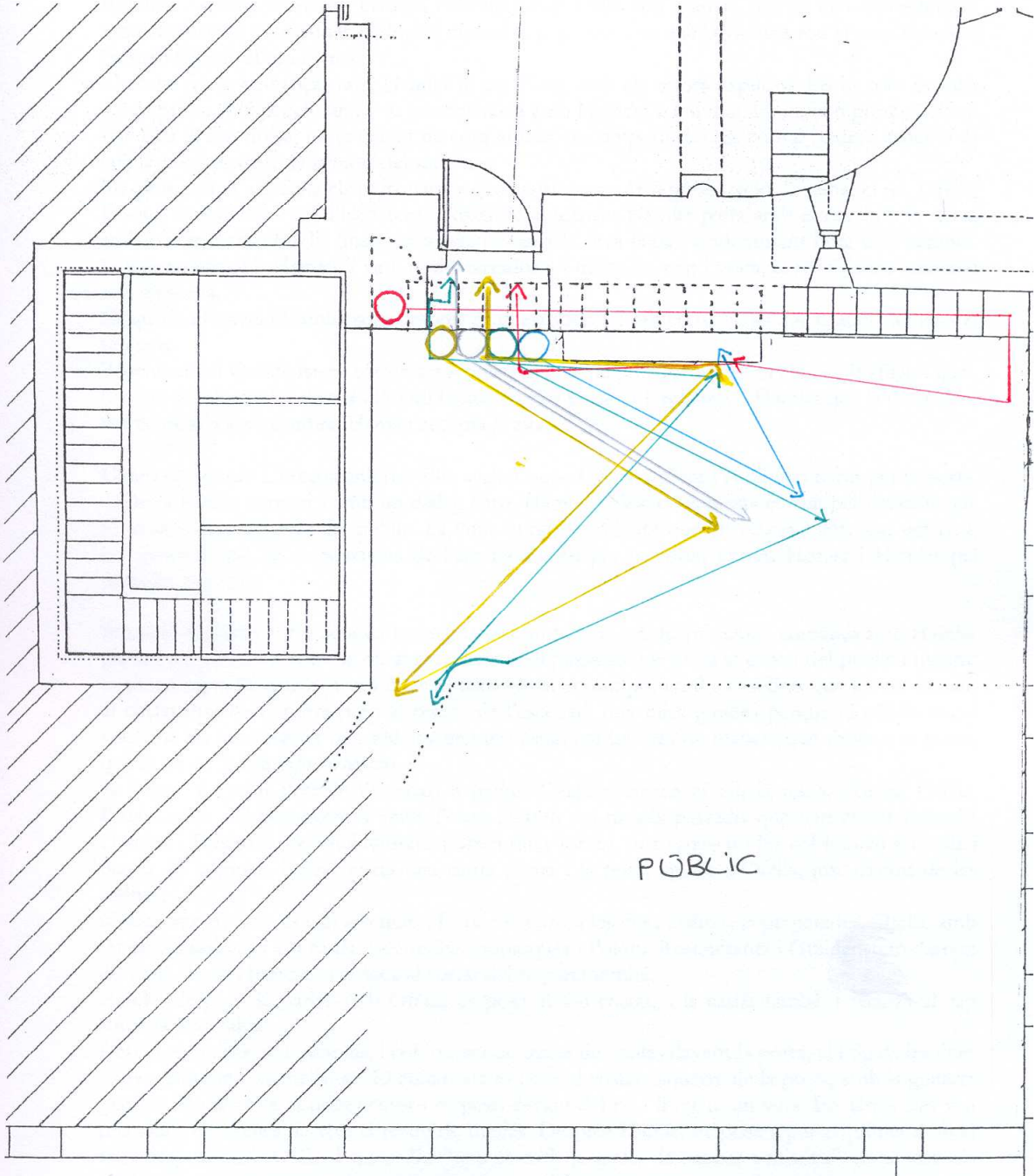
Quan Hamlet marxa, entren el rei i Poloni. El rei diu que l'amor no és la causa de l'embogiment del noi, però Poloni continua pensant que sí que ho és i li diu al rei que envii a Hamlet a parlar a soles amb la seva mare i que Poloni es tornarà a amagar per espiar tot el que diuen i, d'aquesta manera podran descartar o no, si la causa és l'amor per Ofèlia.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'acaba amb un apagament de les llums i abans de començar aquesta escena hi haurà una mitja part de 15 minuts perquè l'obra no es faci pesada i puguin descansar. Aquesta escena, doncs, després del descans comença amb les llums enceses, una llum homogènia que il·lumini tot l'escenari. Quan la gent es torni a assentar al seu lloc ja estaran els personatges a escena parlant fluixet, sense que el públic els senti, i quan aquests ho creguin oportú començaran a recitar el text.

Situació Escènica: Estan a escena el rei, la reina, Ofèlia i Poloni entren per la porta. He tret un tall del text, per tant comença parlant el rei. El rei i la reina estan col·locats al mig de l'escenari drets i Ofèlia i Poloni (un al costat de l'altre) estan al cantó dels monarques. La reina surt per la porta. Poloni i el rei s'amaguen al passadís que hi ha al costat esquerre del públic on no hi ha llum i Ofèlia, que fa veure que llegeix un llibre està assentada al banc que hi ha al costat dret de la porta. Hamlet baixa les escales recitant el famós ser o no ser, el recita tot baixant les escales lentament i quan arriba a baix es troba amb Ofèlia i quan aquesta el veu s'aixeca del banc. Tenen una conversa, Ofèlia li dona unes cartes que duu, i que estaven al banc, al seu costat, però Hamlet no les vol acceptar i Ofèlia les torna a deixar al banc. Quan Hamlet li diu que se'n vagi a un convent i mentre parlen, es comporta molt violentament, la tracta molt malament, l'empeny contra la paret que hi ha al cantó de la porta i Ofèlia es posa a plorar; Hamlet hi ha un moment, quan parla amb la noia, que es posa d'esquena al públic ja que l'està empenyent contra la paret. Hamlet marxa d'escena per la porta ben enrabiad. Després que aquest surti Poloni i el rei entren a escena i es col·loquen al costat d'Ofèlia (que encara plora). I després, marxen d'escena per la porta.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum homogènia i blanca que il·lumini tot l'escenari, amb les escales que pugen a l'altura incloses. El passadís que està al costat esquerre del públic estarà fosc, com la resta de l'espai del públic perquè el rei i Poloni s'amaguin sense ser vistos.

3.5.2-ESCENA II

Resum: Aquesta escena es basa en l'obreta interpretada pels còmics, que és una representació molt semblant a l'assassinat a Elsinor, comès fa poc temps en que la víctima fou el pare Hamlet i l'assassí Claudi, el seu germà.

L'escena però, comença quan Hamlet té un diàleg amb els actors explicant-los-hi com ho han d'interpretar. Tot seguit també té una conversa amb Horaci i li diu que durant la representació es fixi amb el seu oncle, i que depèn de com aquest es comporti durant l'obra, podran saber si és culpable o innocent de la mort del seu pare.

Després entren a escena els personatges que assisteixen a la representació: la reina, el rei, Ofèlia, Poloni, Rosencrantz i Guildenstern. Abans de començar Hamlet parla amb el rei, amb la reina, amb Poloni i amb Ofèlia (insisteix a assentar-se a la seva falda), evidentment boig com sempre. L'obra comença i Hamlet li va fent de narrador a Ofèlia. De cop i volta, el rei s'aixeca i marxen tots d'escena.

Es queden Horaci i Hamlet sols, després d'aquest succés estan convençuts que Claudi va matar el seu pare.

Rosencrantz i Guildenstern entren tot seguit i li diuen al príncep que el rei està molt afligit i que la reina el vol veure. I després Poloni també entra a escena i li repeteix a Hamlet que la reina el vol veure a la seva cambra. Hamlet accepta la cita.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat quan Ofèlia, Poloni i el rei han sortit per la porta. Aquesta escena comença amb un diàleg entre Hamlet i Horaci i aquests entren pel passadís que hi ha al costat esquerre del públic. La llum és molt semblant que en l'escena anterior, per tant, just després que els personatges de l'escena surten per la porta, entren Horaci i Hamlet pel passadís, parlant.

Situació Escènica: En aquesta escena he tret un tros de text del principi, i comença amb Hamlet parlant amb Horaci, com he dit abans, surten pel passadís que hi ha al costat del públic i mentre caminen cap a l'escenari ja van dient el text. Quan entren porten dues cadires que les col·loquen al costat dret de la porta però al centre de l'escenari, una mica girades perquè el públic pugui veure bé els personatges que s'hi assentaran i estan col·locades de manera que miren a la porta, que és on es farà la representació. I

es posen al costat dret de l'escenari a parlar. Després entren el rei, la reina, Poloni, Ofèlia, Rosencrantz i Guildenstern a veure l'obra (entren pel mateix passadís que han entrat Horaci i Hamlet). Rosencrantz, Guildenstern porten dues torxes, una cadascú i les col·loquen a banda i banda de la porta. Poloni porta una catifa petita i la posa, ajudat d'Ofèlia, just davant de les cadires.

Mentre van parlant, es van assentant. El rei i la reina a les dues cadires, ja preparades, Ofèlia, amb les cames estirades a la catifa davant dels monarques i Poloni, Rosencrantz i Guildenstern darrere dels reis, drets. Horaci es col·loca al costat del rei, dret també.

Hamlet després de parlar amb Ofèlia, es posa al seu costat, a la catifa també, i recolza el cap sobre la seva falda.

Entren els actors, pel passadís, i col·loquen un teatre de titelles davant la porta, al mig de les dues torxes. Són cinc els titellaires. El guitarrista es posa al costat esquerre de la porta, amb la guitarra penjada. Un altre és el presentador i es posa davant del rei i li recita un vers. Els altres tres van preparant els titelles darrere el teatre de titelles. Després Hamlet es posa a parlar primer amb el rei i després amb Ofèlia i quan diu "que el corb ja gralla demanant venjança" comencen els titelles i representen una obra molt semblant a l'assassinat que va cometre aquest nou rei per obtenir la corona i casar-se amb l'esposa del seu germà. El presentador, es col·loca també darrere el teatre de titelles i ajuda a fer la representació. El que es representa és: Un rei i una reina, que

estan molt enamorats i no paren de fer-se petons, però després es veu el rei sol assentat, dormint, i un individu (que representa Claudi) li aboca una ampolla amb un líquid a la orella, després es veu que el rei mor i que aquell que l'ha matat es petoneja després amb la reina i porta la seva corona. L'obra és sense veu ni diàleg, i va acompanyada d'una cançó que el guitarrista toca.

El rei, al veure l'obra s'aixeca i marxa juntament amb la reina. I els altres personatges també van marxant darrere seu. Tots surten pel passadís. Es queden Horaci i Hamlet sols a l'escenari, drets al centre d'aquest, parlant. I els actors ho estan recollint tot. Després entren Rosencrantz i Guildenstern (pel passadís) i es posen a parlar amb Hamlet. Quan aquest diu: "Sí, però "mentre l'herba creix...", el refrany ja s'ha fet vell." Els còmics surten d'escena carregats amb tot el que han fet servir per fer l'obra i un porta una flauta a la mà. Hamlet al veure-la l'agafa i la fa servir per explicar-los-hi a Rosencrantz i Guildenstern que no el poden fer sonar com a una flauta. I quan Guildenstern diu: "Però jo no els puc controlar perquè en surti cap soroll melòdic. No conec la tècnica" els hi torna la flauta als actors i aquests ja marxen pel passadís; mentre van marxant es troben a Poloni que entra pel mateix lloc i es col·loca a l'escenari al costat de Hamlet. Després surten d'escena Rosencrantz, Guildenstern (emportant-se les torxes) juntament amb Poloni, i ho fan per la porta. Es queda Hamlet sol a escena i després de recitar un monòleg curt surt per la porta també. L'escena s'acaba.

Escenografia: Hi ha dues torxes que es col·loquen a banda i banda de la porta i una catifa, més o menys com aquestes dues fotografies:

Un escenari per fer els titelles com aquest:

foto: Ángeles Sánchez

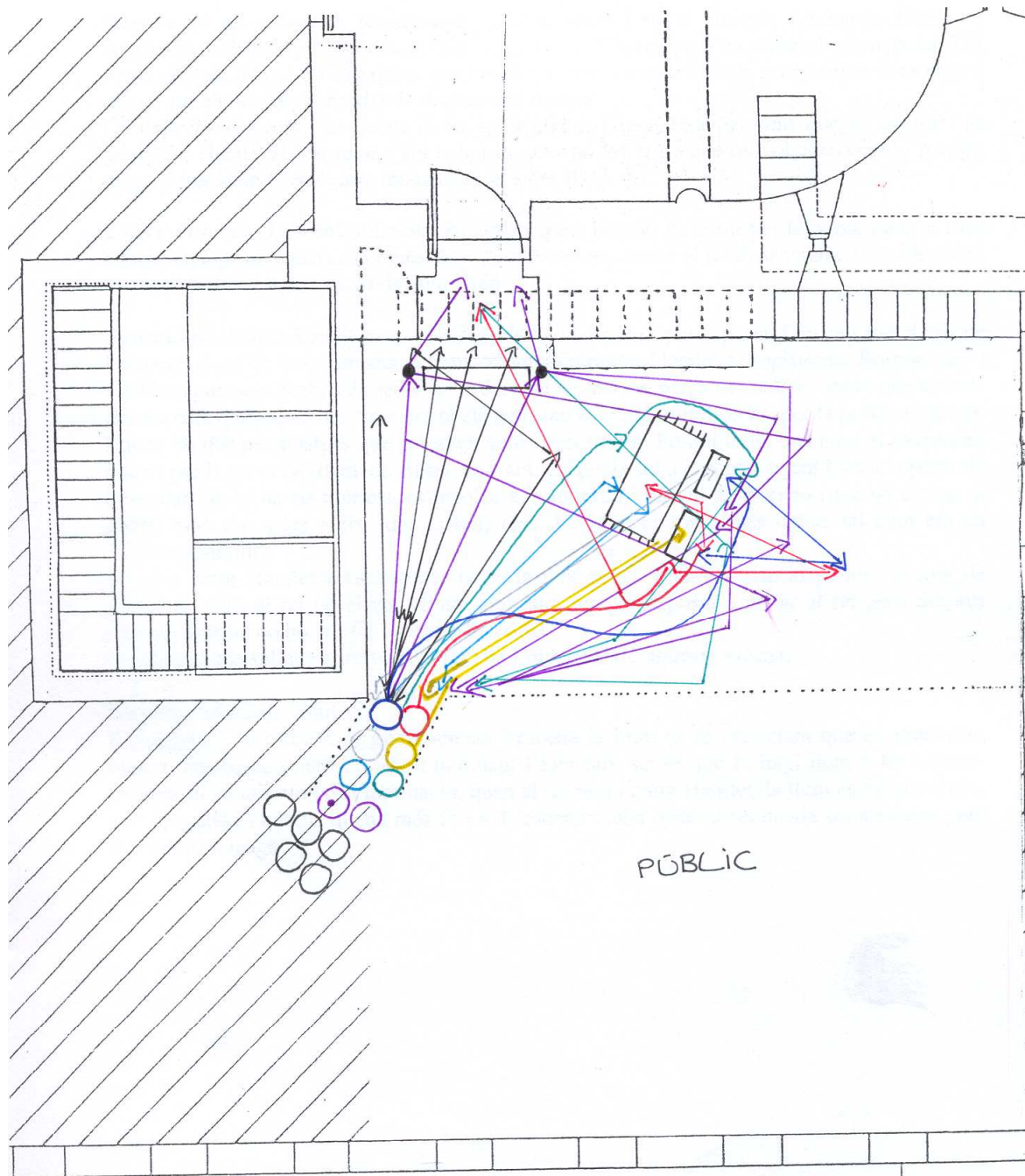
foto: arxiu Ángeles Sánchez

(el rei i la reina s'estan petonejant)

I dues cadires que són les mateixes que s'han fet servir anteriorment, de fusta.

Il·luminació: La llum és molt semblant a l'escena anterior, però no tant clara, una miqueta més fluixa, més tènue. L'escena s'acaba amb la mateixa llum, no s'apaguen.

Música: El guitarrista, mentre els titelles es representen toca **les bulerías de Miguel Ochando**. Ho he fet sense diàleg i amb música perquè crec que d'aquesta manera el públic pot respirar una mica ja que porten molta estona només sentint text i així també es fa un petit descans i la cançó que toca el guitarrista és molt maca i adient per aquesta obra. Però no l'acaba de tocar tota ja que el rei s'aixeca, hi ha una mica de rebombori i aleshores aquest para de tocar.

- GULDENSTERN
- ROSENCRANTZ

3.5.3-ESCENA III

Resum: El rei parla amb Rosencrantz i Guildenstern i els hi diu que s'enduguin Hamlet a Anglaterra amb ells, que està massa boig i és un perill. Ells accepten les ordres de sa majestat. Tot seguit, Poloni entra i els hi explica que Hamlet s'anirà a trobar amb la seva mare a la cambra a soles i que ell ho espiarà tot des de darrere una cortina.

Després marxen tots i es queda el rei sol a escena i resa, resa pel crim que ha comès i es penedeix. Hamlet el veu resar i vol matar-lo però no ho fa perquè no vol assassinar-lo mentre prega ja que si ho fa en aquest moment el rei anirà al cel.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat quan Hamlet ha sortit per la porta. Però la llum canvia, en aquesta escena es fa més clara. Just abans que entrin el rei Rosencrantz i Guildenstern per la porta hi ha aquest canvi de llum ràpid.

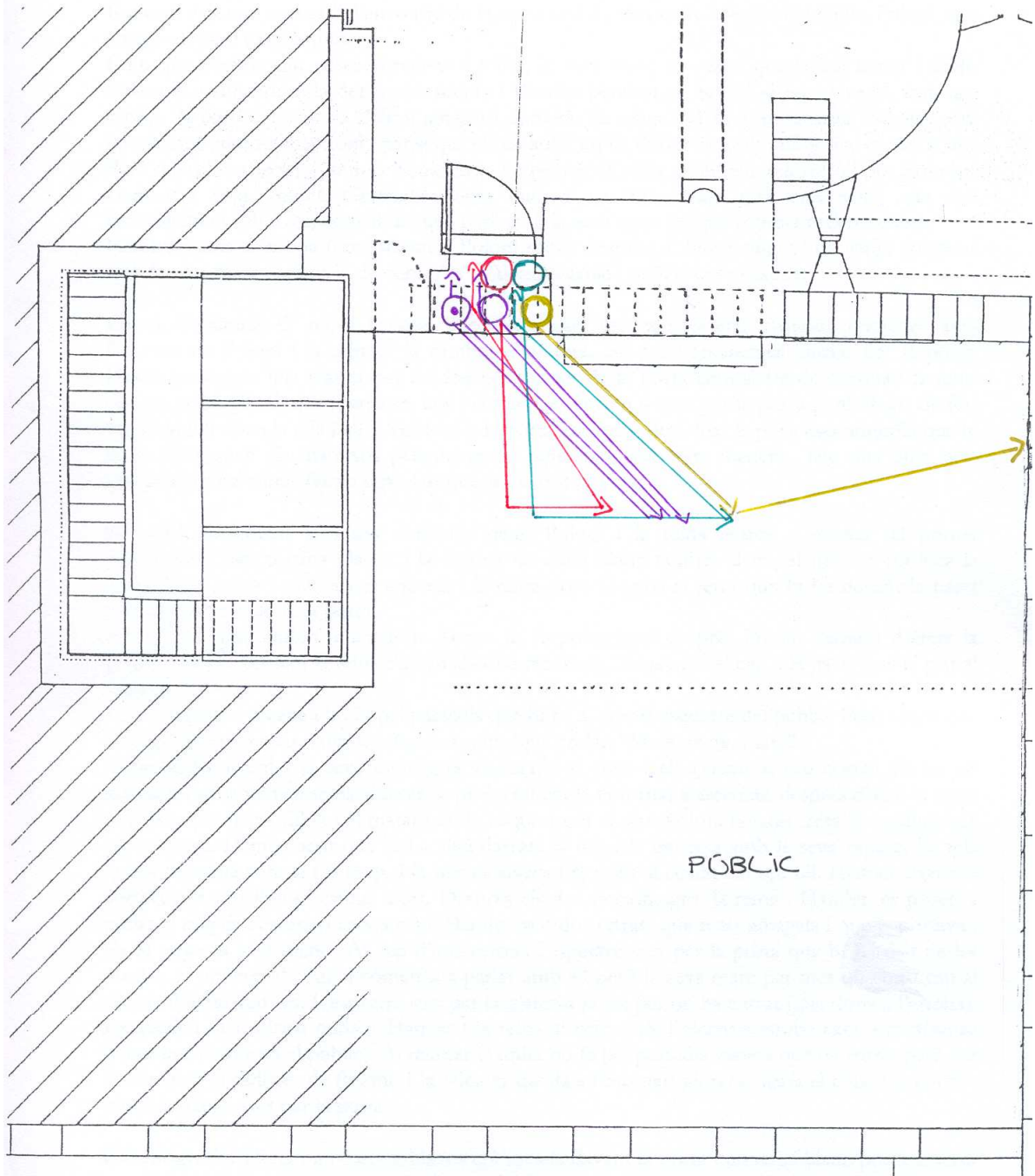
Situació Escènica: Rosencrantz, Guildenstern i el rei entren per la porta. I un cop són al mig de l'escenari el rei els hi encomana la feina (s'han d'emportar Hamlet a Anglaterra). Rosencrantz i Guildenstern quan acaben de sentir les ordres del rei marxen per la porta. Però abans que aquests dos marxin, quan el rei diu "que ara té els peus tan lliures" entra Poloni, per la porta, a escena. I quan els dos personatges que parlaven amb el rei surten, Poloni li diu una cosa al monarca i marxa per la porta ràpidament. El rei, per tant, es queda sol a escena i es col·loca a la paret de l'escenari on hi ha els merlets, es recolza a la muralla i mirant a l'horitzó (que no és cap al públic sinó cap a les afores del castell) resa. La llum es torna més tènue, tal com era en l'escena anterior.

Després entra Hamlet a escena per la porta i fa el seu monòleg cap al públic, al mig de l'escenari però el rei no el veu. Entra amb una espasa disposat a matar al rei però després l'amaga perquè no ho vol fer i surt per la porta.

El rei es queda sol una altra vegada i recita l'últim vers d'aquesta escena.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Just abans de que comenci l'escena la llum es fa més clara que en l'anterior, blanca, homogènia però només il·luminant l'escenari, sense que hi hagi llum a les escales. Després hi ha un canvi d'il·luminació, quan el rei resa i entra Hamlet, la llum es fa més tènue, més apagada i l'escena queda més fosca. L'escena acaba quan el rei queda sol a escena però la llum no s'apaga.

PUBLIC

3.5.4-ESCENA IV

Resum: Aquesta escena és l'encontre de Hamlet amb la seva mare a la cambra d'ella. Poloni, està amagat darrere una cortina.

Com que Hamlet diu coses perverses i folles, la seva mare es pensa que la vol matar i crida, Poloni al sentir-ho crida demanant socors i Hamlet pensant-se que és el rei, travessa amb una espasa la cortina on hi ha Poloni amagat i el mata. La reina està molt espantada, Hamlet però intenta que aquesta reaccioni i pensi que el seu antic espòs difunt és molt millor que el que té ara. Però durant la conversa amb la reina, entra l'espectre, la reina no el veu, tan sols el pot percebre Hamlet, i evidentment, Gertrudis pensa que el seu fill encara està més boig, que està increïblement foll. L'espectre li diu que parli amb la seva mare perquè aquesta està perplexa.

Hamlet marxa d'escena (arrossegant a Poloni mort) després d'haver tingut una llarga conversa amb la seva mare parlant-li, de com n'és de desagradable i malvat el seu espòs.

Canvi d'escena: El rei, a l'escena anterior encara estava a escena. Aquesta comença amb l'entrada de Poloni i la reina a la cambra d'aquesta, els dos personatges entren per la porta. Poloni porta una tela blanca per col·locar-la davant de la porta com si fes de cortina i la reina duu un coixí. El rei, quant aquests dos personatges entren marxa per la porta però abans de fer-ho, Poloni li dona la tela i ell la col·loca a la porta i després surt. Així la poca escenografia que hi ha la col·loquen els mateixos personatges, i repeteixo, d'aquesta manera faig una obra més humana i sense tants efectes especials que era el que jo volia.

Situació Escènica: L'escena comença quan Poloni i la reina entren a escena (el primer transportant una cortina blanca i la segona un coixí blanc també) el rei, al marxar col·loca la cortina a la porta i marxa per aquesta i la reina posa el coixí al terra que hi ha davant la paret esquerra del costat de la porta.

Poloni i la reina parlen una estona davant de la porta però després Poloni s'amaga darrere la cortina, dins la porta, i la reina s'asseu al coixí recolzant l'esquena i el cap a la paret que té just al darrere.

Entra Hamlet a escena i ho fa pel passadís que hi ha al costat esquerre del públic. Però abans que entri ja se senten veus, com si estigués venint, que criden "Mare, mare, mare!".

Quan arriba Hamlet la seva mare està assentada al coixí i ell s'asseu al seu costat. Hi ha un moment que la reina intenta aixecar-se però Hamlet la fa tornar a assentar, després d'això la reina es pensa que el seu fill la vol matar i crida i aquest crit el sent Poloni (amagat rera la cortina) que també crida. Hamlet sent que hi ha algú darrere la tela i la travessa amb la seva espasa. La tela queda vermella com si fos sang. I la reina s'aixeca i es posa al costat del seu fill. Hamlet aixeca la cortina i es veu Poloni estirat mort. Després els dos personatges, la reina i Hamlet, es posen a parlar al mig de l'escenari cara a cara. Hamlet treu dos retrats que tenia amagats i que ja portava i els hi ensenya a sa mare. Al cap d'una estona l'espectre surt per la porta que hi ha dalt de les escales, el príncep al veure'l comença a parlar amb ell però la seva mare per més que miri cap al mateix lloc no veu res. L'espectre surt per la mateixa porta per on ha entrat (que dona a l'ermita). Es queden una estona parlant Hamlet i la reina al centre de l'escenari també cara a cara (sense donar mai l'esquena al públic). Al marxar Hamlet ho fa pel passadís mateix que ha entrat però ara arrossegant el cadàver de Poloni. I la reina es queda a l'escenari plorant, agafa el coixí i la cortina plena de sang i surt per la porta.

Escenografia: Hi ha una cortina blanca col·locada davant la porta i un coixí blanc posat al terra que hi ha davant la paret esquerra del costat de la porta de manera que quan s'assenti la reina pugui recolzar el cap a la paret i el cul sobre el coixí.

Els objectes són semblants a aquestes imatges:

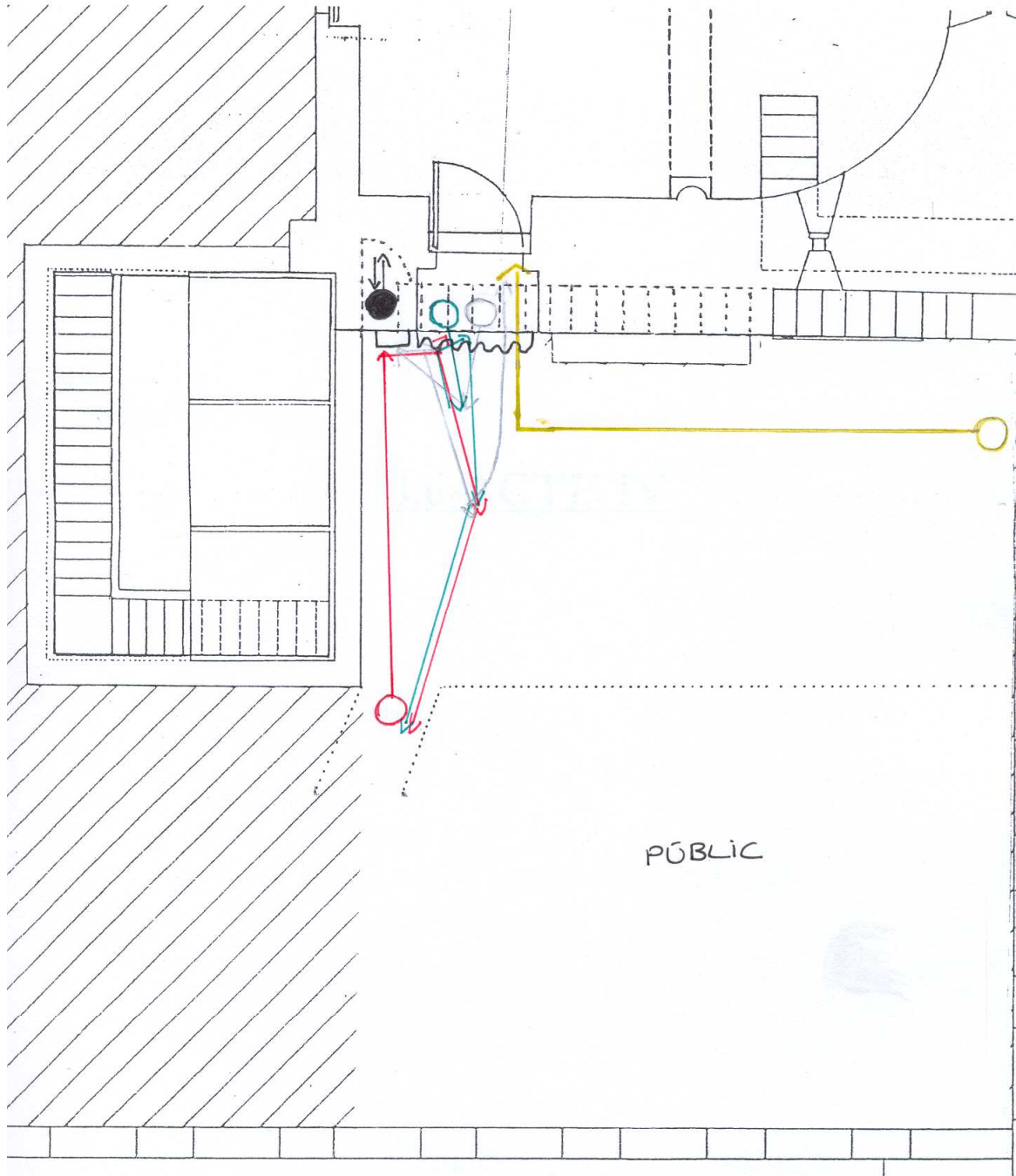

(coixí)

(tela blanca que farà de cortina)

Il·luminació: La llum d'aquesta escena no canvia respecte a la de l'anterior excepte que tota l'escena queda il·luminada, incloses les escales, però amb una llum molt tènue. L' il·luminació no canvia fins a l'escena pròxima.

3.6-ACTE IV

3.6.1-ESCENA I

Resum: En aquesta escena, la reina li explica al rei tot el que acaba de passar a la seva cambra. Hamlet està boig i ha matat Poloni , que era amagat darrere un cortinatge. El rei Claudi diu que afrontaran aquest crim i el justificaran però també els hi demana a Rosencrantz i Guildenstern que vagin a buscar el cadàver de Poloni i que el portin a la capella.

Aquesta escena l'he suprimit ja que si no, l'obra es fa molt pesada i a més a més l'argument d'aquesta escena ja queda explicat en les següents i el públic ja ho entendreà.

3.6.2-ESCENA II

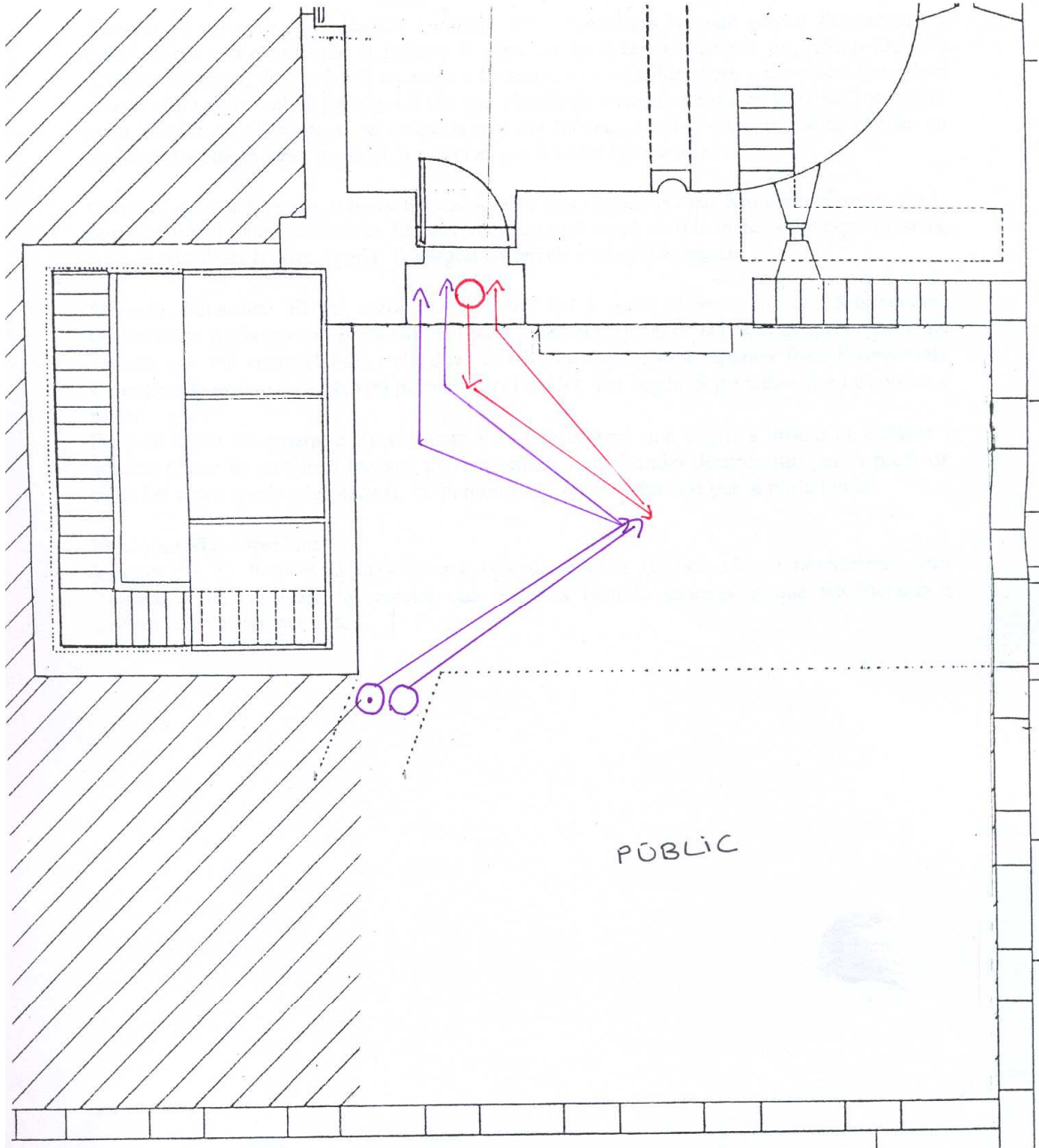
Resum: Rosencrantz i Guildenstern intenten que de la boca de Hamlet surti el lloc on està amagat el cadàver de Poloni, però el príncep no ho vol dir. Ells insisteixen també perquè vagi a veure el rei, ja que aquest el crida, i Hamlet finalment accepta veure'l.

Canvi d'escena: El canvi d'escena només es notarà amb la llum ja que la il·luminació canvia respecte l'anterior. La llum d'aquesta és més clara. I l'escena comença quan Hamlet entra per la porta fregant-se les mans.

Situació escènica: Hamlet entra per la porta fregant-se les mans. I després entren també Rosencrantz, Guildenstern que ho fan pel passadís esquerre, al costat del públic. Es posen a parlar amb Hamlet al centre de l'escenari i després tots tres personatges marxen per la porta.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum blanca, clara, homogènia però que només il·lumina l'escenari, sense les escales. La llum és la mateixa durant tota l'escena.

3.6.3-ESCENA III

Resum: El rei parla amb Hamlet i intenta, tot i que abans ho han provat Rosencrantz i Guildenstern sense èxit, que el príncep li digui on ha deixat el cadàver de Poloni. Després d'insistir Hamlet li diu on és i el rei envia a Rosencrantz i a Guildenstern a buscar-lo. Quan han marxat el rei parla amb el príncep i li diu que s'ha d'exiliar urgentment a Anglaterra. Tot seguit, quan Hamlet surt d'escena, el rei es queda sol i diu les verdaderes intencions que té: Hamlet en arribar a Anglaterra serà assassinat, morirà i ell per fi tindrà la seva joia.

Canvi d'escena: L'escena anterior ha acabat quan tots els personatges han sortit d'escena per la porta, amb una il·luminació clara. El canvi d'escena serà ràpid, amb la mateixa llum que hi havia, entra el rei sol per la porta i parla. Tot seguit entren els altres personatges.

Situació Escènica: El rei entra per la porta sol i parla, després ho fan Rosencrantz, Guildenstern per la mateixa porta també. I parlen amb el rei prop de la porta. Després quan el rei demana que vol veure Hamlet i els altres dos li diuen que s'està esperant fora, Rosencrantz s'apropa a la porta i fa un senyal perquè entri Hamlet. Tot seguit el príncep entra i es posen a parlar.

Després el rei encomana a Rosencrantz i a Guildenstern que vagin a buscar el cadàver i aquests pugen les escales i marxen per la porta de dalt. Hamlet després surt per la porta de baix. I el rei es queda sol a escena, fa un monòleg i quan acaba surt per la porta també.

Escenografia: Espai buit.

Il·luminació: La llum és la mateixa que l'escena anterior (blanca, clara i homogènia) però il·luminant tot l'escenari, les escales que pugen a l'èrmita incloses ja que Rosencrantz i Guildenstern surten per allà.

3.6.4-ESCENA IV:

Resum: Fortimbràs i les seves tropes travessen l'escena, i aquest li diu al capità que vagi a parlar amb el rei de Dinamarca, ha de sol·licitar el permís per travessar Dinamarca, ja que ells volen conquerir Polònia.

Quan el capità marxa cap al regne per demanar el permís, es troba Hamlet, Rosencrantz i Guildenstern que estan marxant cap a Anglaterra. Hamlet li pregunta que perquè hi ha tantes tropes, el capità li respon que van a conquerir Polònia, quan acaben la conversa, Hamlet segueix el seu camí, però abans de marxar recita un monòleg en el qual diu que li han deshonrat la mare i matat al pare, que té una causa per venjar-se però que no ho acaba de fer mai.

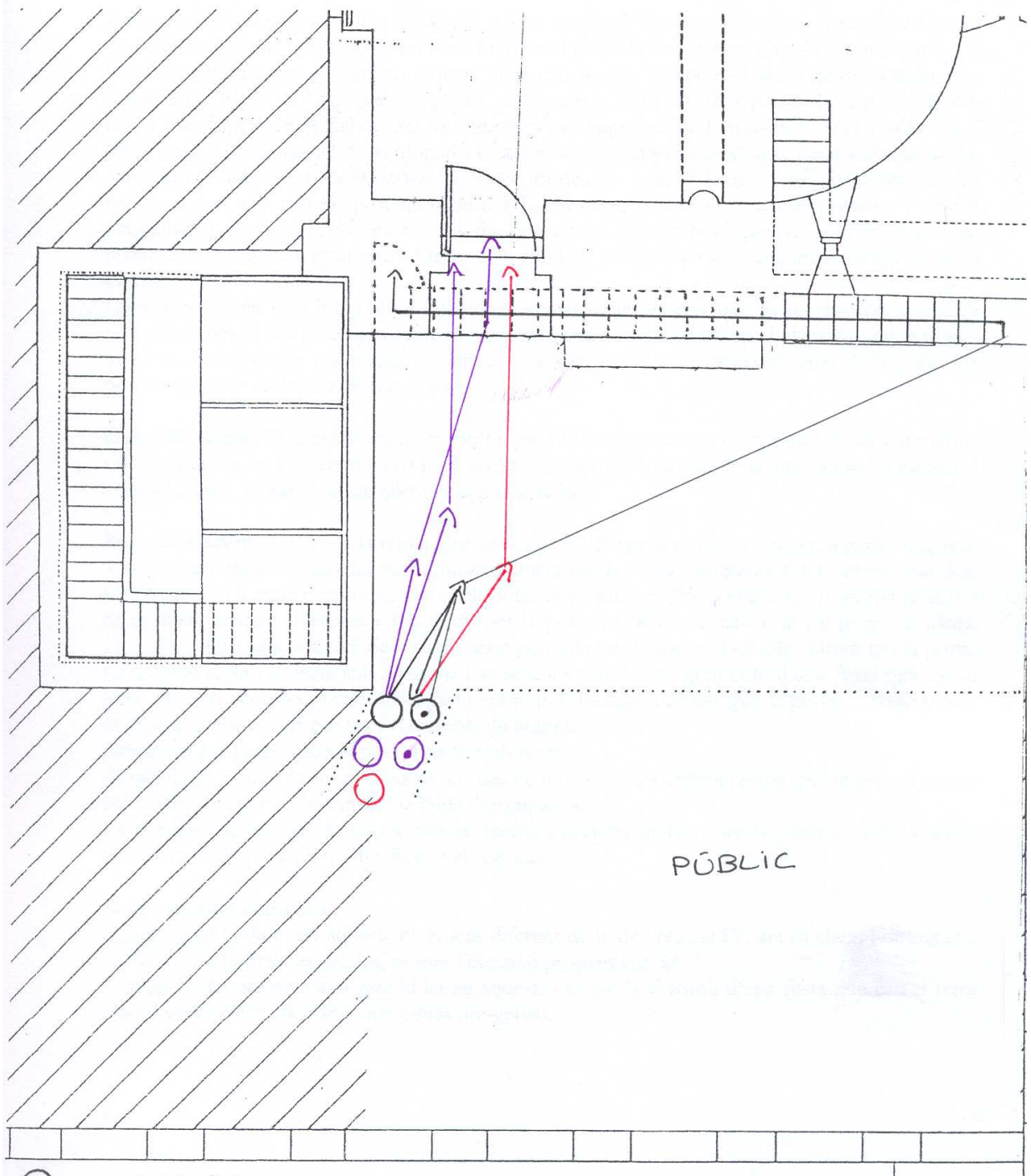
Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat quan tots els personatges han sortit d'escena. Hi havia una llum clara que il·luminava tot l'escenari. Ara la llum canvia, es torna més tènue, entra Fortimbràs amb un capità pel passadís esquerre de l'escenari. Mentre la llum va canviant respecte l'escena anterior se sentirà un soroll de tropes, d'un exèrcit i amb aquest soroll entra Fortimbràs i el capità parlant.

Situació Escènica: Com he dit, se sent un soroll de tropes, pre-gravat, i entren Fortimbràs i un capità, com si s'allunyessin un moment de les tropes per parlar a soles, pel passadís esquerre del públic i es col·loquen al costat esquerre de l'escenari més a prop del públic que de la paret i parlen. Quan Fortimbràs li acaba de dir el que li havia de dir, marxa pel mateix lloc per on ha entrat i se sent les tropes que s'allunyen. Després entra Hamlet juntament amb Rosencrantz i Guildenstern i ho fan pel mateix passadís esquerre, al costat del públic, i el príncep parla amb el capità. El capità surt i puja les escales que van a l'ermita. Tot seguit Rosencrantz i Guildenstern també marxen però per la porta i després de fer el monòleg Hamlet surt pel mateix lloc que aquests dos personatges.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum tènue, blavosa, homogènia que il·lumina tota l'escena, les escales també. La llum canvia respecte l'escena anterior ja que abans era més clara.

Música: Se sent un soroll de tropes, com he dit abans, pre-gravat que just abans que entrin els personatges ja se sentirà. I després quan Fortimbràs marxa, al cap d'uns segons se sent com el soroll disminueix, les tropes marxen.

PÚBLIC

- FORTIMBRAS
- CAPITÀ

3.6.5-ESCENA V

Resum: Aquesta escena té lloc a Elsinor, a dins el castell. Un cavaller li diu a la reina i a Horaci que Ofèlia desvaria, que s'ha tornat boja. La reina diu que la deixin entrar, que vol parlar amb ella i així és, Ofèlia entra a l'escena cantant unes cançonetes amargues i sense sentit. Ofèlia s'ha tornat boja. El rei fa un parlament a part, dient que la follia d'Ofèlia prové de la mort del seu pare i que a més a més Laertes, el seu germà, s'ha assabentat de l'assassinat i està venint cap a Dinamarca. I just quan acaba el monarca el seu monòleg, entra un missatger dient això que acaba d'explicar Claudi: que Laertes està venint i que tot de gent crida: "Laertes rei!". De sobte, se sent un soroll, han esbotzat les portes i ha entrat Laertes dins el castell, aquest es presenta a escena preguntant pel seu pare, Poloni. El rei li diu que aquest és mort però que no ha estat ell qui l'ha matat. Durant la conversa, entra Ofèlia a la cambra, cantant aquelles cançonetes sense sentit, i marxa.

Laertes, no entén res i li diu al rei que es vol venjar de la persona que ha fet possible que amb tant poc temps el seu pare sigui mort i la seva germana s'hagi tornat boja. I el rei li diu que té raó, que s'ha de venjar de qui tingui la culpa de tot plegat i que l'acompanyi. Així doncs, els dos personatges que estaven a escena marxen.

Canvi d'escena: El canvi d'escena és molt ràpid i hi ha un canvi de llum, passa d'una llum tènue que il·luminava tot l'escenari a una llum blanca que només il·lumina l'escenari, sense les escales. I entren la reina, Horaci i un cavaller per la porta de baix.

Situació Escènica: Entren la reina, Horaci i un cavaller per la porta, i es posen a parlar al centre de l'escenari drets. El cavaller surt a buscar Ofèlia per la porta i immediatament entren els dos. Ofèlia es posa a cantar amb una veu molt dolça unes cançons, es queda força immòbil al costat de la reina, cantant. Després entra el rei per la porta i Ofèlia s'acosta a ell i li parla i li canta. Després, Ofèlia (que ara està rient molt) acompanyada per Horaci i el cavaller surten per la porta. Es queden el rei i la reina sols a escena i se sent un soroll molt gran com d'una fusta que cau al terra. Han esbotzat les portes del castell i entra un missatger atabalat (per la porta) a explicar-los-hi als monarques i surt per la porta també, de seguida.

Després entra Laertes per la porta i parla amb els reis.

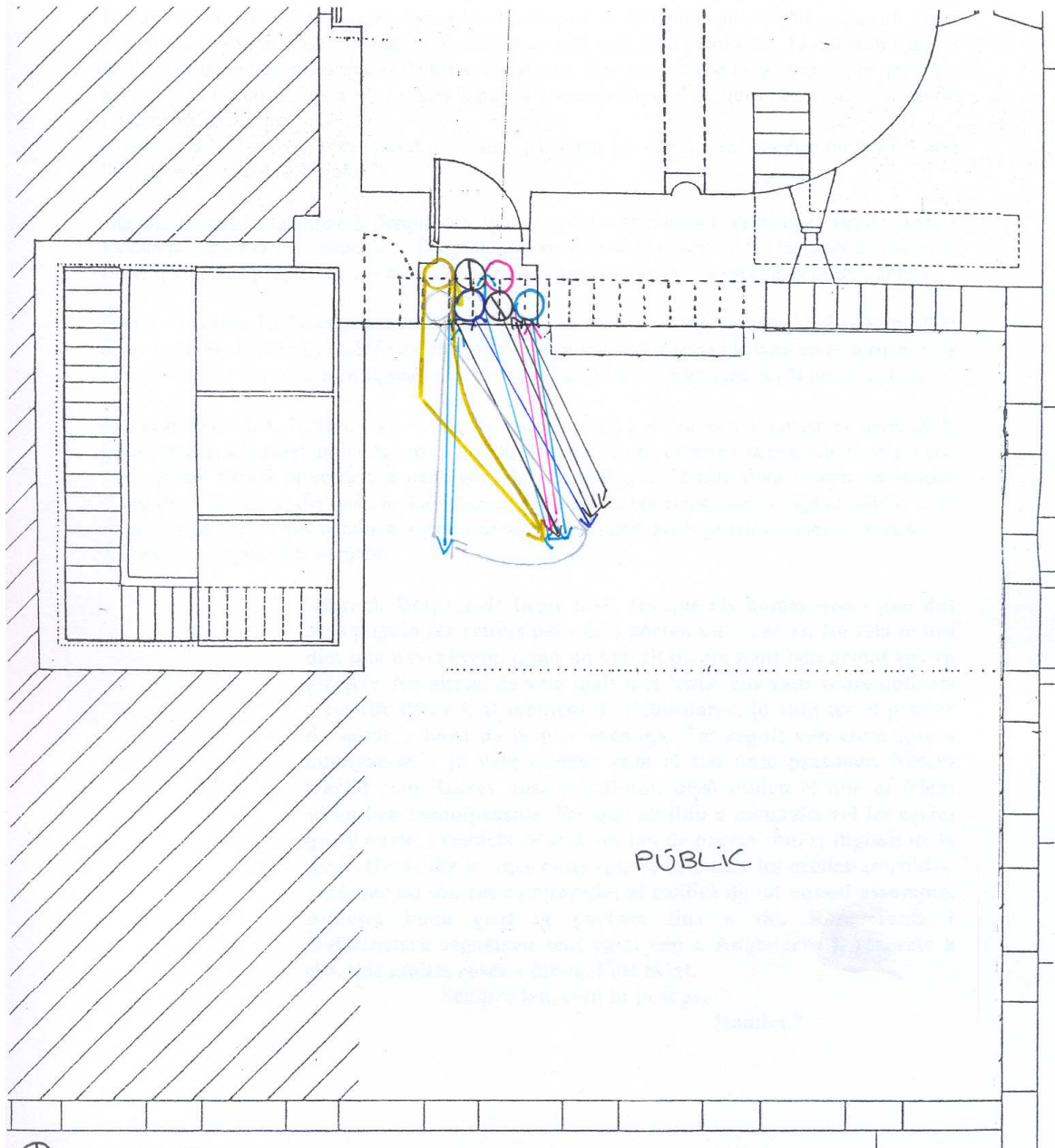
Al cap d'una estona se sent Ofèlia cantar des de dins i entra a escena també, per la porta i marxa pel mateix lloc per on ha entrat i la reina l'acompanya.

Es queden Laertes i el rei sols a escena, parlen i després marxen per la porta els dos, Laertes darrere el rei ja que aquest li ha dit que el segueixi.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: La llum en aquesta escena és diferent de la de l'escena IV, ara és clara, homogènia, blanca i no il·lumina les escales, només l'escenari pròpiament dit.

Música: L'únic efecte sonor que hi ha en aquesta escena és el soroll d'una fusta que cau al terra quan Laertes trenca la porta, que estarà pre-gravat.

- ① MISSATGER
- ② CAVALER

3.6.6-ESCENA VI

Resum: Un mariner li dona una carta a Horaci de part de Hamlet, aquest li diu que anant cap a Anglaterra uns pirates els van atacar i el van raptar a ell com a únic presoner. Li diu també que li ha d'explicar moltes coses que el deixaran bocabadat. Diu també, que la gent que li ha entregat les cartes el portaran fins a ell. I a més a més li encomana que doni unes altres cartes al rei de Dinamarca, el seu pare.

Horaci marxa d'escena amb el mariner que li ha donat les cartes i un cavaller disposat a que l'acompanyin a trobar Hamlet.

Aquesta escena l'he eliminada perquè crec que es pot deixar només la carta que Hamlet envia a Horaci ja que és el més important. Per tant, aquesta escena l'he suprimida i tan sols he deixat la carta, que sortirà projectada a la paret del castell i Horaci, que sortirà a escena, la llegirà també.

Canvi d'escena: En l'escena anterior, tots els personatges han sortit d'escena i hi havia una llum força clara, ara la llum és molt fosca, mentre es va sentint una música i la llum es va tornant més fosca, sense ser blava com en algunes escenes anteriors, Horaci va entrant per la porta de baix .

Situació Escènica: Horaci, com he dit, surt per la porta i es col·loca al costat esquerre de la porta recolzat a la paret amb una carta i la va llegint en veu alta, mentre a la paret dreta, del costat de la porta, s'anirà projectant la carta que Horaci va llegint. Mentre dura l'escena la música continua. L'escena acaba quan la llum s'apaga i Horaci marxa sense que el vegi el públic, a les fosques, i la música que continua sonant uns segons més fins que la pròxima escena comença. La carta que llegirà és la següent:

"Horaci: Després de llegir això, fes que els homes que t'han dut això puguin ser rebuts pel rei: li porten unes cartes. No feia ni dos dies que navegàvem, quan un vaixell pirata molt ben armat ens va atrapar. Nosaltres, de vela molt més lenta, ens vam veure obligats a resistir l'atac i, al moment de l'abordatge, jo vaig ser el primer de saltar a bord de la nau enemiga. Tot seguit van començar a allunyar-se, i jo vaig quedar com el seu únic presoner. M'han tractat com lladres misericordiosos, però sabien el que es feien: seran ben recompensats. Fes que arribin a mans del rei les cartes que li envio, i reuneix-te amb mi tan de pressa com si fugissis de la mort. He de dir-te unes coses que et deixaran les orelles atordides, però que no són res comparades al calibre de tot aquest assumpte. Aquesta bona gent et portarà fins a mi. Rosencrantz i Guildenstern segueixen fent camí cap a Anglaterra i, respecte a ells, tinc moltes coses a dir-te. Fins aviat.

Sempre teu, com tu ja saps,

Hamlet."

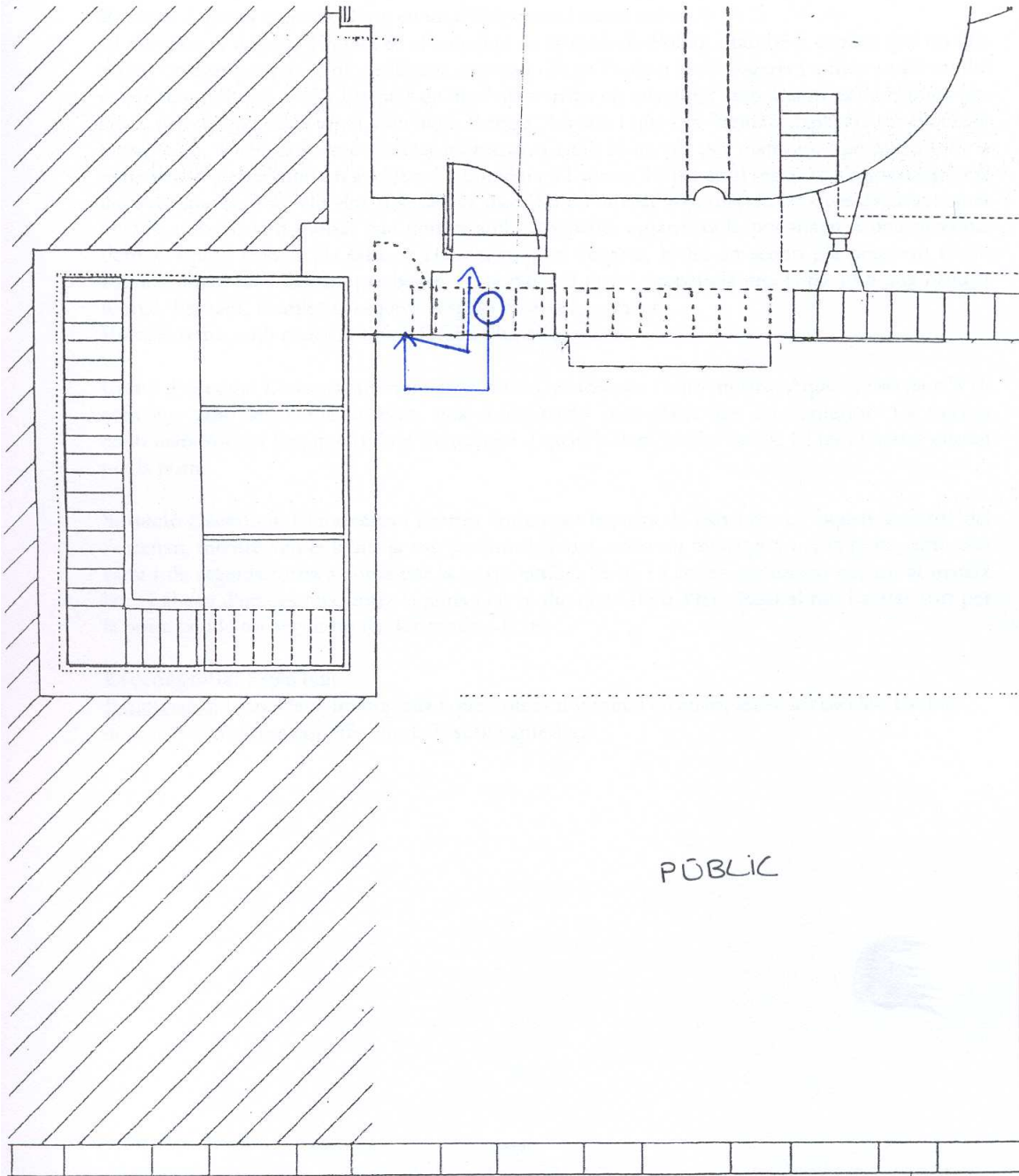
I la projecció de la carta està en aquesta paret, com il·lustra la fotografia:

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Una llum molt fosca, que només il·lumina l'escenari, sense les escales. També hi haurà la projecció de la carta. A la paret dreta del costat de la porta.

Música: “**El nocturn en si bemoll menor Op.9 n°1 de Chopin**” s’anirà sentint, durant tota l’escena, i començarà una mica abans que Horaci entri a l’escenari.

3.6.7-ESCENA VII

Resum: Aquesta escena es basa en un diàleg entre Laertes i el rei.

El monarca li diu que Hamlet és el culpable de la mort de Poloni i també li explica que no l'ha pogut castigar perquè és fill de la seva esposa i ella se l'estima amb bogeria i a més a més també és estimat molt pel poble. Després de dir-li això arriba un missatger amb una carta de Hamlet per al rei, que diu que ell ja torna a ser aquí, al regne, tot sol. I que l'endemà li explicarà tot el que ha passat a ell, al rei. Com que Hamlet ha tornat, Claudi té un pla per matar-lo, i perquè a més la reina pensí que ha estat un accident i li comenta a Laertes. El pla és el següent: s'organitzarà una lluita a espases entre ells dos (Laertes és molt bo en aquest art), una de les dues espases estarà untada amb un verí mortal que només amb una petita esgarrinxada pot matar a una persona. Però si aquest primer pla falla, si Hamlet esquiva l'espasa, hi ha un segon pla preparat: Quan Hamlet tingui set i demani per beure, el monarca li tindrà preparada una copa amb una beguda mortal. Per tant, Hamlet, si esquiva l'espasa morirà igualment.

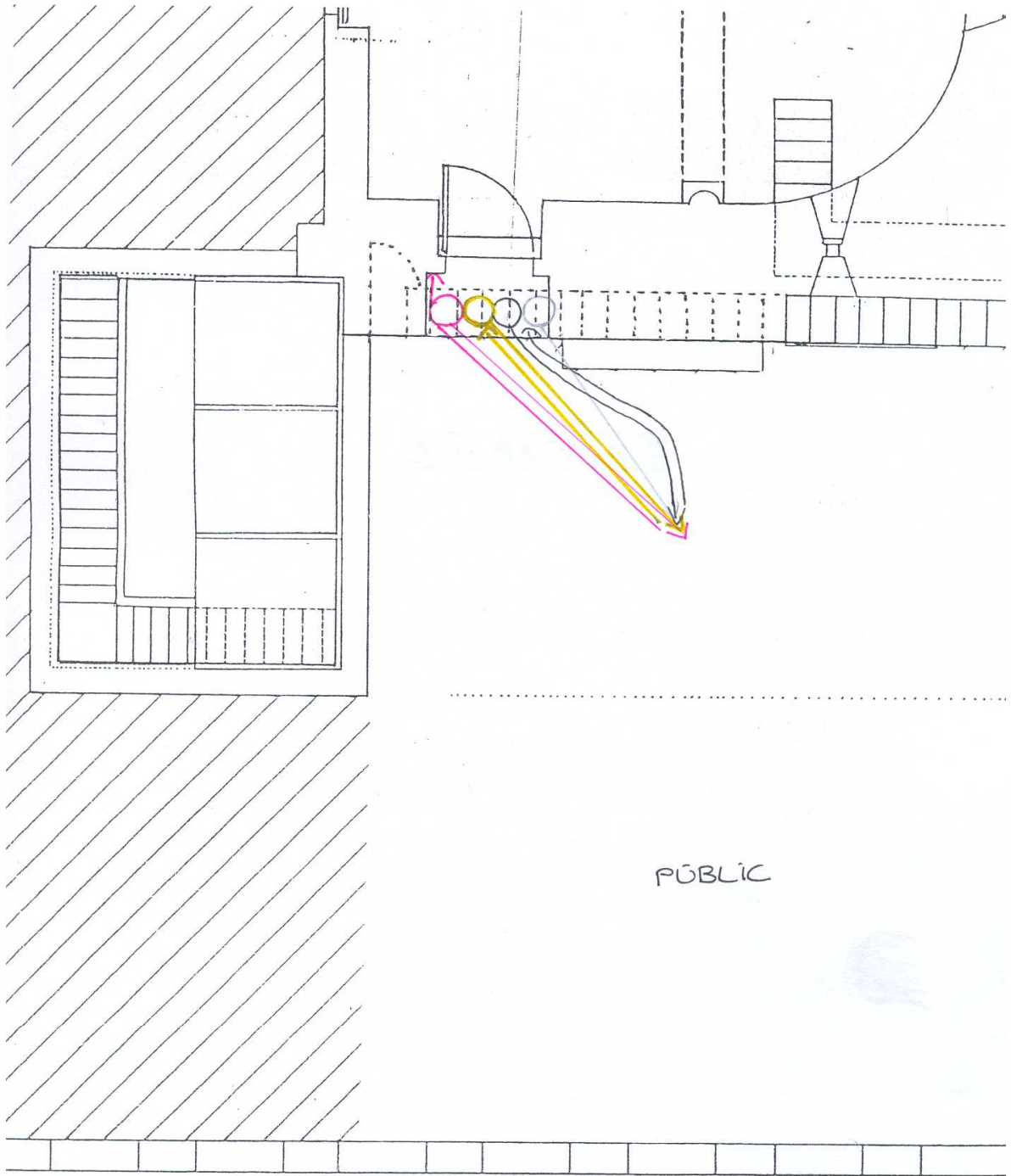
Entra la reina, amb males notícies: Ofèlia s'ha ofegat al riu.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat a les fosques i amb música. Aquesta escena n^oVII, comença amb les llums enceses, una il·luminació més clara que en l'anterior. La música continuarà sonant fins que la llum s'encengui. I quan la llum ja s'ha encès. El rei i Laertes entren per la porta.

Situació Escènica: El monarca i Laertes entren per la porta de baix i es col·loquen al centre del l'escenari, mentre van entrant ja van parlant. Llavors, entra un missatger, per la porta, amb una carta i de seguida torna a sortir per la porta també. El rei i Laertes continuen parlant al mateix lloc. I al cap d'una estona, entra la reina i els hi diu que Ofèlia s'ha ofegat al riu. Laertes surt per la porta ràpid i tot seguit ho fan Gertrudis i el rei.

Escenografia: Espai buit

Il·luminació: Llum clara, homogènia i que només il·lumini l'escenari, sense les escales. La llum, doncs, és completament diferent de l'escena anterior.

PUBLIC

○ MISSATGER

3.7-ACTE V

3.7.1-ESCENA I

Resum: En aquesta escena, surten els dos enterramorts que han d'enterrar a Ofèlia i dialoguen, diuen que la mort d'aquesta noia va ser un suïcidi i que no es mereix ser enterrada cristianament, però que al ser una noia d'alta posició el capellà ho ha decidit així i ells no hi estan d'acord. També parlen sobre el seu ofici, el d'enterramorts.

L'enterramorts 2 surt d'escena a buscar una gerra d'aiguardent. I l'altre enterramorts, mentre prepara la tomba d'Ofèlia, va cantant i va llençant calaveres de dins el forat que està cavant. Hamlet, que està amagat amb Horaci, ho veu i parlen dels morts i de com aquest senyor els tracta. Després Hamlet i Horaci decideixen anar a parlar amb ell, dialoguen sobre l'ofici d'enterramorts i també deliberen de qui eren les calaveres que ara aquest treballador tira com si res.

Entren Laertes, el rei, la reina, el capellà i el cadàver d'Ofèlia a escena i al sentir que arriben Hamlet i Horaci s'amaguen. Quan Hamlet descobreix que és Ofèlia a la que estan enterrant surt de l'amagatall i Laertes i Hamlet es comencen a barallar. Hamlet diu que ell s'estimava molt a Ofèlia, més que Laertes.

Hamlet després, marxa amb Horaci d'escena i el rei li diu a Laertes que ben aviat posaran mans a l'obra, al seu pla.

Canvi d'escena: L'escena anterior ha acabat quan els monarques han sortit per la porta i s'han apagat les llums. El canvi d'escena serà ràpid, sense que el públic ho vegi entraran els enterramorts amb un sac ple de terra i amb tres calaveres dins i el col·locaran al mig de l'escenari (quedarà més o menys, un metre de terra al centre de l'escena, amb el sac al costat i les tres calaveres enterrades sense que el públic les vegi.). Quan s'encenguin els llums, es veuran els dos enterramorts assentats al costat de la terra i del sac.

A més, Hamlet i Horaci, es col·loquen a dalt de tot de les escales, davant de la porta de dalt. I quan les llums s'encenguin també es veuran aquests dos personatges que observen tot el que fan els dos enterramorts.

La llum serà tènue.

Situació Escènica: Els dos enterramorts ja estaran col·locats a escena quan encenguin els llums, i es posaran a parlar assentats al terra de l'escenari i aniran remenant la terra que tindran al costat i amb les mans l'aniran apilonant, sense que es vegin les calaveres que, abans que s'encenguin els llums i per tant, abans que el públic veiés res, les han posat sota la terra. L'enterramorts 2 surt d'escena per la porta. Just quan aquest personatge marxa l'altre enterramorts es col·loca al mig de la terra, es posa a cantar i mentre la va remenant llença dos calaveres. Hamlet i Horaci, que ho han estat observant tot des de dalt les escales, sense que els enterramorts els veiessin, parlen i comenten aquests llançaments de claveres que l'home tira com si res. I quan Hamlet diu "*Parlaré amb aquest home*", baixa les escales ràpid (Horaci el segueix), es col·loquen al costat de l'enterramorts i parlen amb ell. Quan l'enterramorts diu "*Miren: aquesta calavera fa vint-i-tres anys que és aquí a sota terra*" treu l'última calavera i els hi ensenya als dos personatges que l'han vingut a veure.

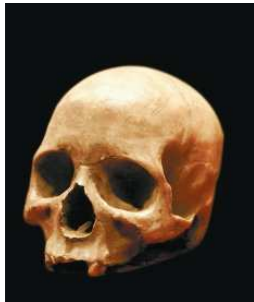
Després Hamlet sent que s'aproxima gent i s'amaga, juntament amb Horaci, al passadís esquerre al costat del públic i immediatament entren a escena el rei, la reina, Laertes, el cadàver d'Ofèlia, i un capellà. El cadàver d'Ofèlia despullada el porta Laertes a l'esquena. I quan entren la col·loquen sobre la terra. La reina, que portava un cistellet amb flors liles, les tira per sobre el cadàver. Tot seguit, Hamlet surt del seu amagatall, Horaci el segueix, i es col·loca al costat de Laertes i es comencen a barallar davant de la terra amb el cadàver d'Ofèlia al mig.

Després, Horaci i Hamlet surten per la porta. El rei, parla amb Laertes fluixet i quan acaba, tots surten d'escena per la porta també.

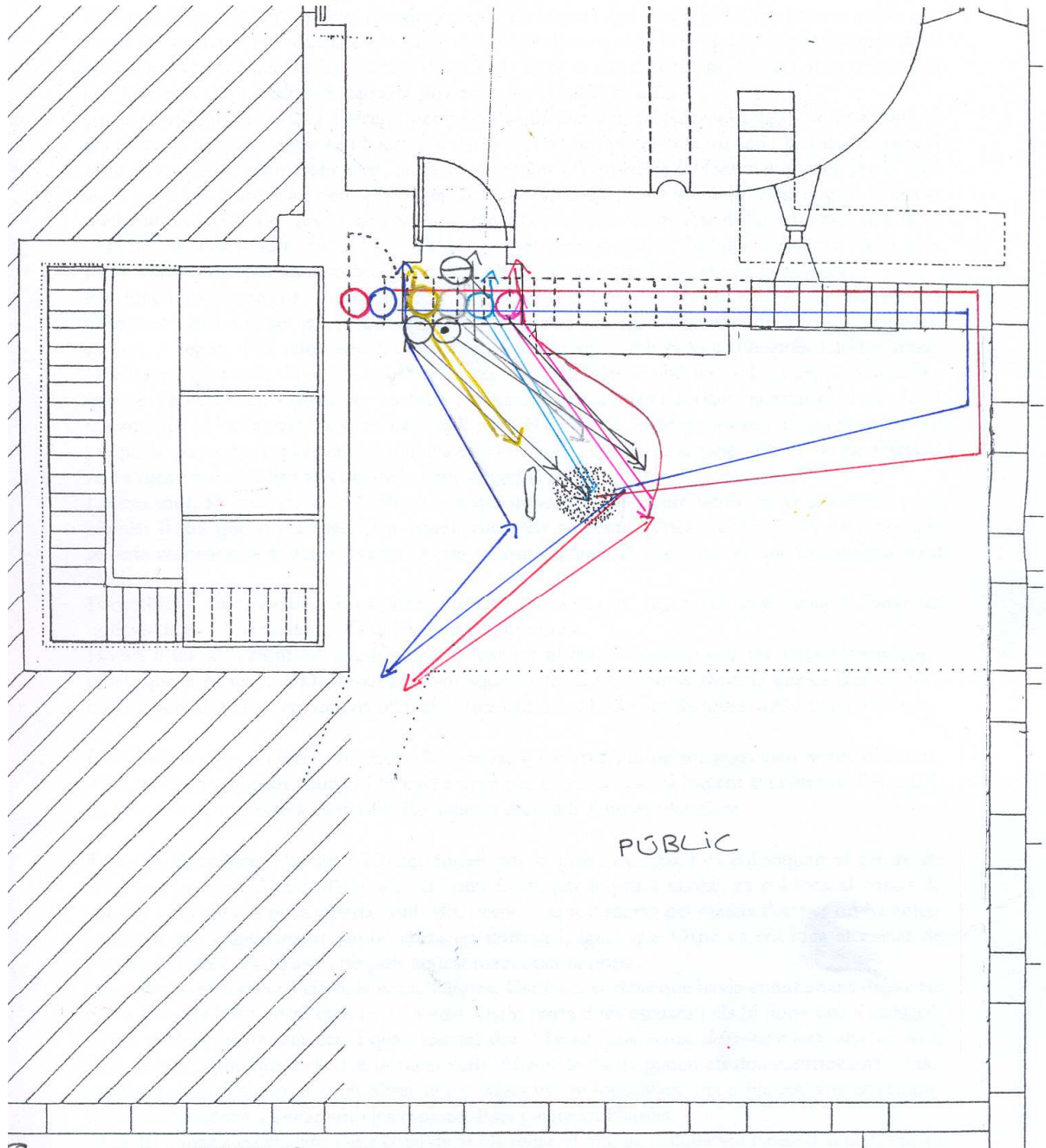
L'enterramorts però, mentre durava la baralla, ha anat posant la terra al sac que tenia al costat. I quan tots els personatges marxen ell, tot xiulant, continua posant terra al sac i quan acaba marxa, pel passadís esquerre, deixant Ofèlia al mig de l'escenari estirada al terra amb unes quantes flors al damunt.

I l'escena s'acaba quan Ofèlia s'aixeca, recull les tres calaveres que estaven escampades per l'escenari i marxa per la porta. Abans que s'aixequi del terra, les llums s'apagaran una mica, no del tot, però perquè el públic vegi que és un canvi d'escena, no és que Ofèlia ressusciti.

Escenografia: Hi haurà una pila de terra col·locada al centre de l'escenari amb un sac al costat. A més a més hi ha tres objectes que són unes calaveres enterrades al mig de la terra que l'enterramorts va llençant a un costat de l'escenari. Les calaveres seran de mida real més o menys com aquesta:

Il·luminació: Una il·luminació tènue però que il·lumini bé i que es vegin bé els personatges, homogènia i que enfoqui tot l'escenari, tant el passadís que vull que es vegi una mica com les escales que pugem a l'ermita. L'escena s'acaba amb una llum molt tènue, més que durant tota l'escena, però sense apagar-se del tot.

- ENTERRAMORTS 2
- ENTERRAMORTS 1
- CAPELLÀ

3.7.2-ESCENA II

Resum: Al principi de l'escena Hamlet li explica a Horaci que va veure els documents reials que duien Rosencrantz i Guildenstern a Anglaterra i que deien que tan bon punt arribés Hamlet allà li tallessin el cap. El que va fer Hamlet després de llegir la carta va ser fer-ne una altra on posava que matessin els portadors de la carta (Rosencrantz i Guildenstern).

Entra Osríc, un cortesà, a l'escena per parlar amb Hamlet de part del rei. Li anuncia que el combat està preparat entre ell i Laertes, li diu que el rei ha apostat a favor seu i Hamlet accepta el repte. Tot seguit, quan Osríc surt, entra un conseller i li pregunta a Hamlet si desitja fer el duel ara o prefereix ajornar-lo, però el príncep accepta fer-lo en aquell moment. Així que comença el duel, entren Osríc, Laertes, el rei i la reina. Hamlet abans de començar li diu a Laertes que si va ofendre els seus sentiments i el seu honor o el seu greuge que el disculpi ja que va ser la seva follia. Laertes accepta les disculpes pel que fa als sentiments però no pel que fa a l'honor.

Els donen les espases i es preparen per lluitar, el rei ja té preparada la copa de vi. Hamlet guanya el primer assalt i el rei ja vol que begui però Hamlet diu que s'esperarà al segon. El príncep guanya el segon. I la reina beu a la seva salut de la copa amb el verí. Després Laertes fereix Hamlet, però mentre lluiten es canvien les espases i Hamlet també fereix Laertes, això significa que els dos estan ferits de mort. La reina enverinada cau al terra i diu que ha estat el vi que l'està matant, que hi havia verí. Llavors, Laertes li diu a Hamlet que els dos moriran d'aquí poca estona perquè la punta de l'espasa també portava un verí mortal i Hamlet, al saber tota la veritat fereix al rei i a més a més l'obliga a beure de la copa enverinada.

Laertes mor. Hamlet parla amb Horaci, ja que aquest es vol beure també el vi enverinat, però Hamlet li diu que no ho faci. En aquest moment se senten unes tropes, és Fortimbràs que retorna vencedor de Polònia. Hamlet s'està morint i li diu a Horaci que vol que Fortimbràs sigui elegit.

Fortimbràs i l'ambaixador d'Anglaterra entren a l'escena, el segon diu que venia a donar les notícies de que Rosencrantz i Guildenstern ja són morts.

Horaci li diu a Fortimbràs que li ha d'explicar tot el que ha passat, tots els actes sanguinaris i cruels que hi ha hagut a Dinamarca durant aquest temps. Fortimbràs anuncia que es farà un gran enterrament per Hamlet i que recullin els altres cadàvers. L'obra acaba quan tots surten d'escena.

Canvi d'escena: L'escena anterior s'ha acabat quan tots els personatges han sortit d'escena. Aquesta comença quan Hamlet i Horaci entren per la porta i es col·loquen al centre de l'escenari. La llum canvia respecte a l'anterior. En aquesta escena la llum és més clara:

Situació Escènica: Hamlet i Horaci entren per la porta de baix i es col·loquen al centre de l'escenari i parlen. Al cap d'una estona entra Osríc per la porta també, es col·loca al costat de Hamlet i Horaci i es posa a parlar amb ells, després aquest marxa pel mateix lloc per on ha entrat anteriorment. Seguidament també entra un cortesà i, igual que Osríc es col·loca al costat de Hamlet i Horaci, dialoguen i després aquest marxa per la porta.

Després entren a escena el rei, la reina, Laertes, Osríc i el cortesà que havia entrat abans disposats tots a veure la lluita entre Hamlet i Laertes. Osríc porta dues espases i els hi dona una a cadascú. El rei, però en porta una altra i quan Laertes diu "*Aquesta pesa massa: deixa-me'n una altra*" el rei li dóna la que porta (que és la que porta el verí). Abans de lluitar parlen els dos contrincants i quan es disposen a combatre tots els altres personatges es col·loquen en una mitja rotllana envoltant-los i ells comencen a lluitar amb les espases. Esta guanyant Hamlet.

El rei ha entrat a escena amb una copa de vi i la reina, al mig de la lluita vol beure d'aquella copa i li agafa al rei i beu. La lluita però, continua, hi ha un moment que perden el control i es van movent amunt i avall de l'escenari, primer Laertes fereix a Hamlet però després tot lluitant es canvien les espases i és Hamlet que fereix Laertes.

De cop, la reina cau al terra morta degut a la beguda. Quan Hamlet s'adona de que la reina ha mort degut al vi que estava enverinat i ha estat culpa del rei s'acosta a aquest i el fereix amb l'espasa i a més a més, li treu la copa de les mans i l'obliga a beure. El rei cau a terra mort. I Laertes també.

Hamlet cau al terra i parla amb Horaci, li diu les últimes paraules al seu amic. Se sent un soroll de tropes que s'acosten. i amb aquest soroll de tropes en la distància, el nostre bell Hamlet mor. Horaci, s'asseu al seu costat agafant-li la ma.

L'obra s'acaba així. El públic aplaudirà i els personatges s'aixecaran a poc a poc d'on estan assentats i saludaran.

Escenografia: Espai buit. En aquesta escena només hi ha dos objectes que són les dues espases. Que seran més o menys com aquesta:

Il·luminació: En aquesta última escena la il·luminació serà clara, homogènia, blanca i només il·luminarà l'escenari, sense les escales ni el passadís del costat del públic.

4.-Conclusions:

Primerament haig de dir que l'aproximació a aquesta gran obra de Shakespeare m'ha fascinat i a partir d'aquest treball m'he convertit en una gran admiradora i adicta a les obres d'aquest dramaturg.

També haig de dir que el fet de crear -perquè en aquest treball he decidit i he montat a la meua manera totes les escenes, el text, els personatges, les situacions, l'escenografia, la il·luminació i la música- és molt estimulants i quedo interiorment molt satisfet; aquesta creació m'ha omplert per dins. També però, he tingut molts dubtes perquè he hagut d'anar decidint com anaven les escenes i puc dir que el fet d'haver assistit a cursos de teatre, d'haver vist molt teatre, especialment aquest any haver vist moltes obres de Shakespeare m'ha ajudat a fer millor tot el muntatge i a entendre més tot el que feia o decidia. A més a més els llibres que m'he llegit també m'han servit per ampliar el meu coneixement d'aquest món Shakespeare tant entrenyable.

Al comensament volia realitzar un llibret de direcció però he après a distingir la diferència entre llibret de direcció i un treball de taula i és això darrer el que jo he realitzat.

Com deia Fabià Puigcerber, dins de l'escenografia s'inclou tot el que no són actors ni text i jo he seguit aquest model. Incluint dins de l'escenografia la il·luminació i la música. En l'apartat de llums, encara que deixo unes pautes marcades sobre com ha de ser la il·luminació a cada escena, falta l'aspecte tècnic concret que s'hauria de discutir amb especialistes a l'hora de dur-se a terme aquesta representació.

He après que fer una obra de teatre és un treball en equip i que el director és un personatge més del grup.

També he après a fer un treball tant amb tots els aspectes tècnics que aquest comporta, lletra, espais, correcció, redacció... com en els aspectes de buscar fonts d'informació (entrevistes, fotografies, llibres, pel·lícules...)

He dedicat una part molt important del meu treball al tema de les traduccions ja que vaig anar a unes taules rodones sobre aquest tema i em va interessar molt tot aquest món perquè no ho coneixia i he vist que és més complexe del que em semblava i que realment els traductors de Shakespeare, estan molt obsesionats amb allò que tradueixen ja que a l'haver de canviar de llengua a un geni com ell no es poden equivocar.

No em va costar gaire decidir que la traducció que utilitzaria seria la de Joan Sellent de seguida em va agradar, la vaig notar propera a mi i amb un català per a un públic actual.

Conclicant en l'època que feia el treball vaig anar a Londres on vaig aprendre a moure'm per una gran ciutat de parla anglesa i a trobar els espais on havia viscut i actuat Shakespeare ja que tenia curiositat per conèixe'ls.

M'he trobat amb molts problemes com per exemple en els plànols del castell on el nombre d'escaleres que hi havia no em concordava amb la realitat i vaig haver de modificar el plànol original per poder-hi posar els meus personatges amb els moviments que feien.

Finalment, m'he adonat que molta gent m'ha ajudat desinteressadament i això m'ha omplert de satisfacció. Acabo aquest treball amb energia i empenya per a seguir treballant en aquest món tant màgic com és el teatre i sobretot amb Shakespeare.

5.-Notes:

- 1.-Oliva,7
- 2.-Oliva,7
- 3.- Braudel, vol II ,25
- 4.- Shakespeare traducció Sellent, pròleg 13
- 5.-Shakespeare traducció Sellent,141
- 6.-Shakespeare traducció Sellent, la Perla,25
- 7.-Shakespeare traducció Sellent, 119
- 8.-Shakespeare traducció Sellent, 56
- 9.-Shakespeare traducció Sellent, 300

6.-Bibliografía:

- BOGART, Anne- *los puntos de vista escénicos*.Madrid .Publicaciones de la asociación de directores de escena de España 2007
- BRAUDEL, Ferdinal.- *Civilización material, economía y capitalismo. Siglos XV- XVIII*, volumen 1. Las estructuras de lo cotidiano.Madrid. Editorial Alianza, 1984
- CANFIELD- *El arte de la dirección escénica*. Madrid. Publicaciones de la asociación de directores de escena de España 1991
- CLURMAN, Harold- *La dirección teatral*.Buenos Aires, Argentina .Grupo editor latinoamericano 1990
- HALLIDAY, F.E- *Shakespeare*-Barcelona, Biblioteca Salcat grandes Biografías, 1987
- HORMIGON, Juan Antonio - *Trabajo dramaturgico y puesta en escena*. Madrid. Publicaciones de la asociación de directores de escena de España.1991
- KER MODE, Frank- *El tiempo de Shakespeare*. Madrid, Editorial Breve historia universal, 2004
- MARTÍNEZ PARMIO, Agapito-*Cuaderno de dirección teatral*. Guadalajara Editorial Ñaque, 2006
- MASCARÓ PERELLÓ, Pere – *Quadern de teatre*. Palma. Publicat per l'Ajuntament de Palma de Mallorca,1966
- MELENDREZ, Jaume- *La dirección de los actores, diccionario mínimo*.. Institut del teatre de la Diputació de Barcelona, Barcelona .Editorial publicaciones de la asociación de directores de escena de España 2000
- OLIVA, Salvador –*Introducció a Shakespeare*. Barcelona. Editorial Empúries. 2000
- PAVIS, Patrice- *Diccionario del teatro*.- Barcelona. Paidós, 1998
- PEARCE, Joseph- *Shakespeare, una investigación*. Madrid. Editorial Palabra, 2008
- PEREZ GALLEGO, Cándido- *Hamletología*. Valencia. Fernando Torres, editor, 1976
- RIGOLA, Alex- *Pròleg d'un Hamlet sense paraules*. Barcelona. Editorial fundació Teatre Lliure, 2006
- SHAKESPEARE, William- *Hamlet*. Traducción y adaptación Vicente Molina Foix.Madrid Centro Dramático Nacional ,1989
- SHAKESPEARE, William.–*Hamlet*. Traducción y edición Ángel Luís Pujante. Colección Austral. Madrid Editorial Espasa Calpe,1998
- SHAKESPEARE, William.- *Hamlet*, traducción Joan Sellent. Barcelona, Quaderns Crema, 2008
- SHAKESPEARE, William.-*Hamlet*, Traducció Salvador Oliva, Barcelona. Edicions Vicens Vives, 1996
- SHAKESPEARE, William.- *Hamlet*, Traducció Morera i Galícia. Barcelona . Edicions 62, 1982
- SHAKESPEARE, William.-*Hamlet*, Traducció de Terenci Moix. Barcelona. Editorial Ayma, 1980
- STANISLAUSKI- *Proceso de dirección escénica*. Méjico. Editorial escenología a.c., 1998
- VEINSTEIN, André -*la puesta en escena teoria y práctica de teatro*. Buenos Aires. Editorial Compañía general Fabril 1962

Pel·lícules:

- Hamlet.-Laurence Olivier
Hamlet.- Kenneth Branagh
To be or no to be- Ernst Lubitsch

Obres de teatre en vídeo:

- Hamlet de Lluís Pasqual

Pàgines web

- http://www.laperla29.com/espectacles2_perla.php?id=83
<http://www.wikipedia.com>
<http://www.youtube.com/hamlet>

7.-Agraïments:

Primerament m'agradaria agrair i dedicar aquest treball al professor Pep de las Heras perquè m'ha ajudat molt, tant a nivell del treball en sí (fent-me entendre què era el que podia millorar i reglant-me el temps) com psicològicament ja que m'ha ajudat a tirar endavant amb el tema i m'ha fet motivar més pel món Shakespeare.

També vull agrair l'ajuda de la meva família, ja que m'han portat i acompanyat a llocs que m'han servit molt per realitzar aquest projecte. I també m'han aguantat i recolzat en tot moment igual que tots els meus amics que també han tingut paciència.

No pot faltar agrair la col·laboració de David Ortega ja que m'ha dibuixat tots els vestuaris dels personatges i m'ha ajudat molt en tot.

A més a més m'agradaria agrair al traductor Joan Sellent ja que no només m'ha enviat en format Word tota la seva traducció de Hamlet i d'aquesta manera he pogut treballar a partir d'aquesta versió que era la que volia des d'un principi, sinó que també em va recomanar un seguit de llibres per poder entendre millor l'obra de Hamlet. M'agradaria dir també que no hagués pogut connectar amb aquest fantàstic traductor si la senyora Dolors Udina (reconeguda traductora) molt amablement no m'hagués donat la seva direcció.

També vull agrair-li a la Lola Casademont, tècnica de cultura de l'Ajuntament de la Bisbal d'Empordà, per haver-me cedit els plànols del castell.

Volia donar les gràcies també al meu oncle Salvador Giralt per haver-me deixat el Hamlet traduït per Terenci Moix perquè era l'única traducció que no trobava. I a Angeles Sánchez ja que em va prestar les fotografies del seu escenari per fer titelles que m'han servit per l'escena dels còmics.

Vull donar les gràcies també a la secretària de la Biblioteca del Teatre Lliure de Barcelona perquè em va buscar una pel·lícula que necessitava i després me la va enviar. I a la bibliotecària de la Biblioteca de l'Institut del Teatre perquè, sense estudiar allà, em van deixar treure uns llibres que volia sense cap impediment.

Finalment, m'agradaria agrair a Bisbal Copi per tenir obert el diumenge a la tarda i així poder imprimir aquest treball de recerca.

Milions de gràcies a totes aquestes persones que han fet possible la realització d'aquest treball.

8.-ANNEX

William Shakespeare

8.1-H A M L E T

Traducció de Joan Sellent

(El text que està en blau és el que he suprimit)

PERSONATGES

CLAUDI, *rei de Dinamarca.*

HAMLET, *nebot de Claudi i fill del rei anterior.*

POLONI, *lord camarlenc.*

HORACI, *amic de Hamlet.*

LAERTES, *fill de Poloni.*

VOLTIMAND, *cortesà.*

CORNELI, *cortesà.*

ROSENCRANTZ, *cortesà.*

GUILDENSTERN, *cortesà.*

OSRIC, *cortesà.*

Un cavaller.

Un capellà.

MARCEL, *oficial.*

BERNAT, *oficial.*

FRANCESC, *soldat.*

REINALD, *criat de Poloni.*

Còmics.

Dos enterramorts.

FORTIMBRÀS, *príncep de Noruega.*

Un capità noruec.

Ambaixadors anglesos.

GERTRUDIS, *reina de Dinamarca i mare de Hamlet.*

OFÈLIA, *filla de Poloni.*

Espectre del pare de Hamlet.

Cavallers, dames, oficials, soldats, mariners, missatgers i criats.

L'acció té lloc a Dinamarca

ACTE I

Escena I

Entra Francesc, un sentinella de guàrdia.

Entra Bernat a rellevar-lo.

BERNAT: Qui va?

FRANCESC: Contesta tu! No et moguis! Dóna't a conèixer!

BERNAT: Visca el rei!

FRANCESC: Bernat?

BERNAT: Sóc jo, sí.

FRANCESC: Arribes just a l'hora convinguda.

BERNAT: És mitjanit; vés a dormir, Francesc.

FRANCESC: T'agraeixo el relleu: fa un fred que talla,
i estic molt abatut.

BERNAT: Hi ha hagut tranquil·litat?

FRANCESC: No es mouen ni les rates.

BERNAT: Bé, doncs bona nit.
I si ensopegues amb Marcel i Horaci,
els meus companys de guàrdia, digue'ls que s'afanyin.

FRANCESC: Em sembla que ja vénen.

Entren Horaci i Marcel.

Alto! Qui sou?

HORACI: Amics d'aquesta terra.

MARCEL: I servidors del rei de Dinamarca.

FRANCESC: Que tingueu bona nit.

MARCEL: Adéu, noble soldat. Qui et fa el relleu?

FRANCESC: Bernat es queda en el meu lloc. Adéu-siau.

Se'n va.

MARCEL: Bernat?

BERNAT: Sí. I qui és, l'altre...? És Horaci?

HORACI: El tros que en queda.

BERNAT: Benvingut, Horaci; i tu també, Marcel.

HORACI: S'ha tornat a aparèixer, aquella cosa?

BERNAT: Jo no he vist res.

MARCEL: Horaci diu que tot és fantasia nostra,
i es nega a creure en la figura horrible
que nosaltres hem vist dues vegades.
Per això li he pregat que ens acompanyi
a vigilar cada minut d'aquesta nit,
perquè, si l'aparició torna a venir,
confirmi els nostres ulls i pugui fins i tot
parlar-hi.

HORACI: No vindrà...

BERNAT: Seu un moment,
i provarem una vegada més de vèncer
aquesta orella tan rebel a creure's
el que hem vist dues nits.

HORACI: Seiem-hi, doncs:
sentim el que en Bernat ens ha de dir.

BERNAT: La nit passada,
quan l'estrella que hi ha a l'oest de la polar
tot just apareixia per il·luminar
la part del cel on brilla ara mateix,
Marcel i jo, sentint tocar la una...

Entra l'espectre vestit amb armadura de cap a peus; du la visera alçada i una porra a la mà.

MARCEL: Prou!
No parlis més! Mireu: ja torna...

BERNAT: I és el mateix retrat del rei difunt...

MARCEL: Horaci, tu que tens estudis, parla-hi.

BERNAT: No trobes que és igual que el rei? Fixa-t'hi, Horaci.

HORACI: És idèntic. M'admira i m'horroritza...

BERNAT: Vol que li parli algú.

MARCEL: Fes-ho tu, Horaci!

HORACI: ¿Qui ets tu, que usurpes aquesta hora de la nit
i la figura noble i el posat guerrer

que distingia en vida el rei de Dinamarca?
Contesta, en nom del cell

MARCEL: S'ha ofès.

BERNAT: Mireu: torna a marxar.

HORACI: No te'n vagis i parla! T'ordeno que contestis!

L'espectre se'n va.

MARCEL: Ja és fora: no et contestarà.

BERNAT: I ara què, Horaci? Tremoles, estàs pàlid...
Encara creus que era una fantasia?
Què en penses, ara?

HORACI: Per Déu que no m'ho hauria cregut mai
sense la garantia perceptible
i certa dels meus propis ulls.

MARCEL: No és idèntic al rei?

HORACI: Com tu ets igual a tu mateix.
Amb aquesta armadura va lluitar
contra l'ambició monarca noruec,
i així arrugava el front quan, en cruel disputa,
va esclafar els polonesos sobre el gel.
És sorprenent.

MARCEL: Així dues vegades, en aquesta hora morta
i amb aire marcial, ha passat davant nostre.

HORACI: No sé com he d'interpretar-ho exactament,
però m'inclino a sospitar que això anuncia
commocions estranyes per aquest país.

MARCEL: Bé, doncs siem; i a veure qui em pot dir
per què una vigilància tan dura i tan estricta
fatiga cada nit els súbdits d'aquest regne,
per què de dia es forgen tants canons,
es compren màquines de guerra a l'estranger
i els calafats treballen a preu fet
tant si és dia feiner com si és diumenge.
Què s'està preparant? ¿Què justifica que
la nit i el dia treballin braç a braç
en uns esforços tan precipitats?
Qui me'n pot informar, de tot això?

HORACI: Jo us ho puc dir; almenys aquests són els rumors:
el nostre rei difunt, del qual hem vist
la imatge fa un moment, va ser induït,
com ja sabeu, a batre's en combat a ultrança
per l'orgull envejós de Fortimbràs,

el rei de Noruega; el nostre valent Hamlet
—tal com l'anomenaven a tota aquesta part
del món que coneixem— va matar Fortimbràs,
el qual, en mutu acord ratificat
per la llei i pel reglament de guerra,
s'havia compromès, si hi deixava la vida,
a cedir al vencedor totes les seves terres,
i pel mateix acord, el nostre rei
havia de cedir al rei Fortimbràs
una extensió de terres similar
si era ell qui perdia la batalla;
com que la va guanyar, i en virtut d'aquell tracte,
les terres del vençut van passar al nostre rei.
Pro vet aquí que Fortimbràs el jove,
un príncep d'un valor tan discutible
com provat és el seu arrauxament,
recluta pels confins de Noruega
tots els desheretats que aconsegueix trobar,
uns morts de gana sempre disposats
a servir de bon grat qualsevol causa
que els distregui les penes de l'estómac.
La causa en qüestió, com a hores d'ara
sap el nostre govern perfectament,
no és altra que recuperar amb la força
les terres que el seu pare va perdre en el combat.
I això suposo que és la principal raó
d'aquests preparatius, d'aquestes guàrdies i
de l'enrenou que altera tot el regne.

BERNAT:

Deu ser aquesta la causa, i no cap altra;
i explicaria el fet que cada nit
se'ns aparegui armada aquesta forma
tan portentosa i tan semblant al rei
que era i és el motiu d'aquestes guerres.

HORACI:

És una brossa a l'ull del nostre enteniment.
En l'època més gloriosa de l'estat de Roma,
molt poc abans de caure Juli Cèsar,
es buidaven les tombes i els difunts
emmortallats omplien els carrers
d'esgarips i gemecs balbucejants,
hi havia estels de foc i rosades de sang,
el sol irradiava mals presagis,
i l'astre humit, que amb la seva influència
governa el regne de Neptú, va emmalaltir
sota un eclipsi, com si fos el dia
del Judici Final, i tots aquests indicis
de fets temibles, tots aquests senyals
que sempre són anunci de calamitats,
són els mateixos que ara cels i terra junts
envien a la nostra gent i al nostre clima.

Entra l'espectre.

Però silenci, que ja torna a ser aquí!
He de barrar-li el pas encara que em fulmini.

L'espectre estén els braços.

Atura't, il·lusió!
Si tens veu i poder per fer-ne ús,
parla'm.
Si es pot fer res que sigui beneficiós
pel teu alleujament i el meu honor,
parla'm.
Si saps d'algun perill que corre el teu país
i coneixent-lo abans pot evitar-se,
parla!
O si és que, en vida, vas tenir amagat
al ventre de la terra algun d'aquells tresors
il·lícits que no deixen reposar les ànimes,
parla! No te'n vagis i parla!

Canta el gall.

Fes-lo aturar, Marcell!

MARCEL: El fereixo amb la llança?

HORACI: Només si no s'atura.

BERNAT: Aquí!

HORACI: Aquí!

L'espectre se'n va.

MARCEL: Ja és fora.
Injuriem la seva majestat
abordant-lo amb aquesta violència,
perquè ell és tan invulnerable com el vent
i els nostres cops són una farsa indigna.

BERNAT: Anava a enraonar quan ha cantat el gall.

HORACI: I això l'ha fet fugir, com el culpable
que té por d'encarar-se a un tribunal. El gall,
que és l'herald del matí, amb la seva veu
altiva i estrident desperta el déu del dia,
i aquest és el senyal perquè, ja sigui en mar,
en foc, en terra o aire, l'esperit errant
torni a recloure's de seguida; i, que això és cert,
ho confirma el que han vist els nostres ulls.

MARCEL: Ha desaparegut en cantar el gall.
Diuen alguns que, quan s'acosta el dia
en què va néixer el nostre Salvador,
l'ocell de l'alba canta durant tota la nit

i ni un sol esperit no gosa moure's,
les nits són saludables, els planetes
no envien malefícis, i les bruixes
i fades donen treva als seus encantaments,
perquè són dies sants i beneïts per Déu.

HORACI:

Jo també ho he sentit, i en part m'ho crec.
Però mireu: el pal·li vermellós de l'alba
ja cobreix les muntanyes de llevant.
Proposo que aixequem la guàrdia i anem
a donar compte al jove Hamlet del que hem vist;
perquè m'hi jugo aquesta vida que l'espectre,
si amb nosaltres és mut, a ell li parlarà.
¿Esteu d'acord que l'informem, com ho exigeixen
el deure i l'amistat?

MARCEL:

Jo sé on podem trobar-lo aquest matí.

Fem-ho, si us plau.

Surten.

Escena II

Fanfàrria de trompetes. Entren Claudi, rei de Dinamarca, la reina Gertrudis, el príncep Hamlet (vestit de negre), els consellers Voltimand i Corneli, Poloni, el seu fill Laertes i un seguici de nobles.

REI:

Per bé que encara és tendra en el record la pèrdua
del nostre benvolgut germà i, com era just,
guardem la pena al cor i tot el regne
s'ha contret de dolor com un sol front,
també és ben cert que la raó, lluitant
amb la natura, ha mesurat el nostre dol
perquè hi pensem sense oblidar-nos de nosaltres.
Així, la que era abans germana i ara és reina nostra,
l'hereva imperial d'aquest país guerrer,
l'hem fet, per dir-ho així, amb un goig abatut
i un ull plorós de joia i l'altre de dolor,
amb alegria a les exèquies i dol al casament
i sospesant pena i delit a parts iguals,
esposa nostra. Hem escoltat
els assenyats consells amb què ben lliurement
ens heu acompanyat, i us en donem les gràcies.
Passem ara a parlar del que tots ja sabeu:
el jove Fortimbràs, fent gala d'un concepte
ben pobre de la nostra competència,
o bé pensant que, a causa de la mort

del nostre benvolgut germà, aquest país
està indefens i desorientat,
i reforçant aquest convenciment
amb insensats deliris de grandesa,
no para ni un moment d'importunar amb missatges

reclamant el retorn d'aquelles terres
que amb la mort del seu pare, i de ple dret,

van passar a mans del nostre valerós germà.
Pro no parlem més d'ell i parlem de nosaltres,
i del motiu d'aquesta reunió:
hem escrit al seu oncle, el rei de Noruega
—el qual, invàlid i postrat al llit, a penes
coneix les intencions del seu nebot—,
perquè l'aturi immediatament,
ja que el reclutament de tropes i efectius
s'està fent entre els súbdits del seu regne.
Vosaltres, Voltimand i bon Corneli,
dureu personalment aquesta carta
al vell monarca noruec, i haureu
de limitar-vos a negociar amb el rei
únicament aquells assumptes que es detallen
en el seu contingut. Adéu-siau.
Compliu el vostre deure amb diligència.

[CORNELI i]
VOLTIMAND:

El complirem com sempre,
bon senyor.

REI: N'estem segurs. Adéu, i bon viatge.

Surten Voltimand i Corneli.

I ara digues, Laertes: t'escoltem.
Què és això que ens volies demanar?
Si un prec és assenyat, ja saps prou bé
que me l'escolto sempre. ¿Què pot ser, Laertes,
que jo no t'ho hagi ofert abans que ho demanessis?
El cap no està més vinculat al cor
ni la mà més unida amb la paraula
que el tron de Dinamarca amb el teu pare.
Què ens has de dir, Laertes?

LAERTES: Majestat,
us demano permís per tornar a França.
Vaig venir de bon grat a Dinamarca
per assistir a la vostra coronació,
però, complert el deure, ara us confesso
que els desitjos, el cor i el pensament
ja els tinc altra vegada a França, i en nom d'ells
goso apel·lar a la vostra generositat.

REI: Tens el permís patern? Què hi diu Poloni?

POLONI: M'ha arrencat el permís a contracor, senyor.
S'ha mostrat insistent fins a tal punt
que m'he vist obligat a segellar
els seus precés amb el meu consentiment.
Per tant, us prego que el deixeu marxar.

REI: El temps és teu, Laertes; aprofita'l
com et dictin les teves qualitats.
I ara, Hamlet, parent i també fill...

HAMLET: No és més parent qui ho aparenta més.

REI: ¿Encara hi ha aquests núvols damunt teu?

HAMLET: Res de núvols, senyor: sol tot el dia.

REINA: Allunya aquest color de nit, bon Hamlet,
i tingues més bons ulls pel rei de Dinamarca.
Deixa de mirar a terra, com si enmig de la pols
haguessis de trobar el teu noble pare.
Ja coneixes la llei: tot el que viu ha de morir,
passant per aquest món cap a la vida eterna.

HAMLET: Sí:
conec la llei, senyora.

REINA: Doncs així,
què és el que et sembla tan excepcional?

HAMLET: “Sembla”, senyora? No, no: “és”.
Ignoro què vol dir “semblar”.
No és la negror d'aquesta capa, bona mare,
ni el dol solemne que el costum imposa,
ni el sospirar forçat i sorollós,
ni el plor torrencial que inunda els ulls,
ni el semblant desolat i compungit,
ni tots els altres signes, gestos i posats de dol
allò que em pot descriure fidelment.
Tot això “sembla”, sí, perquè són coses
que un home pot fingir, si molt convé;
però, el que tinc a dins, no hi ha disfresses
ni fingiments que ho puguin expressar.

REI: És certament encomiable, Hamlet,
que honoris el teu pare amb aquest dol sincer;
però no oblidis que ell també va perdre un pare
que abans també havia perdut el seu,
i és deure filial d'aquell qui sobreviu
plorar durant un temps, però obstinar-se
a portar dol indefinidament
és el senyal d'una actitud impia,
d'un procedir que a un home no li escau
ni resulta correcte als ulls de Déu,
i denota un cor dèbil i poc disciplinat,
que es resisteix a abandonar el dolor.
Si és una cosa tan inevitable,
tan previsible com la més vulgar,
per què t'hi oposes amb aquesta obstinació?
¿No veus que és una ofensa que infligim al cel,

als morts, a la natura i a l'enteniment,
per qui la mort dels pares és un lloc comú
i sempre ha proclamat, des del primer
cadàver fins al més recent: "Així ha de ser"?
Venç aquest dol inútil, t'ho preguem,
i mira'ns com un pare; perquè el món
ha de saber que tu ets l'hereu més immediat
al nostre tron, i t'oferim l'amor
més noble i generós que un pare pot sentir
per un fill seu. Pel que fa al teu desig
de tornar a Wittenberg, a la universitat,
t'hem de dir que és del tot contrari al nostre,
i et demanem de cor que te'n desdiguis
i et quedis a recer dels nostres ulls,
que et donaran consol i força d'ànim,
cortesà predilecte, fill i nebot nostre.

REINA: Fes que no resi en va la teva mare, Hamlet,
i queda't amb nosaltres; no te'n vagis
a Wittenberg.

HAMLET: M'esforçaré
per fer la vostra voluntat, senyora.

REI: Resposta digna d'un bon fill afectuós
i hereu del tron de Dinamarca. Anem, senyora.
Aquesta noble decisió de Hamlet,
lliurement adoptada, m'ha arribat al cor.
Avui, en honor seu, el rei de Dinamarca
no farà ni un sol brindis sense que els canons
ho proclamïn als núvols, i la celebració
reial farà que el cel contesti amb un ressò
dels trons que esclatin a la terra. Anem.

Toc de trompetes. Surten tots excepte Hamlet.

HAMLET: Ah, si no fos tan sòlida la carn,
si es pogués fondre i convertir en rosada...
Ah, si l'Etern no hagués dictat un manament
contrari al suïcidi... Oh Déu! Oh Déu!
Que rancis, avorrits, estèrils i mesquins
que em semblen tots els hàbits d'aquest món!
Quin fàstic! Oh, quin fàstic! És com un jardí
deixat en mans del sotabosc més aspre
i més vulgar. Haver arribat fins a aquest punt...!
Moria fa dos mesos —no, ni els fa...—
aquell qui va ser un rei tan excel·lent
que l'altre, al seu costat, semblava un sàtir
que es posés al costat d'Hiperió,
i s'estimava tant la meua mare
que no hauria permès que el vent més lleu
li profanés la pell... Oh cels i terra,
no m'ho feu recordar! Ella se li aferrava
com si allò que li havia de calmar el desig

l'hi hagués incrementat... I al cap d'un mes,
d'un mes escàs... Pro no, no hi vull pensar!
Fragilitat, tens nom de dona... Un mes...
No havien envellit encara les sabates
amb què va seguir el cos del pobre pare,
com Níobe, mig ofegada en plors,
i ja era... (sí, ella mateixa... Oh Déu!
Un animal privat d'enteniment
hauria portat dol més temps!)... casada
amb el meu oncle, que és germà del meu pare
però s'hi assembla tant com jo mateix
pugui assemblar-me a Hèrcules... Un mes!
Encara li cremava els ulls la sal
d'aquelles falses llàgrimes, i es va tornar a casar.
Oh, pressa criminal, tan diligent
per córrer cap a un llit incestuós!
Això no és bo, ni pot dur res que ho sigui...
Però pateix, cor meu, i guarda't de parlar.

Entren Horaci, Marcel i Bernat.

HORACI: Salut, altesa.

HAMLET: Estic content de veure-us.
Horaci...? Ets tu, o ja no sé el que em dic?

HORACI: Sóc jo, senyor; el vostre humil servent.

HAMLET: Servent? No, amic meu: canviem-nos el títol.
I què és el que t'ha fet tornar de Wittenberg?
Marcel...

MARCEL: Altesa...

HAMLET: Estic content de veure't.
(A Bernat) Bona tarda, Bernat. Però digues, Horaci:
què t'ha allunyat de Wittenberg?

HORACI: Ganes de fer el gandul, senyor.

HAMLET: Ni un dels teus enemics gosaria dir això
en presència meva, ni jo estic disposat
a creure'm un informe tan advers
de tu mateix i dels teus propis llavis.
Sigues sincer: què hi fas aquí, a Elsinore?
Potser has vingut a aprendre a emborratxar-te?

HORACI: Vaig venir al funeral del vostre pare, altesa.

HAMLET: No et burlis d'un company d'estudis. Sigues franc:
vas venir per les noces de la meva mare.

HORACI: També, senyor: una cosa i l'altra van anar
molt juntes.

HAMLET: S'ha d'estalviar, Horaci...
 La carn que va sobrar dels funerals
 va fer de sopar fred al casament.
 Trobar-me el meu pitjor enemic al cel
 no hauria estat més dur que suportar aquell dia.
 El meu pare... em sembla que l'estic veient.

HORACI: ¿On el veieu, senyor?

HAMLET: A dins del pensament, Horaci.

HORACI: Jo vaig veure'l un cop. Era un gran rei.

HAMLET: I un home, per damunt de tot.
 Mai més no en podré veure cap d'igual.

HORACI: Em sembla que el vaig veure ahir a la nit, senyor.

HAMLET: Qui? Qui vas veure?

HORACI: El vostre pare, el rei.

HAMLET: El meu pare?

HORACI: Retardeu una mica la sorpresa
 i escolteu-me fins que hagi relatat
 aquesta meravella, de la qual
 us poden donar fe els companys aquí presents.

HAMLET: T'escolto. Parla, per l'amor de Déu.

HORACI: Ja feia dues nits que aquests dos homes,
 Marcel i el seu amic Bernat, quan feien guàrdia,
 i en l'hora més deserta de la nit,
 ensopegaven amb una figura
 exacta a la del vostre pare. Armat
 de cap a peus com un guerrer, se'ls acostava
 amb pas solemne i parsimoniós.
 Tres cops, i a una distància a penes superior
 a l'extensió del seu bastó reial,
 van poder veure'l desfilant els seus ulls
 presoners de la por i de la sorpresa:
 la sang se'ls aigualia i es quedaven muts,
 sense poder adreçar-li la paraula.
 Així mateix m'ho van comunicar,
 secretament i enmig de grans temors,
 i la tercera nit els vaig acompanyar
 a fer la guàrdia. Tot va confirmar,
 paraula per paraula, el seu relat:
 es va tornar a aparèixer a l'hora justa
 i en la forma precisa que m'havien descrit.
 Jo havia conegut el vostre pare,
 senyor, i us puc jurar que aquesta mà

i aquesta altra no són pas tan iguals.

HAMLET: Però, on era? On el vau veure?

MARCEL: A l'esplanada on fèiem guàrdia, altesa.

HAMLET: I va parlar-hi algú?

HORACI: Jo, senyor, però ell no va respondre.
Per un moment em va semblar que alçava el cap
i que esbossava un gest, com si volgués parlar;
llavors, però, va cantar el gall de l'alba
i allò el va fer fugir precipitadament.
Ja no el vam veure més.

HAMLET: És molt estrany.

HORACI: Però tan cert com que sóc viu, senyor;
i vam pensar que el deure ens exigia
venir-vos-ho a explicar.

HAMLET: Sí, sí, naturalment. Però això m'inquieta.
Tornareu a fer guàrdia, aquesta nit?

MARCEL/
BERNAT: Sí, senyor.

HAMLET: Heu dit que anava armat?

MARCEL/
BERNAT: Armat, senyor.

HAMLET: De dalt a baix?

MARCEL/
BERNAT: De cap a peus, senyor.

HAMLET: Així no li heu pogut veure la cara.

HORACI: Sí, senyor: duia la visera alçada.

HAMLET: Tenia una expressió ferotge?

HORACI: Mostrava més tristesa que no pas indignació.

HAMLET: Estava pàl·lid o d'un color encès?

HORACI: Pàl·lid, molt pàl·lid.

HAMLET: ¿I et mirava fixament?

HORACI: No va deixar de fer-ho.

HAMLET: Oh, si hagués pogut ser-hi...

HORACI: No hauríeu donat crèdit al que vèieu.

HAMLET: És possible. S'hi va estar gaire estona?

HORACI: La que es triga per comptar fins a cent amb relativa pressa.

MARCEL/
BERNAT: Més estona, més.

HORACI: No pas quan jo l'he vist.

HAMLET: Tenia la barba grisa?

HORACI: Com la tenia en vida: d'un gris platejat.

HAMLET: Vindré amb vosaltres a fer guàrdia aquesta nit, per si torna a venir.

HORACI: Vindrà, us ho garanteixo.

HAMLET: Si és la figura del meu noble pare, hi parlaré mal que la boca de l'infern s'obris per impedir-m'ho. I ara us prego a tots, si heu amagat fins ara aquesta visió, que la seguiu honrant amb el silenci, i que, passi el que passi aquesta nit, ho confieu al pensament, pro no a la llengua. Us recompensaré la lleialtat. Adéu. Entre onze i dotze em reuniré amb vosaltres a l'esplanada.

TOTS TRES: Us serem lleials en tot, senyor.

HAMLET: Lleials i amics, espero; com jo ho sóc de vosaltres. Que Déu us acompanyi.

Surten tots excepte Hamlet.

L'esperit del meu pare... i armat de cap a peus!
 Alguna cosa no va bé; sospito
 algun joc brut... Oh, si ja fos de nit...
 Pro calma't, mentrestant, ànima meva:
 els fets malvats es mostraran, encara
 que la terra els amagui als ulls dels homes.

Surt.

Escena III

Entren Laertes i Ofèlia.

LAERTES: Tot el meu equipatge està embarcat. Adéu.
Germana, quan els vents siguin propicis
i salpi algun vaixell, no te'n descuidis:
escriu-me tot seguit.

OFÈLIA: Que potser en dubtes?

LAERTES: I, a propòsit de Hamlet i del seu festeig,
pren-t'ho com un caprici de la sang,
com una violeta jove i primerenca,
tan precoç com efímera, tan dolça com fugaç,
perfum i distracció d'un sol moment:
res més.

OFÈLIA: Res més que això?

LAERTES: Res més, Ofèlia.

El creixement d'un home no es limita
a la força i l'alçada del seu cos:
també els deures de l'ànima i de l'esperit
es van fent grans amb ell. Ara potser t'estima,
i cap propòsit deshonest no embruta
la seva voluntat; pro desconfia,
perquè els desitjos i la voluntat
d'un home de tan alta posició
no són només d'ell sol, i el seu llinatge
és alhora la seva esclavitud.
No pot mirar només per ell, com els plebeus,
perquè d'allò que ell tria en dependran
la salut i el destí de tot un regne:
les seves decisions s'han de cenyir
al consens expressat per aquell cos
del qual ell és el cap visible; per això,
si ara diu que t'estima, has de tenir el bon seny
de creure-t'ho només en la mesura
en què pot fer realitat allò que diu,
una mesura que no és altra sinó aquella
que li dicta la veu de Dinamarca.
Sospesa, doncs, el que hi pot perdre el teu honor
si escoltes els seus càntics massa refiada,
o si amb l'impuls del cor obres les portes
que preserven la teva castedat
i li fas el camí lliure de traves.
Estimada germana, desconfia,
no deixis que l'afecte et posi a tret
dels perills i escomeses del desig.
La verge més avara es torna pròdiga
si exhibeix a la lluna els seus encants.
La calúmnia pot més que la virtut mateixa.
Molt sovint la malura ataca els brots més tendres
abans d'haver florit, i en la rosada de la joventut

és on les plagues són més imminents i més contagioses.
Sigues prudent i recelosa, que el temor
és la millor penyora de seguretat.
La joventut s'inflama fins i tot
si no té res a prop perquè l'encengui.

OFÈLIA: Guardaré la substància dels teus bons consells
a dins del cor. Però, germà estimat,
no facis com aquells pastors indignes
que mostren les espines del camí del cel
mentre ells, com llibertins inflats i temeraris,
van pel camí de roses dels plaers,
traïnt el que prediquen.

LAERTES: No, no tinguis por.

Entra Poloni.

Me n'haig d'anar... pro ara arriba el pare.
Dobles benediccions atorguen doble gràcia,
i un segon comiat sempre du bons auguris.

POLONI: Encara no ets a bord? No et fa vergonya?
El vent ja mou les veles, i t'esperen...
Té... Et beneixo novament, i mira
de gravar a la memòria aquests preceptes:
no prestis la paraula al pensament
ni l'acció a pensaments desordenats.
Sigues afable, però mai vulgar.
L'amic lleial, un cop posat a prova,
lliga'l a la teva ànima amb fermalls d'acer,
pro no et cansis la mà de tant donar-la
a joves arrogants sortits del niu.
Guarda't d'entrar en baralles, pro si ho fas,
que sigui el teu rival qui s'hagi de guardar de tu.
Presta l'orella a tots, i a pocs la veu.
Escolta sempre l'opinió dels altres,
pro reserva't la teva. Compra't els vestits
més bons que puguis adquirir amb els teus diners,
pro no vesteixis mai amb estridència;
perquè la indumentària és el mirall d'un home,
i, a França, les persones de rang més elevat
són més selectes que ningú en aquestes coses.
No manllevis ni deixis mai diners,
perquè el que en deixa hi perd el préstec i l'amic,
i, el que s'endeuta, sovint hi perd la hisenda.
I, per damunt de tot: si ets franc amb tu mateix,
és tan segur com que la nit segueix el dia
que amb els altres tampoc no seràs fals.
Adéu, i que la meva benedicció
faci que donin fruit aquests consells.

LAERTES: Amb el vostre permís me n'aniré, senyor.

POLONI: No t'entretenguis: els criats t'esperen.

LAERTES: Adéu, Ofèlia, i tingues ben present el que t'he dit.

OFÈLIA: Ho guardaré tancat a la memòria, i tu en tindràs la clau.

LAERTES: Adéu.

Surt.

POLONI: Ofèlia, què és el que t'ha dit?

OFÈLIA: Si desitgeu saber-ho, m'ha parlat del príncep Hamlet.

POLONI: Molt oportú... M'han dit que últimament et dedica les seves hores lliures i tu li concedeixes unes audiències d'allò més generoses. Si és així, si són fundats els tocs d'alerta que m'han fet, jo t'he de dir que no has entès encara el que s'espera del teu honor i de la meva filla. Què hi ha entre vosaltres? Digues la veritat.

OFÈLIA: Últimament, senyor, m'ha donat mostres d'afecte molt sovint.

POLONI: Afecte? Ha! Parles com una adolescent que ignorés el perill d'aquestes coses. Les "mostres", que tu dius, les creus sinceres?

OFÈLIA: No ho sé, senyor; no sé com prendre-m'ho.

POLONI: No ho saps?
Ja t'ho diré, doncs: pren-t'ho com la mostra de la ingenuïtat més infantil, que t'ha fet empassar les seves mostres com moneda legal, quan són moneda falsa. O tu et mostres més cara de comprar, o bé —per no gastar més la paraula— em mostraràs a mi com un beneit.

OFÈLIA: M'ha confessat el seu amor amb insistència, senyor, pro sempre amb bones formes.

POLONI: Les formes rai... El fons, és el que hi falta.

OFÈLIA: I les seves paraules han tingut l'aval de tots els juraments sagrats del cel.

POLONI: Sí... trampes per caçar perdus. Quan la sang bull, l'ànima és generosa a l'hora de prestar juraments a la llengua. Aquestes flames,

filla meva, fan més llum que escalfor,
i a mig encendre's ja s'han apagat:
no les prenguis per foc. A partir d'ara
fes la teva presència més escassa,
posa a les vostres reunions un preu més alt
que la sol·licitud. L'única cosa certa,
pel que fa al príncep Hamlet, és que és jove,
i el lliga una corretja molt més llarga
que la teva. Resumint, doncs, Ofèlia:
no et creguis les promeses que ell et fa,
perquè es vesteixen d'un color enganyós
i no són altra cosa que alcavotes,
disfressades de púdica beatitud
per seduir-te amb més facilitat.
Sàpigues, doncs, per dir-ho sense embuts,
que a partir d'ara no consentiré
que malgastis ni un sol dels teus moments
en més converses amb el príncep Hamlet.
Espero que ho compleixis. I ara anem.

OFÈLIA: Ho compliré, senyor.

Surten.

Escena IV

Entren Hamlet, Horaci i Marcel.

HAMLET: L'aire mossega de valent... Fa molt de fred...

HORACI: És un aire esmolat i penetrant.

HAMLET: Quina hora és?

HORACI: Falta molt poc per mitjanit, em sembla.

MARCEL: No, ja han tocat les dotze.

HORACI: Ah sí? No ho he sentit.
Doncs ja s'acosta l'hora en què apareix l'espectre.

Trompetes. Sonen dues canonades.

Què vol dir, això, senyor?

HAMLET: Que el rei passa la nit en blanc i està de festa.
Beu sense treva i balla desenfrenadament,
i, a cada got de vi del Rin que buida,
els brams de les trompetes i els timbals
commemoren el fet.

HORACI: És un costum?

HAMLET:

Sí, com hi ha Déu.

Pro en la meua opinió, si bé soc fill d'aquí
i he nascut vinculat a aquest costum,
l'honorariem més trencant-lo que no pas seguint-lo.
Aquestes bacanals que emboiren el cervell
fan que els altres països, de l'est fins a l'oest,
ens titllin de borratxos i empastifin
la nostra bona imatge, fins al punt
que l'essència i el mèrit de les nostres gestes,
per insignes que siguin, són privats
del reconeixement que els escauria.
És com passa sovint amb alguns homes
que, a causa d'un estigma de la seva natura,
tant si és congènit i no en són culpables
(perquè l'origen no el podem triar)
com si és una tendència del seu temperament
que desborda els confins de la raó,
o un hàbit excessiu que perverteix
les bones formes... aquests homes que, com dic,
arrosseguen l'estigma d'un defecte,
que tant pot ser un llegat de la natura
com un senyal que els ha deixat la vida,
ja poden posseir altrament unes virtuts
infinites i pures com la gràcia,
que als ulls de l'altra gent seran corruptes
per culpa d'aquell sol defecte. El mal més lleu
pot escampar-se com el sutge i embrutar
la substància més noble.

Entra l'espectre.

HORACI:

Ja és aquí, senyor.

HAMLET:

Àngels i missatgers del cel, gardeu-nos!

Tant si ets un esperit benigne com malvat,
tant si portes els aires del cel com de l'infern,
tant si les teves intencions són vils
com si les mou la caritat, adoptes
una forma que invita a la paraula,
i et parlaré. T'anomenaré Hamlet.
Rei, pare, sobirà danès, contesta'm!
No deixis que m'ofegui la incertesa:
digues per què els teus ossos beneïts
han deixat l'urna i el sudari de la mort,
per què el sepulcre on reposaves ha tornat
a obrir aquelles pesants mandíbules de marbre
i t'ha llançat a fora novament. ¿Què pot significar
que tu, cos sense vida, armat de cap a peus,
tornis a visitar-nos sota les mirades
de la lluna, tenyint la nit de pànic, i nosaltres,
ninots a la mercè de la natura,
ens agitem de forma tan horrible
amb pensaments que fugen de l'abast de l'ànima?

Què vol dir, això? Qè significa? Què hem de fer?

L'espectre fa un senyal a Hamlet.

HORACI: Us fa senyals perquè hi aneu,
com si volgués parlar d'alguna cosa a soles
amb vós.

MARCEL: (*a Hamlet*) Mireu amb quina cortesia
us vol atreure cap a un lloc més amagat,
pro no el seguiu.

HORACI: No, no us en refieu.

HAMLET: Si jo no hi vaig, no parlarà.

HORACI: No ho feu, senyor.

HAMLET: Per què? De què haig de tenir por?
La meva vida no val més que un cap d'agulla,
i a la meva ànima, ¿quin mal podria fer-li,
quan és tan immortal com ell mateix?
Torna a cridar-me: hi he d'anar.

HORACI: Però senyor, ¿i si us arrossega cap a l'aigua
o cap al cim de l'espadat feréstec
que s'alça arran de mar i penja sobre el buit,
i allà assumeix una altra forma tan horrible
que us priva del control de la raó
i us torneu boig? Reflexioneu-hi, altesa.
Aquell lloc per si sol, sense altra causa,
pot provocar els impulsos més desesperats
en el cervell de qualsevol que vegi el mar
de tan amunt i senti bramular les ones.

HAMLET: Encara em fa senyals... Camina: et seguiré.

MARCEL: No, no us mogueu, senyor...

HAMLET: Deixeu-me anar!

HORACI: Sigueu prudent: quedeu-vos...

HAMLET: El destí em reclama,
i torna la més fina artèria d'aquest cos
tan dura com les fibres del lleó de Nemea.

L'espectre li fa senyals.

Encara em fa senyals. Deixeu-me, us dic!

S'allibera d'Horaci i de Marcel.

Convertiré en espectre qui em vulgui retenir!

Aparteu-vos!... Endavant: et segueixo.

Surten l'espectre i Hamlet.

HORACI: L'ha pertorbat la seva fantasia..
MARCEL: Seguim-lo. No convé que l'obeïm.
HORACI: Tens raó. On anirà a parar, tot això?
MARCEL: Alguna cosa està podrida a Dinamarca.
HORACI: El cel decidirà.
MARCEL: Sí, pro seguim-lo.

Surten.

Escena V

Entren l'espectre i Hamlet.

HAMLET: On em vols dur? Parla. No faré ni un pas més.
ESPECTRE: Escolta'm bé.
HAMLET: T'escolto.
ESPECTRE: S'aproxima l'hora
d'entregar-me a les flames sulfuroses
de la meva tortura.
HAMLET: Ah, pobre espectre...
ESPECTRE: No, no em planyis, i escolta atentament
el que et diré.
HAMLET: Parla'm: estic disposat a escoltar-te.
ESPECTRE: I a venjar-me quan m'hagis escoltat...?
HAMLET: Què vols dir?
ESPECTRE: Sóc l'esperit del teu pare,
condemnat a vagar de nit durant un temps
i a dejunar de dia enmig del foc,
fins que totes les culpes dels meus dies mortals
no estiguin expiades. Si no em fos privat
de revelar els secrets de la meva presó,
te'n faria un relat on la paraula

més insignificant et partiria l'ànima,
glaçaria la teva jove sang,
faria que els teus ulls saltessin de les òrbites
com dos estels, i aquests cabells entrellaçats
es desenredarien un per un
i es posarien drets com punxes d'eriçó.
Però els misteris de l'eternitat no són
per les orelles terrenals. Escolta! Escolta!
Escolta! Si és que mai vas estimar el teu pare...

HAMLET: Oh Déu!

ESPECTRE: ... venja el seu vil assassinat contra natura.

HAMLET: Assassinat?

ESPECTRE: Un vil assassinat, com tots, pro més encara,
perquè és estrany i va contra natura.

HAMLET: Afanya't a explicar-m'ho, perquè amb unes ales
més ràpides que el pensament o el desig amorós
pugui córrer a venjar-te.

ESPECTRE: Et veig ben disposat,
i fóres més mesell que l'herba grassa
que es podreix a les ribes del Leteu
si això no et remogués la sang. Escolta, Hamlet:
diuen que quan dormia al meu jardí
em va picar una serp, i les orelles
de tot aquest país han estat víctimes
d'un relat fals sobre la meva mort.
Però tu, noble jove, vull que sàpigues
que la serp assassina del teu pare
avui porta la seva corona sobre el cap.

HAMLET: Oh, ànima profètica! El meu oncle!

ESPECTRE: Sí: aquella bèstia incestuosa, adúltera,
amb enginy fetiller i obsequis traïdors
—oh maleït enginy, oh maleïts obsequis
que tenen el poder de seduir!—
va subjugar amb la seva vergonyosa luxúria
la reina que semblava tan honesta.
Oh, Hamlet, quin enviliment!
Caure des de l'alçada d'un amor tan digne
que es donava la mà amb els juraments
sagrats del matrimoni, per lliurar-se
a un miserable d'unes qualitats
tan pobres comparades amb les meves...
Pro, així com la virtut mai no trontolla
per més que la festegi el vici amb embolcalls
divins, també el desig obscè, per molt
que vagi associat a un àngel radiant,
acaba sadollant-se al llit celestial,

nodrint-se de carronya...
 Pro ja sento l'olor de l'aire del matí.
 He de ser breu. Quan era al meu jardí dormint
 —un costum que seguia cada tarda—,
 se'm va acostar el teu oncle, aprofitant
 la calma d'aquella hora incauta, amb un flascó
 que contenia extracte d'un verí mortal,
 i em va abocar al llindar de les orelles
 aquell filtre leprós i corrosiu,
 d'efectes tan adversos a la sang humana
 que travessa, més ràpid que el mercuri,
 les portes i camins de tot el cos,
 i coagula amb un vigor sobtat,
 com gotes àcides damunt la llet, la sang
 fluida i saludable. Així ho va fer amb la meva,
 i a l'instant m'envaïa una erupció
 semblant a la d'un llàtzer, i unes crostes fèrides
 i repugnants cobrien el meu cos.
 Vet aquí, doncs, com, mentre jo dormia,
 la mà del meu germà va arrabassar-me
 vida, reina i corona al mateix temps,
 i així, en la flor dels meus pecats, desprevingut,
 privat dels olis sants i del penediment,
 vaig ser enviat a rendir comptes amb el pes
 de tots els meus defectes a l'esquena.
 Oh, és horrible, horrible, més que horrible!
 Si encara no ets un fill desnaturalitzat,
 no deixis que l'alcova reial de Dinamarca
 sigui un llit de luxúria i d'incest.
 Pro, facis el que facis, no permetis
 que es taqui la teva ànima ni tramis cap acció
 contra la teva mare. Deixa-la en mans del cel,
 i d'aquelles espines que habiten el seu cor
 per torturar-la. I ara he de marxar:
 la lluernia anuncia que el matí és a prop
 perquè comença a empal·lidir la seva llum.
 Adéu, adéu, adéu. I recorda't de mi.

HAMLET:

Oh, exèrcits del cel! Oh, terra! I què més?
 També hi he d'afegir l'infern?... No, sigues fort, cor meu;
 vosaltres, nervis, no envelliu encara
 i sosteniu-me. Que em recordi de tu?
 Sí, pobre espectre: mentre la memòria
 conservi un lloc en aquest globus trastornat.
 Que em recordi de tu? Sí: de les taules
 de la meva memòria n'esborraré
 tots els records banals, totes les citacions,
 imatges i proverbis que la joventut
 i la curiositat van copiar-hi,
 i no viurà res més que la teva ordre
 en el llibre i volum del meu cervell,
 sense contaminar-se amb coses més vulgars.
 El cel n'és testimoni! Oh, dona pèrfida!
 Oh canalla, canalla, maleït

Ho juren.

HAMLET: *¿Hic et ubique?* Doncs canviem de lloc.
Veni aquí, senyors.
Torneu a col·locar les mans sobre l'espasa.
Jureu sobre la meua espasa
que no direu mai res del que heu sentit.

ESPECTRE: Jureu-ho per la seva espasa.

Ho juren.

HAMLET: Així m'agrada! Molt ben dit, vell talp.
Tan de pressa treballes, sota terra?
Quin miner més actiu... I ara marxeu, amics.

HORACI: Oh, dia i nit! Tot això és molt estrany...

HAMLET: Doncs accepta-ho, com fem amb els estranys.
A la terra i al cel, Horaci, hi ha més coses
de les que la filosofia pugui somiar.
Però veniu...
Tant aquí com abans, i que el Cel us perdoni,
per molt insòlit que resulti el meu comportament
—perquè des d'ara em pot semblar oportú
de fingir una conducta extravagant—,
no plegueu mai els braços ni mogueu el cap
així, ni articuleu frases dubtoses,
com ara "Sí, ho sabem", o "Si volguéssim...",
o bé "Ai, si parléssim...", o "N'hi ha més d'un
que si volgués...", o d'altres expressions ambigües
que puguin donar a entendre que sabeu res de mi.
Jureu que no ho fareu, i que la gràcia
us assisteixi en la necessitat suprema.

ESPECTRE: Jureu.

Ho juren.

HAMLET: Reposa, ànima en pena... I ara, amics,
m'encomano a vosaltres de tot cor;
i tot allò que un home tan pobre com és Hamlet
pugui fer per mostrar-vos amistat i amor
no s'estarà de fer-ho, si Déu vol. Entrem.
I sempre el dit als llavis, us ho prego.
Vivim uns temps desencaixats. Oh, sort nefasta,
que em vas fer néixer a mi per adreçar-los...
No, no; veniu, entrem plegats.

Surten.

ACTE II

Escena I

Entren Poloni i Reinald.

POLONI: Dóna-li aquests diners, Reinald; i aquests cartes.

REINALD: Així ho faré, senyor.

POLONI: I fóra aconsellable, bon Reinald, que abans de visitar-lo procuressis informar-te del seu comportament.

REINALD: Això pensava fer, senyor.

POLONI: Ben dit, així m'agrada. Abans que res indaga quins danesos viuen a París, qui són, com són, on viuen, de què viuen, amb qui es fan i què gasten... I si amb aquest sondeig discret i esbiaixat trobes algú que coneix el meu fill, t'hi acostaràs molt més que preguntant per ell directament. Fes veure que ets un conegut llunyà, amb frases per l'estil de: "Conec el seu pare, els seus amics, i a ell també, una mica"... Estàs al cas, Reinald?

REINALD: Perfectament, senyor.

POLONI: "I a ell també, una mica"; i afegeix: "Molt poc, pro, si és el que jo em penso, és força dissipat, procliu a això, a allò altre..." Inventa't el que vulguis, i mentre no li imputis coses tan grolleres que el puguin deshonrar, li pots atribuir tots aquells petits vicis que, com sap tothom, són amics íntims de la joventut i de la llibertat.

REINALD: Com ara el joc, senyor?

POLONI: El joc, el beure, el renegar, l'esgrima, les bregues, els prostíbuls... fins aquí.

REINALD: Senyor, això el deshonraria...

POLONI: No pas si ho saps tenyir d'un to benèvol. No es tracta d'imputar-li cap fet escandalós, de presentar-lo com un depravat: no vull dir això. Has de ser prou subtil per fer semblar

que els seus defectes són la marca de la llibertat,
impulsos i rampells d'un esperit fogós,
atzagaiades de la sang indòmita,
comunes a tothom.

REINALD: Però, senyor...

POLONI: Que per què t'ho demano?

REINALD: Sí, bon senyor: això és el que em pregunto.

POLONI: T'ho diré, doncs. Aquest és el meu pla
—i crec que és prou legítim i encertat—:
posant sobre el meu fill aquestes taques lleus,
com les que deixa l'ús en qualsevol objecte
—estàs al cas?—,
l'home amb qui parlis per interrogar-lo,
per poc que hagi observat en aquest jove
les faltes esmentades, segur que es mostrarà
d'acord amb tu, i ho corroborarà amb paraules
com ara “bon senyor”, “amic meu” o “cavaller”,
segons la fórmula de tractament més pròpia
de la persona o del país.

REINALD: Molt bé, senyor.

POLONI: I llavors, amic meu, quan el d'això... el d'allò...
què anava a dir? Redéu, què anava dir, jo, ara?
On m'havia quedat?

REINALD: A: “Ho corroborarà amb paraules”, “amic meu”,
”senyor”, “bon cavaller”...

POLONI: Ah, sí: “Ho corroborarà amb paraules”.
Ho corroborarà dient: “Ah, jo el conec,
ahir el vaig veure...” ahir o l'altre dia,
i amb aquell, o aquell altre... “i, com dieu,
jugava a cartes”, o “jugava a tennis”,
o “s'emborratxava amb uns companys”, o potser
”vaig veure com entrava en una casa
de tractes” —és a dir, un bordell—, etcètera.
M'entens?
El teu esquer de falsedats farà picar
la carpa de la veritat; és així com
els que som llargs de seny i enteniment,
atacant de biaix i fent revolts,
trobem el camí recte pel camí indirecte.
Espero que aprofitis tots aquests consells
quan trobis el meu fill. Ha quedat clar?

REINALD: Del tot, senyor.

POLONI: Doncs ja te'n pots anar; i que Déu et guardi.

REINALD: Amb el vostre permís...

POLONI: Segueix-li el joc i les inclinacions.

REINALD: Així ho faré, senyor.

POLONI: I deixa-li tocar la seva música.

REINALD: Molt bé, senyor.

POLONI: Adéu.

Entra Ofèlia.

Ofèlia! Què ha passat?

OFÈLIA: Senyor, estic tan espantada...

POLONI: Déu del cel! Per què?

OFÈLIA: Jo era a la meva habitació cosint, senyor,
i el príncep Hamlet, amb la roba descordada
i sense res al cap, les mitges brutes i caigudes
al voltant dels turmells, com dos grillons,
blanc com la seva brusa, tremolant
de genolls i amb un aire tan patètic
que semblava enviat des de l'infern
per explicar coses horribles, m'ha vingut a veure.

POLONI: Boig d'amor per tu?

OFÈLIA: No ho sé, senyor; però em fa por que sí.

POLONI: Què ha dit?

OFÈLIA: M'ha agafat el canell i l'ha cenyit amb força.
Llavors s'ha enretirat a la distància del
seu braç estès, i amb l'altra mà
posada sobre el front, se m'ha quedat mirant
com si m'hagués de dibuixar la cara.
Ha estat així un bona estona, i al final,
després de sacsejar-me el braç lleugerament
i moure tres vegades el cap amunt i avall,
ha exhalat un sospir tan trist i tan profund
que hauríeu dit que el cos se li trencava
i li fugia l'ànima. M'ha deixat anar el braç
i, sense girar el cap sobre l'espatlla,
ha semblat que es guiés a les palpentes,
perquè ha sortit sense l'ajut dels ulls
i els ha tingut fixats en mi fins al final.

POLONI: Acompanya'm: anem a buscar el rei.
Això és la bogeria de l'amor,
que es destrueix amb la mateixa violència

REINA: Parla molt de vosaltres, amics meus,
iestic segura que no hi ha dos homes vius
amb qui se senti tan unit. Si demostreu
la cortesia i bona voluntat
de fer una breu estada entre nosaltres
i nodrir d'esperança els nostres cors,
sereu recompensats amb tot l'agraïment
que és propi d'un monarca.

ROSENCRANTZ: Majestats,
la vostra autoritat reial sobre nosaltres
fa que els vostres desitjos siguin ordres
i no sol·licituds.

GUILDENSTERN: Pro us obeïm,
i oferim sense límits el nostre humil servei
als vostres peus, per tot allò que lliurement
vulgueu manar-nos.

REI: Gràcies, Rosencrantz i noble Guildenstern.

REINA: Gràcies, Guildenstern i noble Rosencrantz.
I ara us prego que no us entretingueu
i aneu a visitar el meu fill, tan canviat...
Que algú acompanyi aquests dos cavallers
a veure el príncep Hamlet.

GUILDENSTERN: I Déu faci
que la nostra presència i els nostres actes
li siguin profitosos.

REINA: Que així sigui.

*Surten Rosencrantz, Guildenstern i un membre del seguici.
Entra Poloni.*

POLONI: Senyor, els ambaixadors han tornat feliçment
de Noruega.

REI: Sempre has estat el pare de les bones notícies.

POLONI: Així ho creieu? Us juro que per mi, senyor,
és un tresor tan valuós com l'ànima
poder servir el meu Déu i el meu monarca.
I estic segur —si no és que el meu cervell
ja no té aquell olfacte pels afers humans
que en altre temps tenia— que he trobat
la causa de l'embogiment de Hamlet.

REI: Ah! Digués, doncs, quina és! Em moro per saber-la.

POLONI: Rebeu primer els ambaixadors, si us plau.
La meva informació seran les postres del banquet.

REI: Doncs porta'm tu mateix el primer plat.

Surt Poloni.

Gertrudis, estimada: diu que ha descobert
la font del malestar del vostre fill.

REINA: Temo que no és cap altra que la mort del seu pare
i el nostre casament precipitat.

REI: Ja sortirem de dubtes.

Entren Poloni, Voltimand i Corneli.

Benvinguts, amics.
Què diu el rei de Noruega, Voltimand?

VOLTIMAND: Us torna les salutacions i els bons desitjos.
Així que hi vam parlar, senyor, va donar ordres
al nebot d'aturar els reclutaments,
que estava convençut que eren preparatius
contra el rei de Polònia, però, indagant a fons,
va saber que eren contra vostra majestat;
dolgut en veure que, impedit pels anys
i per la malaltia, l'havien enganyat,
va parar els peus al jove Fortimbràs
i li va fer jurar solemnement
que no prendria mai les armes contra vós.
Feliç pel jurament del seu nebot,
el vell monarca noruec li ha concedit
tres mil corones anuals de renda,
amb el permís d'utilitzar contra Polònia
les tropes que fins ara havia reclutat,
i a tal efecte us prega —com aquí es detalla—
(li dóna un document)
que us digneu atorgar-li lliure pas
pels vostres territoris, amb les garanties
que consten per escrit.

REI: Ens sembla bé,
i en un moment que sigui més propici
ho llegirem, hi donarem resposta
i considerarem la qüestió.
Mentrestant, i amb la nostra gratitud
per l'esforç i per l'èxit de l'empresa,
aneu a descansar, que aquesta nit
haurem de celebrar-ho. Benvinguts a casa.

Surten Voltimand i Corneli.

POLONI: Un resultat més que satisfactori.
I ara, senyor, senyora... especular
què ha de ser la majestat, o què és el deure,
o per què el dia és dia, la nit, nit,

o el temps és temps, seria perdre dia, nit
i temps. Essent així, i en conseqüència,
com que la brevetat és l'ànima del seny
i el tedi les extremitats i els accessoris,
seré molt breu: el vostre noble fill és boig.
I l'anomeno boig, tal qual, perquè
pretendre definir la bogeria autèntica,
què més pot ser sinó no ser res més que boig?
Però deixem-ho estar.

REINA:

Menys art i més substància.

POLONI:

No utilitzo cap art, senyora, us ho ben juro.
Que és boig és cert; és cert que és una llàstima
i és llàstima que sigui cert. Quina retòrica
més ximple... Pro deixem-ho: parlaré sense art.
Quedem que és boig, doncs; i ara només resta
que trobem el motiu que causa aquest efecte
—o, més ben dit, que causa aquest defecte,
car no hi ha efecte defectiu sense una causa.
Això és, doncs, el que resta; i la resta, doncs...
doncs és això. Mireu:
tinc una filla —mentre sigui meva, és clar—
que, complint el seu deure d'obediència
—preneu-ne bona nota—, m'ha donat això.
Deduïu-ne el que bonament us sembli.
(*Legeix*)
A l'ídol de la meva ànima, la celestial, la formosíssima Ofèlia...
Això és nefast, horrible. "Formosíssima Ofèlia" és una frase horrible.
Però seguim:
... perquè els guardi en la seva blanca sina,
dedico aquests... etcètera...

REINA:

És Hamlet, qui li ha escrit això?

POLONI:

Sí, pro espereu, senyora: vull ser literal.

Dubta del foc que hi ha als estels,
dubta que es mogui el sol que lluu,
dubta dels juraments fidels,
mes no del meu amor per tu.
Oh, estimada Ofèlia, sóc negat pels versos. No tinc art per fer rimar els meus sospirs. Però,
que t'estimo més que res, més que a ningú, t'ho pots ben creure. Adéu.
Teu per sempre, estimadíssima senyora, mentre la maquinària d'aquest cos funcioni,
Hamlet.

Això és el que la meva filla m'ha mostrat,
per obediència, i m'ha informat també
degudament del lloc, la forma i l'hora
de les solícituds del príncep.

REI:

I ella, com ha rebut el seu amor?

POLONI:

Vós què en penseu, de mi?

REI: Que ets un home lleial, i honorable.

POLONI: I us ho vull demostrar. ¿Què pensaríeu si, després d'haver vist que aquest amor ardent prenia el vol —cosa que vaig notar, tot sigui dit, abans que Ofèlia m'ho digués—, què pensaríeu vós, o l'estimada reina, si jo hagués fet alhora de llibre i secreter, si m'hagués fet el cec, o el mut, o hagués mirat aquest amor amb ulls indiferents? Què pensaríeu? No, jo vaig posar-hi mà, i li vaig dir a la meva filla ingènua: "L'estrella d'aquest príncep és molt lluny del teu abast: això s'ha d'acabar". Llavors vaig ordenar-li que es negués a rebre'l i a acceptar cap missatge o cap penyora. Ella va collir el fruit dels meus consells, i ell, rebutjat —per escurçar la història—, va caure en la tristesa, després en la desgana, després en la flaqueza i en l'insomni, després en el desvarieig i, finalment, en aquesta follia que ara el posseeix i que tots lamentem.

REI: Creieu que ve d'això?

REINA: Pot ser; és molt probable.

POLONI: ¿Ha passat mai —i, si ha passat, digueu-m'ho— que afirmés, contundent: "Això és així", i els fets em desmentissin?

REI: No, no que jo sàpiga.

POLONI: Doncs separeu aquest d'aquestes si això és fals.
(*S'assenyala el cap i les espatlles.*)
Si no hi ha cap destorb, jo trobaré on és la veritat, encara que s'amagui al centre de la terra.

REI: Com podem
comprovar-ho?

POLONI: Vós sabeu que sovint passeja hores seguides per aquestes galeries.

REINA: Sí, és veritat.

POLONI: Doncs en una d'aquestes ocasions li enviaré la meva filla. Vós i jo, amagant-nos darrera d'un tapís, espialem plegats. Si ell no l'estima, si no és això el que li ha fet perdre el cap,

destituíu-me d'assessor reial
i envieu-me a pagès a menar un carro.

REI: Ho provarem.

Entra Hamlet llegint un llibre.

REINA: Mireu amb quin posat més trist llegeix,
pobre infeliç.

POLONI: Deixeu-me, majestats.
Us prego que em deixeu tot sol amb ell.

Surten el rei i la reina.

Com us trobeu, altesa?

HAMLET: Bé, gràcies a Déu.

POLONI: Sabeu qui sóc, senyor?

HAMLET: Perfectament: sou peixater.

POLONI: Jo? No, senyor.

HAMLET: Doncs ja voldríeu vós ser tan honrat.

POLONI: Honrat, senyor?

HAMLET: Sí, honrat. Tal com va el món, d'homes honrats n'hi ha un cada deu mil.

POLONI: Això és ben cert, senyor.

HAMLET: Perquè, si el sol engendra cucs en un gos mort, que és una carronya prou digna de ser besada... Teniu una filla?

POLONI: Sí, senyor.

HAMLET: Protegiu-la del sol. Concebre és una benedicció, però segons com concebi la vostra filla... Aneu amb compte, amic meu.

POLONI: *(Apart)* Ja està... vinga burxar amb la meva filla. Però al principi no m'ha conegut: m'ha pres per un peixater. Està ben trastocat. I és cert que jo, en la meva joventut, vaig patir uns mals d'amor que no quedava gaire curt al seu costat. Hi tornaré a parlar. Què esteu llegint, senyor?

HAMLET: Paraules, paraules, paraules.

POLONI: I de què tracta?

HAMLET: Tracte? Quin tracte? Entre qui?

POLONI: Vull dir de què tracta el llibre que llegiu, senyor.

HAMLET: Calúmnies, amic meu. Aquest bergant satíric diu que els vells tenen la barba grisa, la cara plena d'arrugues, uns ulls que regalimen ambre i goma de prunera i una gran escassetat d'enginy, acompanyada d'una extrema fluixedat de cames. Creences que jo comparteixo amb tot el meu convenciment i energia, però no trobo honest que s'expressin per escrit i en aquests termes. Perquè vós mateix, amic meu, podríeu arribar a tenir els meus anys... si reculéssiu com els crancs.

POLONI: (*Apart*) Pot ser boig, però no li falta lògica... No hauríeu d'evitar els corrents d'aire, senyor?

HAMLET: Ficant-me dins la tomba?

POLONI: No hi toca l'aire, no, allà dins... (*Apart*) Quines respostes més plenes d'agudeses, segons com... Una virtut que sovint confereix la bogeria, i que el seny i la raó serien incapaços d'engendrar tan afortunadament. Val més que el deixi sol i em posi a organitzar una trobada entre ell i la meva filla... Senyor, us demano permís per retirar-me.

HAMLET: Amic meu, no podríeu demanar-me res de què estigués tan ben predisposat a desprendre'm... tret de la meva vida, tret de la meva vida, tret de la meva vida.

POLONI: Adéu-siau, senyor.

HAMLET: Com més vells, més beneïts i carregosos...

Entren Rosencrantz i Guildenstern.

POLONI: Si busqueu el príncep, és aquí.

Surt Poloni.

ROSENCRANTZ: Que Déu us guardi.

GUILDENSTERN: Honorable senyor...

ROSENCRANTZ: Estimadíssim senyor...

HAMLET: Excel·lents companys... Com estàs, Guildenstern? Rosencrantz... Com esteu, bons amics meus?

ROSENCRANTZ: Com la grisa majoria dels mortals.

GUILDENSTERN: Feliços de no ser feliços en excés. No som precisament la cresta del barret de la Fortuna.

HAMLET: Ni la sola de les seves sabates?

ROSENCRANTZ: Tampoc, senyor.

HAMLET: Viviu pels volts de la seva cintura o bé al centre mateix dels seus favors?

GUILDENSTERN: A la part que ens toca, senyor.

HAMLET: La part que us toca la Fortuna? I quina part us toca, aquella dona impúdica? No cal que m'ho digueu: ja m'ho imagino... Què hi ha de nou?

ROSENCRANTZ: L'únic que hi ha de nou és que el món s'ha tornat honest, senyor.

HAMLET: Vol dir que ja s'acosta el Judici Final. Però aquesta notícia no és certa. Us faré una pregunta més concreta. ¿Què heu fet, bons amics meus, perquè hàgiu merescut que la Fortuna us enviés aquí, en aquesta presó?

GUILDENSTERN: Presó, senyor?

HAMLET: Dinamarca és una presó.

ROSENCRANTZ: Doncs aleshores ho és el món sencer.

HAMLET: Una presó magnífica, plena de cel·les, galeries i masmorres. I Dinamarca és una de les pitjors.

ROSENCRANTZ: Nosaltres no ho creiem així, senyor.

HAMLET: Doncs per vosaltres no ho és, perquè les coses no són bones ni dolentes per si soles, sinó com les veu el pensament. Per mi és una presó.

ROSENCRANTZ: És la vostra ambició el que fa que ho sigui: és massa estreta per la vostra ment.

HAMLET: Déu meu! Podria viure dins la closca d'una nou i considerar-me el rei de l'espai infinit... si no fos que tinc malsons.

GUILDENSTERN: Uns somnis que són ambicions, sens dubte; perquè la substància mateixa dels homes ambiciosos no és més que l'ombra d'un somni.

HAMLET: El mateix somni no és més que una ombra.

ROSENCRANTZ: Ben cert, i per mi l'ambició té una naturalesa tan etèria i tan lleugera que no és més que l'ombra d'una ombra.

HAMLET: Així, doncs, només tenen cos els pobres de solemnitat, i els monarques i els herois són l'ombra allargassada dels captaires. Tornem cap a la cort, perquè jo us juro que sóc incapaç de raonar.

ROSENCRANTZ/
GUILDENSTERN: Estem al vostre servei.

HAMLET: No, res d'això. No us vull posar en el mateix sac que els meus servents, perquè, si he de parlar-vos amb franquesa, estic pèssimament servit. Però, en nom de l'amistat: què hi heu vingut a fer, a Elsinore?

ROSENCRANTZ: Us hem vingut a veure, senyor; res més.

HAMLET: Pobre com sóc, sóc pobre fins i tot en gratitud; però us ho agraeixo. I és ben segur, amics meus, que el meu agraïment val a penes mig penic però encara és massa. No us han fet venir? Heu vingut per pròpia voluntat? Va, sigueu justos amb mi. Vinga, vinga. Parleu.

GUILDENSTERN: Què podem dir, senyor?

HAMLET: Qualsevol cosa menys la veritat. Us han cridat perquè vinguéssiu, i les vostres mirades delaten una confessió que la vostra modèstia no té prou enginy per disfressar. Jo sé que el bon rei i la bona reina us han fet venir.

ROSENCRANTZ: Amb quin propòsit, senyor?

HAMLET: Això m'ho heu d'aclarir vosaltres. Però deixeu-me que us exhorti, en nom del dret que em concedeix la nostra amistat, de l'harmonia de la nostra joventut, de l'obligació del nostre afecte i de qualsevol altra raó més valuosa que un exhortador millor que jo fos capaç d'esgrimir, a ser francs i directes i a dir-me si us han fet venir o no.

ROSENCRANTZ: (*Apart, a Guildenstern*) Què hi dius?

HAMLET: No, que us vigilo. Si m'estimeu, no m'heu d'amagar res.

GUILDENSTERN: Ens han fet venir, senyor.

HAMLET: I jo us diré per què, i anticipant-me evitaré que m'ho hagueu de revelar, i el pacte de secret que heu fet amb el rei i la reina quedarà intacte. Des de fa un temps —la causa no la sé— he perdut tota l'alegria i he abandonat totes les ocupacions habituals; i pesa tant, això, en el meu estat d'ànim, que aquesta obra magnífica que és la terra em sembla un promontori estèril, i l'aire, aquest esplèndid baldaquí, fixeu-vos, aquest bell firmament que hi ha sobre nosaltres, aquest sostre majestàtic guarnit de foc daurat, em sembla com si no fos més que una concentració nociva de vapors pestilents. Quina obra mestra, l'home! Que noble en la raó, que infinit en facultats, que expressiu i admirable en la forma i en els moviments, com s'assembla a un àngel en l'acció i a un déu en la intel·ligència: la bellesa del món, el parangó dels animals... I tanmateix, per mi, què és aquesta quinta essència de la pols? L'home no m'atrau en absolut... i la dona tampoc, per molt que el vostre somriure ho insinui.

ROSENCRANTZ: Senyor, no tenia res d'això en el pensament.

HAMLET: Per què has rigut, doncs, quan he dit que l'home no m'atrau?

ROSENCRANTZ: Perquè he pensat que, si l'home no us atrau, als còmics els espera una rebuda més frugal que la quaresma. Els hem trobat que venien cap aquí, a oferir-vos el seus serveis.

HAMLET: El que faci de rei serà ben acollit; sa majestat rebrà els meus compliments, el cavaller aventurer brandarà el seu floret i el seu escut, l'enamorat no sospirarà de franc, el llunàtic executarà el seu paper tranquil·lament, el bufó farà riure aquells qui tinguin la rialla fàcil i la dama serà lliure d'esplaiar-se sense interrupcions... perquè, si no, aniria coix el vers. Qui són aquests actors?

ROSENCRANTZ: Aquells per qui us sentíeu tan atret, els actors de la ciutat.

HAMLET: Com és que fan de còmics ambulants? Els convindria més no haver deixat el seu teatre, tant per la reputació com pels ingressos.

ROSENCRANTZ: Em sembla que s'hi han vist obligats pels aldarulls i per les prohibicions d'última hora.

HAMLET: Encara són tan apreciats com en els temps que jo era a la ciutat? Encara tenen tant públic?

ROSENCRANTZ: No, la veritat és que no.

HAMLET: I doncs? Que ja s'han rovellat, potser?

ROSENCRANTZ: No, ells s'hi escarrassen tant com sempre, senyor; però és que hi ha una niuada de criatures, de pollets estridents, que eixorden el galliner i es veuen premiats amb els aplaudiments més frenètics. Són els que estan de moda, i es burlen tan obertament dels teatres plebeus —com ells en diuen—, que molts senyorets nobles no gosen ni acostar-s'hi.

HAMLET: I dius que són criatures? Qui els manté? Qui els paga? Conservaran l'ofici quan els falli la veu? ¿No seran ells mateixos, si de grans són actors vulgars com tots —cosa que és molt probable, si no tenen res millor per subsistir—, els que protestaran contra els autors dient que els han esguerrat el futur fent-los cridar d'aquesta manera?

ROSENCRANTZ: Hi ha hagut soroll per totes dues parts, creieu-me; i el públic no ha tingut pas cap remordiment a l'hora d'atjar la polèmica. Va arribar un punt que ningú donava ni cinc per una obra si l'actor i el poeta no anaven a cops de puny per aquesta qüestió.

HAMLET: Com és possible?

GUILDENSTERN: I no vulgueu saber els talents que s'han perdut, amb tot això.

HAMLET: I aquests noiets són els que guanyen la batalla?

ROSENCRANTZ: Ja ho crec, senyor: podrien vèncer el mateix Hèrcules amb tot el que carrega a les espatlles.

HAMLET: No és estrany; perquè el meu oncle és rei de Dinamarca, i la mateixa gent que se'n burlava quan vivia el meu pare és la que avui pagaria vint, quaranta, cinquanta o cent ducats pel seu retrat en miniatura. Sang de Déu! En tot això hi ha alguna cosa sobrenatural, si la filosofia fos capaç de descobrir-la.

Trompetes.

GUILDENSTERN: Aquí tenim els còmics.

HAMLET: Cavallers, benvinguts a Elsinore. Les mans: doneu-me les mans. Els complements d'una bona benvinguda són les cerimònies i les formalitats. Fem-ho ben fet, no fos cas que la rebuda que dedicaré als actors, que ja us puc dir que serà molt efusiva, semblés més generosa que la vostra. Sigueu benvinguts. Però el meu oncle-pare i la meva tia-mare van molt enganyats.

GUILDENSTERN: En què, estimat senyor?

HAMLET: Només sóc boig del nord al nord-oest. Quan bufa vent del sud, sé distingir un falcó d'una garsa.

Entra Poloni.

POLONI: Déu-vos-guard, senyors.

HAMLET: Escolta, Guildenstern... i tu també. Pareu bé les orelles. Aquest vell mocós d'allà encara porta bolquers.

ROSENCRANTZ: Potser se'ls ha tornat a posar de gran... Diuen que la vellesa és la segona infància.

HAMLET: Us puc pronosticar que ve a parlar-me dels actors. Fixeu's-hi... Sí, teniu raó, senyor: va ser dilluns al matí... va ser aleshores, no n'hi ha cap dubte.

POLONI: Senyor, tinc notícies per donar-vos.

HAMLET: Senyor, tinc notícies per donar-vos... Quan Roscius era actor a Roma...

POLONI: Han vingut els actors, senyor.

HAMLET: Fuig, fuig...

POLONI: Pel meu honor...

HAMLET: Malaguanyat viatge, doncs.

POLONI: Els millors actors del món: tragèdia, comèdia, peça històrica, pastoral, còmico-pastoral, històrico-pastoral, tràgico-pastoral, tràgico-còmico-històrico-pastoral, escena indivisible o poema il·limitat. No troben Sèneca massa feixuc ni Plaute massa frívol. Tant per dir un text com per improvisar, aquests homes són únics.

HAMLET: Oh Jefte, jutge d'Israel, quin tresor que tenies!

POLONI: Quin tresor, senyor?

HAMLET: Doncs...
Una filla sols tenia,
que estimava amb bogeria.

POLONI: (*Apart*) Ja hi tornem a ser amb la meva filla.

HAMLET: No tinc raó, vell Jefte?

POLONI: Si vós em dieu Jefte, senyor, jo tinc una filla que estimo amb bogeria.

HAMLET: No, això no és la continuació.

POLONI: Quina és, doncs, senyor?

HAMLET: Diu:
Per la llei de Jehovà...
I el que ve després ja ho sabeu:

... va passar el que va passar.

La primera estrofa d'aquesta piadosa cançó us dirà més coses. Però no em distraigueu més, que ara arriba la meva distracció.

Entren els actors.

Benvinguts, senyors; sigueu tots benvinguts... M'alegro de veure't tan bé... Benvinguts, bons amics... Vell amic meu, què veig?... Aquesta cara era més neta, l'última vegada que ens vam veure. Et vols fer la barba d'or a Dinamarca?... I la meva estimada dama jove? Per la mare de Déu! Sou tres talons o quatre més a prop del cel, des de l'última vegada. Déu faci que la veu no se us esquerdi com una moneda d'or i la retirin de circulació... Sigueu molt benvinguts, senyors. I fem com els faloners francesos, que tiren al primer ocell que passa: va, engega'ns un discurs. Dóna'ns una petita mostra del teu talent. Vinga: un discurs apassionat.

ACTOR 1: Quin discurs voleu, senyor?

HAMLET: Un dia en vas recitar un que no ha estat mai representat... o si de cas no ho ha estat més d'una vegada, perquè recordo que l'obra no va ser del gust de les multituds: era com el caviar pel paladar de la majoria. Però pel meu gust —i pel d'altres persones amb més autoritat que jo en aquestes coses— era una obra excel·lent, ben ordenada en les escenes i escenificada amb tanta contenció com subtileza. Sé que algú va comentar que als versos no hi havia gens de pebre per fer més picant el contingut, ni frases que poguessin fer titllar l'autor d'afectat, i en canvi demostrava un mètode perfectament honest, edificant i amable, i molt més natural que no pas artificiosos. Em va agradar especialment un dels discursos, el relat d'Eneas a Dido, sobretot quan parla de l'assassinat de Príam. Si el tens viu a la memòria, començava amb aquest vers... a veure... a veure...

L'abrupte Pirrus, com el tigre d'Hircània...

No, no és així. Però comença amb Pirrus...

*L'abrupte Pirrus, el de l'armadura
tan negra i tenebrosa com els seus propòsits,
que era igual que la nit quan s'amagava
dins el cavall sinistre, ha tenyit
la seva imatge negra i paorosa
d'un color més funest. De cap a peus
l'impregna d'espantosa vermellor
la sang de pares, mares, fills i filles,
resseca i recremada pels carrers en flames,
que il·luminen, tirànics i cruels,
l'assassinat del rei. Encès d'ira i de foc,
cobert d'un gruix de sang coagulada
i amb uns ulls com robins, l'inferral Pirrus
busca Príam el vell...*

Continueu vós.

POLONI: Per Déu, senyor! Que bé que ho heu recitat! I amb quina entonació més clara i mesurada!

ACTOR 1:

Ben aviat el troba,

*en lluita infructuosa contra els grecs
perquè la vella espasa, indòcil al seu braç,
es resisteix a moure's i obeir.
Pirrus l'ataca en desigual combat,
i amb la mateixa ràbia falla el cop;
però el vell Príam, feble i abatut,
cau a terra només pel cop de vent
que ha provocat l'espasa tallant l'aire.
Llavors la inerm Troia, com si hagués sentit
l'efecte d'aquest cop, amb el seu cap encès
s'ennuna sobre els fonaments, i la remor
d'aquest terrible daltabaix sobta l'orella
de Pirrus i li paralitza el gest:
la seva espasa, a punt de caure sobre el cap
cendros del venerable Príam, va semblar
talment com si restés suspesa en l'aire...
Com el retrat immòbil d'un tirà,
Pirrus quedava indiferent als seus propòsits,
quiet, sense fer res...
Però, com sovint passa abans d'un temporal,
que el cel es queda mut i els núvols en repòs,
callen els vents agosarats i aquí a la terra
predomina un silenci com de mort
fins que el tro esgarrifós esquinça l'aire,
Pirrus també, després d'aquella pausa,
tornava a recobrar l'impuls de la venjança,
i els malls dels Cíclops no van caure mai
amb més duresa sobre l'armadura
de Mart, forjada per l'eternitat,
que l'espasa inclement i sangonosa
de Pirrus sobre Príam.
Fuig! Fuig ben lluny, impúdica Fortuna!
Congreguen-vos, oh déus, i decidiu
privar-la per consens de tot el seu poder,
trenquen els pals i cercols de la seva roda
i feu-la despenyar pendent avall,
del cel fins als abismes de l'infern.*

POLONI: És massa llarg.

HAMLET: Ho és més la vostra llengua, i no la fem escapçar. Continueu, si us plau. Si no són farses o relats obscens, aquest s'adorm. Continueu: ara ve el tros que parla d'Hècuba.

ACTOR 1: *Mes ai!, qui hagués vist la reina esparracada...*

HAMLET: "La reina esparracada"?

POLONI: Això està bé; "la reina esparracada" està molt bé...

ACTOR 1: *... corrent descalça amunt i avall, amenaçant
les flames amb el plor que li negava els ulls,
cobrint-se amb un parrac el cap, allà on abans*

*lluièn diademes i, per tot abric,
embolcallant-li el cos pansit i exhaust
per la fecunditat, un tros de manta
arreplegada enmig del sobresalt...
Qui això hagués vist, amb la llengua de fel
acusaria la Fortuna de traïció.
I, si els mateixos déus l'haguessin vista
contemplant el delit amb què l'espasa
de Pirrus trossejava el seu marit,
el crit esgarrifós d'aquella reina,
si el dolor dels mortals no els és indiferent,
hauria humitejat els ulls ardents del cel
i commogut els déus.*

POLONI: Mireu... Ha canviat de color, té llàgrimes als ulls... Prou, us ho prego: no continueu.

HAMLET: Està bé. Ja acabareu de recitar-ho més tard. Senyor: ¿us ocupareu d'acomodar com cal aquests actors? Com cal, sentiú? Tracteu-los bé, perquè ells són el resum i la crònica del nostre temps. Val més un mal epitafi quan us hàgiu mort que no una mala crítica d'aquesta gent en vida.

POLONI: Els tractaré com es mereixen, senyor.

HAMLET: Pel cos de Déu! No, home, no: millor, els heu de tractar. Si tracteu a tothom com es mereix, qui s'escaparà de ser fuetejat? Tracteu-los segons la vostra dignitat i el vostre honor: com menys mereixin ells, més mèrit tindrà la vostra generositat. Acompanyeu-los.

POLONI: Veniu, senyors.

HAMLET: Seguiu-lo, amics. Demà ens fareu una representació. *(Al primer actor)* Escolta: coneixeu *L'assassinat de Gonzago*?

ACTOR 1: Sí, senyor.

HAMLET: Demà al vespre la representareu. ¿Series capaç d'aprendre't una dotzena de versos que escriuria jo mateix, per afegir-los entremig?

ACTOR 1: Sí, senyor.

HAMLET: Molt bé. *(A tots els actors)* Seguiu aquest senyor, i no us en burleu.

Surten Poloni i els actors.

(A Rosencrantz i Guildenstern) Bons amics meus, us deixo fins al vespre. Benvinguts a Elsinore.

ROSENCRANTZ: Senyor...

Surten Rosencrantz i Guildenstern.

HAMLET: Sí, sí, que Déu us guardi. Ja estic sol. Soc un esclau sense ànima, un miserable...

¿No és monstruós que aquest actor, només
amb el recurs d'uns sentiments fingits,
pogués sotmetre l'esperit al pensament
fins a tal punt que es quedés pàl·lid, amb els ulls
negats de llàgrimes i un aire trasbalsat,
se li trenqués la veu i tots els gestos
traduïssin la seva fantasia? I tot per res!

Per Hècuba!

¿Què és Hècuba per ell, o ell per Hècuba,
que hagi plorat per ella? ¿Què faria
si tingués una causa tan real
de sofriment com jo? Inundaria
de llàgrimes l'escena, eixordaria el públic
amb el seu parlament esgarrifós,
faria que el culpable es tornés boig
i l'innocent quedés horroritzat,
atordiria l'ignorant, i l'estupor
s'empararia de la vista i de l'oïda.

En canvi jo,

un indolent i obtús ninot de fang,
camino d'esma, negligint la meua causa,
i no dic res... ni per un rei desposseït
vilment d'allò que és més preuat, la pròpia vida!
Sóc un covard? ¿Ningú no em diu canalla
ni em parteix l'espina, ni m'arrenca
la barba i me la tira als ulls, ningú
gosa estirar-me el nas, ningú m'acusa
de mentir per la gola o pels pulmons...? Per què?
I com hi ha Déu que jo ho acceptaria...
Si no tingués un fetge de colom, mancat de fel
per amargar els ultratges, ja faria temps
que hauria alimentat els corbs d'aquest país
amb les entranyes d'aquest gos. Oh, criminal!
Oh pèrfid inhumà, despïetat, lasciu i criminal!
Però que en sóc, d'estúpid... Quina meravella
que el fill d'un pare assassinat, empès
pel cel i per l'infern a la venjança,
desfogui el cor només vessant paraules
i dient penjaments com una puta,
com el criat més baix... Vergonya! Oh, vergonya!
Mou-te, cervell!... Sovint he sentit dir
que a algun espectador culpable, en el teatre,
l'enginy i el realisme d'una escena
li ha arribat tant al cor que allà mateix
ha confessat les seves culpes. Perquè el crim,
encara que no tingui llengua, pot parlar
servint-se de mitjans miraculosos.
Faré que aquests actors escenifiquin
una cosa semblant a la mort del meu pare
davant dels ulls mateixos del meu oncle.
Li observaré el posat, li furgaré
de viu en viu el cor. Si s'estremeix,
ja sabré el que he de fer. L'esperit que vaig veure
podria ser el dimoni, i el dimoni és capaç

d'assumir formes agradables... Sí, és possible
que, veient-me tan feble i melancòlic,
em vulgui condemnar abusant del gran poder
que té sobre aquests estats d'ànim. Vull tenir
proves més sòlides: l'obra serà l'esquer
per fer picar la consciència del rei. (*SURT*)

REI: Retireu-vos **també**, dolça Gertrudis,
perquè hem previst secretament que Hamlet,
com si fos per atzar, es trobi aquí
d'improvís amb Ofèlia.
Com espies legítims, el seu pare i jo,
en posició de veure i no ser vistos,
jutjarem la trobada sense cap destorb
i pel comportament del vostre fill
sabrem si allò que el té afligit és mal d'amor
o si no ho és.

REINA: Faré el que vós digueu.
I tu, estimada Ofèlia, no saps prou
com desitjo que la raó feliç
del seu neguit siguin les teves gràcies
i les teves virtuts, i que elles facin
que Hamlet torni a ser el mateix d'abans,
per l'honor de tots dos.

OFÈLIA: Senyora, així ho espero.

Surt la reina.

POLONI: Passeja't per aquí, Ofèlia... Majestat,
amaguem-nos, si us plau... I tu llegeix
aquest llibre, perquè el recolliment
farà més natural que estiguis sola...
Un error que sovint se'ns pot retreure:
l'experiència demostra que el posat devot
i els actes piadosos poden endolcir
fins el mateix diable.

REI: *(Apart)* I és ben cert.
Com em fereix la consciència, això que ha dit!
La cara d'una prostituta, emmascarada
sota un gruix de pintura, no és més lletja
que els meus actes maquillats amb paraules.
Oh, càrrega feixuga!

POLONI: El sento que ja ve, senyor. Amaguem-nos.

Entra Hamlet.

HAMLET: Ser o no ser, aquest és el dilema:
¿és més noble sofrir calladament
els cops i fletxes d'una Sort indigna,
o alçar-se en armes contra un mar d'adversitats
i eliminar-les combatent? Morir, dormir: res més...
I si dormint s'esborren tots els mals del cor
i els mil estigmes heretats per la carn,
quin desenllaç pot ser més desitjat?
Morir, dormir... dormir... i potser somiar...
Sí, aquest és l'obstacle: no saber

quins somnis acompanyaran el son etern,
un cop alliberats d'aquesta pell mortal,
és el que ens frena i fa que concedim
tan llarga vida a les calamitats.
¿Per què aguantem, si no, l'escarni d'aquests temps,
el jou dels opressors, el greuge dels superbs,
l'amor burlat, la lentitud de la justícia,
l'orgull de qui té un càrrec o el desdeny
dels ineptes pel mèrit pacient,
quan un mateix pot liquidar els seus comptes
amb una simple daga? ¿Qui arrossegaria
el pes d'aquest bagatge tan feixuc
tota una vida de suors i planys,
si no fos que el temor d'alguna cosa
més enllà de la mort, aquell país
inexplorat del qual no torna mai
cap viatger, confon la voluntat
i fa que preferim patir mals coneguts
a fugir cap a uns altres que desconeixem?
I així la consciència ens fa covards a tots,
els colors naturals del nostre impuls
empal·lideixen sota l'ombra de la reflexió,
i empreses de gran pes i gran volada
per aquesta raó desvien el ser curs, i perden
el nom d'accions... Però silenci...
La bella Ofèlia!... Nimfa, en les teves oracions
recorda tots els meus pecats.

OFÈLIA: Senyor...
Com heu estat, altesa, durant tots aquest dies?

HAMLET: Bé, bé, molt bé, molt bé... Gràcies humils.

OFÈLIA: Senyor, tinc records vostres
que us volia tornar des de fa temps,
i us pregaria que els volguéssiu acceptar.

HAMLET: No t'he donat mai res, jo.

OFÈLIA: Vós sabeu prou que sí, senyor...
I amb frases perfumades d'un alè tan dolç
que encara els enriqueix més. Ara han perdut
el seu perfum, i per això us els torno;
perquè el regal més ric, per un cor noble,
es torna pobre si el que l'ha donat
es torna esquerp. Teniu, senyor.

HAMLET: Ahà! Ets honesta?

OFÈLIA: Senyor...?

HAMLET: Ets bella?

OFÈLIA: Què voleu dir, senyor?

HAMLET: Que, si ets honesta i bella, la teva virtut no hauria d'acceptar cap tracte amb la teva bellesa.

OFÈLIA: Què millor que la bellesa, senyor, per tenir tractes amb la virtut?

HAMLET: Sí, tens raó; perquè és més fàcil que el poder de la bellesa converteixi la virtut en alcavota que no pas que la força de la virtut faci que la bellesa se li assembli. Això abans era una paradoxa, però en aquests temps és cosa demostrada. Jo t'havia estimat.

OFÈLIA: És cert, senyor; així m'ho vau fer creure.

HAMLET: Doncs no t'ho hauries d'haver cregut; perquè, per molt que empeltin de virtut la nostra vella soca, sempre quedarà el regust d'abans. No t'estimava.

OFÈLIA: Doncs encara vaig ser més enganyada.

HAMLET: Vés-te'n a un convent. O és que vols concebre pecadors? Jo sóc un home de virtut moderada, i tanmateix podria acusar-me d'unes coses que valdria més que la meva mare no m'hagués parit. Sóc orgullós, venjatiu, ambicions... amb més pecats a la meva disposició que cervell per encabir-los, imaginació per donar-hi forma i temps per cometre'ls. ¿Què hi fan, els individus de la meva espècie, arrossegant-se entre la terra i el cel? Som tots uns perfectes canalles: no te'n creguis ni un. Vés a un convent i queda-t'hi. On és el teu pare?

OFÈLIA: És a casa, senyor.

HAMLET: Doncs que tanquin amb clau totes les portes: així només podrà fer el ridícul a casa seva. Adéu.

OFÈLIA: Cel misericordiós, ajudeu-lo!

HAMLET: Per si mai et casessis, et donaré de dot aquesta creu: ja pots ser casta com el gel i pura com la neu, que no et podràs escapar de la calúmnia. Vés-te'n a un convent. Adéu. O, si t'has de casar tant sí com no, casa't amb un cretí; perquè els homes intel·ligents saben prou bé en quina mena de monstres els convertiu. Au, vés-te'n a un convent! Vés! I de pressa! Adéu.

OFÈLIA: Poders celestials, cureu-lo!

HAMLET: Ja sé com us pinteu, m'ho han explicat prou bé. Déu us dona una cara i vosaltres us en feu una altra. Camineu fent saltirons o remenant el cul, arrossegueu les esses quan parleu, poseu mals noms a tota criatura vivent i feu passar per ignorància la vostra mala fe. Prou! No vull parlar-ne més, que això m'ha tornat boig. No hi haurà més matrimonis, em sents? Els que ja estan casats —tots menys un— seguiran vius; els altres seguiran tal com estan. Au, vés-te'n a un convent!

Hamlet surt

OFÈLIA: Oh, que un cervell tan noble s'hagi destruït...!

L'ull, la llengua i l'espasa del soldat,
del cortesà, del savi, l'esperança
naixent d'un regne més feliç, mirall
i pauta de costums i bones formes,
abans exemple de tothom i ara ensorrat!
I jo, la dona més desventurada,
que havia assaborit la dolça música
de les seves promeses, he de veure
aquella noble i sobirana intel·ligència
desafinada com un carilló trencat,
la forma de la joventut més esclatant
malmesa pel deliri. Oh, pobra de mi!
Haver vist el que he vist, veure el que veig!

Entren el rei i Poloni.

REI: Amor? No tiren cap aquí els seus sentiments;
i el seu parlar, si bé una mica discordant,
no era el parlar d'un boig. La melangia
està covant alguna cosa en la seva ànima,
i em fa por que al moment que això es desclogui
pugui ser perillós. Per prevenir-ho
he pres un ràpid determini,
que és el següent: l'enviaré a Anglaterra,
per reclamar els tributs endarrerits.
El viatge per mar, el canvi de país
i d'escenaris, és possible que li expulsin
aquesta cosa estranya que té aferrada al cor,
que no li deixa reposar el cervell
i l'ha alterat fins a aquest punt. Què hi dius?

POLONI: Pot anar bé. Jo encara penso, tanmateix,
que la causa i origen del seu mal
és un amor no correspost... Ofèlia,
no cal que ens repeteixis el que t'ha dit el príncep:
ho hem sentit tot... Senyor, actueu al vostre gust;
però si us sembla bé, després de la funció,
jo deixaria que la seva mare, a soles,
mirés de fer-li confessar les seves penes
parlant-li francament, i mentrestant,
si vos m'ho permeteu, jo escoltaria
d'amagat el que diuen. Si ella no en treu res,
envieu-lo a Anglaterra... o confineu-lo
allà on us sembli més idoni.

REI:

es farà:
la folia dels nobles no s'ha de desatendre.

Així

Escena II

Entren Hamlet i tres dels actors.

HAMLET: Et prego que recitis aquests versos tal com jo els he dit: fent-los lliscar sobre la llengua; si els has de dir cridant, com fan molts actors, ja tant se val que els digui el pregoner de la ciutat. Tampoc no facis anar les mans així, com si tallessis l'aire: sigues mesurat en tot. Perquè enmig del torrent, la tempesta o el que jo en dic el remolí de la passió, has d'adquirir i transmetre una moderació que hi doni fluïdesa. Se'm revolta l'ànima quan sento un d'aquests individus cridaners amb perruca destrossant les emocions, literalment convertint-les en parracs i esqueixant les orelles dels espectadors del pati, la majoria dels quals no volen altra cosa que soroll i pantomimes absurdes. Jo, aquests actors, faria que els fuetegessin per voler ser més inflats que Tergamant, més herodistes que el mateix Herodes. No els imitis, t'ho prego.

ACTOR 1: Podeu estar tranquil, altesa.

HAMLET: No siguis massa tou, tampoc: deixa que et guïi la discreció. Adapta el gest a la paraula i la paraula al gest, i sobretot procura no apartar-te de la senzillesa natural; perquè els excessos en aquest sentit queden molt lluny de la intenció del teatre, l'objectiu del qual, tant al principi com avui, ha estat i és, per dir-ho així, posar un mirall davant de la natura: un mirall on les virtuts s'hi puguin contemplar i els vicis hi quedin retratats, i on la imatge i el perfil de l'època s'hi reflecteixin fidelment. Si peques per excés o per defecte pot ser que facis riure els ignorants, però faràs pena als que saben discernir; i saps prou bé que l'opinió d'un sol d'aquests pesa molt més que tot un teatre ple dels altres. No voldria ser blasfem, però he vist actors (que altra gent aplaudia, i no pas poc), els quals, no tenint la dicció ni el gest d'un cristià, ni d'un pagà, ni de cap home vivent, gallejaven i bramaven de tal manera que he arribat a pensar que els havien creat uns aprenents de la Natura, i no precisament amb èxit, de tan abominablement que imitaven els humans.

ACTOR 1: Espero que, en el nostre cas, això resulti poc o molt corregit.

HAMLET: No, corregiu-ho del tot, si us plau. I vigileu que els actors còmics es limitin a dir allò que està escrit, perquè n'hi ha que es posen a riure amb la intenció que també riguin uns quants infeliços del públic, encara que sigui en un moment decisiu de l'obra. Això és un recurs molt tronat, i mostra una ambició molt lamentable per part del graciós que el fa servir. Va, prepareu-vos.

Surten els actors.

Entren Poloni, Rosencrantz i Guildenstern.

Què, senyor? Assistirà a la funció, sa majestat el rei?

POLONI: I la reina també; ja vénen cap aquí.

HAMLET: Aneu a dir als actors que s'afanyin.

Surt Poloni.

El podeu ajudar a donar-los pressa?

ROSENCRANTZ: Sí, senyor.

Surten Rosencrantz i Guildenstern.

HAMLET: Horaci! Horaci!

Entra Horaci.

HORACI: Aquí em teniu, senyor; a les vostres ordres.

HAMLET: Horaci, no he tingut mai tractes amb un home tan just i tan equilibrat com tu.

HORACI: Senyor...

HAMLET: No ho dic per adular-te, no t'ho pensis.
¿Quin profit podria esperar treure de tu,
que per menjar i vestir-te no tens altre recurs
que un bon caràcter? Qui afalaga els pobres? No...
Que les llengües meloses llepin vanitats
i que els genolls sol lícits es dobleguin
quan l'afalac els pugui ser rendible. Em sents?
D'ençà que sóc capaç de discernir
quins homes són mereixedors del meu afecte,
jo et porto segellat a dins de l'ànima;
ets l'home que, sofrint-ho tot, no sofreix res,
que accepta els premis i els assots de la Fortuna
amb la mateixa gratitud; i beneïts
aquells que tenen sang i seny tan ben mesclats
que no són una flauta a la mercè
dels dits de la Fortuna. Digue'm un sol home
que no sigui un esclau de la passió, i el portaré
al centre del meu cor, al cor mateix del cor,
com faig amb tu... Pro ja n'hem parlat massa.
Avui faran una funció davant del rei
on hi ha una escena que recorda molt
allò que t'he explicat de la mort del meu pare.
Et prego que, durant la representació,
tinguis els ulls i l'ànima expectants
i observis el meu oncle. Si la culpa que amaga
no surt del cau en un moment concret de l'obra,
serà que aquell espectre que vam veure era infernal
i les meves sospites són tan brutes com
la forja de Vulcà. No deixis d'observar-lo,
que jo tindrè clavats els ulls en el seu rostre.
Després compararem el que les seves reaccions
ens hagin suggerit.

HORACI: Molt bé, senyor.
Si roba alguna cosa en el transcurs de l'obra
sense que jo ho detecti, pagaré el robatori.

Entren trompetes i timbals i sona una fanfàrria.

HAMLET: Ja vénen cap aquí. Jo em faré el boig,
i tu busca't un lloc.

Entren el rei, la reina, Poloni, Ofèlia, Rosencrantz, Guildenstern i altres nobles, i la guàrdia reial portant torxes.

REI: Com està el nostre parent Hamlet?

HAMLET: Esplèndidament: com els camaleons, senyor; m'alimento de l'aire, que va
ple de promeses. Ni els vostres capons no estan tan ben farcits.

REI: No entenc les teves paraules, Hamlet. Em són del tot estranyes.

HAMLET: Ara ja també m'ho són a mi. (*A Poloni*) Senyor, dieu que heu fet
teatre, a la universitat?

POLONI: Ben cert, altesa; i em tenien per un bon actor.

HAMLET: I quins papers interpretàveu?

POLONI: Vaig fer de Juli Cèsar. Em mataven al Capitoli. Brutus em va assassinar.

HAMLET: Ja és una cosa ben brutal, matar un vedell tan capital al Capitoli... Estan
a punt, els actors?

ROSENCRANTZ: Sí, senyor; esperen les vostres ordres.

REINA: Vine aquí, estimat Hamlet; seu al meu costat.

HAMLET: No, bona mare: (*assenyalant Ofèlia*) m'atrau més aquest imant.

POLONI: (*apart, adreçant-se al rei*) Oh...! Que ho heu sentit?

HAMLET: (*s'ajeu als peus d'Ofèlia*) Senyora, puc ajeure'm a la vostra falda?

OFÈLIA: No, senyor.

HAMLET: Vull dir si puc recolzar el cap sobre la teva falda.

OFÈLIA: Sí, senyor.

HAMLET: Penses que em referia a coses baixes?

OFÈLIA: Jo no penso res, senyor.

HAMLET: Això és el que convé que hi hagi entre les cames d'una donzella.

OFÈLIA: Què, senyor?

HAMLET: Res.

OFÈLIA: Esteu de broma, senyor.

HAMLET: Qui, jo?

OFÈLIA: Sí, senyor.

HAMLET: Ha! Sí... sóc el rei dels bromistes, com hi ha Déu! Què pot fer, un home, si no és estar de bon humor? Fixa't la meva mare que contenta que es veu, i no fa dues hores que s'ha mort el meu pare.

OFÈLIA: No, senyor: fa el doble de dos mesos.

HAMLET: Tant? Doncs que es quedi el diable aquesta roba negra, que jo em vestiré de marta gibel·lina. Oh, Déu del cel! Mort fa dos mesos i encara no oblidat! Això vol dir que encara hi ha esperances que el record d'un gran home el pugui sobreviure mig any. Però per la Verge que aleshores, si no edifica esglésies, haurà de suportar l'oblit com el cavall de fusta de les festes de maig, que té aquell epitafi que diu: "Cavall, pobre cavall, el teu record com ha passat avall..."

Sonen les trompetes i comença una pantomima.

Entren un rei i una reina, abraçats. Ella s'agenolla i li mostra el seu afecte. Ell la fa aixecar, li recolza el cap sobre l'espatlla i després s'estira sobre un banc de flors. Ella, veient-lo adormit, se'n va. Tot seguit arriba un altre home, li pren la corona al rei, besa la corona, aboca un verí a l'orella del rei adormit i se'n va. Torna la reina, troba el rei mort i fa uns gestos de dolor. Torna l'enverinador, amb tres o quatre homes més. Fan veure que donen el condol a la reina i s'emporten el cadàver. L'enverinador festeja la reina amb regals. Ella al principi s'hi resisteix, però al final accepta el seu amor.

OFÈLIA: Què significa, això, senyor?

HAMLET: És una malvestat malvada que anuncia mal temps.

OFÈLIA: Potser aquesta pantomima resumia l'argument de l'obra.

Entra el Presentador.

HAMLET: Aquest ens ho dirà. Els actors són incapaços de guardar secrets: ho esbomben tot.

OFÈLIA: Ens explicarà el sentit d'això que ens han mostrat?

HAMLET: I de qualsevol mostra que li vulguis mostrar. No t'avergonyeïxis de mostrar-li res, que ell no tindrà vergonya de dir-te què significa.

OFÈLIA: Sou dolent, senyor... sou molt dolent... Seguiré l'obra.

PRESENTADOR: *En presentar aquest drama a l'audiència,
ens inclinem davant vostra clemència
i us preguem d'escoltar-lo amb paciència.*

HAMLET: Això és un pròleg, o la inscripció d'un anell?

OFÈLIA: Ha estat molt breu, senyor.

HAMLET: Com l'amor d'una dona.

Entren els actors que fan de rei i de reina.

ACTOR-REI: *Trenta voltes el carro de Febus ha donat*

*a l'esfera de Tel·lus i al gran pèlag salat,
i amb manllevada resplendor trenta vegades
han banyat dotze llunes del globus les contrades,
des que Himeneu i Amor uniren nostres mans
i nostres cors lligaren amb els vincles més sants.*

ACTOR-REINA: *Que trenta anyades més viatgin lluna i sol
abans no s'extingeixi l'amor que ens és consoll!
Mes ai, tan malaltís et veig els darrers dies,
tan lluny del goig i la salut que posseïes,
que visc amb gran neguit. Mes, tot i neguitós,
mon cor no t'ha d'encomanar les seves pors,
perquè temor i amor de dona van plegats:
o són tots dos absents o tots dos extremats.
Si proves tens de com és gran el meu amor,
així mateix com ell és gran el meu temor.
Car, si l'amor és gran, el dubte més petit
nodreix l'amor alhora que és causa de neguit.*

ACTOR-REI: *A fe que he de deixar-te, amor, molt aviat:
les forces abandonen el meu cos fatigat.
Mes tu viuràs en aquest món, després de mi,
estimada i honrada, i espero que el destí
l'amor d'un nou marit et doni...*

ACTOR-REINA: *No, això no!*
*Buscar l'amor d'un altre fóra traïció,
i sigui maleïda si mai ho goso fer:
prendre segon marit vol dir matar el primer.*

HAMLET: *(apart) Això és amarg com l'absenta.*

ACTOR-REINA: *La causa que indueix a segons casaments
és sempre la cobdícia, no pas els sentiments.
Mataria dos cops el meu difunt marit
si em deixava besar per un altre home al llit.*

ACTOR-REI: *No dubto que ara parlis amb gran sinceritat,
però moltes promeses sovint s'han estrocat.
Molts propòsits no són sinó esclaus del record,
que neixen amb gran força mes no arriben a port.
El fruit encara verd a la branca s'aferra,
però, quan és madur, pel seu pes cau a terra.
Forçosament un deute quedarà per saldar
quan el que l'ha contret és qui l'ha de cobrar,
i aquells propòsits que la passió ha dictat
es perden quan la passió ja s'ha acabat.
La violència del goig i del turment
els mata amb el mateix impuls amb què els encén.
Com més alegre el goig, més trist el desconsol;
per un no res la joia sanglota i riu el dol.
Així com està escrit que el món un dia mori,
també l'amor, com la fortuna, és transitori;
car no s'ha demostrat encara si el destí*

*segueix l'amor o bé l'amor l'ha de seguir.
Si els més fidels deserten el gran home ensorrat,
no té enemics el pobre de sobte adinerat.
L'amor, en conseqüència, fa companyia als rics:
a aquell qui té de tot no li manquen amics,
i aquell qui, en un destret, d'un fals amic es fia,
tornarà hostilitat el que era simpatia.
Mes, per finir tornant allí on he començat:
són tan contraris el destí i la voluntat
que tots els nostres determinis fan fallida,
i allò que decidim ho desmenteix la vida.
El vot de no casar-te s'extingirà en l'oblit
així que s'haurà mort el teu primer marit.*

ACTOR-REINA: *Que cel i terra em neguin la llum i el nodriment,
que el dia sigui tedi, la nit desvetllament,
que l'esperança es torni el desesper més viu,
que visqui en la penúria d'un ermità captiu,
que tot el que és advers al goig i al viure dolç
apagui els meus anhels, els converteixi en pols
i m'afeixugui eternament com una llosa,
si després de ser vídua sóc novament esposa.*

HAMLET: I si ara no ho compleix?

ACTOR-REI: *Greu jurament... mes ara deixa'm, esposa meva,
que estic cansat i vull que el son doni una treva
als fatícs d'aquest dia.*

ACTOR-REINA: *Dorm, espòs estimat,
i que mai no ens separi cap fet desventurat.*

Surt l'actor-reina. L'actor-rei s'adorm.

HAMLET: Què us sembla l'obra, senyora?

REINA: Trobo que la dama s'excedeix en les promeses.

HAMLET: Ah, però complirà la seva paraula.

REI: Coneixes l'argument? Hi ha alguna cosa ofensiva?

HAMLET: No, no, tot va de broma... hi ha verí, però és de broma. No hi ha res ofensiu, en absolut.

REI: Com s'anomena, l'obra?

HAMLET: *La ratera.* Metàfora molt ben trobada, per cert. S'inspira en un assassinat comès a Viena. El duc es diu Gonzago, la seva dona es diu Baptista... ja ho anireu veient. És una canallada, però no hi fa res: a la gent neta de consciència, com vostra majestat i jo, no ens afecta. Que es gratin els que tinguin puces: nosaltres no en tenim.

Entra Lucià.

Aquest personatge es diu Lucià i és nebot del rei.

OFÈLIA: Feu molt bé el paper de narrador, altesa.

HAMLET: Si et veiés fer una escena amb el teu enamorat hi posaria els diàlegs.

OFÈLIA: Sou penetrant, senyor... molt penetrant.

HAMLET: Et costaria algun gemec si tinguessis la sort de comprovar-ho.

OFÈLIA: La sort o la desgràcia...

HAMLET: "En la sort i la desgràcia, en la salut i la malaltia...": així és com enganyeu els marits. Vinga, assassí, comença! Para de fer ganyotes i comença, que el corb ja gralla demanant venjança.

LUCIÀ: *Negres idees, braç expert, verí potent:
és l'hora més propícia, ningú no em veu ni em sent...
Filtre d'arrels collides al punt de mitjanit,
tres voltes embruixat, tres voltes maleït:
que el teu màgic poder, fulminant i homicida,
usurpi tot alè de salut i de vida!*

Aboca el verí dins l'orella de l'actor-rei adormit.

HAMLET: L'enverina al jardí per prendre-li la hisenda. Es diu Gonzago. La història és real, i escrita en un italià molt selecte. Ara aviat veureu com l'assassí es guanya l'amor de la dona de Gonzago.

OFÈLIA: El rei s'aixeca.

HAMLET: Què passa? Us espanten les bales de fogueig?

REINA: Què teniu, senyor?

POLONI: Suspeneu la funció!

REI: Porteu-me llum. Anem.

POLONI: Llum! Llum! Llum!

Surten tots excepte Hamlet i Horaci.

HAMLET: Deixeu que plori el cervatell ferit
i, el que està il·lès, que jugui;
que vetlli l'un quan l'altre és adormit
perquè el món es bellugui.

Què, amic meu? Si la sort em fos adversa, ¿no trobes que amb això, un plomall al cap i roses de Provença a les sabates em podrien acceptar de soci en una trepa de comedians?

HORACI: Amb mitja participació.

HAMLET: No, amb una de sencera!

Tu saps, oh Demon estimat,
que aquesta reial casa
va perdre un déu i s'ha quedat
amb un autèntic... lloro.

HORACI: Ho hauríeu pogut fer rimar.

HAMLET: Ah, bon Horaci... apostaria mil lliures a favor de les paraules de l'espectre. T'hi fas fixat bé?

HORACI: Perfectament, senyor.

HAMLET: Quan ha sortit allò del verí?

HORACI: Sí, l'he observat molt bé.

HAMLET: *Ahà! Au vinga, música! Les flautes! Vull sentir les flautes!*

I si al rei la comèdia no li ha agradat,
llavors això vol dir que li ha desagradat.

Au vinga, música!

Entren Rosencrantz i Guildenstern.

GUILDENSTERN: Bon senyor, em permeteu unes paraules?

HAMLET: Tot un discurs, si vols.

GUILDENSTERN: El rei, senyor...

HAMLET: Què? Què li passa, al rei?

GUILDENSTERN: És a la seva cambra i està molt alterat.

HAMLET: Pel vi, potser?

GUILDENSTERN: No, altesa: per la indignació.

HAMLET: Doncs si tinguessis més sentit comú aniries a explicar-ho al metge, perquè, si l'he de purgar jo, la secreció de bilis encara augmentarà.

GUILDENSTERN: Senyor, si us plau, controleu una mica les paraules i no fugiu per la tangent d'una manera tan desenfrenada.

HAMLET: Ja he frenat. Explica't.

GUILDENSTERN: La reina està profundament afligida, i m'ha enviat a veure-us.

HAMLET: Benvingut.

GUILDENSTERN: No, altesa, aquesta mena de compliments no són de bona llei. Si teniu la bondat de donar-me una resposta assenyada, compliré les ordres de la vostra mare; si no, us pregaré que m'excuseu, i retirant-me donaré per liquidat aquest assumpte.

HAMLET: No puc.

GUILDENSTERN: No podeu què, senyor?

HAMLET: Donar-te una resposta assenyada. Tinc el seny malalt. Però, siguin quines siguin les respostes que jo pugui donar, estic a la teva disposició... o més ben dit, a la de la meva mare, com tu dius. I ara prou: anem al gra. La meva mare, deies...

GUILDENSTERN: Us deia que, segons m'ha dit, la vostra conducta li ha causat sorpresa i desconcert.

HAMLET: Quin fill més admirable, que pugui sorprendre una mare! Però ¿no hi ha res més, darrera aquesta admiració materna? Digues.

ROSENCRANTZ: Vol que l'aneu a veure a la seva cambra abans de retirar-vos a dormir.

HAMLET: L'obeirem, encara que fos deu vegades la nostra mare. Tens cap encàrrec més?

ROSENCRANTZ: Senyor, vos abans m'estimàveu.

HAMLET: I ara també; t'ho juro per aquestes mans de pecador.

ROSENCRANTZ: Senyor, quina és la causa dels vostres mals? Poseu barrots a les portes de la vostra llibertat negant-vos a confiar les penes a un amic.

HAMLET: No tinc futur, amic meu.

ROSENCRANTZ: Però, com podeu dir això, si teniu el vot del mateix rei per succeir-lo en el tron de Dinamarca?

HAMLET: Sí, però "mentre l'herba creix...", el refrany ja s'ha fet vell.

Entren els actors amb flautes.

Ah, les flautes! Deixa-me'n veure una... Parlant en confiança: ¿per què em seguïu el rastre d'aquesta manera, com si em volguéssiu fer caure en una trampa?

GUILDENSTERN: Senyor... si us semblo massa agosarat en l'exercici del meu deure, és l'afecte el que em fa ser descortès.

HAMLET: Això no ho he acabat d'entendre. Vols tocar aquesta flauta?

GUILDENSTERN: No en sé, senyor.

HAMLET: T'ho prego.

GUILDENSTERN: No en sé, creieu-me.

HAMLET: T'ho suplico.

GUILDENSTERN: No sé com es toca, senyor.

HAMLET: És tan senzill com dir mentides. Tapa aquests forats, el de sota amb el dit gros i els de sobre amb els altres. Treu aire per la boca i parlarà amb la música més eloqüent. Mira, veus?, aquí hi ha els forats.

GUILDENSTERN: Però jo no els puc controlar perquè en surti cap soroll melòdic. No conec la tècnica.

HAMLET: Doncs això demostra el baix concepte que tens de mi. A mi em vols fer sonar, com si sabessis com es tapen els meus forats, com si volguessis arrencar-me el so dels misteris més profunds, des de la nota més greu fins a la més aguda... i aquest petit instrument, que en el seu interior té tanta música i una veu esplèndida, no ets capaç de fer-lo parlar. Sang de Déu! ¿Que potser et penses que jo sóc més fàcil de tocar que una flauta? Posa'm el nom de l'instrument que vulguis, però per molt que em remenis no em trauràs cap so.

Entra Poloni.

Que Déu us beneeixi, senyor.

POLONI: Altesa, la reina desitja parlar amb vós ara mateix.

HAMLET: ¿Veus aquell núvol d'allà, que gairebé té forma de camell?

POLONI: Verge Santíssima! Però si és igual... igual que un camell.

HAMLET: A mi em recorda una mostela.

POLONI: L'esquena, sobretot: té l'esquena com una mostela.

HAMLET: O com una balena.

POLONI: Igual. Igual que una balena.

HAMLET: Doncs aviat aniré a veure la meva mare. (*Apart*) Se'm rifen fins al límit de la meva resistència... Hi aniré aviat.

POLONI: Així l'hi diré.

HAMLET: "Aviat" és fàcil de dir... Deixeu-me, amics meus.

Surten tots excepte Hamlet.

És l'hora més sinistra de la nit:
badallen els sepulcres i l'infern
envia sobre el món el seu alè corrupte...
Podria beure sang calenta i perpetrar
tals accions que el dia s'estremís en veure-les...
Però calma: primer la meva mare.
Cor meu, no t'envileixis. L'esperit de Neró
no ha d'infectar la teva fortalesa.

La crueltat no et pot desnaturalitzar.
Digues paraules com punyals, pro no els hi clavis.
En això, llengua i cor seran hipòcrites:
per molt que la fereixin les paraules,
no et prestis mai, cor meu, a segellar-les amb els actes.

Escena III

Entren el rei, Ronsecrantz i Guildenstern.

REI: Ni em plau el seu aspecte ni és prudent
deixar el camp lliure als seus deliris. Prepareu-vos:
així que hauré expedit les ordres pertinents,
ell marxarà amb vosaltres a Anglaterra.
L'Estat no es pot permetre de tenir tan a prop
aquest perill que creix a cada instant
dins el seu front malalt.

GUILDENSTERN: Estarem preparats.
És deure sant i piadós vetllar
per la seguretat de tants milers de súbdits
que viuen i es nodreixen de vostra majestat.

ROSENCRANTZ: Si tots els éssers individuals procuren,
amb la força i les armes de la ment,
salvaguardar la seva vida, amb més motiu
haurà de fer-ho l'esperit de qui depèn
la vida de tants homes. Quan es mor un rei
mai no es mor sol: igual que un remolí, s'endú
tot el que té a la vora. O és com una gran roda,
fermada al cim d'una muntanya altíssima
i amb deu mil peces més petites adherides
als seus radis enormes; i, quan ella cau,
el més petit annex, l'apèndix més minúscul,
l'acompanya a l'abisme. Quan sospira un rei,
darrera seu gemega tot un poble.

REI: Disposeu-vos a emprendre aquest sobtat viatge,
perquè cal que posem grillons a aquest perill
que ara té els peus tan lliures.

ROSENCRANTZ: Ens hi afanyarem.

Surten Rosencrantz i Guildenstern.

Entra Poloni.

POLONI: Senyor, se'n va a la cambra de la seva mare.

Jo em posaré darrera els cortinatges
i escoltaré el que diuen. Segur que el renyarà,
i, tal com vós heu dit —molt encertadament—,
convé que les orelles d'algú altre
—perquè les d'una mare, per naturalesa,
són sempre parcials— puguin sentir
la conversa. Adéu-siau, majestat.
Us vindré a veure abans que us retireu
i us en informaré.

REI:

Gràcies, Poloni.

Surt Poloni.

La pudor del meu crim arriba fins al cel;
porta al damunt l'estigma més vell i primitiu:
matar un germà... No puc resar, no puc!
Ni que l'impuls sigui tan gran com els propòsits,
la culpa és molt més forta que la voluntat;
i, com el qui es debat entre dos objectius,
quedo paralitzat abans de començar
i els desatenc tots dos. Si aquesta mà culpable
tingués un doble gruix de sang fraterna,
¿no hi hauria prou pluja al cel clement
per fer-la blanca com la neu? ¿De què serveix
la gràcia, sinó per afrontar el pecat?
I ¿no té la pregària la força doble
d'impedir-nos de caure o perdonar-nos
després d'haver caigut? Puc alçar els ulls:
el mal ja està comès... però ¿quina pregària
pot servir? "Perdoneu aquest meu crim horrible"?
No, no pot ser, que encara posseeixo
tots aquells fruits pels quals el vaig cometre:
la corona, la meva ambició i la reina.
Com puc ser perdonat i retenir el profit?
En els camins corruptes d'aquest món
la rica mà del crim pot desplaçar la llei,
i molt sovint veiem com el botí serveix
per comprar la justícia. Però al cel no és així:
allà no hi valen fraus, allà les accions
es mostren tal com són, i se'ns obliga,
davant dels ulls i el rostre dels pecats,
a confessar-los. Què puc fer, doncs? Penedir-me.
Què no pot fer el penediment? Pro, i si no puc?
De què serveix, si no puc penedir-me?
Oh, vil condició! Oh, entranyes negres com la mort!
Oh ànima enfangada, que lluitant per ser lliure
t'enfonses més encara! Àngels, ajudeu-me!
Doblega't, oh genoll enterc... i que el meu cor
s'estovi com els nervis d'un infant de pit.
Tot pot acabar bé.

Entra Hamlet.

HAMLET:

Ara podria fer-ho fàcilment: ara que resa...
I ho faré ara (*desembeina l'espasa*), i així ell va cap al cel...
i així és com jo em venjo?... No, reflexionem....
Un miserable em mata el pare i, per això,
jo, el seu únic fill, envio el miserable
al cel.
Això fóra pagar-li un sou, no una venjança!
Ell va matar-lo sadollat, impur,
en la ufanor de tots els seus pecats...
¿Qui, tret de Déu, sap l'estat dels seus comptes?
Però, fins on arriba la nostra comprensió,
el seu deute és feixuc. ¿Em venjaria, doncs,
si el matés mentre purga la seva ànima,
quan està preparat per al viatge?
No.
Espasa, frena't fins a una hora més temible:
quan estigui borratxo i adormit, o ple de còlera,
o delectant-se en el seu llit incestuós,
renegant mentre juga, o fent qualsevol acte
que no tingui ni l'ombra del perdó de Déu.
Fes-ho llavors, i que colpegi el cel amb els talons,
i tingui l'ànima tan negra i condemnada
com el mateix infern, on anirà. La mare espera.
Aquest remei no fa sinó allargar-te l'agonia.

Surt.

REI:

S'enlairen les paraules i es queda el pensament.
Paraules sense pensaments no arriben mai al cel.

Surt.

Escena IV

Entren la reina i Poloni.

POLONI:

Ve tot seguit. No li planyeu retrets, senyora.
Digueu-li que ja ha estat massa insolent per tolerar-ho,
i que heu hagut d'intercedir sovint entre ell
i el malestar que causa. Jo estaré aquí en silenci.
Sigueu franca, us ho prego.

HAMLET:

(Des de dins: Mare, mare, mare!

REINA:

Sí, no tingueu por.
I retireu-vos, que ja el sento.

*Poloni s'amaga darrera els cortinatges.
Entra Hamlet.*

HAMLET: Què passa, mare? Què voleu?

REINA: Hamlet, has ofès el teu pare molt greument.

HAMLET: Mare, heu ofès el meu pare molt greument.

REINA: No contestis amb llengua tan lleugera, fill.

HAMLET: No pregunteu amb llengua tan perversa, mare.

REINA: Però, què passa, Hamlet?

HAMLET: No ho sé, digueu-m'ho vós.

REINA: Que has oblidat qui sóc?

HAMLET: No, per la Santa Creu!
Sou la reina, la dona del germà del vostre espòs.
I, molt a pesar meu, la meva mare.

REINA: Faré venir algú altre que pugui parlar amb tu.

HAMLET: No, no: seieu. No marxareu d'aquí
fins que no us posi cara a cara amb un mirall
on pugueu veure el vostre fons més amagat.

REINA: Pro què vols fer? Que em vols matar? Auxili!

POLONI: *(Des de darrera la cortina)* Auxili! Auxili!

HAMLET: Què és això? Una rata? Per un ducat la mato!

Travessa la cortina amb una estocada.

POLONI: *(Des de darrera la cortina)* Ah... estic ferit de mort...

REINA: Però què has fet, Déu meu...?

HAMLET: No ho sé. És el rei?

Aparta la cortina i descobreix Poloni, mort.

REINA: Oh, quin acte insensat i sanguinari!

HAMLET: Sí, bona mare: sanguinari, i gairebé tan greu com
matar un rei i casar-se amb el germà.

REINA: Com matar un rei?

HAMLET: Sí, això he dit, senyora.
I tu, foll miserable, intrús i temerari: adéu!
T'he confós pel teu amo. Accepta el teu destí.
Ja ho veus: és perillós ser massa tafaner.
No us retorceu les mans. Seieu, no digueu res

on és el teu rubor?... Infern rebel,
si et pots amotinar en el cos d'una matrona,
en la fogosa juventut, fes que la castedat
sigui com cera que es desfà en el propi foc.
¿Qui pot blasmar els atacs d'un ardor compulsiu,
si el gel mateix es pot encendre amb tanta força
que el seny és l'alcevota del desig?

REINA: No parlis més, Hamlet.
Fas que els meus ulls es girin cap a dins de l'ànima
i hagin de veure taques d'un negre tan intens
que no s'esborraran.

HAMLET: I tot per viure
entre la fètida suor d'un llit greixós,
colgada en la immundícia, dient paraules dolces
i fornicant enmig dels fems!

REINA: No parlis més!
Cada paraula teva és un punyal
que em fereix les orelles. Prou, dolç Hamlet!

HAMLET: Un assassí, un canalla i un bergant
que no arriba ni a la vintena part
de la desena part del vostre antic senyor,
bufó de reis, usurpador del ceptre i de l'imperi,
que va robar la diadema d'un prestatge
i la du a la butxaca...

REINA: Prou!

HAMLET: Un rei fet de pedaços i retalls...

Entra l'espectre.

Salveu-me i empareu-me dins les vostres ales,
guardes celestials! Què vols, noble figura?

REINA: Déu meu, és boig...

HAMLET: ¿Véns a reprendre aquest teu fill mandrós,
que, deixant passar el temps i l'arravatament,
no ha executat el teu mandat terrible?
Contesta!

ESPECTRE: No ho oblidis. He vingut només
per afilar el teu objectiu, ja gairebé esmussat.
Mira, però, la teva mare: està perplexa.
Intercedeix entre ella i el seu cor que lluita!
La imaginació més forta és la dels febles.
Parla-li, Hamlet.

HAMLET: Què teniu, senyora?

REINA: Déu meu! ¿I què tens tu, que mires
al buit amb aquests ulls extraviats
i converses amb l'aire sense cos?
L'esperit foll et surt per la mirada i,
com soldats que desperta un toc d'alarma,
els teus cabells dorments agafen vida
i es queden eriçats. Oh, estimat fill,
refreda amb paciència la flama i l'escalfor
del teu desassossec. Què mires?

HAMLET: A ell! A ell! Mireu la pal·lidesa d'aquests ulls!
La seva forma i causa juntes commourien
les pedres si el sentissin... No em mireu,
no fos que amb aquest gest de pietat em féssiu
desdir dels meus propòsits, i aleshores
perdrien el color: hi hauria llàgrimes
en lloc de sang.

REINA: A qui l'hi dius, això?

HAMLET: No veieu res, allà?

REINA: No, no veig res; i això que veig tot el que hi ha.

HAMLET: Ni heu sentit res, tampoc?

REINA: Només les nostres veus.

HAMLET: Però mireu! Mireu-lo com se'n va!
El meu pare, vestit tal com vestia en vida!
No veieu com travessa la porta ara mateix?

L'espectre surt.

REINA: És pura invenció del teu cervell.
Per crear imatges sense cos, la bogeria
ha estat sempre molt hàbil.

HAMLET: Bogeria?
Els meus batecs van tan a l'hora com els vostres,
i afinen tant o més. No és bogeria res
del que jo he dit. Poseu-me a prova i ho repetiré
paraula per paraula: si fos boig,
evadiria el repte. Mare, per l'amor de Déu,
no us unteu l'ànima amb pomades enganyoses
pensant que parla el meu deliri i no la vostra culpa.
Això seria posar un tel damunt la nafra
mentre el mal invisible i pestilent
ho infecta tot per dins. Confesseu-vos al cel,
ploreu les culpes del passat i eviteu tornar a caure,
no vulgueu adobar les males herbes
i fer-les més podrides. Perdoneu-me la virtut,
perquè en la grolleria d'aquests temps malalts
és la virtut qui ha d'implorar el perdó del vici,

pregant-li de genolls que es deixi redimir.

REINA: Oh, Hamlet, m'has partit el cor en dos.

HAMLET: Llenceu-ne, doncs, la part més corrompuda, i amb la meitat que us quedi viviu amb més puresa. Bona nit. I guardeu-vos d'anar al llit del meu oncle. Vestiu-vos de virtut si no en teniu. El costum, aquest monstre capaç de devorar tot sentiment de culpa, pot també ser un àngel i donar-nos un hàbit o un mantell per abrigar còmodament la pràctica del bé. Si aquesta nit us absteniu, això farà més fàcil la pròxima abstinència i més encara la següent; perquè el costum pot capgirar les nostres inclinacions, i és tan potent per allotjar el diable com per foragitar-lo. Bona nit de nou. I quan vulgueu la benedicció de Déu, jo imploraré la vostra... Pel que fa a aquest home, creieu-me que ho lamento; però el cel ha volgut castigar-nos a tots dos alhora fent de mi l'instrument executor. Jo us el trauré d'aquí, i sabré respondre d'aquesta mort. I, altre cop, bona nit. És perquè vull ser just que sóc cruel. Si això és un mal principi, pitjor és el que vindrà. I encara una altra cosa, senyora.

REINA: Què he de fer?

HAMLET: No res del que us he demanat, no, i ara... Que aquest rei petulant se us torni a endur al seu llit, que us pessigui les galtes amb luxúria, que us tracti de "rateta" i, amb dos petons infectes o passant-vos pel coll aquells dits maleïts, us faci dissipar els seus dubtes i aclarir que la meva pretesa bogeria no és més que fingiment. Faríeu bé de dir-l'hi. No pot ser que una reina gentil, prudent i recta, ocultis assumptes tan essencials a un gat mesquer, a un llimac, a un rat-penat... No, no pot ser... Res de secrets i de prudència: destapeu el cistell de la teulada, deixeu volar els ocells i feu com aquell mico, que per voler imitar-los es va ficar al cistell i es va trencar la crisma.

REINA: Si la parla és alè i l'alè és vida, jo et juro que no tindrè mai vida ni alè per repetir el que has dit.

HAMLET: Me n'he d'anar a Anglaterra. Ho sabíeu?

REINA:

És cert, ja no hi pensava. Així està decidit.

HAMLET:

Hi ha els documents a punt, i els meus dos condeixebles
—de qui em refio tant com de dos escurçons—
porten les ordres i han d'obrir el camí
que em guiarà cap al parany. Deixem que ho facin:
és divertit de veure uns artillers volant
pels aires ells i bomba. I ha de ser per molt
que no excavi una mina més fonda que la d'ells
i els envii a la lluna. Oh, quin goig
veure topar dos artificis frontalment...
I us deixo ja, que aquest m'obliga a anar-me'n:
hauré d'arrossegat-lo fins aquí al costat.
Bona nit, mare. Ja veieu quin conseller
més seriós, discret i encarcerat,
quan en vida era un foll que xerrava pels colzes.
Anem, senyor: enllestim aquest assumpte.
Bona nit, mare.

Surt Hamlet arrossegant Poloni.

La reina es queda.

ACTE IV

Escena I

Entra el rei amb Rosencrantz i Guildenstern.

REI: Alguna cosa volen dir aquests plors i aquests sospirs:
expliqueu-m'ho; convé que ho sapiguem.
On és el vostre fill?

REINA: Deixeu-nos sols per un moment.

Surten Rosencrantz i Guildenstern.

Oh, bon senyor estimat... el que acabo de veure!

REI: Gertrudis, què ha passat? Com està Hamlet?

REINA: Boig com el mar i el vent quan es barallen
per veure qui és més fort. En un rampell frenètic,
en sentir moviments darrera les cortines,
treu l'espasa cridant: "Una rata, una rata!",
i, ofuscat pel deliri, mata el pobre vell
que s'hi havia amagat.

REI: Oh, acció terrible!
Aquesta era la fi que m'esperava
si hi hagués estat jo. La seva llibertat
ens amenaça a tots: a vós mateixa,
a mi, a tothom... ¿Com podem donar comptes
d'aquest fet sanguinari? Me'n culparan a mi,
a qui corresponia frenar i tenir reclòs
aquest jove dement. Però l'estimació
ens impedia veure què era el més oportú,
i hem fet com el qui té una malaltia greu
i, per no divulgar-la, va deixant que es mengi
la vida fins al moll de l'os. On se n'ha anat?

REINA: A retirar el cadàver de la víctima,
per qui la seva bogeria i tot, com l'or
entre una mina de metalls innobles,
es mostra pura i plora pel que ha fet.

REI: Marxem d'aquí, Gertrudis.
Així que el sol comenci a tocar les muntanyes
el farem embarcar; i, pel que fa a aquest crim,
l'afrontarem i el justificarem amb tota
la nostra autoritat i diplomàcia. Guildenstern!

Entren Rosencrantz i Guildenstern.

Procureu-vos reforços, amics meus.
Hamlet, en la seva demència, ha mort Poloni
i l'ha tret de la cambra de la seva mare.
Busqueu-lo, mesureu bé les paraules i porteu
el cos a la capella. I afanyeu-vos, si us plau.

Surten Rosencrantz i Guildenstern.

Veniu, Gertrudis. Cridarem els amics més fiables
i els assabentarem d'allò que hem decidit
i d'aquest contratemps: així les males veus,
que per tot el diàmetre del món
disparen el verí dels seus rumors
com bales de canó, potser no ens tocaran
i moriran en l'aire invulnerable. Anem.
La meva ànima és plena de dol i atordiment.

Surten.

Escena II

Entra Hamlet.

HAMLET: Ja està en un lloc segur. (*Se senten veus a dins.*)
Però silenci! Què és aquest soroll? Qui crida Hamlet? Ah, són ells...

Entren Rosencrantz, Guildenstern i altres.

ROSENCRANTZ: Senyor, què n'heu fet del cadàver?

HAMLET: L'he mesclat amb la pols, que és la seva parenta.

ROSENCRANTZ: Digueu-nos on és, perquè puguem anar a buscar-lo i dur-lo a la capella.

HAMLET: No us ho penseu.

ROSENCRANTZ: El què, senyor?

HAMLET: Que guardaré el vostre secret i trairé el meu. I a més, quan l'interroga
una esponja, quina resposta ha de donar el fill d'un rei?

ROSENCRANTZ: Em preneu per una esponja, altesa?

HAMLET: Sí senyor: per una esponja que xucla els favors del rei, les seves
recompenses, el seu poder. Però aquesta mena de cortesans acaben fent-li al rei
un servei molt valuós: se'ls guarda en un racó de la boca, com fan les mones
amb una poma; primer els assaboreix i al final se'ls empassa. Quan necessita allò
que heu absorbit només us ha d'esprémer i, com esponges, torneu a quedar
eixuts.

ROSENCRANTZ: No entenc el que dieu, senyor.

HAMLET: Doncs me n'alegro: orelles d'ase no capten subtiletes.

ROSENCRANTZ: Senyor, heu de dir-nos on és el mort i acompanyar-nos a veure el rei.

HAMLET: El mort és prop del rei, però el rei és lluny del mort. El rei és una cosa...

GUILDENSTERN: Una cosa, senyor?

HAMLET: Una cosa de no-res. Porteu-m'hi. Amaga't, guilla, que ja et trobarem!

Surten.

Escena III

Entren el rei i dos o tres cortesans.

REI: L'he fet cridar i he dit que busquin el cadàver.
Quin perill que aquest home segueixi en llibertat!
Però no hem de ser durs en aplicar la llei:
les multituds inconscients l'estimen,
perquè jutgen pels ulls i no per la raó
i, en aquests casos, no ponderen el delicte
sinó tan sols el càstig. Per evitar problemes,
aquest sobtat exili ha de semblar una cosa
molt rumiada. Els mals desesperats
es curen amb remeis desesperats,
o bé no es curen mai.

Entren Rosencrantz, Guildenstern i altres.

Què hi ha de nou?

ROSENCRANTZ: Senyor, no li hem pogut fer dir
on es troba el cadàver.

REI: Però on és, ell?

ROSENCRANTZ: Aquí fora, senyor; custodiat
i esperant les vostres ordres.

REI: Feu-lo entrar.

ROSENCRANTZ: Porteu el príncep!

Entra Hamlet amb uns guàrdies.

REI: Hamlet, on és Poloni?

HAMLET: En un sopar.

REI: Un sopar? On?

HAMLET: En un lloc on ell no menja, sinó que és menjat. Està reunit amb una certa assemblea de cucs polítics. El cuc és l'autèntic emperador de la dieta: engreixem totes les altres criatures perquè ens engreixin a nosaltres, i nosaltres ens engreixem per engreixar els cucs. El rei més gras i el mendicant més prim només són dos menús diferents: dos plats, però una sola taula. I s'ha acabat.

REI: Déu meu, Déu meu...

HAMLET: Un home pot pescar amb el cuc que s'ha alimentat d'un rei, i després menjar-se el peix que s'ha alimentat d'aquell cuc.

REI: Què vols dir, amb això?

HAMLET: No res, només us vull mostrar que un rei pot fer un sumptuós viatge pels budells d'un captaire.

REI: On és Poloni?

HAMLET: Al cel. Envieu-hi algú per comprovar-ho. Si el vostre missatger no l'hi troba, busqueu-lo vos mateix a l'altre lloc. Però, si d'aquí a un mes encara no l'heu trobat, ja el podreu ensumar pujant les escales de la galeria.

REI: *(A uns membres del seguici)* Aneu-lo a buscar allà.

HAMLET: No es mourà fins que no hàgiu arribat.

Surten els membres del seguici.

REI: Hamlet: això que has fet (per garantir-te la seguretat, que ens interessa tant com ens colpeix la teva acció) ens obliga a exiliar-te amb la màxima urgència. Prepara't, doncs. El vaixell ja està a punt, el vent és favorable i el seguici t'espera. Tot està disposat per viatjar cap a Anglaterra.

HAMLET: Anglaterra?

REI: Sí, Hamlet.

HAMLET: Em sembla bé.

REI: I més t'ho semblarà quan sàpigues les nostres intencions.

HAMLET: Veig un querubí que ja les ha vist. Doncs au, cap a Anglaterra. Adéu, estimada mare.

REI: Sóc el teu pare, Hamlet.

HAMLET: La meva mare. Pare i mare són marit i muller, marit i muller són una sola carn; per tant: adéu, mare. Cap a Anglaterra, doncs...

REI: Seguiu-li els passos i embarqueu-lo de seguida.
No trigueu: el vull fora aquesta nit.
Marxeu! Tot el que es refereix a aquest assumpte és enllestit i segellat. Afanyeu-vos, si us plau.

Surten tots excepte el rei.

I tu, Anglaterra: si ets sensible al meu afecte (com suposo que ho ets al meu poder, perquè encara tens tendres les ferides de l'espasa danesa, i de bon grat ens pagues els tributs), no rebràs fredament el nostre sobirà mandat, que clarament prescriu i avala amb documents apropiats la immediata mort de Hamlet. Fes-ho, Anglaterra; perquè és com una febre que m'emmalalteix i tu m'has de curar. Fins que no ho hakis fet, passi el que passi, no començarà la meva joia.

Escena IV

Entren Fortimbràs i el seu exèrcit travessant l'escena.

FORTIMBRÀS: Capità, aneu a saludar el rei danès de part meva. Digueu-li que, en virtut del que ell ens va prometre, Fortimbràs sol·licita permís per travessar lliurement el seu regne. Ja coneixeu el lloc. I, si sa majestat vol res de mi, li expressaré la meva lleialtat personalment. Feu-l'hi saber.

CAPITÀ: Així ho faré, senyor.

FORTIMBRÀS: Avanceu a pas lent.

*Surten tots excepte el capità.
Entren Hamlet, Ronsencrantz, Guildenstern i altres.*

HAMLET: Bon senyor, d'on són aquestes tropes?

CAPITÀ: De Noruega, senyor.

HAMLET: I em podeu fer saber el seu objectiu?

CAPITÀ: Atacar uns territoris de Polònia.

HAMLET: Qui les comanda, senyor?

CAPITÀ: Fortimbràs, el nebot del vell monarca noruec.

HAMLET: ¿Van a atacar el cor de Polònia, senyor,
o algunes terres frontereres?

CAPITÀ: Per ser franc i directe, us he de dir
que anem a conquerir un terreny minúscul,
sense altre benefici que el seu nom.
Ni cinc ducats no pagaria jo per arrendar-lo,
i ni el rei de Polònia ni el rei de Noruega
podrien treure'n més si se'l venguessin.

HAMLET: I els polonesos no el defensaran?

CAPITÀ: Sí: ja són a la frontera.

HAMLET: Dues mil baixes i vint mil ducats
per liquidar un assumpte tan insignificant!
És el tumor de tanta pau i benestar,
que es rebenta per dins sense mostrar la causa
per la qual l'home mor. Gràcies humils, senyor.

CAPITÀ: Adéu-siau.

ROSENCRANTZ: Voleu venir, senyor?

HAMLET: Vinc tot seguit. Comenceu a passar.

Surten tots excepte Hamlet.

Com em delaten tots els fets, com m'esperonen
la venjança adormida! ¿Què és un home,
si no sap ocupar la seva vida en altra cosa que
menjar i dormir? Una bèstia, res més.
Segur que Aquell qui ens va dotar de tan ample judici
per sospesar el passat i el que vindrà,
no ens va atorgar aquest do diví de la raó
perquè es florís en l'apatia. Tant si és
per un oblit irracional com pel covard escrúpol
de voler meditar-ho massa a fons
—un meditar que té una quarta part de seny
i les altres tres parts de covardia—, ignoro
per què visc repetint-me: "Ho has de fer",
si tinc causa, desig, força i mitjans
per fer-ho, i m'hi indueixen evidències
tan clares com el món: aquest mateix exèrcit
imponent i costós, comandat per un príncep
jove i sensible, l'esperit del qual, inflat
d'ambició divina, es burla d'un futur incert
i posa tot allò que és fràgil i mortal
en mans de la fortuna, de la mort i el perill,
per una closca d'ou... L'autèntica grandesa
no és quedar-se inactiu si no hi ha una gran causa:
és fer una causa gran d'un bri de palla
quan està en joc l'honor. I quin és el meu cas?

M'han mort el pare i deshonrat la mare,
dos fets que haurien de remoure'm la raó i la sang,
i les deixo dormir, mentre, per més vergonya,
veig la mort imminent de vint mil homes
que, enganyats pel miratge de la fama,
van a la tomba com si fos el llit, i lluiten
per un tros de terreny on ni tan sols hi caben,
un tros on no hi ha lloc ni per les tombes
que amaguin els caiguts! O tinc des d'ara
pensaments sanguinaris, o no caldrà que pensi.

Surt.

Escena V

Entren la reina, Horaci i un cavaller.

REINA: No hi vull parlar.

CAVALLER: Ella insisteix, senyora.
Fins i tot desvaria. El seu estat és llastimós.

REINA: Què és el que vol?

CAVALLER: Parla molt del seu pare, diu que el món
és ple d'enganys, gemega, es dóna cops al pit,
s'irrita per les coses més banals i pronuncia
paraules inconnexes, de sentit obscur,
però aquells qui les senten procuren desxifrar-les
i fer-les encaixar amb allò que pensen ells.
I el parpelleig i els gestos amb què les acompanya
fan creure que contenen un significat
que, encara que imprecís, pot ser molt dolorós.

HORACI: Hauríeu de parlar-hi, perquè pot fer néixer
sospites perilloses entre la gent malvada.

REINA: Deixeu-la entrar.

Surt el cavaller.

(Apart) Per la meva ànima malalta de pecat,
cada fotesa és com el pròleg d'una gran desgràcia.
Tan plena de recels maldestres és la culpa
que es delata ella sola per por de delatar-se.

Entra Ofèlia.

OFÈLIA: On és la bella Majestat de Dinamarca?

REINA: Què tens, Ofèlia?

OFÈLIA: *(canta)* Quin dels dos és el teu amor,
ai, qui m'ho dirà?
Amb petxina i amb un bordó
i amb sandàlies va.

REINA: Oh, dolça Ofèlia... Què vol dir aquesta cançó?

OFÈLIA: Què dieu?... No, no... Escolteu, si us plau.

(canta) Ai, senyora, ja n'és ben mort,
sota terra jeu:
herba tendra damunt del front
i una llosa al peu.

REINA: Però, Ofèlia...

OFÈLIA: No, escolteu...

(canta) Un sudari d'un blanc de neu...

Entra el rei.

REINA: Déu meu... Mireu, senyor...

OFÈLIA: *(canta)*... i de flors ornat,
per aquell qui amb amor sincer
no va ser plorat.

REI: Com esteu, gentil dama?

OFÈLIA: Molt bé, que Déu us ho pagui. Diuen que l'òliba era la filla d'un forner.
Senyor, sabem allò que som, però no sabem allò que podem ser. Que Déu
beneixi la vostra taula.

REI: Desvarieja pel seu pare.

OFÈLIA: No, no parreu d'això, si us plau; però, si us pregunten què vol dir,
contesteu:

(canta) Demà és el dia de Sant Valentí,
i jo sóc donzella i vindré
davant ta finestra de bon matí
i així t'enamoraré.

Llevat de bona hora i vestit d'un salt,
la porta li obrí el fadrí:
la que era donzella quan hi va entrar
donzella no en va sortir.

REINA: Gentil Ofèlia...

OFÈLIA: Sí; i ara, sense juraments, arribaré al final.

(canta) Per Crist i la Santa Caritat,
vergonya els hauria de fer!
Per Déu que si poden no se n'estan,
de l'últim fins al primer.

Diu ella:

—Abans de tombar-me tu em vas jurar
que havies de ser el meu marit.

I ell li contesta:

—I et juro pel sol que ho hagués complert
si no haguessis vingut al meu llit.

REI: Quant fa que està així?

OFÈLIA: Espero que tot vagi bé. Hem de tenir paciència. Però jo no em puc estar de plorar quan penso que el colgaran sota la terra freda. El meu germà ho ha de saber. I us agraeixo els bons consells. Porteu-me el carruatge. Bona nit, senyores, bona nit. Dames gentils, bona nit, bona nit.

REI: Seguiu-la ben de prop i vigileu-la bé, us ho prego.

Surt Horaci.

Això és el dol profund que l'enverina, i tot li ve de la mort del seu pare. Oh, Gertrudis...
Els desastres no arriben un per un, com els espies, sinó com batallons: primer el seu pare assassinat, després l'absència del vostre fill, mereixedor d'un just exili pel seu acte violent...
El poble està confús, ple de sospites i rumors sobre la mort del bon Poloni, i vam ser il·lusos d'enterrar-lo en secret. La pobra Ofèlia està fora de si, i el seu judici extraviat ens veu com unes simples ombres, o com bèsties...
I, per finalitzar amb un fet tant o més greu, el seu germà ha tornat secretament de França, perdut entre les boires de l'atordiment i saturat de llengües que li infecten les orelles amb relats pestilents sobre la mort del pare, unes calúmnies que, a falta d'arguments, no dubten a escampar de boca en boca acusacions contra nosaltres. Oh, Gertrudis estimada...
És com si em desapareixin mil canons per rematar-me mil vegades.

(Se sent un soroll des de dins)

Escolteu!
On és la guàrdia? Custodieu la porta!

Entra un missatger.

Què passa?

MISSATGER:

Protegiu-vos, majestat.
L'oceà desbordat sobre la costa
no ofega les planures amb un ímpetu
que iguali el de Laertes i els seus amotinats
contra la vostra guàrdia. La gent li diu "senyor",
i, talment com si el món comencés ara
i haguessin oblidat costums i tradició,
que són suport i aval de les paraules,
criden: "Nosaltres escollim! Laertes rei!"
Barrets, llengües i mans clamen als núvols:
"Laertes serà rei! Laertes rei!"

REINA:

Que alegrement segueixen un rastre equivocat!
Bordeu a contravent, falsos gossos danesos!

Se senten sorolls a dins.

REI:

Han esbotzat les portes.

Entren Laertes i els seus seguidors.

LAERTES:

On és el rei?... Senyors, quedeu-vos tots a fora.

SEGUIDORS:

No, entrem!

LAERTES:

Deixeu-me sol, si us plau.

SEGUIDORS:

Com vós maneu, senyor.

LAERTES:

Gràcies. Vigileu la porta.

Surten els seguidors.

Rei indigne,
torneu-me el pare!

REINA:

(Agnantant-lo) Calma't, bon Laertes.

LAERTES:

Una gota de sang que mantingués la calma
faria de mi un bord, del meu pare un cornut,
i estamparia la paraula "puta" al front
immaculat de la meva pròpia mare.

REI:

Laertes, ¿quin és el motiu d'una revolta
d'aquesta magnitud? Deixeu-lo anar, Gertrudis.
No heu de patir per mi, que la divinitat
protegeix un monarca fins al punt
que la traïció només pot entreveure allò
que no podrà mai consumir. Diques, Laertes:

què és el que t'exalta tant? Deixeu-lo anar, Gertrudis.
Parla.

LAERTES: On és el meu pare?

REI: És mort.

REINA: Pro no ha estat ell.

REI: Deixeu-li preguntar el que vulgui.

LAERTES: Com va morir? No em deixaré enganyar.
Que el diable s'emporti les promeses
i vots de lleialtat! Caiguin al sot més abismal
la consciència i la misericòrdia!
No temo condemnar-me, i a hores d'ara,
tant aquest món com l'altre em són indiferents.
Passi el que passi, només vull plena venjança
per la mort del meu pare.

REI: Qui et podrà frenar?

LAERTES: La meua voluntat, i ningú més!
I, els meus mitjans, els administraré tan bé
que amb poca cosa arribaran molt lluny.

REI: Laertes,
si vols saber del cert com va morir el teu pare,
¿tan cec és aquest joc de la revenja
que no distingirà l'amic de l'enemic,
ni el perdedor del guanyador, i li tocarà
pagar a tothom?

LAERTES: Només als enemics.

REI: Els vols conèixer, doncs?

LAERTES: Als seus amics els obriré els meus braços
i, com el pelicà més generós,
els nodriré amb la meua sang.

REI: Ara has parlat
com un bon fill i un veritable cavaller.
Que jo sóc innocent de la mort del teu pare
i el ploro amb el dolor més genuí,
ho ha de veure tan clar la teua ment
com els teus ulls la llum.

Se sent un soroll a dins. Ofèlia canta.

Deixeu-la entrar.

LAERTES: Què passa? Què és aquest soroll?

Entra Ofèlia.

Oh, febre, asseca'm el cervell! Oh, llàgrimes de sal,
cremeu-me set vegades el poder dels ulls!
Faré pagar la teva bogeria a pes,
fins que s'inclini la balança a favor nostre!
Rosa de maig, germana meva, dolça Ofèlia!
Déu del cel! ¿És possible que el seny d'una donzella
sigui tan vulnerable com la vida d'un vell?
Però l'amor és exquisit fins a tal punt
que es pot desprendre del millor de si mateix
perquè s'ho endugui l'estimat absent.

OFÈLIA: *(canta)* A cara descoberta el duien a enterrar
ai sí, ai no, ai noninoninó,
i una pluja de llàgrimes el va colgar...

Adéu, colomet meu.

LAERTES: Si estant en el teu seny demanessis venjança,
no commouries tant.

OFÈLIA: Vosaltres canteu: "Avall, avall", i vosaltres: "Crideu-lo avall, avall"... Oh,
com li escau aquesta tornada! És el fals majordom que va robar la filla del seu
amo.

LAERTES: Darrera aquesta absurditat hi ha alguna cosa més.

OFÈLIA: Això és romaní, per recordar... Recorda, amor, t'ho prego... I això són
pensaments, per pensar.

LAERTES: Que n'és, de sàvia, la bogeria... Uneix el pensament amb el record.

OFÈLIA: Això és fonoll per vós, i campanetes... I aquesta ruda és per vós, i
aquesta per mi. Els diumenges se'n diu herba de gràcia. És perquè l'afegiu a
l'escut d'armes. I això és una margarida. Us donaria violetes, però es van pansir
totes quan va morir el meu pare. Diuen que va fer una bona fi.
(canta) És Robin qui m'omple de joia el cor...

LAERTES: La melangia, el dol, el sofriment, l'infern mateix...
ella sap convertir-los en gràcia i en bellesa.

OFÈLIA: *(canta)* □ Mai més no tornarà?
□ Mai més no tornarà?
La mort se l'endugué,
ja et pots morir també,
que ja no tornarà.

La barba com la neu
i al front un serrell daurat.
És mort i ja no hi és,
no cal que el plorem més,
que Déu l'hagi perdonat!

I prego al cel per totes les ànimes cristianes. Adéu-siau.

Surt.

LAERTES: Oh, Déu! Heu vist això?

REI: Laertes, deixa'm compartir la teva pena:
no em neguis aquest dret. Pro ara vés-te'n,
i tria aquells amics que creguis més prudents
perquè ens escoltin a tots dos i decideixin.
Si per via directa o indirecta
troben que sóc culpable, jo et cediré el regne,
la corona, la vida i tot allò que és meu
per compensar-te. Pro, si no, resigna't
a cedir-me la teva paciència
i jo m'esforçaré, aliat amb la teva ànima,
per satisfer-la plenament.

LAERTES: Que sigui així.
La seva estranya mort, l'enterrament secret
—sense trofeu, escut ni espasa sobre les despulles,
sense solemnitats ni rituals nobiliaris—
reclamen com una ordre vinguda des del cel
que jo en demani comptes.

REI: I convé que ho facis:
que caigui la destrat allà on hi hagi la culpa.
Acompanya'm, t'ho prego.

Surten.

Escena VI

Entren Horaci i un cavaller.

HORACI: Qui són aquests que volen parlar amb mi?

CAVALLER: Són mariners, senyor. Diuen que tenen unes cartes per donar-vos.

HORACI: Que passin.

Surt el cavaller.

No sé de quina part del món puc rebre
cap missatge, si no és del príncep Hamlet.

Entren els mariners.

MARINER: Que Déu us beneixi, senyor.

HORACI: I a tu també.

MARINER: Així ho farà, senyor, si així li plau. Tinc una carta per vós, senyor: és de l'ambaixador enviat a Anglaterra... si és que us dieu Horaci, tal com m'han informat.

HORACI: *(Llegeix la carta)* "Horaci: Després de llegir això, fes que els homes que t'han dut això puguin ser rebuts pel rei: li porten unes cartes. No feia ni dos dies que navegàvem, quan un vaixell pirata molt ben armat ens va atrapar. Nosaltres, de vela molt més lenta, ens vam veure obligats a resistir l'atac i, al moment de l'abordatge, jo vaig ser el primer de saltar a bord de la nau enemiga. Tot seguit van començar a allunyar-se, i jo vaig quedar com el seu únic presoner. M'han tractat com lladres misericordiosos, però sabien el que es feien: seran ben recompensats. Fes que arribin a mans del rei les cartes que li envio, i reuneix-te amb mi tan de pressa com si fugissis de la mort. He de dir-te unes coses que et deixaran les orelles atordides, però que no són res comparades al calibre de tot aquest assumpte. Aquesta bona gent et portarà fins a mi. Rosencrantz i Guildenstern segueixen fent camí cap a Anglaterra i, respecte a ells, tinc moltes coses a dir-te. Fins aviat.

Sempre teu, com tu ja saps,

Hamlet."

Veniu: donaré curs a aquestes cartes
i sense perdre temps, perquè pugueu
guiar-me fins a aquell que us les va encomanar.

Surten.

Escena VII

Entren el rei i Laertes.

REI: Ara ja em pot absoldre la teva consciència
i em pots fer un lloc al cor, com un amic,
perquè has sentit i entès perfectament
que aquell qui va matar el teu noble pare perseguia
la meva vida.

LAERTES: Sí, això sembla... Pro digueu-me:
¿per què no heu pres mesures contra uns fets
tan criminals i tan mereixedors de càstig,
tal com us exigien la prudència
i la seguretat?

REI: Per dos motius,
que tu potser no trobaràs prou consistents
i, en canvi, són vitals per mi. La seva mare,
la reina, sembla que es nodreixi dels seus ulls, i jo
—no sé si per virtut o per desgràcia—
em sento tan unit a ella en cos i ànima

que, com l'astre que fora del seu cercle no es pot moure,
sense ella no sóc res. L'altre motiu
pel qual no l'he acusat públicament
és l'afecte tan gran que el poble li professa,
una estimació que ofega els seus defectes
i, com la font que converteix la fusta en pedra,
els transforma en virtuts. Les meves fletxes,
massa lleugeres per un vent tan fort,
haurien retornat cap al meu arc
en comptes d'arribar al seu objectiu.

LAERTES: I jo he perdut un noble pare, i he de veure
sumida en la follia una germana
els mèrits de la qual, si es pot elogiar el passat,
desafiaven des del cim més alt
totes les perfeccions del nostre temps... Pro em venjaré.

REI: Que això no et faci perdre el son. No et pensis
que estic fet d'una pasta tan tova i tan apàtica
que em puc deixar estirar la barba pel perill
i prendre-ho com un joc. Ben aviat sabràs més coses.
Jo estimava el teu pare, i m'estimo a mi mateix,
i espero que això et faci veure clar...

Entra un missatger amb les cartes.

Què passa? Què és això?

MISSATGER: Cartes de Hamlet, majestat.
Aquestes són per vós, i aquesta per la reina.

REI: De Hamlet? Qui les ha portat?

MISSATGER: Diuen que uns mariners, senyor. Jo no els he vist.
Me les ha donat Claudi, i ell les ha rebudes
d'aquell qui les ha dut.

REI: Vull que ho sentis, Laertes.
(*Al missatger*) Deixa'ns sols.

Surt el missatger.

(*Llegeix.*) "Altíssim sobirà: us faig saber que he tornat al vostre regne totalment
despullat. Demà sol licitaré permís per veure els vostres ulls reials i, concedida la
vènia i després de demanar-vos el perdó corresponent, us relataré les
circumstàncies d'aquest retorn tan sobtat com estrany.
Hamlet."

Què vol dir, això? I els altres han tornat, també?
O potser tot és fals, i es tracta d'un engany?

LAERTES: Reconeixeu la lletra?

REI: Sí, és de Hamlet. "Despullat" ...!

LAERTES: Un cavaller normand, dieu?

REI: Normand.

LAERTES: Era Lamord, ho juraria!

REI: Tu ho has dit.

LAERTES: El conec bé, i és certament l'orgull i la joia de tot el seu país.

REI: Va reconèixer el teu valor, i ens va donar un informe tan esplèndid de la teva destresa en l'art de defensar-te, sobretot amb l'espasa, que va arribar a exclamar: "Quin espectacle no seria veure'l enfrontat a un rival digne d'ell!", i va jurar que a França no hi havia ni un sol esgrimidor prou hàbil de defensa i estocada per superar-te a tu. I aquests elogis van encendre l'enveja de Hamlet fins al punt de no esperar i pregar res més que el teu retorn imminent per poder desafiar-te. D'aquí, doncs, se'n desprèn...

LAERTES: Què se'n desprèn, senyor?

REI: Laertes, ¿tu estimaves el teu pare, o ets com una pintura del dolor, un rostre sense cor?

LAERTES: Per què m'ho pregunteu?

REI: No és que jo pensi que no l'estimaves, però, així com el temps encén l'amor, també és el temps —ho sé per experiència— qui n'atenua el foc i la guspira. Dins la flama mateixa de l'amor s'hi consumeix un ble que acabarà apagant-la, i no hi ha res que conservi per sempre allò que és bo; la mateixa bondat es fa pletòrica i es mor a causa del seu propi excés. Allò que volem fer cal fer-ho just quan ho volem, perquè el "voler" canvia, i pot patir retards i minves tan nombrosos com les llengües, les mans i els fets diversos, i aquest "cal fer", aleshores, és com un sospir malaguanyat, que alleuja i perjudica. Però anem a l'assumpte: Hamlet torna. ¿Fins on podries arribar per demostrar, més amb fets que amb paraules, que ets digne del teu pare?

LAERTES: Fins a tallar-li el coll en una església!

REI: No pot tenir cap santuari el crim

ni límits la venjança, és cert... Pro, bon Laertes,
fes-me cas i no et moguis de la teva cambra.
Hamlet sabrà que tornes a ser aquí.
Faré que es parli elogiosament de tu,
inflant encara més la fama amb què el francès
et va honorar; al final us voldran veure cara a cara,
i apostaran sobre vosaltres. Hamlet, refiat
i generós, sense ni una ombra de sospita,
no es mirarà les armes; i així, molt fàcilment
(o fent un petit canvi), tu triaràs l'espasa
que no porta botó i, amb un toc precís,
venjaràs el teu pare.

LAERTES: Així ho faré,
i amb el mateix propòsit untaré l'espasa.
Un xarlatà va vendre'm un unguent
tan mortal que, mullant-hi un ganivet
pel lloc on fa sagnar, ni el remei més subtil,
fet amb totes les herbes curatives
que hi ha sota la lluna, pot salvar de la mort
aquell qui en rebí la més lleu esgarrinxada.
Posaré aquest verí a la punta de l'espasa,
i el primer frec el matarà.

REI: Meditem-ho més bé.
Convé que sospesem quin lloc i quin moment
poden ser més propicis. Si aquest pla fallés,
si per un pas en fals ens descobrissin,
més valdria no haver-ho ni intentat. Per tant,
hem de tenir segones municions a punt
per si esguerrem el primer tret. A veure, rumiem...
Jo apostaré solemnement per la destresa de tots dos...
Ja ho tinc!
Quan estigueu acalorats i tingueu set
—per la qual cosa hauràs de ser tan violent com puguis—
i ell demani per beure, jo li tindrè a punt
una beguda especial, i al primer glop
—per molt que hagi esquivat l'espasa enverinada—
s'haurà acomplert el nostre pla... Pro què és aquest soroll?

Entra la reina.

Gertrudis, estimada... què voleu?

REINA: Una pena trepitja una altra pena
de tan juntes que vénen. La teva germana
s'ha ofegat, Laertes.

LAERTES: S'ha ofegat? On?

REINA: Hi ha un salze que es decanta sobre el rierol,
i el seu fullatge gris es mira en l'aigua clara.
Allí ha trenat Ofèlia capritxoses garlandes
amb botons d'or, ortigues, margarides

i unes llargues orquídiades que els pastors vulgars designen amb un nom més groller, però les noies castes en diuen "dits de mort". Quan s'enfilava per penjar les garlandes a l'inclinat brancatge, la branca més maligna s'ha trencat i els seus trofeus de flors i ella mateixa han caigut dins el rierol plorós. L'ample vestit que duia l'ha aguantada sobre l'aigua uns instants, com les sirenes, mentre cantava estrofes de cançons antigues, com si desconegués el perill que corria o com si fos un ésser nascut i aclimatat en aquell element. Però aviat la roba, feixuga de tant beure, ha fet callar les melodies i s'ha endut la pobra noia cap a una mort fangosa.

LAERTES: Oh, Déu! És ofegada, doncs?

REINA: Ofegada, ofegada.

LAERTES: Ja tens massa aigua, pobra Ofèlia; per tant, em prohibeixo les llàgrimes. Però tots som humans, i la natura fa el seu curs, digui el que digui la vergonya. Quan se'n vagi el plor, se n'anirà la dona que hi ha en mi. Adéu, senyor. Tinc paraules de foc que aixecarien flames si no les ofegués el plor.

Surt.

REI: L'hem de seguir, Gertrudis.
Tants treballs que he tingut per aplacar la seva ràbia,
i ara temo que això la pugui revifar.
Seguim-lo, doncs.

Surten.

ACTE V

Escena I

Entren dos enterramorts.

ENTERRAMORTS 1: ¿Li donaran cristiana sepultura quan ella mateixa voluntàriament es va buscar la pròpia salvació?

ENTERRAMORTS 2: Ja t'ho dic jo que sí. Per tant, ja pots anar cavant la fossa. El jutge ha investigat el cas i ha decidit que la poden enterrar cristianament.

ENTERR. 1: Però com pot ser, si no és que es va ofegar en defensa pròpia?

ENTERR. 2: Doncs així ho han decidit.

ENTERR. 1: Es devia ofegar *se offendendo*: no pot ser d'altra manera. Perquè la qüestió és aquesta: si jo m'ofego voluntàriament, això constitueix un acte, i un acte consta de tres branques, a saber: l'acció, el fet i la consumació. *Ergo*, es va ofegar voluntàriament.

ENTERR. 2: Sí, però escolta, mestre enterramorts...

ENTERR. 1: No, calla, deixa'm dir. Aquí hi ha l'aigua, d'acord?... i aquí hi ha l'home... correcte? Si l'home va cap a aquesta aigua i s'hi ofega, això, vulguis o no, significa que hi ha anat. Em segueixes? Ara bé: si en canvi és l'aigua la que va cap a l'home i ofega l'home, llavors no s'ha ofegat ell. *Ergo*, aquell qui no és culpable de la seva pròpia mort no s'ha escurçat la seva pròpia vida.

ENTERR. 2: Però ho diu la llei, això?

ENTERR. 1: Redeu, és clar que sí... La llei de la perquisició judicial.

ENTERR. 2: Vols saber la veritat? Si no fos una dama de la noblesa no l'haurien enterrada cristianament.

ENTERR. 1: Ara ho has dit. I és trist que les persones nobles tinguin llicència en aquest món per ofegar-se o per penjar-se, i no la tinguin els altres cristians. Vinga la pala cap aquí. No hi ha noblesa més antiga que els jardineros, els mestres d'aixa i els enterramorts: tenen l'ofici d'Adam.

ENTERR. 2: I Adam era noble?

ENTERR. 1: Va ser el primer cavaller.

ENTERR. 2: Però si no anava armat...

ENTERR. 1: Que ets heretge, potser? Com interpretes la Bíblia? La Bíblia diu que Adam cavava la terra. ¿Hauria pogut cavar sense anar armat amb una aixada? I ara et faré una altra pregunta. Si contestes que no, ja et pots anar a confessar...

ENTERR. 2: Va, digues.

ENTERR. 1: ¿Qui és el que construeix coses més resistents que el paleta, el calafat o el fuster?

ENTERR. 2: El constructor de forques, perquè cada una sobreviu a més de mil estadants.

ENTERR. 1: Aquesta és bona, sí senyor. Molt bona. La força esta molt bé. Però, per qui està bé? Pels que fan males accions. Per tant, és una mala acció que diguis que la força és una construcció més resistent que l'església, *ergo* la força està molt bé per tu. Va, tornar-ho a provar.

ENTERR. 2: A veure... ¿Qui és el que construeix coses més resistents que el paleta, el calafat o el fuster?

ENTERR. 1: Sí, va: contesta i podràs descansar.

ENTERR. 2: Calla! Ja ho tinc.

ENTERR. 1: Doncs digues.

ENTERR. 2: No, redéu... no que no ho tinc.

ENTERR. 1: Doncs no t'hi trenquis més el cap, que l'ase no canvia el pas per molt que l'estomakis. I, si et tornen a fer aquesta pregunta, digues: "L'enterramorts". Les cases que ell construeix aguanten fins al Dia del Judici Final. Au, vés a la taverna i porta'm una gerra d'aiguardent.

Surt l'enterramorts 2.

(*canta*) Quan era un jove enamoradís
trobava deliciós
comptar les hores de sis en sis
i els dies de dos en dos.

HAMLET: ¿És que no té consciència del que fa, aquest home, que canta mentre cava tombes?

HORACI: La força del costum l'ha fet indiferent al seu ofici.

HAMLET: Tens tota la raó. La mà més desvagada és la que té més escrúpols.

ENTERR. 1: (*canta*) Però els anys, que vénen amb pas furtiu,
les urpes ja m'han clavats:
han fet de mi un home més mort que viu
i a la terra m'han tornat.

Llença a fora una calavera.

HAMLET: Aquesta calavera abans tenia llengua, i podia cantar. I aquest poca-vergonya la llença a terra com si fossin les barres de Caín, l'autor del primer

assassinat! La closca que maltracta aquest ase podria ser d'algun polític, d'aquells que volen ser més savis que Déu, no creus?

HORACI: Podria ser, senyor.

HAMLET: O d'un cortesà, d'aquells que sempre diuen: "Bon dia, bon senyor estimat! Com us trobeu, senyor estimat?" Podria ser el senyor Daixò, que feia elogis del cavall del senyor Dallò perquè volia manllevar-l'hi, no et sembla?

HORACI: Sí, senyor.

HAMLET: Ja ho crec que sí. I ara és súbdit de la reina dels Cucs, sense mandíbula i rebent els cops de pala d'un enterramorts. Quin exemple més bo dels tombs que fa la vida, si el sabéssim apreciar... Tanta feinada per alimentar aquests ossos, i ara han de servir per jugar a bitlles... Els meus em fan mal només de pensar-hi.

ENTERR. 1: *(canta)* Un pic i una pala, una pala i un pic,
i per mortalla un llençol,
que a sota terra no hi cal més abric,
malgrat que no hi toqui el sol.

Llença a fora una altra calavera.

HAMLET: I aquí en tens una altra. Qui et diu que no és la calavera d'un advocat. ¿Què se n'ha fet dels seus sofismes, de les seves subtileses, dels seus plets, dels seus títols de propietat i de les seves trampes? ¿Com és que ara tolera que aquest ximple li venti cops al cap amb una pala bruta i no el demanda per acció violenta? Hum! Potser aquest home, en el seu temps, va ser un gran comprador de terres, amb les seves rendes, les seves hipoteques, els seus pagarés, els seus penyoraments, els seus dobles fiadors, les seves permutes... ¿Això és el penyorament de les seves penyores, la permutació de les seves permutes? ¿Veure els seus pagarés pagats amb un pegat de fang al cap? ¿Aquesta és la fiança dels seus dobles fiadors? ¿L'amplada i la llargada d'un parell de pergamins? Les escriptures de les seves terres no cabrien en aquest forat: ¿no hauria de tenir més lloc el seu beneficiari? Eh?

HORACI: Ni un pam més, senyor.

HAMLET: No els fan amb pell de xai, els pergamins?

HORACI: Sí, senyor; de xai o de vedell.

HAMLET: Doncs el xai o el vedell és el que espera que li garanteixin res. Parlaré amb aquest home. Tu, de qui és aquesta tomba?

ENTERR. 1: Meva, senyor.

(canta) Que a sota terra no hi cal més abric,
malgrat que no hi toqui el sol.

HAMLET: Ja m'ho penso, que és teva, perquè t'hi amagues a dins.

ENTERR. 1: I vós a fora, senyor; per tant, no és vostra. I, el que és jo, m'hi estic però no m'hi amago.

HAMLET: Però amagues la veritat dient que és teva. Les tombes són pels morts, i no pels vius. Per tant, has dit una mentida.

ENTERR. 1: Però una mentida viva, senyor: pot rebotre i tornar-se contra vós.

HAMLET: Per quin home la caves, aquesta fossa?

ENTERR. 1: Per cap home, senyor.

HAMLET: Doncs per quina dona?

ENTERR. 1: Per cap dona, tampoc.

HAMLET: Qui hi han d'enterrar, aquí dins?

ENTERR. 1: Una que era una dona, senyor, però ja no ho és. Ara és morta, que en pau descansi.

HAMLET: Amb quina precisió que parla, aquest poca-vergonya... Si no filem molt prim en sortirem escaldats. Com hi ha Déu, Horaci... Ho he pogut comprovar: durant aquests tres anys, la gent s'ha tornat tan refinada que el dit gros del peu d'un pagès trepitja l'ull de poll d'un cortesà. ¿Quant fa que ets enterramorts?

ENTERR. 1: De tots els dies que té l'any, vaig entrar a l'ofici el dia que el nostre difunt rei Hamlet va vèncer Fortimbràs.

HAMLET: I quant temps fa, d'això?

ENTERR. 1: Que no ho sabeu? Si ho saben els més ximplers... Va ser el mateix dia que va néixer el jove Hamlet... Aquell que és boig i el van enviar a Anglaterra.

HAMLET: Ah. I per què l'hi van enviar, a Anglaterra?

ENTERR. 1: Doncs perquè s'havia tornat boig. Allà li passarà la bogeria. I, si no li passa, tant li fot.

HAMLET: Per què?

ENTERR. 1: Perquè allà no ho notaran: estan tan bojós com ell.

HAMLET: I com és que es va tornar boig?

ENTERR. 1: D'una manera molt estranya, diuen.

HAMLET: Per què, d'una manera estranya?

ENTERR. 1: Coi, doncs perquè se li va girar el cap.

HAMLET: I com hi va arribar, en aquest estat?

ENTERR. 1: A Dinamarca? Ja hi va néixer, senyor. Jo fa trenta anys que faig d'enterramorts aquí; des de molt jovenet.

HAMLET: Quan temps triga a podrir-se, un home, sota terra?

ENTERR. 1: Doncs mireu: comptant que no estigui podrit abans de morir-se, perquè avui dia ens ve algun sifilític que amb prou feines som a temps d'enterrar-lo... us durarà vuit o nou anys. Un adobador de pells us en durarà nou.

HAMLET: I per què duren més aquests que els altres?

ENTERR. 1: Coi, doncs perquè tenen la pell tan endurida per l'ofici que resisteix l'aigua més temps que la de l'altra gent, i l'aigua és la cosa que podreix més de pressa aquest cony de morts. Mireu: aquesta calavera fa vint-i-tres anys que és aquí a sota terra.

HAMLET: De qui era?

ENTERR. 1: D'un fill de puta que no estava bé del cap. De qui diríeu que era?

HAMLET: No ho sé.

ENTERR. 1: Mala pesta el rebenti! Era un bergant tocat de l'ala que un dia em va abocar tot un flascó de vi del Rin per sobre el cap. Aquesta calavera, senyor, aquí on la veieu, és la calavera de Iorick, el bufó del rei.

HAMLET: Aquesta?

ENTERR. 1: Sí senyor.

HAMLET: Deixa-me-la veure. Ah, pobre Iorick... Jo el vaig conèixer, Horaci. Era un home d'una gràcia infinita, d'una fantasia extraordinària. M'havia dut mil vegades a coll-i-be. I ara, quan hi penso... quin fàstic que em provoca... Em vénen nàusees... Aquí penjaven aquells llavis que jo vaig besar no sé quantes vegades. □ On són, ara, aquelles gràcies, aquells saltirons, aquelles cançons, aquells acudits que feien cargolar de riure tota la taula? ¿No tens ningú que et rigui les ganyotes, ara? ¿T'has quedat amb la boca oberta? Vés ara a la cambra de la meva dama i digue-li que, per més gruix de pintura que es posi a la cara, acabarà fent aquesta ganya. Fes-la riure explicant-li això. Horaci, digue'm una cosa, t'ho prego.

HORACI: Què, senyor?

HAMLET: Tu creus que Alexandre tenia aquest aspecte, sota terra?

HORACI: Sens dubte.

HAMLET: I feia aquesta pudor? Uf...

HORACI: Sens dubte, senyor.

HAMLET: Quines funcions més baixes que hem d'acabar fent, Horaci! ¿Per què la imaginació no pot rastrejar la noble pols d'Alexandre i trobar-lo tapant un barril?

HORACI: Pensar una cosa així seria massa rebuscat.

HAMLET:

No, a fe que no; gens ni mica. És qüestió de seguir-lo fins allà pas a pas, guiant-se per les probabilitats. Per entendre'ns: Alexandre va morir, Alexandre va ser enterrat, Alexandre es va tornar a convertir en pols; i, si la pols és terra i de la terra en fem fang, ¿per què no haurien pogut fer servir el fang en què es va convertir per tapar un barril de cervesa?

Cèsar August, difunt i en terra convertit,
pot empastar un forat perquè no hi passi el vent.
Ah, que el fang que tingué mig món acovardit
ara guardi una tàpia de l'hivern inclement!

Però silenci, silenci!

Entren el rei, la reina, Laertes i el cadàver d'Ofèlia, amb un seguici de cavallers i el capellà.

S'acosta el rei,
la reina, els cortesans... ¿Qui acompanyen,
i amb ritu tan precari? Això denota
que el difunt que segueixen es va desesperar
i es va segar la vida. Però tenia rang.
Vine: amaguem-nos i observem.

Es retira amb Horaci.

LAERTES: Això és tota la cerimònia?

HAMLET: És Laertes, un jove molt noble. Fixa-t'hi.

LAERTES: Això és tota la cerimònia?

CAPELLÀ:

Amb aquestes
exèquies hem anat
més lluny

del que permet l'Església. Va tenir una mort dubtosa:
si una ordre sobirana no ho hagués impedit,
reposaria en terra no santificada fins
al Dia del Judici, i, en comptes de pregàries,
li llançarien còdols, rocs i trossos de terrissa.
Se li han permès, en canvi, garlandes virginals,
flors de donzella i campanades per acompanyar-la
fins a l'últim sojorn.

LAERTES: Així, ja no es farà res més?

CAPELLÀ: Res més.
Profanariem els oficis de difunts
cantant-li les absoltes, com si fos una ànima
que ha mort en pau.

LAERTES: Doneu-li sepultura, doncs,
i que d'aquesta carn immaculada i tendra
en neixin violetes! Capellà mesquí,
us juro que la meva germana serà un àngel
al cel quan vós cremeu per sempre.

HAMLET: Com?
La bella Ofèlia?

REINA: Dolces olors per la més dolça! Adéu...

Escampa flors per sobre la morta.

Jo esperava que fossis l'esposa del meu Hamlet,
i hauria volgut dur-te flors al llit de núvia,
verge innocent, i no a la tomba.

LAERTES: Ah, que un dolor triple
turmenti deu vegades duplicat aquell cervell
pervers i malèit que et va privar
d'un seny tan noble!... No! Que s'esperí la terra!
Abans la vull tornar a tenir entre els braços.

Salta a dins de la tomba.

I ara apileu la vostra terra sobre els vius i els morts,
fins que hàgiu fet d'aquesta plana una muntanya
més alta que el vell Pelion o que el cim celestial
del blau Olimp!

HAMLET: (*Avançant-se*) ¿Qui és aquest que mostra
un dolor tan emfàtic, i amb paraules tan amargues
que embriuen els planetes i els immobilitzen
quan l'escolten atònits? Sóc Hamlet, el danès.

LAERTES: Que el diable s'emporti la teva ànima!

HAMLET: No és així com es resa.
Treu-me aquests dits del coll, perquè no sóc
un home impetuós ni violent,
però porto un perill a dintre meu
que, si ets prudent, t'hauria de fer por.
Treu-me les mans de sobre!

REI: Separeu-los.

REINA: Hamlet, Hamlet!

TOTS: Senyors!

HORACI: Modereu-vos, altesa.

HAMLET: Penso combatre'l per aquesta causa
fins que ja no se m'obrin les parpelles!

REINA: Quina causa, fill meu?

HAMLET: Jo m'estimava Ofèlia. Quaranta mil germans,
ni que ajuntessin tot el seu amor,

no sumarien el total del meu. Què faries, per ella?

REI: És boig, Laertes.

REINA: Per Déu, deixa'l estar!

HAMLET: Demostra'm què faries, sang de Déu!
Plorar? Combatre? Fer dejuni? Esbudellar-te?
Beure glops de vinagre? Menjar-te un cocodril?
Jo ho faria. ¿Has vingut aquí a ploriquejar,
a reptar-me saltant dins de la seva tomba?
Si et vols fer enterrar viu amb ella, jo també.
I, ja que parles de muntanyes, que ens aboquin
a sobre milers d'acres fins que el gruix
arribi tan amunt que el sol el socarrimi
i la muntanya d'Ossa sembli una verruga!
I, si tu baladreges, jo puc cridar més fort!

REINA: És pura bogeria,
i aquesta excitació li durarà una estona.
Després, com la coloma pacient quan ha covat
i ha vist sortir les seves cries d'or,
l'envairà un silenci extenuat.

HAMLET: Escolta:
per què em tractes així? Jo sempre t'he estimat.
Pro tant se val: ni el mateix Hèrcules no hi pot fer res:
per més que el gat mioli, el gos farà la seva.

REI: Horaci, vés amb ell, t'ho prego.

Surten Hamlet i Horaci.

(*A Laertes*) S'enfortirà la teva paciència si recordes
la conversa d'ahir. Posarem mans a l'obra.
Gertrudis, estimada, fes vigilar el teu fill.
Damunt d'aquesta tomba aixecarem
un panteó vivent. Ben aviat vindrà la calma.
Mentrestant, actuem amb paciència.

Surten.

Escena II

Entren Hamlet i Horaci.

HAMLET: Girem full i parlem de l'altre assumpte.
Recordes bé totes les circumstàncies?

HORACI: Com puc no recordar-les, bon senyor?

HAMLET: Horaci, jo tenia dins el cor com una lluita

que no em deixava reposar. Patia
més que un amotinat dins la masmorra. En un impuls
—i beneïts impulsos, perquè de vegades
l'instint ens és molt útil quan fracassen
els plans més rumiats, i això ens recorda l'existència
d'un Déu que dona forma als nostres fins,
prescindint de l'esbós inicial—...

HORACI: Sens dubte.

HAMLET: ... surto de la cabina, amb el capot
de mariner sobre l'espatlla i, a les fosques,
els busco i duc a terme el meu propòsit:
robar-los els papers. Quan finalment
torno a la meva estança, les sospites
poden més que la bona educació, i trec el segell
dels documents reials, on descobreixo, Horaci
—oh, maldat sobirana!—, l'ordre expressa,
guarnida amb tota mena de pretextos referents
a la seguretat de Dinamarca i d'Anglaterra.
—i presentant-me com el posseït més perillós—,
que, un cop llegit el document i abans
de tenir temps d'esmolat la destal,
em tallessin el cap!

HORACI: Com és possible?

HAMLET: Aquí tens l'ordre: pots llegir-la quan et vagui.
Però vols que t'expliqui el que vaig fer?

HORACI: Sí, us ho prego.

HAMLET: En veure'm atrapat amb xarxes tan indignes,
el meu cervell ja començava la funció
sense conèixer el pròleg. Vaig assegurar-me,
vaig inventar-me una altra carta i la vaig redactar

fent bona lletra. Jo havia pensat sempre,
com els nostres polítics, que fer bona lletra
no era de bon to, i menyspreava la cal·ligrafia
que havia après. Però en aquells moments, Horaci,
em va fer un gran servei. ¿Vols saber el contingut
d'allò que vaig escriure?

HORACI: Sí, altesa.

HAMLET: Solemne petició del rei danès:
"Per tal com Anglaterra ens és vassall fidel,
per tal com entre els dos estats cal que l'amor floreixi,
per tal que no es malmeti l'emblema de la pau
ni els vincles d'amistat, i altres "per tals" solemnes,
preguem a vós que, havent llegit i entès això,
i en concordança estricta i literal amb el que hi diu,

feu matar tot seguit els portadors d'aquesta carta sense donar-los temps per confessar-se".

HORACI: Com la vou segellar?

HAMLET: El cel va intercedir fins i tot en això: jo duia a sobre el segell del meu pare, que és la rèplica idèntica de l'actual. Vaig doblegar la carta igual que l'altra, la vaig firmar i lacrar i la vaig tornar a deixar al seu lloc. Ningú no es va adonar del canvi. L'endemà van atacar-nos els pirates i, el que va passar després d'això, ja ho saps.

HORACI: que Rosencrantz i Guildenstern van camí de la mort? ¿Això vol dir

HAMLET: Van acollir l'encàrrec amb els braços oberts: no em torben gens la consciència. Aquesta fi se l'han buscada per ficar-se on no els tocava. Sempre corre perill l'inferior que es posa enmig dels sabres esmolats de dos rivals més poderosos.

HORACI: Quina mena de rei ens ha tocat...?

HAMLET: No creus que el deure ara m'obliga...? Va matar el rei i va prostituir la meua mare, s'ha interposat entre els meus drets i la corona, ha llançat l'ham contra la meua pròpia vida, i amb quines males arts... ¿No és de justícia que l'hi faci pagar amb la mateixa arma? ¿No és pecat permetre que aquest càncer de la natura humana s'escampi encara més?

HORACI: Deurà tenir aviat notícies d'Anglaterra informant-lo de tot el que ha passat.

HAMLET: Sens dubte, però l'interval és meu; i amb un sol cop es pot segar una vida. El que lamento de tot cor, Horaci, és que perdés el cap davant Laertes; perquè en la imatge de la meua causa hi veig el retrat de la seva. Provaré de guanyar-me'l. Però et juro que el seu dolor arrogant em va encendre les sangs.

HORACI: Calieu: s'acosta algú...

Entra Osric.

OSRIC: Sigueu molt benvingut a Dinamarca, altesa.

HAMLET: Gràcies humils, senyor. (*Apart, a Horaci*) Coneixes aquest borinot?

HORACI: *(Apart, a Hamlet)* No, senyor.

HAMLET: *(Apart, a Horaci)* Vol dir que et trobes en estat de gràcia, perquè coneixes l' és un pecat. Té moltes terres, i molt fèrtils. Si un animal és amo de molts animals, el rei el deixarà menjar a la seva taula. És un aixafaterrossos, només que en té una pila per aixafar.

OSRIC: Gentil senyor, si vostra altesa em concedís un instant li transmetria unes paraules de sa majestat.

HAMLET: Les rebré amb tota la diligència del meu esperit. Poseu-vos el barret allà on li toca: el barret ha d'anar al cap.

OSRIC: Gràcies, altesa, però fa molta calor.

HAMLET: No, creieu-me: fa molt fred. Bufa vent del nord.

OSRIC: Teniu raó, senyor: fa un fred considerable.

HAMLET: Però, per la meva constitució, jo penso que fa un temps molt sufocant i calorós.

OSRIC: Calorosíssim, senyor. Fa una mena de... no sé... de xafogor, de... no trobo la paraula... Però, senyor, sa majestat m'ha demanat que us digui que ha apostat per vós molt generosament. Senyor, es tracta de...

HAMLET: Recordeu el que us he dit.

Invita Osric a posar-se el barret.

OSRIC: No, altesa... Amb tots els meus respectes, però és que... Senyor, Laertes acaba d'arribar a la cort. Un cavaller de cap a peus, creieu-me; un home d'unes qualitats d'allò més distingides, altament sociable i d'una esplèndida aparença. Si li he de fer justícia, senyor, us diré que és com la guia i l'inventari vivent de la noblesa: hi trobareu l'encarnació de totes les virtuts que un cavaller desitja.

HAMLET: La vostra descripció no fa que desmereixi en absolut, senyor, però sóc conscient que un inventari exhaustiu de les seves qualitats marejaria l'aritmètica de la memòria i fóra com anar a la deriva comparat amb el seu navegar tan ferm i diligent. Si vull ser just en els elogis, tanmateix, us he de dir que el tinc per un home d'esperit molt elevat, i amb un compendi de virtuts tan rar i valuós que, per fer honor a la veritat, no té altre parió que el seu mirall i ningú més que la seva ombra li podria trepitjar els talons.

OSRIC: N'heu fet una definició infal·lible, altesa.

HAMLET: I amb quin propòsit? ¿Per què gosem embolcallar aquest noble cavaller amb el nostre alè, que és molt més aspre que ell?

OSRIC: Perdó, senyor?

HORACI: ¿No ens entendríem més amb un llenguatge més planer? Ho hauríeu d'intentar, senyor.

HAMLET: Per què heu vingut a parlar-me d'aquest cavaller?

OSRIC: De Laertes?

HORACI: (*Apart, a Hamlet*) Ja té la bossa buida: s'ha gastat totes les paraules d'or.

HAMLET: Exacte.

OSRIC: Jo sé que vós no sou ignorant...

HAMLET: Això espero... Només que, si és veritat que ho sabeu, no em feu gaire justícia. Què deïeu?

OSRIC: Que no sou ignorant de l'excel·lència de Laertes...

HAMLET: Però em guardaré de confessar-ho, no fos cas que la meva excel·lència hagués de competir amb la seva. Per conèixer bé un home, primer t'has de conèixer a tu mateix.

OSRIC: Em refereixo a l'excel·lència amb la seva arma, senyor. Si hem de fer cas de la fama que la gent li atribueix, no hi ha rival que el pugui igualar.

HAMLET: Quina és la seva arma?

OSRIC: L'espasa i la daga.

HAMLET: Això en són dues, però en fi...

OSRIC: El rei, senyor, ha apostat sis cavalls de Barbària, contra els quals tinc entès que ell ha pignorat sis espadins i dagues francesos amb els seus accessoris respectius: cinyell, corretja, etcètera. I a fe que tres de les curenyes llueixen ornaments de fantasia, són una delícia i fan molt joc amb les empunyadures; són unes curenyes d'allò més fines, i d'un disseny exquisit.

HAMLET: Quan dieu "curenyes", què voleu dir?

HORACI: (*Apart, a Hamlet*) Ja sabia jo que necessitariau un glossari abans d'acabar.

OSRIC: Les curenyes, senyor, són les corretges.

HAMLET: El terme s'avindria molt més amb la temàtica si es tractés de transportar un canó; mentrestant, m'estimo més dir-ne "corretges". Però seguim: sis cavalls de Barbària contra sis espases franceses amb els accessoris respectius, i tres curenyes d'un disseny exquisit. Això és l'aposta francesa contra la danesa. I tot això per què ho han "pignorat", que dieu vós?

OSRIC: El rei, senyor, ha apostat, senyor, que, en una dotzena d'assalts entre vós i Laertes, ell no us excedirà en més de tres estocades. Ha apostat dotze contra nou; i es posaria a prova immediatament, així que vostra altesa donés una resposta.

HAMLET: I si la resposta és que no?

OSRIC: Quan dic "donar una resposta", senyor, vull dir "acceptar el repte".

HAMLET: Ara he de passejar per aquest saló, senyor. Si plau a sa majestat, és la meva hora diària d'exercici. Que portin les espases i, si el cavaller no hi té inconvenient i el rei manté l'aposta, faré tot el que pugui perquè la guanyi. Si no, l'únic que guanyaré serà la meva vergonya i unes quantes estocades.

OSRIC: Ja puc anar a informar del que m'heu dit?

HAMLET: De la substància, sí; pel que fa a les paraules, poseu-hi els ornaments que el vostre estil us dicti.

OSRIC: Us encomano els meus serveis, altesa.

HAMLET: I jo els meus.

Surt Osric.

Fa bé d'encomanar-los ell mateix: no trobaria ningú més que ho volgués fer.

HORACI: El pollet fuig amb la closca sobre el cap.

HAMLET: Aquest ja feia compliments al mugró de la dida abans de començar a xuclar. Com molts altres ocells del mateix niu que són molt admirats en aquests temps que corren, només aprèn les expressions de moda i, per contacte amb altres de la seva corda, va acumulant paraules buides i les fa servir fins a l'esgotament en les converses més profundes i subtils; però, a la primera bufada, s'esfumen les bombolles.

Entra un cortesà.

CORTESÀ: Senyor, sa majestat us ha enviat el jove Osric, i ell acaba de transmetre-li que l'espereu al saló. Ara m'envia a mi per confirmar si us digneu enfrontar-vos a Laertes o si preferiu ajornar el duel.

HAMLET: Jo sóc fidel a les meves decisions, i elles s'ajusten a la voluntat del rei. Si ell declara que està preparat, jo també, ara o quan sigui, sempre que em trobi tan capacitat com en aquest moment.

CORTESÀ: El rei ja baixa, acompanyat de la reina i de la cort.

HAMLET: A bona hora.

CORTESÀ: La reina desitja que us mostreu amable amb Laertes abans d'iniciar el combat.

HAMLET: Em sembla un bon consell.

Surt el cortesà.

HORACI: Perdreu l'aposta, senyor.

HAMLET: No ho crec. Des que ell se'n va anar a França no he deixat de practicar. Guanyaré amb l'avantatge que se m'ha atorgat. No pots imaginar-te el malestar que em ronda, per aquí dins... Però és igual: no té importància.

HORACI: Què és, senyor?

HAMLET: No res, una estupidesa. La mena de pressentiment que potser inquietaria una dona.

HORACI: Si el vostre cor es malfia d'alguna cosa, feu-li cas. Jo sortiré a trobar-los i els diré que no esteu en condicions.

HAMLET: Ni pensar-hi. Desafiarem els auguris. Fins i tot en la caiguda d'un pardal hi ha la mà de la Providència. Si és ara, no serà després. Si no ha de ser després, ha de ser ara. I, si no és ara, tard o d'hora serà. Tot és estar preparat. Si ningú no sap res d'allò que deixa enrera, ¿quina importància té que ho deixi abans d'hora? Que sigui el que ha de ser.

Trompetes i tambors.

Una taula parada, amb gerres de vi.

Entren oficials amb coixins i altres cortesans amb espases, dagues i guants.

Entren el rei, la reina, Osric, Laertes i tota la cort.

REI: Vine, Hamlet, i pren aquesta mà.

Ajunta les mans de Laertes i Hamlet.

HAMLET: Perdoneu-me, senyor: jo us vaig ofendre, pro sou un cavaller i em sabreu perdonar. Ningú d'aquí no ignora —i vós també deveu saber-ho— que pateixo un greu trastorn. Si he provocat grollerament els vostres sentiments, el vostre honor i el vostre greuge, proclamo que ho va fer la bogeria. És Hamlet qui va ofendre Laertes? No, no és ell. Si Hamlet és absent de si mateix i quan no és ell mateix ofèn Laertes, no és Hamlet qui l'ofèn: Hamlet ho nega. Qui ho fa, doncs? La follia. I, per tant, Hamlet mateix es troba entre els ofesos. La bogeria és l'enemic del pobre Hamlet. Davant d'aquesta cort, senyor, m'exculpo de tot mal deliberat i us prego que generosament vulgueu absoldre'm, com si amb un tret de fletxa desviat hagués ferit el meu germà.

LAERTES:

Admeto les

disculpes
pel que fa als sentiments, que són allò que més m'hauria d'incitar a venjar-me. Pel que fa a l'honor, em reservo el perdó fins que no senti, de boques prou expertes i honorables, el veredict que restitueixi el meu bon nom. Però entretant accepto l'amistat que m'oferiu, i no la traïré.

HAMLET: Ho celebren de cor,
i afrontaré aquest repte fraternal amb lleialtat.
Porteu-nos les espases tot seguit!

LAERTES: I una per mi.

HAMLET: Jo brunyiré la teva, bon Laertes:
la meua ineptitud farà lluir les teves arts
com una estrella en la més negra nit.

LAERTES: Us en burleu, senyor.

HAMLET: No, ho juro per aquesta mà.

REI: Entrega'ls les espases, Osríc. Parent Hamlet,
ja coneixes els tractes?

HAMLET: Perfectament, senyor:
heu apostat pel contrincant més dèbil.

REI: No em fa cap por: us he vist a tots dos,
i et donem avantatge perquè ell ha fet progressos.

LAERTES: Aquesta pesa massa: deixa-me'n una altra.

HAMLET: Aquesta farà el fet. Tenen llargades diferents?

OSRIC: No, altesa: totes són iguals.

Es preparen per lluitar.

REI: Poseu el vi damunt d'aquella taula.
Si Hamlet dóna el primer toc o bé el segon,
o aconseguix de resquitar-se amb el tercer,
dispararem tots els canons! El rei beurà
perquè el vigor de Hamlet no decaigui,
i dins la copa hi tirarà una perla d'un valor
més alt que les que han dut a la corona
quatre reis successius de Dinamarca.
Porteu les copes!
I que digui el timbal a la trompeta,
i la trompeta a l'artiller de fora,
i els canons al cel, i el cel a la terra:
"El rei brinda per Hamlet!" Comenceu.

Sonen trompetes.

I vosaltres, els jutges, estiguen alerta.

HAMLET: En guàrdia, cavaller.

LAERTES: En guàrdia, altesa.

Comencen a lluitar.

HAMLET: Un!

LAERTES: No!

HAMLET: Jutges?

OSRIC: Tocat! Indiscutable!

Tambor, trompetes i una canonada.

LAERTES: Bé. Tornem-hi, doncs.

REI: Un moment!
La copa. Aquesta perla és teva, Hamlet.
A la teva salut. Doneu-li aquesta copa.

HAMLET: Abans vull fer el segon assalt: guardeu-me-la.
Vinga!

Lluiten.

Tocat, altra vegada! Què hi dieu?

LAERTES: Tocat, tocat; ho reconec.

REI: Guanyarà el nostre fill.

REINA: Està suat, i sense alè.

Té, Hamlet: el meu mocador.
Eixuga't la suor del front.
La reina també beu per la teva sort, Hamlet.

HAMLET: Estimada senyora...

REI: Gertrudis, no begueu.

REINA: Perdoneu-me, senyor, però vull beure.

Beu.

REI: (*Apart*) La copa del verí! Ja és massa tard.

HAMLET: Jo encara no beuré, senyora. Ja ho faré després.

REINA: Acosta't, que t'eixugaré la cara.

LAERTES: (*Apart, al rei*) Ara el tocaré jo, senyor.

REI: (*Apart, a Laertes*) No ho crec.

LAERTES: (*Apart*) Pro gairebé va contra la meva consciència.

HAMLET: En guàrdia pel tercer, Laertes; i no juguis més.
Ataca amb més vigor, perquè si no
pensaré que t'estàs burlant de mi.

LAERTES: Això dieu? Vinga!

Tornen a lluitar.

OSRIC: Ni l'un ni l'altre.

LAERTES: Doncs té!

Laertes fereix Hamlet. Després, mentre lluiten, es canvien les espases, i Hamlet fereix Laertes.

REI: Separeu-los: estan fora de si.

HAMLET: No, no, seguim!

La reina cau a terra.

OSRIC: Mireu la reina! Alto!

HORACI: Sagnen tots dos. Altesa, com esteu?

OSRIC: Com estàs, Laertes?

LAERTES: Com la perdiu caçada dins la pròpia trampa.
És la mort que mereixo per la meva traïció.

HAMLET: Què té la reina?

REI: Quan ha vist la sang s'ha desmaiat.

REINA: No, no! El vi! Ha estat el vi! Oh, estimat Hamlet...
El vi, el vi! Estic enverinada...

HAMLET: Oh, infàmia!
Tanqueu les portes! Traïció! Busqueu-la!

LAERTES: És aquí, Hamlet. Hamlet, estàs ferit de mort.
No hi ha en el món cap medecina per salvar-te,
i dintre teu no queda ni mitja hora de vida.
Tens l'instrument de la traïció a la mà,
sense botó i enverinat. El vil projecte
s'ha girat contra mi. Ja no m'aixecaré
mai més... La teva mare també està enverinada...
Ja no puc més... El rei! El rei és el culpable!

HAMLET: La punta enverinada, també?
Doncs treballa, verí!

Fereix el rei.

TOTS: Traïció! Traïció!

REI: Defenseu-me, amics meus! Només estic ferit!

HAMLET: Té, maleït danès incestuós i criminal!
Acaba't la beguda!

Obliga el rei a beure.

No és aquí la teva perla?
Segueix la meva mare!

El rei mor.

LAERTES: Ja té el que es mereixia:
és ell mateix qui ha enverinat la copa.
Perdonem-nos tots dos, oh noble Hamlet,
i que no caigui damunt teu la meva mort
ni la mort del meu pare, ni damunt meu la teva!

Mor.

HAMLET: Que el cel te n'alliberi! Jo et segueixo.
Sóc home mort, Horaci. Dissortada reina, adéu!
I a vosaltres, que pàl·lids i estremits presencieu
com muts espectadors aquesta escena,
si em quedés temps... si aquest sergent cruel, la Mort,
no m'arrestés inexorable... oh, podria dir-vos...
Però ja és massa tard... Jo em moro, Horaci... i tu viuràs
per informar de mi i justificar els meus actes
davant dels més incrèduls.

HORACI: No, no us ho penseu:
més que un danès, jo sóc com els antics romans.
Encara queden unes gotes.

HAMLET: Si ets un home,
dóna'm aquesta copa! Deixa-la, pel cel! La vull per mi!
Oh Déu, Horaci...
quin nom més embrutat no deixaria
si les coses quedessin ignorades!
Si he tingut mai un lloc en el teu cor
ajorna la felicitat durant un temps,
treu forces del dolor i respira en aquest aspre món
per relatar la meva història.

Se sent soroll de tropes en la distància, i salves de canons.

Què són aquests sorolls de guerra?

OSRIC: El jove Fortimbràs retorna vencedor
de Polònia, i saluda els ambaixadors anglesos
amb salves militars.

HAMLET: Em moro, Horaci!

La força del verí se m'emporta la vida...
No podré viure per sentir les noves d'Anglaterra.
Profetitzo, però, que Fortimbràs serà elegit,
i li dono el meu vot agonitzant. Fes-l'hi saber,
i explica-li amb detall totes les circumstàncies
que m'han dut a... La resta és silenci.

Mor.

HORACI: S'ha trencat un cor noble. Dolç príncep, bona nit;
que els cants dels àngels t'acompanyin al repòs!

Marxa a l'interior del castell.

Per què han entrat aquests timbals?

Entra Fortimbràs amb els ambaixadors, acompanyats de tambors, banderes i seguici.

FORTIMBRÀS: On és l'escena?

HORACI: Què voleu presenciar?
Si és un dolor inaudit, no busqueu més.

FORTIMBRÀS: Tots aquests morts proclamen un acarnissament.
Oh, Mort altiva! ¿Quin banquet prepares
en el teu cau etern, que t'has cobrat la sang
de tants prínceps alhora?

AMBAIXADOR: L'espectacle és macabre,
i les nostres notícies d'Anglaterra arriben tard.
Ja no podran sentir-nos les orelles
que havien de saber que l'ordre s'ha complert,
que Rosencrantz i Guildenstern són morts.
Qui ens donarà les gràcies?

HORACI: No pas la seva boca,
ni que un alè de vida li quedés per fer-ho.
Ell mai no va ordenar la seva mort.
Però, ja que arribeu al terme d'aquest acte cruent,
vós de lluitar amb els polonesos i vosaltres
d'Anglaterra, feu posar aquests cadàvers
en un túmul ben alt, perquè tothom els vegi,
i permeteu que el món conegui el meu relat
dels fets que han provocat això. Jo us parlaré
d'actes lascius, sagnants, contra natura,
de càstigs i d'assassinats accidentals,
de morts causades per enganys i estratagemes
i, com a desenllaç, d'intrigues que han fallat
i s'han girat en contra de qui les va inventar.
El que us diré és el pura veritat.

FORTIMBRÀS: Sentim-ho, doncs;
i feu venir els més nobles a escoltar-ho.
Pel que fa a mi, accepto tristament la meva sort.
No oblidó els drets que tinc sobre aquest regne,

i l'ocasió m'invita a fer-los valdre.

HORACI: D'això també n'he de parlar, fent-me ressò
d'aquesta veu que en pot atreure d'altres.
Però compliu abans el que us he demanat,
aprofitant el desconcert que regna, no fos cas
que hi hagués més complots i més desgràcies.

FORTIMBRÀS: Que quatre capitans
duguin Hamlet al túmul, amb honors militars,
perquè si hagués tingut accés al tron hauria estat
un gran monarca. I, que al seu pas, la música
i els rituals de guerra l'acompanyin
i ho proclamïn ben alt.
Traieu els morts. Aquesta escena és apta
per un camp de batalla, però aquí no hi escau.
Ordeneu que disparin els canons.

Surten amb pas militar, i continuació se sent una salva de canons. TELÓ

8.2-Taula rodona sobre les traduccions de Shakespeare: **(festival de Shakespare de Mataró, Agost 2009)**

TXEMA MARTÍNEZ MARZO:

Bon vespre a tots, la veritat és que estic encantat d'estar en un festival que porta un nom tan insigne com és Shakespeare en aquest ,com diria un periodista, marc incomparable, és impressionant, no hi havia estat mai, és la primera vegada que vinc i estic content i agraït al festival i també a la Dolors per haver tingut en compte.. doncs.. aquesta incursió en els versos shakesperians que he fet al llarg dels darrers anys sobretot tenint en compte, com molt bé ha dit ella que els versos són inèdits, és a dir, que sóc un traductor inèdit, estic aquí una mica d'estranguis. Sí que m'agradaria explicar, abans de... molt breument, dir quatre coses sobre Shakespeare, intentar ser mínimament original perquè s'ha dit tant sobre Shakespeare i s'ha escrit tant que és molt difícil poder aportar alguna cosa ni que sigui petita no? Amb la Dolors vaig entrar en contacte un dia que vaig rebre un correu electrònic d'una persona que estava traduint un autor anglès i em deia que sortia un sonet dins de la novel·la i que estava molt interessada a incloure la meva traducció d'aquell sonet dins de la novel·la, no? I em vaig quedar estupefacte, estem parlant de fa potser quatre o cinc anys, perquè aleshores encara era més inèdit que ara , per dir-ho així, no? Perquè en aquell moment encara les estava fent les traduccions, no havia acabat.. i sí, sí , ens vam posar en contacte efectivament li vaig enviar una colla de sonets; li va agradar la traducció, a més a més crec que en aquella traducció sortia una paraula que a ella li anava molt bé per a la novel·la i efectivament la novel·la va sortir, la novel·la es diu Tisabte, és una magnífica novel·la i també magnífica traducció de la Dolors. Dolors moltes gràcies i ja veus que a vegades, la poesia i no només la poesia sinó un sonet pot arribar a unir dos persones que encara no es coneixen, no?

Em... la meva història amb els sonets, és a pesar de la meva, com deies, joventut...llarga, no? Perquè jo vaig començar a traduir , jo crec que el primer sonet que vaig traduir que me'n recordo perfectament que era el 149, era quan jo estava fent la carrera de filologia, vaig assistir en un seminari que es feia precisament sobre el sonet, un poeta i amic molt admirat que és en Pere Rovira de Lleida i com a deure del seminari al final naturalment els alumnes havíem, havíem de fer un sonet lògicament, no? Amb els seus decasíl·labs i tot ben rimadet i això... jo com que ja feia una colla d'anys que havia publicat em... poesia i ja havia estat fent sonets també durant la meva adolescència i això, vaig creure que per mi en aquell moment seria millor traduir un dels sonets que havíem comentat en el seminari, que era un repte, perquè jo havia traduït algunes coses però mai havia traduït un sonet , d'un altre idioma al català i menys un sonet de Shakespeare, vaig traduir el sonet 149 i la veritat és que vaig quedar molt satisfet, no del resultat que potser també en certa manera vaig quedar content, sinó del procés, és a dir, vaig notar que en el procés de la traducció i en la traducció dels sonets de Shakespeare el traductor no fa sinó entusiasmar-se absolutament per la seva feina i obsessionar-se fins a un punt jo diria que gairebé malaltís. Jo crec que això és una cosa que no sé si els meus companys d'aventura hi estaran d'acord però és una cosa absolutament obsessiva, és a dir, conviu amb tu molt més que ho pot fer un poema propi o una novel·la pròpia o un assaig propi o el que sigui, no? Quan estàs traduint un monstre amb tants caps que t'absorbeix d'una manera tant definitiva no pots fer més que rendir-te a l'evidència i treballar i treballar i treballar i no parar. Això va ser el que vaig fer, començant pel 149, després anar estirant el fil a poc a poc ,un altre sonet, un altre, un altre i aleshores vaig dir...això per mi ha de ser com un projecte vital, jo tenia els referents, altres traductors, catalans, castellans que havien fet aquesta aventura tot al llarg de la seva vida, és a dir, l'havien anat fent a poc a poc, i jo vaig pensar, doncs, si la vida em respecta i puc arribar a vellet, doncs això pot ser un bon camí, no?. De tant en tant anar traduint algun sonet i anar fent dits i anar-me entusiasmant per aquesta literatura i a veure si se

m'impregna ni que sigui mínimament una part del geni absolut d'aquest "home oceà" no? Com deia Víctor Hugo, aquest "home oceà" em... el que passa és que aleshores mm... vaig tenir l'encert d'agafar, per circumstàncies diverses i personals, una excedència de la feina i aleshores ,després d'un parell de projectes frustrats, vaig dir: home! aprofitant els 6 o 7 mesos que em queden queestic aquí a casa tocant-me els dallonses, doncs, a banda de llegir i mirar la paret podria posar-me a traduir de debò, i allí sí, allí va començar l'experiència orgiàstica amb Shakespeare, matí tarda i nit traduint, traduint i traduint, va durar tota l'excedència, vaig continuar durant tres anys més i finalment vaig arribar al cap del camí que era traduir els 154 sonets. Imagineu-vos! No sé que hauran sentit ells quan van acabar de traduir però, imagineu-vos la, la... és difícil trobar la paraula, quan tradueixes l'últim vers de l'últim sonet . I dius: ja he acabat, em queda molta feina perquè he de corregir, i he de corregir molt, però ja he acabat, tens la sensació com d'haver escalat una muntanya immensa, no? Probablement la muntanya més alta de la teva vida, en el sentit, en el sentit literari. Jo crec que la satisfacció que dona traduir un poeta com Shakespeare és incomparable a la satisfacció que et pugui donar qualsevol altre cosa o llegida o escrita per un mateix, almenys és la sensació que jo tinc, no?

Després també és veritat que aquesta experiència incomparable, traduir el gran Shakespeare , va ser doblement complicada en el meu cas, perquè a banda que és una experiència molt personal i molt obsessiva, com he dit, sembla que estiguis , que no visquis al món sinó que només estiguis pendent d'allò que estàs traduint, no?. I ho fas a totes hores, vas al metge i estàs a la sala d'espera i estàs traduint, durant el període que traduïa vaig tenir un fill, tenia un nadó en un braç i amb l'altre braç de tant en tant aprofitava per fer alguns versets, no? És a dir sempre que tens un moment lliure doncs, t'aboques i... com que per traduir pràcticament l'únic que necessites és l'original i la teva ment, no es necessita gaire cosa més, doncs, aprofites qualsevol moment per fer això i això certament vist des de fora és propi d'un boig, d'una persona que no hi és tota, no? Com totes les obsessions sinó molts dels que estem aquí no estaríem avui aquí! Mm.. doncs el que deia és que òbviament quan un decideix traduir una cosa tant gegantina ha de triar uns camins, és a dir, no es pot llençar... si que es llença en certa manera però no es pot llençar a cegues i posar-se a traduir sinó que ha de marcar uns camins pels quals transitar. Shakespeare dona tantes possibilitats , en aquest sentit, no et marca el joc per on has de passar sinó que te'n marca molts, aleshores t'adones que aquella famosa frase del traduir que és traïr, el traduir és traïr jo crec que més aviat seria en un joc de paraules amb català seria triar, és a dir, has de triar que és el que vols traduir precisament, que és el que vols versionar en la teva pròpia veu i per fer això has de tenir molt clar quin Shakespeare vols traduir perquè, com he dit abans, n'hi ha molts.

Has de llegir bé els sonets, has de saber bé quin és el teu poeta en comparació amb altres versions i amb altres traduccions que s'han fet i aleshores començar aquest camí, no? En certa manera traslladar als possibles lectors que tu tinguis després l'experiència que tu has tingut com a lector, no? Jo en aquest sentit us diria que el llistó un sempre se l'ha de posar el més amunt possible, no? Fent qualsevol cosa en el terreny de l'art, almenys un ho ha d'intentar, després el llistó es va abaixant, es va abaixant i es va abaixant fins a un punt gairebé a vegades humiliant, no? Quan tu ets, la teva intel·ligència i la teva imperícia xoca amb la realitat del que tens entre mans, no? però un ha de procurar posar-lo molt amunt, no? per tant , jo vaig començar amb aquesta aspiració inicial que més o menys vaig intentar com un ase i una pastanaga seguir fins al final del camí, no? Jo no volia, per exemple, literalment versionar... és a dir, no! jo faré la meva versió humilment i us diré... no! Jo volia traduir, jo pensava que la meva lectura de Shakespeare era la que més s'atansava a l'original , per dir-ho així, al que Shakespeare estava intentant dir a través dels sonets i jo em volia atansar tant com fos possible a això. Precisament per això les meves traduccions estan fetes amb decasil·labs, amb rima consonant i apropant-me al màxim possible a la música i naturalment, en la mesura del possible, al contingut de la llengua original no?

A més a més també vaig voler evitar o esquivar certs problemes que tenim els traductors catalans i que altres traductors en altres llengües no tenen tant com en la nostra...

- Però teniu moltes avantatges eh!

- Sí, sí, per exemple el monosíl·labisme és una gran avantatge, sí, això és veritat, una gran avantatge. Doncs, com deia, per exemple, tenim el problema dels dialectes perquè com haureu pogut ja comprovar jo sóc de Lleida i tinc doncs l'accent que tinc i la manera de tancar i obrir les vocals que tinc i clar moltes vegades quan jo llegeixo traductors de Shakespeare o del que sigui que venen del dialecte central o d'altres dialectes a mi allò no em rima i quan jo tradueixo i tradueixo en el meu dialecte doncs passa efectivament a l'inrevés, per tant, seguint aquesta aspiració a anar com més amunt millor vaig intentar trobar un camí intermedi per dir-ho així, ni per tu ni per mi.. doncs, en alguns moments hi ha alguna cessió en el meu dialecte i en altres moments hi ha una cessió cap a l'altre, en qualsevol cas sempre intentant moure't en un territori on pots moure el màxim de lectors possibles no? Després també intentar evitar el que passa en moltes de les traduccions; podem llegir també en qualsevol idioma i és que a vegades els traductors ens obsessionem tant, tant en el que tenim entre mans que perdem una mica la perspectiva, no? Jo crec que això és un perill, potser un dels perills més greus que té traduir un poeta com Shakespeare. Per mi, el seu anglès, és... ja ho sabem, és difícil, és complex, en fi, costa, l'has de llegir bé i t'hi has de passar les teves hores, però quan traspasses una certa línia, notes que al darrere hi ha un poeta amb una potència extraordinària, amb una carnalitat absoluta, amb un apassionament absolut, amb una fe en l'art i en la vida absolutament extraordinària i això vist des del punt de vista del traductor doncs, s'ha de... també s'ha d'intentar traslladar al paper, no? Per tant, jo com a traductor no podia forçar un vers per a una rima o girar, fer hipèrbats o fer una frase una mica enrevesada per poder arribar a una rima final que pugui aconseguir un cert nivell de sonoritat, però evidentment el que està fent és també alhora minant la versemblança del que està dient, no? Per tant les meves traduccions havien de ser, en la mesura del possible, torno a repetir, havien de tenir una cadència més o menys natural, és a dir, que Shakespeare fos un poeta proper, llegit en català, amb tota la seva obscuritat, amb totes les seves claus de lectura, si voleu, però, un poeta que fos proper, que una frase mal girada no allunyés al lector de l'original, no? I a més a més això fent-ho també amb les rimes, el més riques possible, és a dir, no tancar Shakespeare en una desena de rimes que hi ha en llengua catalana que es van repetint, no? I obrir una mica la porta, oxigenar i buscar també alguna mena d'originalitat, és a dir, que jo com a traductor també m'ho havia de passar bé, no? Havia de fer algunes troballes lingüístiques i sobretot a nivell de rima.

Com deia fa un moment l'Andrés, és veritat, en català també tenim avantatges com és l'ús dels monosíl·labs, això jo crec que per traduir Shakespeare és la gran troballa de la nostra llengua, de fet jo crec que si Shakespeare estigués viu i pogués comentar la jugada i comentar les traduccions que anem fent pel món i per la història jo crec que, i ho dic de debò, que estaria content de llegir la tradició de les traduccions de Shakespeare en llengua catalana perquè la música, per dir-ho així, que tenim en català s'atansa molt als tetràmetres i àmbits que Shakespeare utilitzava per expressar-se, no? De tota manera, aquesta música, aquest monosíl·labisme també té un perill enorme en català, això me recorda molt a una frase que deia Machado que també ha de ser guia per els traductors, no? "el que és més difícil per a les persones en la vida i en l'art no es fer-ho molt, molt, molt bé o molt i molt malament, el que és difícil és estar a l'altura de les circumstàncies", deia el mestre, no? Jo crec que en la traducció i en la traducció dels grans escriptors hi ha aquest perill i en català també existeix i és moltes vegades deixar-nos portar per la música i potser fer una traducció amb una cantarella excessiva o tot el contrari intentar fer una traducció molt prosaica o molt de glosa, fins i tot, o sigui enlloc de traduir glossar el que està dient Shakespeare, el significat del que està dient i perdre de vista una mica la música, doncs, te passes de frenada

o et quedes molt curt. I un ha de procurar estar a l'altura de les circumstàncies i no anar ni més amunt ni més avall, no? I a més a més, això combinat amb 154 sonets. A vegades, quan diuen que hi ha molts traductors i és cert, en català i en moltes llengües, és veritat que n'hi ha molts, però clar, no és evident, traduir cinc sonets i fer-ho de puta mare, fer unes traduccions que caus de cul, que traduir-ne 154, o sigui, traduir uns quants sonets és una broma, francament, o sigui tens una tarda lliure i fas un sonet això... sí! Està molt bé! Però traduir-los tots és una altra experiència, és una altra cosa. A més a més crees un... no fas una habitació, un cuarto de bany en un racó, és molt bonic, sinó que fas un edifici immens i l'aixeques tot tu i l'edifici jo crec que ha de funcionar porta per porta, habitació per habitació i els llits han de ser còmodes i els lavabos han de ser bonics, però després l'edifici ha de ser funcional, les escales han de pujar i baixar, han de portar als llocs, han d'haver uns ascensors... i a més a més t'has de mirar l'edifici des de davant i ha de ser bonic. Això vol dir que quan tu tradueixes estàs pensant en una síl·laba, estàs una nit sense dormir per una síl·laba, perquè és així de cert, però, alhora aquella síl·laba pot funcionar també a mode de metonímia, no? Gairebé. És a dir, aquella síl·laba és tot l'edifici, el ritme d'un sol sonet també ha d'estar condicionat al ritme dels 154 sonets. Per això és erroni també, crec jo, agafar un sonet i intentar traslladar aquella música tant exacte: tan tan tan tan tan tan, sempre, perquè arriba un moment que avorreix, això no pot ser! Un ha de pensar també en tot i ha de buscar també noves vies d'expressió, forçar el vers fins allà on pugui, jugar amb la mètrica tant com es pugui i... doncs això, adaptar en certa manera la respiració de cada poema al sentit que hi ha en cada moment i també al sentit genèric.

No m'allargaré gaire, perquè m'estic, m'estic enrotllant... som 3...

mm... només dir-vos també que una de les preguntes que m'han acompanyat durant aquests anys en aquesta mena de viacrucis plaent, si és que es pot dir així, dels resultats finals sobretot és que... per què Shakespeare? és a dir, jo tenia uns certs coneixements d'anglès, no molts, però una base... m'hi veia en cor, també era poeta, m'agradava molt també, doncs, rimar i contar síl·labes i això, se podia fer gairebé com un joc. Podrien ser moltes les traduccions, no tenia perquè ser Shakespeare podia ser cinquanta mil poetes i m'agrada molt la poesia anglosaxona contemporània, m'encanta, podria haver agafat qualsevol poeta del s.XX o ... Per què Shakespeare?. Clar, la resposta més ràpida i més senzilla és que Shakespeare, doncs, és Shakespeare, és a dir, el coneix tothom, tothom el té a la ma, no parteixes de zero, en certa manera, hi ha molts estudis fets, jo crec que massa, és un problema, s'ha escrit tant i s'han dit tantes tonteries sobre Shakespeare que moltes vegades pots perdre el nord alhora d'interpretar-lo, de llegir-lo i de traduir-lo.

I després també una altra... seguint amb el que deia de que Shakespeare és Shakespeare, Shakespeare és Shakespeare en el sentit que és molt actual, això ho diu tothom: no! És que Shakespeare és modern, és un poeta modern, és un poeta d'avui, no? Que llegim avui i sembla que ens parli, sembla que sigui un veí que ens truqui a la porta i ens parli de coses d'una manera molt directe i molt franca, no? I això fins a cert punt, també és cert, perquè es continua representant les obres i els seus sonets, bé, de fet, avui aquí estem nosaltres. Però jo crec que en certa manera també és una fal·làcia, és a dir, Shakespeare és un escriptor que ja té... els sonets mateixos tenen 400 anys, potser una mica més... i els anys òbviament no passen debades i la llengua, el que diu i els tòpics als quals remet, la tradició que ell recull en els seus sonets i que transforma, doncs, és evident que està molt present. Shakespeare és modern, però no ho és, té les dos coses... Per què Shakespeare? Aquí portava una colla de raons per les quals Shakespeare és un geni com diu Víctor Hugo i com deien tants altres com Oden... en fi, molts poetes de la tradició.

Però jo crec que per dir alguna cosa mm... a tall de conclusió i amb això ja aniré acabant... Shakespeare és un geni, suposo que és per la seva totalitat... me remeto de nou amb allò de l'Home Oceà. És a dir, Shakespeare ho té tot!. No només en les seves obres de teatre sinó també en els seus sonets. Però a més a més ho té tot, no de la manera en que ho poden

tenir per exemple altres grans sonetistes no?... Que fins i tot jo diria que són millor sonetistes que ell, són més perfectes, fan les coses més ben fetes. Jo crec que Shakespeare va anar tant lluny, tant lluny en la composició de la seva obra, en les seves obres de teatre i també en els sonets que ens ocupen, va anar tant lluny perquè realment tenia per una banda l'impuls per fer-ho és a dir l'energia i el talent i la intel·ligència però per l'altra banda també la intuïció i la seguretat en el que feia. Shakespeare era un observador nat de la realitat bevia directament d'ella i la traslladava a les seves obres com molt pocs en la seva època i molt pocs després, no? Però ho feia a cop d'intel·ligència, però també a cop d'intuïció, és a dir, Shakespeare s'equivoca moltes vegades, no tots els sonets són bons... 145 sonets... de fet jo diria que fins i tot n'hi ha alguns que són bastant dolents, sense anar més lluny els dos últims trobo que són insofribles i alguns de la primera part també. Però si jutgem, si jutgem als poetes per les seves fites i no pels seus fracassos, Shakespeare va arribar més amunt que mai... però fins i tot també equivocant-se, no?, és allò que diu Oden, a propòsit dels pareats finals que tanquen els sonets, que diu la majoria, diu, diu Oden, són, són fluïdos, és a dir, les rimes són evidents, el que diu són conclusions que tampoc ens acaben d'omplir! Que potser no estan a l'altura i tot del poema, no? Jo crec que aquest és un dels secrets de Shakespeare, la seva manera d'equivocar-se, és a dir, fins i tot en els seus errors encerta. Perquè això en certa manera l'humanitza, per això el fa tant actual i per això el fa tant proper a nosaltres, també ho deia Borges de Shakespeare, els seus no són els millors sonets i en canvi quan els llegeixes tens una sensació primer d'intimitat, que t'està parlant a tu, però després també d'immediateza, és a dir, el que te dona Shakespeare als sonets t'arriba directament pels ulls, per la boca, pels sentits i a d'intel·lecte, va directament a la vena per entendre'ns, no? I això també crea una necessitat, una vegada has llegit Shakespeare ets una mena d'addicte al que diu i a la seva obra i sempre deixant una porta oberta a les ombres, sempre la seva poesia efectivament és obscura i ho és molt però aquestes ombres indesxifrables són potser la seva part més meravellosa i més fantàstica, no? Ens parla en intimitat, ens diu moltes coses i alhora ens deixa tot aquest marge per poder recórrer després. Això només ho fan dos o tres persones en cada segle. És a dir, en conseqüència, tenim un geni al davant, podem dir moltes coses però en realitat sempre quedarà aquesta zona d'ombra i no sabrem perquè ens agrada tant... ens quedem atònits simplement davant de la seva obra.

Res més, moltes gràcies.

SALVADOR OLIVA:

Bé, el Xema ja ho ha dit tot... senti bé ara?, siiii? És que així puc moure... bé, volia parlar sobre Shakespeare però ja n'ha parlat molt el Xema, aleshores parlaré d'un parell de coses que m'ha suggerit el que ha dit. Una és la tensió que hi ha entre allò que un poema construeix com a món imaginatiu i l'altre és la forma. Des d'un punt de vista teòric, que, bé, sempre val la pena tenir un bon fonament teòric penso que l'opinió comuna generalitzada que l'art està fet de forma i contingut és falsa, el que està fet de forma i contingut és una notícia al diari que ens diu per exemple els americans han envaït el que sigui i ens ho diu, doncs, amb frases llargues, amb frases curtes d'una determinada forma. L'art, el contingut de l'art l'hi posa les formes perquè il·lumina les zones ombroses de la nostra vida. Aleshores el que té l'art és dues formes: la forma interior que és la que fa referència a tot el que té a veure amb el sentit, i la forma exterior que és la que fa referència als aspectes sonors del llenguatge. Hi ha doncs una organització de sentit i una organització de forma que es combinen i són molt indèstriables. En canvi la forma i el contingut l'hem d'anar a buscar doncs, en un article de diari, en un assaig de qualsevol cosa...

Aleshores el que deia el Xema m'ha suggerit una història molt divertida que explica John Conggongson un literari que diu que la creació literària es pot comparar amb la història següent: diu imagineu-vos una senyora que té un majordom i que li diu al majordom que

vagi a buscar 24 pomes del celler i que siguin les més vermelles i les més grosses. El majordom se'n va al celler, agafa etiquetes i les col·loca sobre les pomes en relació primer al color i després en relació al volum, de manera que posa la primera etiqueta color 1 a la més vermella, color 2 a la que ja no ho és tant, color 3... i així successivament fins al 24 i després torna a barrejar totes les pomes i les ordena per ordre de tamany i posa, de mida eh? Posa M1, M2, M3, M4... I aleshores suma els coeficients i tria les pomes amb el coeficient més baix, de manera que seran les més vermelles i les més grosses, tot i que s'haurà de sacrificar mida i color algunes vegades no?

Doncs, el mateix passa amb la creació literària i amb la traducció literària, és a dir, imagineu-vos que una persona que vol fer un sonet, per tant, parteix ja d'una forma estròfica i mètrica concreta, posem un sonet amb octosíl·labs per exemple, no necessàriament octosíl·labs, i aleshores en aquest sonet hi vol col·locar una sèrie de temes, els que siguin, segurament haurà de sacrificar alguna cosa del sentit perquè el sonet tingui aquesta forma exterior. I si el procés és invers, si vol fer un poema sobre ... una determinada temàtica i hi posa la forma exterior, haurà de sacrificar també alguna cosa, o sigui que, no es pot tenir tot mai, ni en el cas de Shakespeare, ni de ningú. Però la gràcia està amb el talent amb que l'autor combina. I el traductor fa el mateix, el que passa és que els temes l'hi venen donats per l'original.

És evident que els traductors de Shakespeare som traïdors, és evident, perquè no hi ha ningú que tingui el talent que va tenir ell, que és el centre del cànon, és l'autor més important, el coneixedor més gran de l'ànima humana, el que té una experiència verbal... les seves paraules les han comptabilitzat i em sembla que multipliquen per 10 les que va fer Racine, que és el que ve després d'ell, una cosa estranyíssima, no m'estranya que hi hagi una secta a EEUU que diguin que és nostre senyor, una altra vinguda de nostre senyor a la terra... es fan dir els Barbarotes, els Americans estan una mica sonats ja ho sabeu, però jo entenc que diguin això. Aleshores és clar, som traïdors, és cert, però no tot traductor és traïdor i sempre poso l'exemple d'uns versos d'Alex Susanna traduïts per Jaime Gil de Biedma que és "traductore milloratore" perquè clar en Jaime Gil... per tant fixe-u-vos que la semblança sonora: traductore-traditore s'encomana en el sentit, i sembla que hagi de ser ni més ni menys que això. Bé, nosaltres si, perquè es tracta de Shakespeare però no necessàriament...

ANDRES EHRENHAUS:

Bueno... emm.. si, jo us parlaré en castellà si no us fa res perquè tot i que com veieu, sóc un salvatge domesticat m'expresso molt millor en castellà.

Bueno... muy interesante todo lo que dijo Xema i lo que con mucha inteligencia Salvador fue completando... a mi me va a costar mucho añadir algo que tenga cierto interés... pero bueno como somos tres, vamos a intentarlo. Lo primero que voy a decir es que yo soy un traductor profesional, es decir, a mi no se me dio por... como el Xema que a mi me parece digamos muy válido ponerme a traducir los sonetos, sino que me los encargaron, me encargaron una editorial la Galaxia Gutenberg, me encargó la traducción de los sonetos. Es verdad que yo tenía alguno traducido, todo el mundo tiene un soneto de Shakespeare guardado en el cajón, y claro, eso me sirvió como carta de presentación pero bueno, fue un encargo. Yo, es curioso, porque yo había empezado a traducir también para Galaxia la poesía de Dylan Thomas, y ahora veía que Salvador había... ¡tu Salvador no te distraigas! mucho más difícil que traducir los sonetos ¿a que sí? yo creo que sí, por cuestiones de lo que tu decías antes precisamente, porque la forma externa y la forma interna en Shakespeare forman un todo, o digamos, se aproximan a un todo, en Dylan Thomas hay mucha más tensión, más lucha interna, la forma externa que tu dices está menos fijada... es un poeta más moderno con todo lo que eso implica y entonces pues, a pesar de que es mucho más cercano a nosotros, en cierto modo, nos resulta más lejano, es decir, a mi me

resulta más cercano Shakespeare que Dylan Thomas, entre otras cosas porque hay una cantidad de aparatos críticos sobre Shakespeare que es impresionante, uno no necesita entender un soneto de Shakespeare porque ya lo han entendido mucho antes que tu no sé, cientos y miles de personas, entonces el sentido casi es lo de menos justamente no?. Por eso me ha parecido tan interesante lo que ha dicho Salvador, completando lo de Xema.

Con respecto a lo de la forma, que tu explicabas, a mi me hizo acordar un chiste de Quino, ese dibujante y humorista argentino que es mucho más conciso pero es algo así como: hay un millonario en una colina con su mayordomo al lado y el está sentado en un sillón, un sillón pomposo y tal y cual y están sentados frente a una puesta de sol espectacular, un ocaso increíble de aquellos que a uno le faltan ver los ángeles, y el millonario le dice al mayordomo : ¿que pienso yo de esto? La puesta de sol es el soneto, no hay que pensar nada, esta ahí, es decir el soneto esta ahí y es el lector quien decide que piensa del soneto, pero no hay que pensar nada, el soneto esta ahí, la puesta de sol esta ahí... ¿qué hay que pensar de una puesta de sol? Nada, hay que verla, hay que verla... ver el soneto y gozarlo. Por supuesto que hay un montón de cuestiones de sentido, de comprensión que se cruzarán, pero es una experiencia tan rica precisamente porque estamos hablando de la belleza, que, ¿que venga el mayordomo a decirte que es lo piensas tu de eso? que realmente lo que hace es acabar con la magia y con la belleza. Es decir, cuanto tu muchas veces lees las interpretaciones de los críticos que hacen de un soneto... dices ¡venga, déjalo, porque es igual! O sea ¡a mi que me cuentas! Yo he leído otra cosa, o esto es otra cosa o mi experiencia pasa por otro lado...

De todos modos hay que agradecer que existan los críticos porque nos ahorran a los traductores mucho trabajo... nos ahorran precisamente el trabajo de estar terriblemente preocupados por el sentido de los versos, algunos de ellos muy oscuros... cuando de lo que nos tenemos que preocupar los traductores, tal como han dicho Xema y Salvador, es de la forma. Es decir, que el edificio se sostenga, que todas las puertas se abran y se cierren, de que los lavabos no solo sean bonitos sino que funcionen, que el agua corra, que las escaleras suban y bajen, la cocina funcione... y ¡de que allí pueda vivir gente! Porque... ¡Ojo! Hay edificios muy bonitos donde no puede vivir gente. Entonces ese edificio tiene que permitir que viva gente. El traductor es, en este caso, el arquitecto que debe pensar en eso, en la persona que vivirá esos sonetos. Los tiene que leer, los tiene que poder apreciar, tiene que haber un goce, no solamente intelectual o del sentido sino de los sentidos, un goce de belleza, una percepción de la belleza.

¿Puede un traductor de Shakespeare o de quien sea, transmitir en una traducción la belleza de una original? Yo creo que sí, a pesar de que Poster, si no me equivoco dijo aquello de que lo que se pierde en una traducción es la poesía, yo creo que de ninguna manera se pierde la poesía, se pierden muchas cosas pero no la poesía, hay otra poesía quizás, una poesía ligeramente distinta, tiene que ver con la lectura y sobretodo, más que con la lectura, con la arquitectura y no solo en la arquitectura sino en la construcción del traductor. Pero sí que hay poesía en las traducciones.

Si no hubiese poesía, con una sola traducción de los sonetos nos bastaría. Hay tantas porque precisamente se puede seguir extrayendo, de esos sonetos, se puede seguir extrayendo poesía, yo creo que cuantas más traducciones haya más vamos a aproximarnos al original y a la experiencia que pudo haber tenido un lector o alguien que escuchó a Shakespeare o a quien fuera recitar estos sonetos en su momento. Que por cierto, parece ser que Shakespeare los recitaba entre sus amigos y les resultaba muy placentero, hay citas de los dulces sonetos, de los sonetos azucarados de Shakespeare... o sea que era una lectura placentera y así tendría que ser la de la traducción ¿no?

Bien, dicho todo esto... yo poco a poco en el transcurso de la traducción, que me llevó tres años largos, casi cuatro a pesar de que era un encargo y mientras, tengo que decir que por poder comer de mi profesión tuve que hacer unas traducciones entremedio o sea que tuve

que hacer los sonetos, como dijo Xema, de una manera casi enfermiza a veces... contando... te despiertas de noche contando sílabas. En tu familia te miran... ¡como esta este! Y vas contando tan tan tan... y de repente dices: ¡tal! Y vuelves y bueno... Porque igual un grifo no cerraba y tal... Bueno finalmente se cierran todos los grifos.

En el transcurso de la traducción, del trabajo, yo fui imponiéndome cada vez más condicionantes, es decir, en vez de permitiéndome más libertades... al contrario, todo al contrario, fui poniéndome más trabas. Porque me di cuenta de que gracias al gran aparato crítico que hay sobre Shakespeare yo me podía liberar de alguna manera de la obligación de encontrar un sentido culto, aunque a veces tengo que decir, no estaba para nada de acuerdo con las interpretaciones... pero bueno eso es normal, eso nos pasa en cualquier traducción. Pues, me dediqué en ser todo lo fiel posible a la forma, tal es así que cierto momento se convirtió en una obsesión formal, para mí, y yo lo explico un poco en el prólogo, a la edición, en un momento me di cuenta de que lo que estaba haciendo casi era como resolver sudokus, es decir tenía una matriz de catorce versos, bueno yo me impuse el endecasílabo como verso, digamos como espejo en la métrica castellana. Pero me parece perfectamente factible hacerlo en alejandrinos o lo que fuera. Entonces tenía una matriz de... un alejandrino sería matriz más perfecta porque son catorce por catorce pero bueno era de catorce por once, era una matriz de catorce por once donde gracias a la lectura de ciertos críticos, últimamente ha habido una vertiente crítica muy interesante, digamos neoestructuralista, esta gente que habla ahora de las palabras claves de los sonetos ¿no? y yo interpreté ese tema de las palabras claves. Dicen que en cada soneto, no en todos ¿eh?, pero en la mayoría de los sonetos hay una o dos palabras clave, una generalmente que se repite en los tres cuartetos y en el pareado final ¿vale? un soneto isabelino, el soneto de los ingleses de aquella época, no es como el nuestro que son dos cuartetos y dos tercetos o el de Petrarca, sino que son tres cuartetos y un pareado final que rima. Ella descubrió o forzó ese descubrimiento o esa teoría que en cada uno de los sonetos había una palabra que se repetía en el primer cuarteto, en el segundo, en el tercero y en el pareado final y los llamó palabra clave. Hay otras también que quizá no se repitan en los cuatro estamentos pero sí van girando entorno y entonces yo interpreté eso como cifras, como las cifras que... sabéis, cuando os dan un sudoku para resolver viene con unas cifras puestas, esas cifras ya no se pueden tocar porque son las palabras clave, el resto tu lo tienes que resolver. Vale, esto es una abstracción un poco loca pero, sin embargo, yo creo que refleja bastante el tipo de energía que uno acaba poniéndole a la traducción de poesía en general, es decir, se convierte tanto en una cuestión de estructuras internas, y de sonidos, de referencias, de cosas que te van sonando. Como decía el Txema no vale de nada traducir uno o dos o cinco sonetos... ¿por qué? Porque los sonetos sobretodo en este libro funcionan como parte y como todo es decir, unos se reflejan en otros. Hay un soneto que al principio, uno de los primeros, que repite, bueno cuyas tres o cuatro líneas iniciales se repiten en uno de los últimos, es decir los sonetos tienen que funcionar entre sí, tienen que relacionarse y las relaciones se tienen que cumplir. Entonces tú acabas inmerso en esta obsesión formal.

Bueno yo mientras estaba traduciéndolos y casi había acabado con los sonetos... acabado, jeje, con todas las acepciones del termino ,fui a un congreso en Cuba de traducción y mi ponencia consistió en, precisamente, en plantear esto de los sudokus y en organizar a la gente que había en el congreso en grupos, que tenían que resolver, cada grupo tenía que resolver una matriz, que corresponde a uno de los sonetos yo les daba el soneto original y las palabras clave que tenían que aparecer allí y ellos tenían que resolverlo. Mi primera dificultad, el primer obstáculo que tuve fue porque la mayoría de la gente en Cuba no sabe lo que es un sudoku, ahora a lo mejor sí, pero en ese momento no lo sabían. Lo cual tuve que explicar lo que era, pero bueno, una vez que eso se entendió acabaron habiendo versiones... bueno hay que entender que había muy poco tiempo etc. etc. pero que se

podían llegar a bocetos a aproximaciones a una traducción aceptable de un soneto. O sea que esto está comprobado en la práctica.

Entonces ¿qué pasa cuando uno acaba, como tu decías, los sonetos acaba el último?, porque además la obsesión está en hacerlos en orden, o en un cierto orden ¿no? Yo empecé haciéndolos salteados pero después dije no, no, esto hay que hacerlo tal y como viene.

Cuando yo acabé el soneto 154 se me ocurrió traducir el poema largo que viene a continuación que es el lamento de una amante y la verdad es que estuvo bien, esto para introducir el tema del lamento de una amante yo creo que si de algo estoy orgulloso, con respecto a esta edición, es de haber tomado esta decisión muy al último momento es decir, incluir el poema largo que aparecía en la primera edición, en la edición que se hizo en 1609 de los sonetos y aparece pegado es decir, los sonetos se publicaron uno detrás de otro, no como en las ediciones elegantes de hoy en día que aparece uno en cada página y tal, en aquella época había que ahorrar papel etc., etc. entonces aparecían uno detrás de otro y inmediatamente después del último en la página pegada “el lamento de una amante”. Durante muchos años este poema se consideró de inferior calidad y parte de la crítica pensó que no era de Shakespeare. Esto es muy común entre la crítica Shakespeareana, lo primero que hay que hacer es desconfiar de que algo sea de Shakespeare, todo el mundo dice esto no es de Shakespeare, ¡esto que va a ser de Shakespeare... etc. etc... Hasta llegar a que Shakespeare no existió, que es un seudónimo, que son varios autores, o uno o no sé quien, o la hija de no sé cuantos... etc. etc. de esta manera, claro, no habría festival Shakespeare, ninguna de las obras serían de él... ¿qué hemos hecho? Con bastante inteligencia creo entre todos y sensatez hemos decidido que da igual que es una marca registrada que Shakespeare es esta figura simbólica o real que representa este corpus tan maravilloso y hemos decidido que “endavant”. Entonces yo hice exactamente lo mismo con el lamento de una amante pensé, ¿por qué? Que curioso que nadie, no haya ni una edición incluso creo que no hay ni siquiera ediciones extranjeras, estuve mirando hasta donde se puede mirar, y no había ediciones que incluyeran los sonetos, salvo las inglesas últimamente ,sobre todo los grandes especialistas, grandes editores de Shakespeare que empiezan a decir: sí, sí, el lamento de una amante es seguro que es de Shakespeare además corresponde con la época isabelina y tienen esas maneras de determinar que una obra, no solamente es de Shakespeare sino corresponde a un determinado periodo por las palabras, incluso el lenguaje. Entonces, vale, parece ser que el lamento de una amante es de Shakespeare, sea quien sea Shakespeare, entonces me sorprendió mucho que nadie lo hubiese incluido y yo decidí incluirlo. Es curioso porque las notas que han ido apareciendo en la prensa, todo el mundo dice “incluye el largo poema...” pero nadie se atreve a decir nada, es decir, como... no se sabe... o sea, nadie se pronuncia sobre el lamento de una amante. Yo lo incluí con una clara, eso que le contaba a Xema antes, o sea, yo no sé si es o no es, yo no voy a pronunciarme a favor o en contra, no soy un especialista en Shakespeare, tengo mi opinión pero digamos que me la guardo. Yo lo que creo es que el lector tiene que juzgar, entonces, como el lector de la edición original pudo juzgar pues también tendría que poder juzgar el lector de las sucesivas ediciones y sobre todo de las últimas. Entonces lo he incluido y creo que realmente si de algo puedo estar orgulloso es de esta inclusión. Y creo que nada más, ahora leamos ¿no? Que estamos todos esperando este momento.